

Coll. 3.

XV

A KEGYES-TANÍTÓRENDIEK

VEZETÉSE ALATT ÁLLÓ

SZEGEDI VÁROSI FŐGYMNASIUM

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1901—1902. TANÉVRŐL.

KÖZZÉTESZI:

CSERÉP SÁNDOR,

IGAZGATÓ.

SZEGED.

NYOMATOTT ENGEL LAJOS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1902.

A KEGYES-TANÍTÓRENDEK

VEZETÉSE ALATT ALLÓ

SZEGEDI VÁROSI FŐGYMNASIUM

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1901—1902. TANÉVRŐL.

KÖZZÉTESZI:

CSERÉP SÁNDOR,

IGAZGATÓ.

SZEGED.

NYOMATOTT ENGEL LAJOS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1902.

Magánolvasmányok fontossága és házi ellenőrzése.

(Ajánlva a mélyen tisztelt szülőknek.)

I.

Az általános olvasási kedv. A kíváncsiság és az utánzási vágy ébresztik fel a gyermekben az olvasási kedvet. Az olvasás lelki szükség. Az első szellemi táplálék a szóbeli mese. A mese a nevelés szolgálatában. Az olvasott mese. Az olvasmány hatása a gyermekre. Az ifjúsági olvasmányok fontossága és hatása: az ismeretek gyarapítása, a stílus fejlesztése, az unalom elűzése, a szív nemesítése, a képzelet gazdagítása, az izlés és szépérzék művelése, a vallási, társadalmi és hazafias érzelem ápolása.

Az ügy iránt érzett régi szeretetem és lelkesedésem sugallják azon eszméket, a melyeknek megvalósulását a mélyen tisztelt szülők jóakarató és hathatós közreműködésétől remélem.

A tanulók magánolvasmányainak fontosságáról és házi ellenőrzéséről akarok szólni, a mely munkának lelkiismeretes teljesítését a szülők gondos, odaadó szeretetébe ajánlom.

A helyes irányú nevelésnek egyedüli és legfőbb biztosítója csak a szülők nemes és önfeláldozó gondoskodásától várható.

Az iskolának ugyan kötelessége a szülői házat magasztos nevelői hivatásában támogatni, de a közös cél csak úgy érhető el, ha a szülői ház az iskola tanácsait örömmel veszi és meghallgatja.

Mert a jót nemcsak ismerni, hanem követni is kell!

Nem szabad összetett kézzel, félrevonulva ügyet sem vetni a tanuló otthoni munkájára, hanem minden dolgáról érdeklődéssel kell tudomást szerezni.

Figyelni, segíteni kell őket, mert nem idegeneknek, hanem azoknak a jövő boldogságáról van szó, a kik a szülők szívéhez legközelebb állanak.

Ismeretes dolog, hogy a gyermek magánolvasmánya lelki világának kialakulására a legnagyobb befolyással van.

A milyen irányú az olvasmány, melylyel foglalkozunk, olyanok leszünk mi is. A jó könyv a kellemes szórakoztatás mellett mindig bizonyos emelkedett eszmék követőivé tesz bennünket; műveli eszünket, nemesíti szívünket, alakítja jellemünket.

Hány ember van, a kit olvasmányai tettek jóvá, nagygyá és ismét hány, a kit szintén olvasmányai tettek gonoszsá, sodortak a bukás örvényébe!

Nagyon kényes és nagyon fontos nevelési eszköz a magánolvasmány, azért is hívom fel a szülők becses figyelmét reá, mert ezen a téren gondos ellenőrzéssel sokat nyerhetünk, a nemtörődéssel pedig mindent elveszthetünk.

A mai kort méltán lehet papiroskorszaknak nevezni. Valóságos olvasási láz szállotta meg az emberiséget.

Alig találunk valakit, a ki nem olvas, a ki nem érdeklődik a nyomtatott betű iránt. A kocsis a bakon, a kofa a kosara mellett olvas. A falusi korcsmákban vasárnap délután az írástudó parasztok ujságot betűzgetnek. Az inas, a cselédleány rémregényt vagy krajczáros ujságot lapozgat. A pápaszemes öreg nénikék kis unokáikat a képes könyvek versikéire tanítják. A tudóstól le az utcasarkon ácsorgó naplopóig mindenki olvas, a ki csak olvasni tud. Nem megrovásként említem ezen tényt, hanem csak a valóság feltűntetésére hozom fel. Az olvasási kedv áthatotta társadalmunk minden rétegét, egy helyen áldást hintve, más helyen a veszedelem magvait szórva.

Olyan jelenséggel állunk hát szemben, a melylyel számolnunk kell, a melyet figyelmen kívül hagynunk nem szabad. Szeretünk olvasni mindnyájan. Szeretne olvasni a kis gyermek is. Mert van egy sajátsága, mely ösztönszerű, mint az éhség s a mely uralkodik lelkének minden egyéb sajátsága fölött: ez a kíváncsiság, a gyermek legelső tanítója. Tudni, ismerni akar mindent. Rendkívüli erővel működik benne a kíváncsiság és az utánzási ösztön. Gondoljunk csak vissza önmagunkra, vagy figyeljük meg a gyermekeket. Gazdag és tanulságos meglepetésekben lesz részünk. Egyikünk ezt, másikunk azt a mesterséget utánozta. Fúrás-faragással, katonásdival teltek el gyermekeveink. Utánoztunk mindent, a mit láttunk. De alig van manapság más valami, a mit a gyermek sűrűbben látna, mint az olvasás. Bátran mondhatjuk, hogy nincs család, a hol a gyermek nap-nap után ne volna szemtanúja az olvasásnak. Édes apja és anyja olvassák az ujságot, iskolába járó testvérei a tankönyveiket.

Mi természetesebb, mint az, hogy a 4—5 éves kis gyermek is olvasni akar. Kezébe veszi az atya ujságját és egész komolyan olvasni kezd belőle, mint egy kis tudós, arról ugyan szegényke nem tehet, hogy a sors tréfájából az ujság rendszerint fordítva kerül a kezébe. De a mi eleinte merő kíváncsiságból, csupán utánzási ösztönből történik, az későbben szokássá és mint szokás, életszükségletté válik, a melyről a gyermek nem tudna lemondani. De nincs is

oka lemondani. Ez a mai korban szükséges. Mert a kezdetben pusztán kíváncsiság gyanánt jelentkező ösztön céltudatosan és okosan vezetve lassan-lassan nemes tudásvágygá, minden emberi haladás magasztos kútforrásává lesz.

Ezt pedig nem elfojtani, hanem minden rendelkezésünkre álló eszközzel szépen elősegítenünk kell.

Már a gyermekszobától úgy kell irányítani az olvasást, hogy az helyes úton indulva haladjon.

Korunkban nélkülözhetetlen szellemi táplálékká fejlődött az olvasás, mely épen úgy üdíti a lelket, mint az étel a testet. De miként a testnek nem jó mindenféle tápanyag, úgy a szellemnek is csak megfelelő táplálékot szabad adnunk, vagyis tudnunk kell, hogy mi táplálja legjobban, mit bir meg és mit szeret.

Mert a lelki emésztés épen úgy szükséges, mint a testi. Köztudomású dolog az, hogy ugyanaz az étel egyik embernek izlik, a másik ki nem állhatja; az egyiknek élvezet, a másiknak kész betegség. Így vagyunk a szellemi táplálkozással is.

Fontolóra kell tehát vennünk azt a körülményt is, hogy mivel kezdjük és mivel folytassuk a gyermeki lélek táplálását.

Gondoljunk csak vissza boldog gyermekkorunkra. Miért lelkesedtünk mi akkor legjobban? A meséért. A mese volt a legelső szellemi táplálékunk. Hallgatása a bölcsőnél kezdődik és mondása a sírig tart. Mily elragadóan szép kép a gyermekei körében ülő szerető anya, a kinek mesélő ajkain csügg a kicsinyek tekintete.

. . . Egyszer volt, hol nem volt . . .

Bizony csak volt, csak a boldog gyermekkor számára van teremtve az a szép világ, a miről akkor hallottunk; azok a tündérekkel, jóságos lényekkel benépesített tájak, a melyek határaiban a kíváncsággal együtt születik meg a vágy teljesülése. Nincs ott lehetlenség.

Aranyvárak, gyémántpaloták fénye kápráztatja szemünket és ha egy gyűrűt megfordítunk, óriási szolgák állnak elő terített asztalokkal.

Abban a világban a jó mindig győzelmet arat a gonosz felett.

Szóljak-e azokról a kedves erőszakoskodásokról, azokról a hízogató kérésekről, a melyek után egy kis duzzogásra újra tovább szövődik a mesének bűvös fonala, behálózza a hallgatók szemét, megnyitja előttük a tündérország kapuját.

Majd egy-egy ártatlan kérdés szakítja félbe az áhítszerű csendben hallgatott beszédet.

A szerető szülők számára ezek a kérdések mindmegannyi ablakocskák, melyeken át betekinhetnek gyermekeik lelkébe.

Göthenek, a nagy költőnek, édesanyja naplójában azt írja, hogy mesemondási tehetségét kis fia és saját gyönyörére gyakorolta. „Tüzet, vizet, földet

és levegőt hercegnők alakjában személyesítettem s minden természeti jelenségnek bizonyos értelmet tulajdonítottam, melyben magam szinte jobban hittem, mint kis hallgatóim. Mikor eszünkbe jutottak az ösvények, melyek egyik csillagból a másikba vezetnek s hogy egykor majd mi is a csillagokban fogunk lakni s a nagy szellemekre gondoltunk, kikkel ott találkozni fogunk, én is csak úgy vártam a mesemondás óráját, mint akár a gyermekek; magam is kíváncsi voltam rögtönzéseim további folyamára s akármi meghívást, a mely miatt egy ily kellemes estét el kellett mulasztani, kedvetlenül vettem. Ott ültem s Farkas rám szegezve tartotta nagy fekete szemeit s ha valamelyik kedvenczének sorsa nem kedve szerint fejlődött, láttam, hogyan duzzadtak a haragos erek halántékain s hogyan fojtotta vissza könnyeit. Gyakran közbeszólt: „De anyám, a hercegnő csak nem megy a piszkos szabóhoz, ha megöli is az óriást.“ S ha késő lévén az idő, félbehagytam, holnapra ígérve a folytatást, bizonyos voltam benne, hogy addig kigondolja magának a végét s így gyakran ösztökélte képzelődésemet. Ha tervével megegyezőleg alakítottam a történetet s megmondtam neki, hogy kitalálta a kifejlést, akkor csupa tűz és láng volt s lehetett látni, hogyan dobog kis szive az öltönye alatt! Nagyanyja, a kinek nagy beczéje volt, bevala avatva minden eszméjébe, hogy mi lesz ebből vagy abból a meséből s mikor azután elmondta nekem, én ahhoz alkalmaztam a kifejlést; egész kis diplomatiái titkolózás volt köztünk, a mit sohasem fedeztünk fel. Örömem telt benne, ha történetkémet hallgatóim kedve szerint s meglepetésére fejezhettem be s Farkas ragyogó szemekkel látta betelni saját hozzávetését és lelkesült helyesléssel hallgatta az elbeszélést.“ Mily bájos fényt vet ez az anyára és fiúra !*

Kedves, megható családi érzés kél az ilyen jelenetek nyomán. Szülő és gyermek között látatlanul a leggyöngédebb kötelék fűződik, melynek szálain az élet ezer bajai és küzdelmei között is örömmel térnek vissza a gondolatok a kedves családi tűzhelyhez.

Nincs semmi, a mi hatalmasabban fejlesztené a gyermek szellemét, mint a mesének üde forrása.

A gyermekek legelső nevelője a mese. A mesevilág az ő világuk, mert képzeletüket foglalkoztatja.

Ezért olyan hálás hallgatók, csak annyit kívánnak tőlünk, hogy az ő nyelvükön szóljunk hozzájuk. Ránk meresztett nagy okos szemek, kérdezősködéseik, várakozásuk olyan külön nyelv alkotására ösztönöznek bennünket, mely a tárgyakat egyszerre a lelkükbe ülteti, mely mindent egyszerűsít, a nélkül, hogy valamit elhagyna, mely mindenekelőtt képzelőtehetségükhöz beszél.

* Lewes, Göthe élete. Ford. Szász Károly. 18. 1.

A kit gyermekkorában sohasem varázsoltak el a mese kedves hangjai, az egész életében sinyleni fogja ezt a veszteséget, mert nem egy nemesebb költői alkotás emelkedett mozzanatainak megértéséhez fog az érzéke hiányozni.

Kiszámíthatatlan az a haszon, melyet a gyermekszoba csodás meséi eredményeznek.

De társadalmi viszonyaink nagy változáson mentek át. A régi boldog korszak tűnőfélben van és a mai kicsikék kevés helyen hallanak mesélő szót édes anyjuk ajkairól.

A megváltozott életviszonyok és az újabb szokások megfosztották a gyermekereget bájos költészetüktől, az édes anya meséitől.

Az úri családokban a nevelőnő vette át az anya szerepét, az ő gondjaira van bízva a gyermek.

A szegényebb családokban pedig a megélhetés gondjai vonják el a szülőköt és kevés szabad idejükben nem igen van kedvük a gyermekkel vesződni.

Manapság mindent az iskolától szokás várni. Azt hiszik a szülők, hogy ha körülményeikhez mérten gyermekeiket ellátják a szükséges ruházattal és étellel, megtanítatják otthon zenére és idegen nyelvekre, akkor mindennek eleget tettek. A többit majd elvégzi az iskola.

Ez a felfogás nem helyes, mert az iskola nem helyettesítheti a szülői házat, csak szövetkezik vele, segíti és kiegészíti.

A gyöngéd anyai szeretet varázsolja vissza a gyermekszobába a tündéreket és ne tűrje, hogy a kicsikék a jóságos lények helyett egy-egy cseléd szájából kisértetekről halljanak megfélemlítő történeteket.

Mert a meséből nyeri a gyermeki lélek az első szellemi és erkölcsi okulást.

És a mese erre a célra valóban alkalmas.

Minden csodálatos elem daczára sohasem nélkülözi az erkölcsi igazságszolgáltatást, mit a kis gyermek is átérez és nemesítő, jótékony hatása elmaradhatatlan reá nézve.

A szereplő alakok közül a jókat mindig megjutalmazza és ha szenvedniök, küzdeniök kell is, az csak azért van, hogy azután annál bőségesebben hulljon rájuk az áldás, mosolyogjon a szerencse és jusson nekik osztályrészül a jólét. A gonoszok sem maradnak sohasem büntetlenül. Még testileg is visszataszító tulajdonságokkal ellátva festi a mese a rosszakat és gonoszságukhoz mérten a büntetések egész özönét zúditja fejükre.

De itt is óvatosságra kell törekednünk. Az olyan hatásvadászó, izgalmas részeket, a melyek a gyermek lelkét a durvaság és kegyetlenség felé terelhetnék, kerülni kell a mesében. A forró víz- és tűzpróbák, a megcsonkítások és szem-

kivájások, mint hajmeresztő kegyetlenségek, borzalommal töltének el a finom gyermeki lelket.

Abban rejlik a mese titkos nevelő ereje, hogy az élet minden viszonyát a gyermek felfogásának megfelelő könnyű alakban adja elő. Népmeséink pedig, mint a néplélek közvetlen megnyilatkozásai, észrevétlenül belelopnak saját fajunk jellemvonásait a magyar gyermek lelkébe.

Minden gyermek rajong a meséért. Ez a rajongás kelti fel tanulásvágyát, ez ápolja erkölcsi érzelmét. A mesékből tanulja meg először a tiszteletet embertársai iránt, az engedelmességet, a hálát és szeretetet a szülők és a tanítók iránt. A mesék vezetik a jóakaratra és békülékenységre testvéreivel és játszótársaival szemben; a mesék oktatják az igazságszeretetre és becsületességre, szóval az erkölcsi alaptörvényekre.

A szóbeli mesélést követi az olvasott mese, mely a talajt céltudatosan készíti elő a többi ifjúsági olvasmányhoz.

Szeretem látni a gyermekarcokat, szeretem nézni, mennyi változáson mennek át, mikor az első meséskönyvet veszik kezökbe. Arczukon kíváncsisággal vegyes bámulat tükröződik vissza, a könyv képein először látják a tündérek országát. Hátha még a tartalomra kerül a sor. A kis arcocska elkomolyodik. Nem is csoda, valami bámulatos, hogy azokból a sorokból olyan szép történetek kerülnek ki; csak azokat a fekete betűket kell felismerni, azonnal lehull a mesés barlang zára és szebbnél szebb történetek ragadják magukkal a kis olvasókat.

Ime! Mielőtt olvasni tudna a gyermek, már szereti a könyvet, már megnyilatkozik benne az olvasás vágya. Ha előveszi képeskönyvét, folyton unszolja környezetét, hogy a még ismeretlen betűk nevét is mondják meg neki. És mily boldog, ha egy-két ismerős betűre akad. Az utcán is a hirdetések és a boltok feliratait betűzgeti. Ha meg annyira vitte, hogy egy piczi mesét vagy versikét el tud olvasni, azt úgy begyakorolja, hogy kívülről is tudja. Mily nagy az öröme, ha új könyvet kap ajándékkul. Nem kell akkor sem a ló, sem a kocsi, még a cicza is nyugton maradhat. Órahosszat azt a könyvet figyeli és annyi szépet nem tud azon a könyvön felfedezni senki, mint ő. A legnagyobb áldozatra kész érte. Uzsonnájáról szivesebben lemond, mint műélvezetéről.

Az olvasásvágy felébredése összeesik az ismeretszerzés kezdetével.

Azért a gondos szülőknek már itt kell tervszerűen megkezdeni az ő irányító, vezető munkájukat.

Az egyik meséskönyvet követi a másik és lassankint egész sorozat kerül össze. Mindegyik nyomot hagy a kis gyermek lelkén, alakít rajta valamit. Az olvasmányok hatása már ebben a korban is meglepő. Hány kis gyermeket terel le olvasmánya a közönséges halandók országútjáról. Hány Robinsonnak készül

fiatal hős mond le nagyobb célra is méltó önfeláldozással a szülői kert gyümölcseiről és eszi az erdő vadalmáját!

Az olvasmányok nevelő hatása a zsenge kortól a késő öregségig egyaránt jelentkezik. Épen ezért a legnagyobb művészetek egyike haszonnal és tartózkodó óvatossággal olvasni. Bármelyik korban, de különösen az ifjúkorban a legsúlyosabb lelkiismereti kérdés az, hogy mit is adunk olvasni. Mert minden olvasmány ismereteink gyarapítása mellett érzelmeinkre is, akaratunkra is hatást gyakorol. Ez a hatás minél fiatalabbak vagyunk, annál nagyobb. A gyermek előtt egészen új világ tárul fel olvasmányaiban. Az új ismeretek rendkívül élénken vésődnek emlékezetébe. Képelete hatalmas erővel dolgozik, érzelmek, vágyak és indulatok támadnak lelkében. Egész valójával átéli mindazt, a mit az olvasmány hőse átél. Előtte a valódi világ tüneményei egészen más színben mutatkoznak. Gondoljunk csak vissza gyermekjátékainkra, a mikor nádpálczán lovagoltunk, vagy egy halom homokot várnak képzelve ostromoltunk.

A kis tanuló is beleképzele, beleéli magát olvasmányaiba. Vágy, hajlam és akarat ébred lelkében hasonló cselekvések után.

Ennélfogva minél több jót és szépet él át a gyermek olvasmányaiban, annál hajlandóbb lesz hasonló tettekre és viszont minél több rosszat él át olvasmányaiban, annál hajlandóbb lesz a rosszat a való életben is elkövetni.

Az elemi iskola végzése közben a gyermek nem igen olvas egyebet, mint azon apróbb olvasmányokat, melyeket olvasókönyvében talál, vagy azokhoz hasonló rövidebb meséket, mondákat egyes gyermekujságokból és az ő számára írt könyvekből.

Ezek az egyszerű szellemi táplálékok neki teljesen megfelelők, képzelő tehetségét kellemesen foglalkoztatják és mesére szomjas lelkét kielégítik. Ebben a tekintetben gyermekirodalmunkkal meg lehetünk elégedve, csak azt kérjük, hogy több Pósa bácsit és Benedek Eleket adjon a magyarok Istene a gyermekeknek.

A középiskolában az ifjúsági irodalomnak sokkal lényegesebb a szerepe.

Oly hathatós nevelési eszköz áll benne rendelkezésünkre, mely jól felhasználva, az ifjú nemzedék jövőjére áldásos hatással lehet.

Nagy fontosságát a világ minden művelt állama kellőképpen méltányolja és a legbuzgóbb áldozatkészséggel igyekszik ezen tényezőt a társadalom magasabb céljaira gyümölcsötetni.

Helyén valónak tartom idézni dr. Neményi Imre szavait, a ki lángoló lelkesedéssel, fényes tehetsége minden erejével az ifjúsági olvasmányok ügyének évek hosszú sora óta legszorgalmasabb munkása. Neményi az ifjúsági olvasmányok nevelő hatásáról ezeket mondja: „A rendszeresen kezelt, az okosan irányított ifjúsági olvasmányoknak, szinte azt mondhatnók, mindenható nevelő

erejét a legtökéletesebb tanító-mester, a tapasztalat, ezernyi ezer fényes példával megdönthetetlenül igazolta. A mostani nemzedék erélytelenségének, jellemgyöngeségének és tétovázó határozatlanságának lépten-nyomon fájdalommal látjuk megdöbbentő megnyilatkozását. Szájról-szájra száll róluk szomorú panasz nap-nap után; legilletékesebb helyen, Wlassits miniszter beszédeiben is felemlítve látjuk panaszképen, hogy az ifjúságban nincs kellő bátor kezdeményezési, vállalkozási hajlam és idegenkedik az önálló pályáktól, melyeken saját erejével kell élet-boldogságát megállapítania. Ezen bajnak orvoslása, a nemzet jövőjének biztosítása szempontjából, elsőrendű államérdek.

A tények sajnosan igazolják, hogy az iskola, mint tanító-intézet, minden javított tantervek dacára sem volt képes e bajt sem orvosolni, sem pedig keletkezésében megakadályozni. Nyilvánvaló dolog, hogy égető szükségességét érzi a hathatósan támogató segítő eszköznek és ez a segítség, a mint erről a külföldi példák ékesszólóan tanuskodnak, nem lehet más, mint a helyesen kezelt ifjúsági olvasmány.**

El kell ismerni, hogy a mai korban a jó magánolvasmány nélkülözhetetlen nevelési eszköz. Rendkívüli fontosságát kétségbevonni lehetetlen. Éleszti tudásvágyunkat. Ismereteink gyarapítására és önképzés útján való művelődésünkre épen olyan szükséges, mint testi egészségünk fentartására a jó levegő és a jó ivóvíz.

Nemesítő hatással van az a gyermek egész egyéniségének kialakulására. Azzal szokja meg a hasznos foglalkozást. Az tanítja meg idejének okos felhasználására. Fejleszti izlését. Gyönyörködtetőleg hat érzelmeire. Megszeretteti vele a szépet. Már pedig ha ezen nemes szenvedélynek egyszer rabja lesz, rabságából sohasem kívánkozik szabadulni. Mert a szép szeretetével különös módon vagyunk: telhetetlen vele a lelkünk, minél jobban élvezzük, annál mohóbban kívánjuk.

A magánolvasmánynak ezen üdvös hatásáról a tapasztalás a legkönnyebben meggyőzheti a szülőket. Böven nyílik alkalmuk megfigyelni olyan két tanulót, a kik mindenben hasonló viszonyok között nevelkednek és körülbelül egyenlő tehetségűek is. Csak az a különbség közöttük, hogy míg az egyik iskolai könyvein kívül semmi mást nem olvasott, addig a másik szabad idejét ifjúsági iratok olvasásával töltötte.

Állítsák egymás mellé ezt a két gyermeket, ha az olvasás előnyeiről tapasztalati úton akarnak meggyőződést szerezni.

Meglepő lesz a különbség.

Az egyik egész könnyedén beszél sok olyan dologról, a mihez a másik hozzá sem tud szólni. Szóbősége, beszédbeli ügyessége magasan áll a másiké fölött.

* „Ifjúsági irodalom.” (Kritikai folyóirat, Szeged.) 1. szám 3. 1.

Szinte sugárzik az arcza az örömtől, ha észreveszi, hogy a felnőttek is figyelemmel hallgatják szavait. Érti, hogy olvasmányából szerzett ismeretei révén kezdik már őt valaminek tekinteni. A jóakaró figyelemben fáradságának és szorgalmának jutalmát látja és ha ahhoz néhány elismerő szót is hall környezetétől, az csak újabb buzdítás lesz arra, hogy saját crejéből még több ismeretet gyűjtsön.

Önérzetes büszkeséggel törekszik magát tovább művelni, mert hízeleg neki a nagyok érdeklődése és dicsérete.

Egészében véve a magánolvasmányok üdvös eredményéről tovább nem kételkedhetünk, de vizsgáljuk meg kissé részletesebben is azon nagy előnyöket, melyekben egy jó könyv útján részesülünk.

Kezdjük az értelem fejlesztésével.

A gyermek iskolai tanulmányain kívül többnyire olvasmányából szer¹ ismereteit. Az olvasmányban közlött gondolatok megtermékenyítik fogékony elméjét.

Ismereteinek köre fokozatosan nagyobbodik. Az olvasottak alapján új meg új gondolatok ébrednek lelkében. Elkezd összehesonlításokat tenni, mérlegeli az egyes tényeket, azokból következtetést von és lassankint önálló itéletet mer mondani. És míg lelkében ez a folyamat végbemegy, egyúttal bizonyos fokú önállóság is kifejlődik egyéniségében.

Megszokja, hogy az embereket és cselekedeteiket mindig össze kell hasonlítani és csak az adott helyzetek és cselekedetekből levont következtetések után lehet véleményt nyilvánítani, itéletet alkotni.

Így szerez olvasmányából ismereteinek gyarapításával kapcsolatban ítélőképességet, okos és önálló életfelfogást, mely gyakran kihatással van egész jövőjére.

Térjünk át egy másik haszonra, az írásbeli előadás mesterségének elsajátítására.

Ha kedvvel olvasgatja a gyermek a neki való jó írókat, előadásuk szépsége önkénytelenül megragadja figyelmét. A szép és helyes előadás iránt észrevétlenül is kifejlődik az érzeke vagy izlése. Minél több mintát lát és minél többet gyakorolja magát a minták után, annál több ügyességre tesz szert az előadásban. A minták olvasása közben észreveszi, hogy mi szép, mi jó van a jeles írók előadásában és azokat, mikor ír, maga is tudatosan alkalmazza. Önmagán tapasztalja a fejlődő ifjú, hogy értelmi haladásával együtt úgyszólván napról-napra jobban eltanulja az előadás csinját-binját, könnyebben és helyesebben tudja leírni gondolatait. Az iskola vezérletén kívül, a mint látjuk, olvasmányai is nagy mértékben segítik megértetni vele az írás művészetének titkait. A tollatbanás mestersége pedig nem kis nyereség a mai világban.

Mielőtt az olvasmányok szívnemesítő és jellemképző hatására térnénk át, röviden egy mellékesnek látszó körülményre is kiterjeszkedem. A jó könyvet a tanulók az unalom ellen is kitűnő orvosság gyanánt használhatják. Azt szokták mondani, hogy a henyelés, az unatkozás az ördög párnája: a rosszra hajló gyermeket végleg elrontja, a jóra hajlót pedig boldogtalanná teszi. Bölcs körültekintést, komoly megfontolást igénylő dolog tehát a gyermek szabad idejét úgy lefoglalni, hogy abból jusson elég a sétára és a játékra, de maradjon szórakoztató magánolvasmányra is. Szóval mindenre legyen a tanulónak ideje, csak unatkozásra ne legyen!

Itt ugyan nem lehet arra vonatkozólag határozott szabályokat adni, hogy a napnak melyik órájában mivel foglalkozzék ez vagy az a tanuló, hanem a szülők belátásuk szerint a legcélszerűbben osszák be gyermekeik idejét és a semmittevés helyett kellemesen és hasznosan szórakoztató olvasáshoz szoktassák őket. Így megmenthetik a gyermeket az unalomtól és az unalomból származott pajkos csintalankodásoktól. De megmentik a szülők önmagukat is a bosszúságtól, melyet unatkozó gyermekeik rosszalkodásukkal okoznának.

Szinte szánalom nézni, hogy kisebb betegeskedések után, vagy hosszabb szünetek alatt mint kínozza a gyermeket az unalom, mint henyel vagy vesztegel kedvetlenül, hogy az időt agyonüthesse.

Nem pótolhatatlan kár-e, ha az ilyen kedvező alkalmat, melyet egy jó könyv olvastatásával gyümölcsözőleg lehetne értékesíteni, minden haszon nélkül engedjük elmúlni?

Ha egyéb haszna nem volna a magánolvasmánynak, mint az, hogy a gyermeket megmenti az unalomtól, a rossz ősforrásától, már akkor is érdemes a gyermeknek könyvet adni a kezébe.

Visszatérve az olvastatás előnyeire, azt mondhatom, hogy nevelési szempontból a jó ifjúsági olvasmány a legüdvösebb hatással van a gyermek szívére, lelkületére, alakuló jellemére. Az élet változó eseményei közt csak azért található annyi rossz, mert nem látjuk elég tisztán a jót. Ha tisztán és világosan állna előttünk a jó, már szépségével is ellenállhatatlanul vonzana magához.

Ezért a hivatott ifjúsági író okos körültekintéssel, az alkalmat és időt jól megválasztva, minden ajtón be-bekopogtat. Egyszer a képzeletet foglalkoztatja, másszor a szívnek és kedélynek húrjait érinti. Majd szomorúságra és aggodalomra, majd örömré és vidámságra hangolja fiatal olvasójának lelkét. Az érzelmek változatos és gazdag tárházát nyitja meg előtte. Az élet különböző viszonyainak megismerése, a vonzó és visszataszító jellemek rajza, mind hatással vannak rá; ezeknek tanulságai pedig sok keserű tapasztalattól mentik meg élete későbbi folyamán.

A példák hatása leírhatatlan becsű a fiatal olvasóra.

Megtanulja olvasmányáiból a jót, az erényt, a becsületet szeretni és követni, a hibát és a bűnt gyűlölni és kerülni.

A jó felmutatása nem kevésbé vezet célhoz, mint a rossz ostromozása.

Az öröm, a bánat, a gyönyör és a harag, a mit az ifjú olvasó az olvasmány alapján átérez, maradandó nyomokat hagy lelkében. Ha ehhez a maradandó hatáshoz a különféle veleszületett hajlamokat is hozzávesszük, meg fogjuk érteni, hogy az ifjúkorban a jó olvasmányok valakit egész életére jóvá, a meg nem felelő olvasmányok pedig egész életére szerencsétlenné tehetnek. Azért csak az az olvasmány lesz megfelelő, melyben az erkölcsi világrend és annak állandó győzelme igaz, élénk színekkel van festve. Az ifjú olvasónak képzeletben örömet kell éreznie, valahányszor hősének erkölcsi igaz öröme van, de szenvednie is, bűnhődnie is kell, valahányszor ezt hőse az erkölcsi igazságszolgáltatás szerint megérdemli.

A félelem és remegés, a gonosznak a gyűlölete, a bűn nyomában járó büntetés átérése, a keletkező szánalom, az olvasás közben előtörő könnyek, szóval minden lelki megindulás, melyek a bűn festésére keletkeznek, idővel oly indító okokká erősödnek, melyek az akaratot a bűntől megoltalmazzák.*

A könyvben szereplő személyek és előforduló cselekedetek közvetlenebb és mélyebb hatással vannak a tanulókra, mint az életben látottak, mint a körülöttük történők. Mert a gyermek inkább a szívével olvas, mint az eszével. Ha tehát olvasmányában valami nemes alak szerepel és annak a tetteit olvassa, nemes felbuzdulás száll az ő lelkébe is.

Sokkal közvetlenebbül érzi a szép példa emelő hatását is és eselleges más példákhoz a bűn iránt való undort és megvetést is, mintha mindezt az életnek általa alig áttekinthető és így tisztán fel sem fogható színpadján látná végbe-menni. A példa óriási befolyással van a gyermek-olvasóra. Ranke, a nagy történetíró, életrajzában fölemlíti, hogy tanulókorában Homér munkáinak hatása alatt egész gyermekcsoport görög és trójai hadseregre oszlott és felosztván egymás között a hősök szerepeit, megindultak a kemény tusára.

I. Napoleon Plutarchot olvasta mohó vágygyal és saját bevallása szerint abból szívta magába azt az ellenállhatatlan vágyakozást, hogy az ő élettörténete is megírassék valaha.**

Kölcey Cornelius Nepos olvasása vezette be a klasszikus kor eszméinek világába, belőle alkotta meg ideálját s általa tanulta meg tisztelni a lángészt, a dicsőséget és a hazaszeretetet. E könyv irányozta figyelmét Athénre, az ókori

* Sztinyai Elek : Ész és szív. 167. l.

** Dr. Neményi Imre : Ifjúsági könyvtárak és olvasmányok a nevelés szolgálatában. 147. l.

művészet, költészet és tudomány e kiapadhatatlan forrására. A művészet, mely az aegi tenger azurkék színű habjaitól körülnyaldosott félszigeten virágkorát élte egykoron, e könyv segítségével belopta a műérzést, a szép iránt való szeretetet a mélyzó, finom érzésű fiú kebelébe. És a félszemű gyermek kiment a város egyik homokbuczkájához és ott társaival felépítette Athént, akropolisával és parthenonjával együtt — homokból. Ugyancsak a széltől felkavart homok képezhette az aegi tengert is, mely haragvó hullámaival a pyraeusi kikötő partozatának falait verdeste. A lelkesülő gyermek képzeletének bűvös hatalmú ujja azonban nemcsak a várost építette fel, hanem benépesítette azt hősök szobraival, nagy emberek síremlékeivel, melyekben az innen-amonnan összeszedett csontok Marathon, Salamis hőseinek csontjait jelképezték.

E szobrok és síremlékek előtt aztán a leendő szónok beszédeket tartott Miltiadesről, Themistoklesről s Athén többi hőseiről, kiket Cornelius Neposból tanult meg tisztelni és szeretni. A várost a mága homok-akropolisával, szobraival és síremlékeivel együtt távoztok után széthányta természetesen a Hortobágy felől sivító szél, vagy a csintalanabb pajtások keze; de azt az érzést, mi e városépítés, ez ábrándozás és szónoklás után visszamaradt, nem birta semmi kiirtani. Ez érzés az antik görög élet és művészet szeretete volt. Az ott elhangzott szónaklatok pedig a későbbi nagy szónok gyermekkori szárnypróbálgatásai, első sikerei voltak.*

Ha a becsület fogalmával a jó könyvek útján ismertetjük meg a gyermekeket, akkor őszinte és nyílt lelkületüket a becsületesség rendíthetetlen paizsával övezzük fel.

Semmi sem hozza őket zavarba, semmi sem tántorítja meg. Tiszta lelkük, melyet az emberekkel való érintkezés eredeti zománczától még meg nem fosztott; mely előtt az alkalmazkodás, alku és elővigyázat még ismeretlen, sajátos érzéssel bír az igazság iránt és abban hajthatatlan. Igazságos ítélőbírák, mert még nem vesztegette meg őket az élet. Olyan a lelkük, mint az a hangszer, melyet rosszul hangolni sohasem lehet; hasonló a hangvillához, mely a legkisebb ütésre megadja a valódi hangot és figyelmeztet bennünket, hogy mennyire eltértünk tőle.

A mit a gyermek hall vagy olvas, az foglalkoztatja képzeletét is.

Élvezi az olvasmányt. Az olvasvány által nyújtott szellemi élvezetnek lényege pedig egyedül abban rejlik, hogy az olvasó képzelete utána teremti, kiépíti az író által elmondott eseményeket, helyzeteket.

Épen ezért minél élénkebben és szemléletesebben tudja festeni tárgyát az

* Jancsó Benedek : Külcsy Ferencz élete és művei. 15. lap.

író, annál fokozottabb tevékenységre tüzezi az olvasó képzeletét is, mely minden igyekezetével azon van, hogy a valót megközelítse.

A midőn például a tanuló útirajzokat olvas és más vidékek, messze országok idegen szokásairól, erkölcséről, társadalmi életéről szerez tudomást, olyankor nemcsak meglevő ismeretei gyarapszanak, hanem élénken működik a képzelete is.

A képzelet munkájának útját állni ezen a téren nem szabad, mert a komoly ismeretek közlése és befogadása egymagában nem elégíti ki a gyermek szellemi élvezetének igényeit. A mint a test megúnja az egyféle táplálékot, úgy megúnja azt a lélek is. Azért kell közben a képzeletet is kellemesen foglalkoztatni, hogy mintegy játszva bővíthesse ismereteit. Az iskolai tankönyvekben vajmi kevés képzeletet foglalkoztató elem van, de nem is lehet bennök, erre valók az ifjúsági magánolvasmányok.

A tanuló olvasmánya hősenek lelkületébe mély betekintést nyer és a mit ő még az életben nem figyelhetne meg olyan nyugodtan: a jót és rosszat egyaránt sok és változatos példában mutatja be neki magánolvasmánya. Folyton csiszolja lelkét és ilyen úton nemcsak megérleli, de meg is szilárdítja benne az elhatározást a jónak követésére és a rossznak kerülésére.

Az olvasmányok mellett, hogy kellemesen hatnak képzeletünkre, a legnagyobb gyönyörben is fürdetik lelkünket.

Ha fel bírjuk fogni bennök a szépet, ha megindulunk és el tudunk merengeni rajta, általános emberi és nemzeti érzésünkben buzdulunk fel.

Mi is történik egy költői műalkotás olvasásakor velünk?

Elovasunk egy sereg szót és megértve valamennyit, benső látásunk és hallásunk más világot teremt belőlök. Azt vesszük észre, hogy e más világban otthonosan járunk.

A saját emberi világunk ez a más világ, melyben a küzködő ember sorsa van érthetőleg bemutatva; szívünk határozott, ismerős mozgalmi kelnek életre benne.

Ez a magasabb műélvezet, a melyre szintén csak fokkonként lehet eljutni.

Már a gyermekkorban kell megkezdeni az izlés fejlesztését, a figyelem és türelem megedzését, mert csak így értjük meg később a remekműveket, így lesz részünk a költői alkotások szépségének teljes élvezésében.

A remekmű mintegy kicsalja gyönyörködésünket és megnyeri hódolatunkat.

Az élet rideg igazságtalansága és visszás helyzetei közt nem enged a föld rögéhez tapadni, hanem onnan kiemelve magasabb, eszményibb világba ragad bennünket. Olyannak mutatja a földet, a milyennek lennie kellene. Megdicsőítve láttatja rajta az embert küzdelmeivel.

Boldog az, a ki így tudja élvezni a remekműveket, a ki nagy akaraterővel, teljes odaadással lelke édes gyönyörére, nemesítő szórakozására, üdülésére, vigasztalására tudja azokat felhasználni.

És a boldogságnak ez az útja senki előtt sincs elzárva. Mert, mint Taine mondja, ha művész mindenki nem is lehet, de műélvező már lehet.

Akarjunk, merjünk izléssel birni, szoktassuk magunkat a műélvezethez. Eleinte nem baj, ha csak szelidebb fajta affektálás lesz is lelkesedésünk. Majd átmelegszik, átnemesedik az a kissé erőszakolt lelkesedés igaz érdeklődéssé, gyönyörködő hévvé.

Segít ebben maga a remekmű.

Ha közelebb szállunk hozzá, ő is közeledik és kibontja szépségeit.

Akarjunk csak a remekművek barátjai, élvezői lenni, hiszen nem akarunk lehetetlent. Emberi dolog az izlés, varázsoljuk csak bele szívünkbe. Vegyük eleinte, ha másképp nem bírjuk, csak a viselkedésünkre, ajkunkra, majd lelkünkbe is leér és gyökeret ver. Beleragyog az izlés sugara szívünkbe is, csak szeressük a remekírókat, csak vezettessük bele magunkat jóizlésű emberektől az ő szellemükbe, vezetessük magukat saját erős akaratunkkal, figyelmünkkel, kitartó türelmünkkel. Nagy lesz a jutalmunk.

Bizonyára sokan vannak a mélyen tisztelt szülők között is olyanok, a kik a legnagyobb gyönyörrel gondolnak életük azon idejére, a midőn a hazai és a külföldi írók remekműveinek élvezetétől ittas volt a lelkük.

Egyes munkákra való visszaemlékezésük olyan édes, olyan ellenállhatatlanul vonzó, hogy lelkök újból és újból szeretne rajtok mulatni.

Igen, vannak olyan könyvek, a melyeket elolvasunk egyszer, kétszer, elolvasunk sokszor. A szép varázsereje csábit ezekben minket és nem tudunk vele betelni. Ugyanezt a vonzalmat a szép iránt tapasztalhatjuk a gyermekeknél is. Ha nagyon érdekes könyvet olvas a tanuló, az első olvasásnál minél előbb szeretné tudni, mi lesz kedves hősével, milyen lesz a történet vége. Csaknem szalad a sorokon és lapokon keresztül és boszankodva látja, hogy a következő fejezetben egy mellékeseményről van szó, a melyen futva-fut át, hogy kedvelt és féltett alakját feltalálhassa.

Az egyszeri átolvasás csak kíváncsiságát elégíti ki, a második olvasásnál már maga is álmélkodva látja, hogy mennyi sok, szép, új dolog tárul szemei elé, a melyek az első olvasás alkalmával elkerülték figyelmét.

Önmagán tapasztalja, hogy egy könyvet többször is lehet élvezettel olvasni. Vissza is tér gyönyöröködni hozzá éppen úgy, mint a szenvedélyes utazó a megbámult vidékre.

Ebben az élvezetében ne korlátozzák a szülők a tanulót, hanem inkább buzdítsák, hogy a mit szépnek talál, olvassa el többször is; ha nem is az egé-

szet, legalább egyes remekebb részeit. Ilyenkor jár az olvasás legtöbb használat, mert szeretettel mélyed a tanuló a tárgyba.

Az ifjúkori magánolvasmánynak egy nagyon becses részére térek át, mely a mai korban, midőn a társadalmi egyenlőtlenségek a szegényben elkeseredést szülnek a gazdagok iránt, békítőleg hat a sors mostoha gyermekeire. A mások bajai iránt való részvét érzelmének fölkeltése ez, mely a rideg önzés helyett egy új, boldogabb világot van hivatva teremteni.

Ha az ifjúság olvasmányaiból is ezen szellemet szívja magába, akkor belőlük kerülnek ki ezen tan leglelkesebb apostolai, ők építik fel a felebaráti szeretet köveiből az emberiség jövőendő boldogságát.

Nem tudom eléggé becsülni azon olvasmányokat, a melyek a gyermek szívét részvétre és könyörületre teszik fogékonyvá. Ezen könyvek a legmagasztosabb célt szolgálják. Ezeknek olvasói felnőtt korukban embertársaik nyomorát és vergődését nem nézik hidegen, hanem a bajok és a szerencsétlenség enyhítésére, eloszlatására sietnek. Ezek nem lesznek köszívűek, hanem lelkileg igazán műveltek, mert belátják, hogy a szegénynek jobban fáj szegénységénél a vele járó kicsinylés és megvetés tudata. Ezek érezni fogják, hogy a szegénynek több szüksége van vigaszt nyújtó örömekre, mert leverő fájdalma is több van. Ezeknek jószívűsége képes lesz áthidalni azt a rengeteg szakadékot, mely a szegény és gazdag közt tátong.

Az ilyen olvasmányokból megtanulják a vagyonos fiúk, hogy a kincsek egymagukban nem boldogítanak, hogy a gazdagság nem érdem, hogy az ember valódi értékét egyedül saját kiválósága határozza meg.

Feltűntetik ezek az olvasmányok az emberi nagyság legragyogóbb alakjait, a kik közül számosan kerültek ki a szegénység bölcsőjéből, nádfödeles kis házikókból, a hol legtöbbször nemesebb érzés lobogtatja a sziveket, emelkedettebb gondolkodás vezérli az elméket, tisztább felfogás nyilatkozik meg a cselekedetekben, mint a nagyúri paloták fényes termeiben.

Az ilyen munkák megértetik velük, hogy mennyivel magasztosabb lelki nagyság az, mely az örökös munka közepette is megnyugvást, boldog megelégedést talál. Eléjük állítják a szegény napszámost, a ki két keze munkájával keresi kenyerét, küzd éjjel-nappal családjáért, gyermekeiért. Maga sokszor nélkülöz, de sohasem panaszkodik. Az az egyetlen öröme az életben, ha gyermekei szükségét nem szenvednek.

Az ilyen olvasmányokból tudja meg a szegény gyermek is, hogy a dúsgazdagok sorsát nem kell irigyelni, mert a vagyon egymagában sem boldoggá, sem megelégedetté nem tehet.

Ezekből ismeri meg, hogy a ragyogó paloták termeiben is sok keserű

könnyet hullatnak, hogy oda is fészkel a boldogtalanság vészmadara, hogy az ott eltitkolt szomorúsággal sokszor a legszegényebb ember sem cserélné fel a sorsát.

Ezekből tudja meg, hogy a becsületes munka mindig megtermi a maga nemes gyümölcseit, és hogy a helyzetünkben való megnyugvás és vágyaink korlátozása tehetnek csak bennünket a földön boldogokká.

Az olvasmányok felsorolt üdvös hatását a nemzeti érzés ápolásával egészítem ki. Ez az érzés szintén az olvasmányokból vésődik a gyermek szívébe. Átjárja, betölti egész valóját, úgy hogy felfogása, gondolkozása nemzetünk jellemét tükröztetik vissza.

A magyar tárgyú olvasmányokból tanulja meg a hamisítatlan tiszta magyar nyelvet, azokból ismeri meg nemzetünk dicsőségét, történetünk hőseit, hazánk földjét, népét és szokásait. Nagyjaink magasztos, lélekemelő tettei nem tévesztik el rájuk nemesítő hatásukat. A hazafias erények, nemesnél nemesebb férfi és női alakok ragyogó példái tündöklenek történetünk lapjain.

A hősiesség, az áldozatkészség, a törhetetlen alattvalói ragaszkodás, a király iránt való hűség, az alkotmányszeretet, a függetlenségi vágy, az önfeláldozás, a közjóért való határtalan lelkesedés, az aggódó honfibanat és a rajongó szabadságszeretet tiszteletreméltó érzelmei szállnak belőlük a magyar ifjúság szívébe.

Az olvasmányok vázolt hatásából látható, hogy nagy célt szolgálnak a könyvek, lehetővé teszik haladásunkat, hogy a népek versenyében a szellem fegyvereivel is az elsők sorába küzdhessük fel magunkat.

Ha ilyen fontos nevelési eszköz az ifjúsági olvasmány, akkor nemzetünk jövő nagyságának érdeke is azt kívánja, hogy a nevelés két tényezőjének, az iskolának és a családnak működése összhangzó legyen.

II.

Ifjúsági irodalmunk régiebb és újabb állapota. Ifjúsági munkák kritikai folyóirata és könyvjegyzéke. Az ellenőrizetlen olvasás káros következményei. A jó magánolvasmányok. A házi ellenőrzésre és hasznos olvasásra ajánlható tanácsok.

Egy nemzet ifjúsági irodalma a társadalmi nemesebbé alakulásának elérésére hatalmas eszközüül szolgál.

Közművelődésünk emelkedésének hathatós előmozdítója.

A szépen fejlett közművelődési állapot pedig bizonyos kedves színezetet ad egy országnak. Mintha egészen más levegő venné ott körül az embert, az állami és társadalmi intézményeken, a társalgási formákban, az emberekkel való érintkezésben valami vonzó erő rejlik, jóleső hangulat uralkodik.

Nálunk, ha parlagon nem hevert is, de hosszú ideig mégis gazdátlan jószág volt az ifjúsági irodalom mezeje. Míg külföldön a legszebben virágozott, addig nekünk egy-két szerényen elrejtőző termék mellett kóróval, bojtorjával kellett beérnünk.

Mert sokáig a külföldi ifjúsági irodalmaknak rosszul fordított termékein élösködtünk.

Élelmes könyvkereskedők és vállalkozók a külföldön kapósabb ifjúsági olvasmányokat adták ki. Csekély tiszteletdíjért szegényebb egyetemi hallgatókkal fordították.

Természetes, hogy csak gépiesen dolgoztak és napszámos munkát végeztek. Megtörtént, hogy ugyanazon könyv különböző fejezeteit más és más ember fordította.

Ezért találkozhatunk úgy a Hoffmann Ferencz, mint Schmidt Kristóf-féle munkák fordításaiban lap-lap után magyartalan, izléstelen kifejezésekkel.

A fordításnak és átdolgozásnak megvan a maga létjoga, mert közkincsésé teszi, a mit más nemzet szelleme alkotott.

De minden nemzetnek megvan a maga szelleme.

Nekünk, magyaroknak, a magyar nemzeti szellemet kell először ápolni, hogy ez fészkelje be magát a gyermek szívébe, ettől ittasodjék meg lelke.

Tősgyökeres, kristálytisza magyar nyelven szívja magába azt a fogyatékosságaiban is kedves tulajdonságokat, a melyekről ránk ismer a világ, hogy magyarok vagyunk.

Ezeket a tulajdonokat fordításokból nem lehet elsajátítani. Ne is zavarjuk hát a magyar ifjú lelkének nemzeti irányban való kibontakozását idegenből hozott eszmékkal.

Első sorban ismerje meg népünk szellemi kincseit. Ha ezen a szellemen táplálkozva megerősödött, akkor már bátran adhatunk kezébe idegen szellemű könyvet is; ne féltsük, nem lesz belőle világpolgár, hanem szívvel, lélekkel magyar.

Kezdjük hát az olvastatást a mi népünk jellemvonásait feltüntető könyvekkel.

Sajnosan tapasztaljuk, hogy igen sokan kikerülnek a középiskolákból és a legnagyobb közömbösséggel viseltetnek mese- és népdalgyűjteményeink iránt. Jóformán azt sem tudják, hogy minő célra szolgálnak ezek a sok fáradsággal egybeállított munkák.

Más országokban jobban megbecsülik a nemzeti szellem megnyilatkozását.

Mi, tanárok, érezzük legjobban az idegenből vett olvasmányok káros hatását. Azok miatt kell annyit csiszolgatnunk a stilus botlásait. Pedig milyen egyszerűen ki lehetne ezeket a hibákat kerülni. Ott vannak például Benedek Elek „Magyar mese- és mondavilág“-ának kötetei, mennyi eredeti, zamatos magyar kifejezést tanulhat azokból az olvasó.

Itt csak a gyermeki lélek lehet az irányadó, mely olyan, mint a méhecske, minden virágkehelyből gyűjt egy kis virágport, de olyan is, mint a viasz, minden benyomás iránt fogékony.

Miért kelljen hát neki előbb az angolból fordított indiánus mesék hőseinek makogását hallania, miért ismerje meg előbb az őserdők lakosait és csak azután a mi agyafúrt székyeinket és eredeti palóczainkat. Itt legyünk sovíniszták!

Öntsük először a magyar szellemet, a magyar faj szeretetét a tanulók lelkébe!

Ebből azonban nem az következik, hogy idegen nemzetek történetéről ne olvasson az ifjúság. Mert a hazaszeretet példái, bármely népnél fordulnak is elő, nem arra valók, hogy mi is az ő hazájokért lelkesedjünk, hanem hogy a hős példákon lelkesedve, mi is hasonló érzelmre gyuladjunk saját hazánk iránt. Erre a célra az orosz Skobelev hóstette ép úgy alkalmas, mint Leonidas, Regulus vagy Zrinyi hősieis önfeláldozása.

Ép oly kevésbé baj, ha a magyar gyermek megismeri a sváb paraszt jelle-

mét, sőt kell is, hogy megismerje, még pedig nemcsak azét, hanem minden népét.

Baj csak az volna, ha nem ismertetnék meg előbb a magyar földdel, a magyar fajjal.

A vázolt szomorú állapot nem a jelenre, hanem a közel multra vonatkozik. Ifjúsági irodalmunk az utolsó két évtized alatt örvendetesen fellendült. Igen tekintélyes azon írók száma, a kik dicséretre méltó munkásságot fejtettek ki ezen a téren.

Hogy csak néhányat említsek, ott van Gaal Mózes, a ki tömérdek munkával gazdagította ifjúsági irodalmunkat, ott van Rákosi Jenő a Kis Kelemen történetével, Jakab Ödön a Két imposztor-ral, Radó Vilmos gróf Benyovszky Móriczával, Tábori Róbert a Hajdukirálylyal, Platz Bonifác dr. Utazás a természetben című munkájával, Jászai Rezső dr. Útirajzaival stb. Ott vannak a Stampfel, Wodianer, Ráth Mór és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelenő Ifjúsági Könyvtárak és az Eggenberger-féle ifjúsági iratok. És a mi különösen a hazafias irányú ifjúsági munkákat illeti, van-e, a ki nem ismerné a Hazafias Könyvtárt, Donászy Toldi Miklósát, Tóth Sándor Erdély nagyasszonyát, Kincs István Kurucz históriáit, Csánki Dezsőnek Mátyás korát ismertető rajzait és ismét Gaal Mózesnek Balassa vitézét, hun és magyar mondáit stb.

Ezen a téren az örvendetes haladást tagadni nem lehet. Hála Istennek, elmúltak azok az idők, a midőn csakugyan nem adhattunk más ifjúsági munkát tanítványaink kezébe, mint a Hoffmann- és Schmidt-féle iratokat.

Nem is panaszkodunk tovább, jelenleg nincs már annyira elárasztva ifjúsági irodalmunk idegen elemekkel, mint eddig volt. Az idegen szellemi termékek behatolásának ellensúlyozására céloz az új tanterv is, mely ifjúsági irodalmunknak nemzeti irányban való műveléséről gondoskodik.

Az eszme megvalósítását közoktatási kormányunk vette kezébe és úgy rendelkezett, hogy a tanulóknak az olvasási hajlamot meggyökereztesse és az ifjú második természetévé tegyék. Wlassits Gyula vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter az 1901. évi július hó 4-én* saját hivatali helyiségébe tanácskozássra hívta nevelésügyünk és ifjúsági irodalmunk művelőinek színét-javát.

A tárgyalás mozgatópontja az a kérdés volt, hogy miként lehetne a magyar ifjúsági irodalmat egészében, de kiváltképen az iskolai ifjúsági könyvtárakat az oda nem való selejtes, vagy épen káros irodalmi termékektől megóvni és megszabadítani.

A paedagogusok abból az elvből kiindulva, hogy a gyermeknek még a legjobb olvasmány is épen csakhogy elég jó, szigorú, hivatalos bírálatot hangoztattak és a rossznak talált munkák indexbe vételét sürgették. A jelenvolt ifjúsági

írók azonban tiltakoztak az ilyen censurára emlékeztető eljárás ellen, úgy látszik, féltek néhányan, hogy őket is érheti baleset.

Hiába! A közjó előbbre való az egyéni érdeknél. A bírálat feltétlenül kell és a meg nem felelő könyveket nem szabad beengedni az ifjúsági könyvtárakba és ha volnának bennök, mulhatatlanul el kell azokat onnan távolítani.

Mert az ifjúsági irodalom, mint Neményi írja, nem lehet gazdátlan jószág, igen fontos érdekek fűződnek hozzá.

Feltétlenül szükség van egy kritikai folyóiratra, mely az ifjúsági irodalmat önzetlenül szolgálja.

A zászló felemelésének dicsősége a szegedieké. Szegeden Perjéssy László és Kárpáti Károly dr. szerkesztésében meg is jelent már az 1. és 2. száma a régen óhajtott kritikai folyóiratnak. Örömmel üdvözölte ezt nevelésügyünk minden barátja, mert ifjúsági irodalmunk nemesebb irányú haladásának biztosítékát látja benne.

A bírálatok ez idő szerint azokra az ifjúsági könyvekre és iratokra terjednek ki, melyek ifjúsági olvasmányul első sorban ajánlhatók, csak később, ha a meglevő anyagból a jobb művek kiválasztása már megtörtént, kezdik meg a selejtezést.

Ezen utóbbi czélt a Szemák-féle Ifjúsági Könyvtárjegyzék 1892 óta fáradhatatlan tevékenységgel szolgálja.

Nem állítja pelengérré azon írókat, a kiknek műve nem megfelelő, csak munkáikat nem veszi fel jegyzékébe. A német és osztrák középiskolai tanár-egyesület által kiadott Ellendt-féle katalogusok mintáját követi. A tanterv és a paedagogiai elvek figyelembe vételével osztályok szerint csoportosítja benne, hogy mit olvasson az ifjúság.

Áldás ez a jegyzék, nálunk égető szükség is volt reá. Összekötő kapocs ez az iskola és a szülői ház között. Ebből megtudják a szülők, hogy milyen könyveket olvashatnak gyermekeik és hogy milyeneket vehetnek nekik ajándécul. Az ifjúsági könyvtárak is nagyobb részben ezen jegyzékek alapján vannak rendezve.

Az iskolai könyvtárból hazavitt könyvekben meg is lehet teljesen bízni, mert a könyvtárkezelők felelősek minden munkáért; olyan könyvet, a melynek értékéről nincsenek meggyőződve, sohasem adnak a tanuló kezébe.

De az ifjúsági könyvtár legpéldásabb munkássága is kárba vesz, ha a gyermeket otthon rászabadítják mindenre, ha ellenőrzés nélkül hagynak neki olvasni bármit, a mi véletlenül kezébe akad.

Az ilyen eljárás teljesen lerontja az iskolai olvasmány hatását és lelkiileg tönkreteszi a gyermeket. Azért nálunk is fölötte kívánatos volna behozni azt a jó szokást, mely több külföldi államban általános. Németországban karácsony

előtt a tanulók ingyen kapnak az iskolában egy ifjúsági könyvjegyzéket, hogy azt szülőiknek kézbesítsék. Sőt, hogy fáradságuk erkölcsi sikerét még jobban biztosítsák, karácsonytáiban a nagy német napilapok is kész örömmel közlik a szóban levő katalógusokat. Így a német szülőknél és tanítóknál több ezerre menő kötet címét tartalmazó katalógusok állnak rendelkezésükre az olyan ifjúsági munkákról, melyek gondos és feltétlenül megbízható szakértői vizsgálat alapján ajánlatnak olvassmányul.

A gúnyolt német alaposság még ennél is tovább ment, a gyermekek neme és kora szerint külön-külön osztályozta az ifjúsági olvassmányokat, különböző csoportokba sorolva a 8 éves korig használható, azután a 8—10, 10—12, 12—14 és 14—17 éves korú ifjak és leányok részére ajánlható olvassmányokat. Valóságos író háborút indítottak a károsnak tartott olvassmányok ellen.

Nem nézték sem a szerző nevét, sem annak állását, hanem kivétel nélkül minden ártalmas könyvre ki merték mondani a halálos ítéletet.

A mely könyv náluk egyszer indexbe kerül, ha még olyan kedvelt olvassmány volt is valaha, el van az örökre temetve, annak nem lesz feltámadása. Ott nem mosolygják le kicsinylő fölényvel a szórszálhasogató paedagogus bácsikat, hanem örömmel veszik, ha azok gyermekeik nevelése érdekében serényen buzgólkodnak. Az iskola tanácsainak meghallgatása és munkájának méltánylása meg is termette ott a maga hasznos gyümölcseit.

Elmondhatni, hogy Európa kevés művelt államában van oly nagyszerűen rendezve az ifjúsági könyvtár ügye, kevés helyen van oly szépen virágzó ifjúsági irodalom, mint Németországban.*

De külföldön nemcsak a rossz munkák kiselejtezéséhez értenek jobban, hanem az ifjúsági irodalom felvirágoztatásához is.

Ott sokkal több áldozatot hoznak.

A francia Akadémia évről-évre kitüntetésben részesíti a kiválóbb ifjúsági műveket és mondhatni pazar bőkezűséggel osztja adományait az ifjúsági irodalom művelői között. Ne csodáljuk hát, hogy miért van a francziáknak oly gazdag és remek ifjúsági irodalmuk. Nálunk boldog-boldogtalan hozzálát egy ifjúsági olvassmány összetákolásához, ott a legnagyobb tehetségű írók foglaloznak az ifjúsági irodalommal. Ott az ifjúsági mű méltó tárgya az írói ambíció, a mely méltó elismerésben és gazdag jutalomban is részesül.

Nagyobb ott a pártolás is. Az állam és az egyház karöltve pártolják úgy a vallásos szellemű, mint a világi tárgyú munkákat, ha azok azt megérdemlik.

Nálunk is mutatkoznak már a pártolás örvendetes jelei. Mostani Cultus-

* Dr. Neményi Imre: Ifjúsági könyvtárak és olvassmányok a nevelés szolgálatában.

miniszterünknek finom érzéke van a cultura minden ága iránt. Úgy pártolja az ifjúsági irodalmat, hogy évenként jutalom-könyveket szokott rendelni.

De az ifjúsági irodalom színvonalának emelésére a pártoláson kívül a kitünőbb műveket nálunk is érdemmel lenne jó megjutalmazni, mint a francia ifjúsági műveket szokták.

Nálunk a jó ifjúsági munkákról a vevő közönség nincs kellőképen tájékoztatva.

Az egyes kiadók könyvjegyzékein kívül hivatalos katalogust nem kap a kezébe.

Azok pedig üzleti célt szolgálván, megbízhatatlanok. Egyes tanintézeteknek vannak ugyan nyomtatott könyvjegyzékeik, így például a mi főgymnasiumunknak is van; de azok kizárólag az illető iskola ifjúsági könyvtárára és nem az egész ifjúsági irodalomra vonatkoznak. A hivatalos könyvjegyzék ingyen osztásának boldog idejére a magyar szülőknek várni kell még egy kevésbé.

De hála az égnek, e nélkül sem állnak üres kézzel. A Szemák-féle jegyzék őrt áll, gátat vet a rossz munkák terjedésének és nagyobb kelendőséget biztosít a jóknak.

Évenként kétszer megjelenő füzeteit könnyen meg lehet szerezni. Az azokban felsorolt munkák közül bátran vehet a közönség ajándékkönyvet a tanulóknak, bizonyosan egy sem válik lelki romlásukra; mert összeállítói az ügy iránt érzett szeretetükből kifolyólag csak a jó munkák terjesztésére vállalkoznak. De ha ilyen megbízható jegyzék nélkül vásárolnának könyveket a szülők, legjobban teszik, ha a könyvkereskedők rábeszélő ajánlása helyett, ebben a dologban is az iskolától kérnek tanácsot.

A gyermekeknek adott könyvekkel szemben nagyon óvatosaknak, körültekintőknek kell lenni a szülőknek.

Mert a könyv a legjobb barát, de a legnagyobb ellenség is lehet. Ha válogatás és ellenőrzés nélkül hagyják a gyermeket olvasni, összeolvas az minden tücsköt-bogarat, mert maga még nem tud választani.

Elragadja őt az olvasási szenvedély és minden szabad idejét, sőt gyakran az iskolai feladatok elhanyagolásával a tanulásra való idejét is olvasásra fordítja. Azért ha a szülő észreveszi gyermekében ezt a hajlamot, mérsékelje azt idejekorán okos körültekintéssel. De nem úgy kell vele bánni, hogy fiam, neked tovább olvasnod nem szabad, mert eleget rontottad már a szemedet, vagy sokáig maradtál fent és fogyasztottad a petróleumot, hanem egyszerűen más oldalú foglalkoztatással vonja el őt a túlságos olvasástól.

Mert az olvasás csak addig egészséges irányú, a míg a gyermek vonakodás és többszöri figyelmeztetés nélkül is szívesen leteszi a könyvet, midőn akár leczketanuláshoz, akár sétára vagy uzsonnához hívják.

Csak az ilyen szenvedélynélküli olvasásnak lehet jó eredménye. Arról nem is lehet vitatkozni, hogy a zagyva olvasás, a mérték nélkül való könyvfalás éppen úgy megterheli a szellemet és csömört idéz elő a lélekben, mint a mértéktelen táplálkozás a testben.

De a lelki csömört orvosi tudomány meg nem gyógyítja. Az emészthetetlen szellemi táplálék örökre megfekszi a tanuló lelkét.

Egész életén szánandó áldozata marad az illető oktalan falánkságának. A milyen káros a mohó evés, éppen olyan káros, sőt veszedelmes a mohó olvasás. Nemcsak azért káros, mert semmi haszonnal nem jár, hanem azért is káros és veszedelmes, mert a kapkodó olvasásról átviszi a tanuló felületességét másnemű munkájára is. Idejét elpazarolja és a végén semmi eredménnyel nem tud beszámolni.

Arról, hogy semmit se olvasson a gyermek, manapság már nem lehet szó. Ma már csak arról beszélhetünk, hogy mit és hogyan olvasson. Az első kérdésre megadják a választ az iskolai ifjúsági könyvtárak, a másodikra meg bőséges utasítást nyer a tanuló tanáraitól.

A baj nem is innen, hanem máshonnan származik.

Sok tanuló rabja az olvasási szenvedélynek és nem elégszik meg sem az iskolai könyvtárból kapott könyvekkel, sem azokkal, a melyeket esetleg szülei adnak a kezébe. Még többet és másféléket is akar olvasni. Az a baj, hogy szerez is magának. Hozzá tud jutni a legkülönfélébb módon. Mert a gyermek ezermester, ravasz ügyességgel minden lehető eszközt kieszel és felhasznál, csak-hogy szenvedélyét kielégíthesse. Ha nyíltan nem szabad többet olvasnia, olvasni fog titokban. Ha nem látnak nála könyvet a szülők, azért ne higgyék, hogy nem olvas: rejtve tartja, elrejtőzve olvassa.

A túlságos olvasás veszedelmén kívül a rossz olvasmányok lélekölő mérgétől is kell az ilyeneket féltetni. Minden áron vissza kell őket rántani arról a sikos lejtőről, mely szédítő mélységbe, az erkölcsi romlottság fertőjébe vezet. Ki biztosíthatja a szülőket arról, hogy a véletlenség mindig jó könyvet ad a kezükbe? Az iskolai irányítás nemesítő hatását az ellenőrizetlenül kezükbe jutott gonosz irodalmi maszlagok csakhamar lerontják. A hol tetszése szerint mindent olvashat a gyermek, ott a szomorú következményekről az iskola nem vállalhat kezességet, ott a felelősség egyedül a szülői házat terheli.

Nem a szülők elrejtésére festem ezt a sötét képet, hanem csak a fenyegető veszedelem kikerülésére hívom fel elővigyázásukat.

Sajnos, a ponyvairodalom förtelmeitől kezdve az úgynevezett rémregények füzetes vállalatáig úton-útfélen a leggonoszabb ellenség leskelődik a tiszta, ártatlan gyermeklélekre.

Minden emberi érzésből kivetkőzött irodalmi gonosztevők tetszetős módon,

behizelgő alakban a legfelháborítóbb esztelenség mételeyével törekszenek megmérgezni az ifjúság féltékeny gonddal ápolat lelkivilágát.

A vad szocialista írók az ifjúsági olvasmányt is arra használják fel, hogy már a gyermek előtt is minden tekintélyt lerontsanak: a vallás magasztos érzését szivéből kiirtsák; fogékony lelkét megtévesztve, abban a fennálló társadalmi rend ellen gyűlöletet és megvetést keltsenek; a hazához és a királyhoz való hűség és ragaszkodás érzését szivéből kitörüljék.

Mit várhatnánk egy ilyen magánolvasmányokkal táplálkozó tanulótól? Már pedig ha nem vigyáznak a szülők, manapság ilyenféle rossz könyvek nagyon könnyen kerülhetnek a gyermek kezébe.

Azért óva intem és kérve kérem a mélyen tisztelt szülőket, vegyenek annyi fáradságot és mindig nézzék meg, hogy mit olvasnak gyermekeik. Mert a fiatalabb olvasók az igazat a hamistól nem igen tudják még megkülönböztetni.

Semmi sem könnyebb, mint a tanulók gyanútlan gondolkozását a nyomtatott betű erejével megtéveszteni. Azért ha esztelen férczmunkát látnának náluk, dobassák el velük kiméletlenül, mert az egy percnyi időt sem érdemel. Ha nem így szoktatják a gyermeket, akkor az össze fog olvasni minden badarságot és a nemesítő olvasmányok helyett az irodalmi szemét fogja befolyásolni gondolkozását, kedélyét, akaratát és cselekvését.

Jobban szeretném elhallgatni a rossz olvasmányok káros hatását, mert fáj az embernek a lelke, ha rágondol azon sok szerencsétlenre, a kiket rossz olvasmányaik juttattak gonosz útra. De nem térhetek ki előle, mert csak úgy tudjuk követni a jót, ha ismerjük és kikerüljük a rosszat.

Szinte megdöbbenő az a végzeteljes erő, melylyel a rossz olvasmány tömegesen szedi áldozatait az ifjúság köréből.

Az elítelt fiatal gonosztevők nagy százalékának romlását a rossz olvasmány okozta.

Több törvényszéki tárgyalásnál hallható az a szomorú beismerés, hogy engem a rossz könyvek tettek gonosztevővé.

Olyan olvasmány jutott kezembe, a mely tolvajok és gyilkosok tetteiről szólt, a miket én nagy kedvteléssel és mohósággal olvastam. Annyira tetszetek ezeknek az embereknek a vakmerő dolgai, hogy nem tartottam nagy bűnnek közéjük állni, mert ügyességüket és bátorságukat valósággal megcsodáltam. Olvastam én azokban előkelő családok gyermekeiről, a kik vagyonukat elkártyázták, eltékoztatták és felcsapva rablóvezérnek, temérdek gonoszságot követtek el. Ezek az elbeszélések rontották meg lelkemet. És most szedem gonosz olvasmányaim halálos gyümölcseit.

Másokat a kalandvagy csábit a bűnre. Olvasnak az Amerikába való ki-

vándorlásokról és a mesés meggazdagodásról. De nincs pénzük az útra, szereznek hát, a hogyan tudnak.

Kétségbeejtő kimutatásokat lehet találni ezekről a hihetetleneknek látszó tényekről. Hányan fizetik meg életükkel a rémregények olvasását! Utánozzák azok hőseit és példájokra könnyen eldobják maguktól életüket.

Olvashatni gyermektolvajokról, a kik egész bandát szerveztek. Ezen szerencsétlenek fejét is a rablótörténetek olvasása zavarta meg.

De hány szomorú eset nem kerül nyilvánosságra; a szülők titkolják és otthon senkitől nem látva siratják elrontott fiukat.

Meneküljünk ettől a sötét képtől, találunk kisebb bűnösöket is, olyanokat, a kik előadási órákon lopva szoktak olvasni.

Könnyű kitalálni, hogy milyen tanulók ezek. Rosszak. Otthon is, az iskolában is szívesebben olvasnak, mint tanulnak. De nem is csoda. A szorgalmas lecketanulás kitaró figyelmet, szilárd akaratot, a dologba való türelmes elmélyedést kíván.

Ők maguk érzik, hogy komoly munkára akaratuk is, tehetségük is gyöngé. Kitarásuk nincs. Azonban az iskolázás felébresztette tudásvágyukat, lelkük kívánja a szellemi táplálékot. Mit tegyenek? A komoly munka nehéz nekik. Úgy segítenek magukon, hogy lelki szükségleteiket kellemes, szórakoztató olvasmányokkal elégítik ki.

Ezek a tanulók, hogy több idejük legyen a tanulásra, a míg haladást nem mutatnak, rendszerint nem szoktak könyvet kapni az ifjúsági könyvtárból.

Az a baj, hogy ezen óvó intézkedés kevésnek használ. Otthon megengedik nekik az olvasást és így közülök egyik-másik többet olvas, mint a jobb tanulók. Egyrészt szenvedélye, másrészt vágya folyton sarkalja a tiltott élvezet megszerzésére. Ilyen körülmények között az volna a szerencse, ha olvasnivalóit iskolatársaitól kérné kölcsön.

De ezt nem igen meri megtenni, mert fél, hogy tette kitudódik.

Nem is fordul iskolatársaihoz, hanem onnan veszi az olvasmányt, a hol kapja.

Ezzel a lépésével kettős szerencsétlenségbe esik. Nemcsak iskolai kötelességét mulasztja el, hanem a válogatás nélkül olvasott könyvekkel esetleg lelkét is megrontja. Az ilyeneknél a legerélyesebb szülői beavatkozásra van szükség, jövőjük érdekében mindenáron ki kell őket gyógyítani olvasási betegségükből.

A rossz olvasmányok káros hatásáról szólva, mondanom kell néhány szót az újságokról is. Általános szokás az, hogy a családok asztalán ott hevernek szabadon a gyermekek előtt a napi lapok. A gyermekek azután válogatás nél-

kül olvasnak belőle mindent, a min szemük megakad. Pedig de sok nem nekik való dolgon akadhat meg a szemük.

Azt hiszem, hogy a mindennapos családi drámák, sikkasztások, verekedések, rablások és válogatott öngyilkosságok leírásának olvasása nincs valami nagyon üdvös befolyással a fejlődő gyermeki lélekre. Annyit el lehet vele érní, hogy a gyermek mindenről úgy tájékozódik, akár egy felnőtt.

De felvilágosultságát drágán fizetik meg. A kik rászabadítják a nem neki való olvasmányra, azok törülík le lelkéről az ártatlanság hamvát.

Pedig a mint a társalgásban a gyermek jelenlétekor vigyázni szokás minden szóra, mert fölötte kívánatos, hogy sok dologról ne legyen korai tudomásuk, úgy örködni kellene itt is és a nem nekik való ujság helyett gyermekujtságot, ifjusági lapot kell eléjük tenni. Hadd maradjon csak szemükön a naiv tudatlanság jótékony leple, ráérnek később meglátni a sivár valót, úgyis megismerteti velük az élet.

A rossz olvasmányokról térünk át a jókra. Úgy a gyönyörködtetve nevelő, mint a tisztán ismeretterjesztő ifjusági olvasmányoktól első sorban azt kívánjuk, hogy megfeleljenek a tanuló szellemi fejlettségének.

A lélek fejlődését figyelve azt tapasztaljuk, hogy az alsóbb osztályú tanulókat fokozatosan a mesék, mondák, kisebb ismeretterjesztő rajzok és a történelemből vett elbeszélések érdeklik. A természet köréből vett olvasmányokból megismerik az emberiség küzdelmét a természettel, a történelemből vett olvasmányokból pedig az emberek küzdelmét egymás ellen. A felsőbb osztályú tanulók érdeklődése jobban a látható világ felé fordul. Tengerekről, idegen országokról és népekről szóló leírásokat szeretnek, érdeklődnek a tudomány különféle kérdései iránt és a népszerűsített természettudományi munkákat épen úgy kedvelik, mint a regényeket.

Tárgyi szempontból azok a jó ifjusági olvasmányok, a melyek a mulattatás mellett tanulságosak és értékesek.

A mely olvasmánynak nincs maradandó értéke, az — Szitnyai szerint — fölösleges gyom a lélek kertjében, a hol, fájdalom, gyomlálni nem lehet.

Az alsóbb osztályúaknak szánt olvasmányokban a cselekvény érdekes és lehetőleg egyszerű legyen. Számolni kell azzal a körülménnyel, hogy ez az olvasósereg főleg a meséset, a rendkívülit szereti, a hol a képzelete szabadon csaponghat. De itt is kellő mértéket kell tartani. A különben is lázasan munkálkodó képzeletet a túlzott fokra felcsigázni nem szabad. Mert az kiragadja a tanulót a való életből, ábrándozásra vezeti, a komoly gondolkozástól és a dolgok valódi felfogásától eltereli, könnyen hívóvé teszi és a mellett, hogy számtalan csalódást készít számára, akarat és kedélyvilágát is a féktelenség felé sodorja.

Ezen oknál fogva a sokat magasztalt Verne-dolgokat, mint a valódi ismeret

és a csapongó képzelet izgató keverékét, nagyon válogatva és mérsékeltén olvastassák.

Nem jök az olyan ifjúsági könyvek sem, melyekben az író a rossz és a jó jellemeket egyaránt nagyítva emberfelettieknek rajzolja. Mert a fiatalabb olvasó nem tud még itélni, hanem készpénz gyanánt szokott venni mindent, a mit olvas.

Az ilyen könyv megtéveszti, a helyett hogy tapasztalatait szaporítaná és előkészítené őt az életre. Az emberekről és a dolgokról hibás felfogása lesz és a világban sok csalódás éri. Mert az ilyen olvasmányokból magába szívott balvélekedések összeütközésbe hozzák őt mások felfogásával, sőt önnönmagával is, mert megszokta, hogy az embereket ördögöknek és angyaloknak festették elébe.

Nem szeretem az olyan könyveket sem, melyekben a gonoszt elrettentő példa végett erős rikító színekkel ecseteli az író. Az esik meg ilyenkor, hogy a gyermek épen az ifjúsági olvasmányból tanul meg olyan cselekedeteket, érzelmeket és kifejezéseket, a melyeket lehetőleg minél későbbben kellene megismernie. Sok gondolkozni szerető gyermeknek az lesz a rövid bírálata az efféle könyvekre: ez nem igaz, ez a dolog nem lehetséges.

Az ilyen kis kritikusra kevésbé lesz ártalmas az efféle könyv, de a gondolkozni nem szerető gyermeknek már sokat árthat.

Nem a nemesebb felfogás felé irányítja lelkét, hanem lerántja a porba, a sárba.

Legtöbb ifjúsági iratunknak az a baja, hogy hősei közös kaptafára vannak húzva.

Nagyon jó, mérsékeltén jó, nagyon rossz, mérsékeltén rossz, nagyon ügyes, hallatlanul ügyetlen, bámulatosan életrevaló és kétségbeejtő módon élehetetlen alakok vonulnak fel bennök különböző csoportban és keretben. Kitűznek egy tételt, egy gyermeki hibát vagy erényt és kigondolnak hozzá egy történetet, a melyben hús és vérnélküli alakok szerepelnek, a milyenek egy földrészen sem laknak, hanem legtöbbször levegőből idézi őket elő az író dolgozó asztala mellett.

A gyermekekről szóló iratokban a gyermekek igazi életéből kell meríteni a tárgyát; ez az élet ugyan nem olyan változatos, mint a felnőttek világa, de kedvesebb, vonzóbb, érdekesebb. Mások benne az érzelmeik, mások a szenvedélyek, más ott a szeretet és a gyűlölet is.

Ezt nem szabad meghamisítani, a gyermekek eleven pezsgő élete többet ér a dróton rángatott fabábúknál.

Ha ebből a hamisítatlan gyermekéletből veszi tárgyát az író, akkor az olvasmányban ráismer a tanuló az ő világára, az ő eszmekörére. Az ilyen könyv

eléri czélját, nemesíteni fogja a gyermek lelkét és gondolkozásmódját, megacélozza jellemét és előkészíti a jövőendő élethivatás becsületes betöltésére.

A felsőbb osztályokban történelmi elbeszéléseket, életrajzokat, életképeket, regényeket, különböző tudományok köréből vett ismertető műveket adva az ifjúság kezébe, arra ügyeljünk, hogy azokat, mint szellemi kincseket, érdemes legyen a lélek kincstárába helyezni.

Történelmi tárgyú ifjúsági irodalmunkban nagyon sok lélekemelő esemény van feldolgozva. De ezeken kívül mennyi csatamező, mennyi festői várrom, mennyi egyes vidékekhez fűződő hagyomány vár még feldolgozásra. Hazafias elbeszélő irodalmunk egyes részeiben elég hézagos, népünk életének sok nagyszerű mozzanata nincs még költőileg megörökítve. Pedig kincsesbánya hazánk történelme, jobban kiaknázhathatók ifjúsági íróink. Mert a nemzeti érzület fejlesztésére nincs alkalmasabb eszköz irodalmunk nemzeti tárgyú emlékeinél, azokban az író mindig vágyainkhoz, érzésünkhöz, eszünk járásához alkalmazkodik és belopózik szívébe.

Ha ilyen munkákat olvas a magyar ifjúság, akkor bizhatunk nemzetünk jövőjében, mert büszkék lesznek nemzeti nagylétünkre és lángoló lelkesedéssel fognak ragaszkodni a vérrel áztatott hazai röghöz, mely dicső elődeink hamvait takarja.

Ha hatni akarunk rájuk, a legszebb, legmagasztosabb példákat állítsuk eléjük; azok nem téveszthetik el nemesítő hatásukat, csak jól legyenek meg-rajzolva.

Azért az író úgy beszélje el az eseményt, hogy az olvasó mintegy maga előtt lássa azt lefolyni, mintegy megelevenedve vonuljon az végig a tanuló lelki szemei előtt.

Sok történelmi olvasmánynak az az egyik hibája, hogy unalmas, semmitmondó esemény keretében tele van nevekkal, évszámokkal, fegyverzörgéssel és örökös csatákkal.

A másik hibája pedig az, hogy eredetiség hajhászásból helyenkint szóról-szóra átveszik a krónikások száraz, érthetetlen részeit, a helyett hogy azokat szépen a mai nyelvre áttéve adnák elő. Mellékesen megemlítem, hogy ez a hibája „A magyarok tetteiről szóló“ kötelező olvasmánynak is, a mit a kis tanulók „Béla Névtelen jegyzőjének“ nyelvén képtelenek élvezni.

Az ilyen könyveket nem ajánlom a szülőknek, vannak hála Istennek bőven jobb irataink is a történelem köréből, olvassassák azokat.

Az újabbkori ifjúsági irodalomnak van egy nagyon szépen virágzó és igen értékes ága és ez a természettudományok népszerűsítése. Ez az ág a leggyönyörűbb munkákkal ajándékozta meg az ifjúságot.

A természettan, földrajz és természetrajz köréből merített tárgyak az isko-

lában szerzett ismereteknek és az iskola által felébresztett tudásvágy kielégítésének hathatós, mulattatva oktató eszközei.

Majdnem mindegyikben az oktatási szándék úgy el van rejtve, hogy a tanuló nem érzi ki az olvasmányból az író tanítási szándékát. Sőt ellenkezőleg, a legszebb keretben nyújtja gyönyörködtetve és észrevétlenül azt az ismeretet, melyet közvetíteni akar. A száraz, földrajzi adathalmazt mily kedvesen egészíti ki egy élvezetesen megírt útirajz, a melynek érdekességét a fiatal olvasó előtt még jobban fokozza az a körülmény, ha a leírások valamely híres utazó életrajzával vannak ügyesen kapcsolatba hozva.

De az érdekesség túlhajtásától itt is tartózkodni kell.

Némelyik író szándékosan vadászsa az izgalmas részeket. A borzalmas veszedelmek csak úgy hemzsegnek munkájában.

Tengeren levő hőstét a kalózok feltétlenül megtámadják és ha Isten irgalmából sikerül körmeik közül kiszabadulnia, akkor egy hajótörést kárpótlásul bizonyosan el kell szenvednie.

A vadak országában a szegény indiánusokkal fehér embert hizlaltat. Az oroszlánok és tigrisek lépten-nyomon csattogtatják az utazókra fogaikat.

Ha éjjeli szállásra térnek, leskelődő emberevők zavarják fel őket nyugalmukból. Ha fák alatt pihennek, fejük felett múlhatatlanul egy óriási kígyó öltögeti rájuk sziszegő nyelvét.

Az ilyen olvasmány a mellett, hogy az örökös vérengzéssel eldurvitja az olvasó lelkét, a ritkaságokat egy helyre csoportosítva, hamis képet ad az egyes országokról.

A természet köréből vett olvasmányok a tudomány vívmányait adják elő, de nem mesét és valót összekeverve, hanem csak a megállapított igazságokat hirdetik.

Ezen olvasmányok kiemelik a tanulót az ő szűk látóköréből és mindig valami újat nyújtanak neki, a mi a gyönyörködtetés mellett ismereteit is gazdagítja.

Ifjúsági irodalmunk ezen ágának virágzását örömmel szemléljük és óhajtjuk, hogy a természettudományi társulat kiadványaiban összehordott kincsekből avatott kezek sok gyönyörű olvasmányt írjanak az ifjúságnak.

Az erkölcsi tartalmú olvasmányok közül a tanulókra nézve azok a leg-hatásosabbak, a melyekben testtel-lélekkel bíró személyek szerepelnek, a kik saját tetteikben mutatják meg az ifjúságnak a szülők iránt való hálát, az Isten akaratában való megnyugvást és az önzetlen emberbaráti szeretetet.

Az ilyen példák örökös nyomot hagynak az ifjak lelkén, nemesítőleg befolyásolják gondolkozását és akaratát.

A hithűségnek, a becsületességnek, az áldozatkészségnek, az igazságsze-

retetnek számtalan magasztos példáját állíthatják egyes vallásos történetekben az írók az olvasó szemei elé, a melyek éltető napsugár gyanánt belevilágítanak elméjébe és lehatnak szíve mélyére.

Míg a tisztán vallási fejtegetések és elmélkedések sorozatából álló művek, mivel nehezebben érthetők, nem hatnak olyan közvetlen melegséggel a gyermek lelkére. Mert a fiatal olvasó az erkölcsi oktatást példa alakjában a legjobban szereti. A példából önmaga kiérzi az erkölcsi tanulságot, onnan az észrevétlenül is belopózik szívébe.

A mely vallásos munkában külön kell a tanulságra felhívni a figyelmet, az kevés hatást gyakorol a lélekre.

A vallásos tárgyú művek írói a Bibliáról vegyék a mintát, annál tökéletesebb könyv nincs a világon.

Politikai kérdések tárgyalása és vallási tételek felekezeti szempontból való fejtegetése ifjúsági iratba nem valók. Azonban az újabb szocialis mozgalmakról egyes példák keretében szólhat az ifjúsági író is, feltüntetve azon túlzásokat, azon közbiztonságot veszélyeztető törekvéseket, melyek az utópiától megtévesztett munkásosztály zászlójára vannak írva.

Általában azt tanácsolhatjuk a szülőknek, hogy a felületességre és könnyelműségre hajló gyermeknek olyan olvasmányt nyujtsanak, a melyben komoly törekvésű, magukat becsületes munkával felküzdött egyének szerepelnek. A munkakerülő, gyenge akaratú gyermekre bizonyára jó hatással lesz, ha Robinsont olvassa; a keményszivű, durva lelkületű gyermeket pedig jótékonyan befolyásolhatják például az állatvédő egyesületek kiadványai, melyekből megtanulhatja, hogy még az állattal szemben is könyörületességgel tartozunk viselkedni.

Sok esetben bizonyos előszeretet szokott megnyilatkozni a tanulónál egyes tárgyak iránt. Ezt támogathatja, esetleg a túlzástól megóvhatja a czélszerűen megválasztott magánolvasmány. Az ilyen könyv valóságos gyógyító hatással lehet a végletek felé hajló gyermeki lélekre: megóvja az egyoldalúságtól, csilapítólag hat az ingerlékeny természetűre, rendszeres munkára szoktatja a hanyagot és kitartásra ösztönzi a hamar csüggedőt.

Néha a tanuló helyi viszonyait is tanácsos figyelembe venni. Más ugyanis a felfogása, a látóköre a nagyvárosi, mint a falusi gyermeknek. Minden különleges helyzet, ha az életviszonyok sajátossága által keletkezett hézagokat be nem töltjük, egyoldalúságot szül. Kívánatos tehát, hogy a falun nőtt gyermek legalább olvasmányai révén ismerje meg a nagyvárosi élet vásári zaját, míg a nagyvárosban nőt gyermekkel a falusi élet ártatlan örömeit, a csekélyebb igényekkel való megelégedést ismertessük meg.

A költői művekre külön hívom fel röviden a figyelmet. Mert a költészet az élet napja, szárnyat ad az a lélekeknek és segít kirepülni a hétköznapi lét

fáradalmainak köréből. Mikor az értelem a tudományok különböző mezejét járva, az ismeretek terhétől görnyedezve tér vissza, a költészet birodalma lesz az az üdítő oázis, a hol a lélek kellemesen megpihenhet.

Az emberi fejlődés három szakának, a gyermek-, ifjú- és férfi-kornak egyenként az elbeszélő, a lírai és a drámai költészet felel meg.

De a költemények olvastatásánál az alsóbb osztályú tanulót külön kell a mű szépségeivel megismertetni, hogy igazi gyönyörét lelhesse a költői termékekben.

Ezen a fokon különösen a naiv epika vonzza a gyermeket.

Az ifjú korban a lírai költészet kedves, de a dalokon kívül a ballada- és románczért, a regény- és eposért is rajong az ifjúság.

Mindkét fokon egy jól szerkesztett szavalókönyv vagy anthologia megbecsülhetetlen az ifjúság kezében.

A regények közül pedig kiváltképen a történelmi regények ajánlhatók.

A drámák élvezésére az iskola tanítja az ifjakat, mivel azok teljes megértéséhez kellő magyarázat nélkül az ő tapasztalatuk még nem elégséges.

Összegezve a magánolvasmányok tárgyi szempontból való kiválasztását, végeredményben azt mondhatjuk, hogy bármilyen tárgyú ifjúsági olvasmánytól meg kell kívánnunk, hogy mindig az erkölcsi világrend győzelmét tükröztesse vissza: a jó vegye el jutalmát, a gonosz büntetését. Mert egyedül az erkölcsi igazságszolgáltatás nyugtatja meg az olvasó fiatal lelkét. Olyan olvasmányt tehát, mely a bűnt dicséri és az erényt kigúnyolja, tartsanak távol a szülők a gyermekektől.

„A gyermek kezébe adandó olvasmány legyen erkölcsi szempontból tiszta, mint a színarany és mocsoktalan, mint az égből hulló hópehely: így szól kategorikusan a paedagogia és a józan ész.“*

Nem lehet figyelmen kívül hagyni az ifjúsági olvasmányok előadásmódját és külső alakját sem.

Minden ifjúsági iratban a szép tartalomnak szép alakban kell megjelennie, a kettő összhangzó szépségében rejlik az a hatalmas nevelő erő, a mely minden ifjúsági olvasmánynak elengedhetetlen kelléke. Az ifjúsági író csak úgy érheti el célját, ha tekintetbe veszi, hogy a gyermek nyelve egészen külön nyelvezet, mely szoros kapcsolatban áll érzelem- és gondolatvilágával. E szerint művének is csak úgy lesz sikere, ha alkalmazkodik benne közönsége felfogásához. A kisebbeknél a mese gyermekes hangján kell írnia és csak lépésről-lépésre emelkedhetik az irodalmi hangig. Ebben a részben sok olvasmányunk kifogásolható.

* Dr. Neményi Imre: Ifjúsági könyvtárak és olvasmányok a nevelés szolgálatában.

A tárgy ugyan érdekes bennök, de stílusuk nem tanulóknak való, mert értelmi képességüket jóval meghaladja.

Az ifjúsági olvasmány stílusának világosnak és hangulatosnak kell lenni. Az ilyen előadásmód a tárgy érdekességével kapcsolatban egyrészt gazdagítja a tanuló ismereteit, másrészt erősíti nyelvérzékét, gyarapítja szókincsét, tökéletesíti nyelvtani tudását, fejleszti fogalmazási ügyességét és előkészíti a szépirodalmi művek élvezésére.

A mely munkában nem érvényesülnek a jó stílus kellékei, az nem lesz hatással az észre és nem is szólhat az olvasó szívéhez.

A könyv külső kiállítását is felemlítem, a mire úgy egészségi szempontból, mint a széperzék fejlesztése érdekében szintén ügyelniök kell a szülőknek.

A papiros minősége és a betűk nagysága is figyelembe veendő az ifjúsági iratoknál. Az apró betűkkel szálkás papirosra sűrűn nyomott könyv rontja a szemet és hamar kifárasztja. A betűknek megszokott közepes nagyságúaknak, a papirosnak pedig simának, tiszta fehérnek és fénytelennek kell lenni. Nálunk a Magyar Könyvtár füzetei ezen követelményeknek kevésbé felelnek meg.

Mivel a gyermekeket a szép kötésű könyvek nagyon csábítják, ha a szülők bekötött és díszített könyveket adnak nekik ajándékkul, úgy azon óhajomat fejezem ki, hogy a díszítésekben pártolják a hazai ipart, a nemzeti izlésnek, a magyar motívumoknak érvényesülését.

A könyvek helyes megválasztásáról rátérek arra a kérdésre, hogyan lehet haszonnal olvasni. A ki úgy olvas, hogy a mint az egyik könyvet leteszi, azonnal egy más ujba kezd és nem gondolkodik az olvasmány felett, az nemcsak hasztalanul olvas, hanem az emlékezetét, ítélőerejét, szellemi munkaképességét is tönkre teszi.

Innen van, hogy sokan, jóllehet egész könyvtárt kiolvastak, olvasmányaikból semmire sem emlékeznek. Az egyik rendezetlen benyomást kimossa a másik és egy nagy chaos támad a lélekben, a miből szükség esetén nem használható fel semmi. Némelyik még a könyv címére sem emlékszik, annál kevésbé a tartalmára.

Ilyen eredménytelenül olvasnak a könyvfalók, a kiknél ezen betegséget úgy lehet gyógyítani, ha számon kérjük tőlük az olvasottakat. Így majd rászoknak a komoly és alapos olvasásra. Csakis ezen az úton tanulnak meg gondolkodni az olvasottakon és egyedül így szolgálnak azok szellemi gyarapodásukra.

Az iskolában a magyar nyelv tanárai kivonatokat alakjában szokták számon kérni a tanulóktól olvasmányaikat. De a meglevő kivonatokban sem lehet feltétlenül megbizni, mert azokat valamelyik szorgalmasabb osztálytársának jegy-

zeteiből is lemásolhatja a tanuló, a nélkül, hogy az illető könyveket gondosan elolvasta volna.

De nagyon könnyű a tanárnak meggyőződést szerezni arról, hogy ezt vagy azt a könyvet a tanuló tényleg olvasta-e.

Adjon fel csak olyan kérdéseket, a melyek az olvasmány egyes fontosabb tényeire vonatkoznak, de a tartalmi kivonatban nincsenek megemlítve.

A hazug tanulót az efféle kérdések kelepczébe kerítik, mert ha valóban olvasta volna a kérdéses munkát, akkor azon kitetszőbb részekre bizonyosan emlékeznék.

Oththon a szülőknek is így kell ellenőrizni gyermekeik munkáját. Buzdítsák őket, hogy a mikor olvasnak, a toll és a papiros mindig ott legyen előttük és a mi szépet csak találnak az olvasmányban, azt jegyezzék meg maguknak, végül pedig az egészről is készítsenek rövid tartalmi kivonatot.

Megbecsülhetetlen emlék marad ez később a férfikorban is, mert bár-mikor elővehetik azt a nemes szellemi táplálékot, a melyen lelkük tökéletesedett.

Fáradtságos, de nagyon hasznos és tanulságos időtöltés ez: egyrészt sokat tanulnak belőle, másrészt mindig hamarosan tudják visszaidézni az olvasottakat és nem járnak úgy, hogy egy pár év múlva sok olvasott könyv olyannak tűnik fel, mintha sohasem látták volna.

A kivonatok készítésének hasznát félreismerni nem lehet. Azok nélkül minden olvasás kárba vesz, kirepül a tanuló fejéből. Míg az olvasmányok szebb kifejezéseinek feljegyzésével és rövid tartalmának leírásával sok szép gondolatot, sok értékes ismeretet gyűjthetnek és stílusuk is, előadásuk is észrevétlenül tökéletesedik.

Valamint a szavalási kedvet fokozza az egyes jobb szavalóktól előadott költemények hallása, hasonlóképen az olvasást is úgy lehet megszerettetni a tanulókkal, ha az iskolában a tanárok, odahaza pedig a szülők olvasnak el nekik egyes szebb részeket. Az ilyen irányító utalás mindig lelkesítőleg hat az ifjúságra.

Ha így az olvasmányok rejtett szépségeinek kiemelésével sikerült a tanulókat a könyvek szeretetének megnyerni, akkor az a kötelességünk van még hátra, hogy őket a hasznos olvasás titkaiba is bevezessük.

Hogy ezt a célt is elérhessük, érdeklődjenek a szülők gyermekeik olvasmányai iránt és azokról való beszélgetéseikben kérjenek feleletet a következő kérdésekre:

1. Miben különbözik az olvasmány főszemélye más közönséges emberektől?
2. Milyen tulajdonságai birták cselekvésre?

3. Miben különbözik a főcselekmény más ismert esetektől?
4. Tud-e hasonló példát olvasmányaiból vagy az életből?
5. Jól vagy rosszul cselekedett-e az olvasmány egyik vagy másik alakja, volt-e jutalma vagy bűnhődése?
6. Milyen körülmények tették ezt nagygyá, milyenek buktatták meg amazt?
7. Helyes eszközöket választott-e a főhős célja kivitelére?
8. Milyen életigazság rejlik az egész dologban, mennyivel szaporította a tanuló ismereteit?*

Az ilyen ellenőrzés mellett bámulatos haszonnal jár az olvasás. Megtanul a gyermek gondolkodni, embert és világot ismerni.

Az iskolai tanulmányok mellett a jól megválasztott könyvek révén magas műveltségre emelkedik az ifjúság. Az önképzésre van elég ideje, ott a nyári nagy szünidő, ott vannak a karácsonyi, husvétii kisebb szünetek, nagyon szépen lehet azokat saját hasznukra értékesíteni.

Tanuló ifjak! Műveljétek magatokat, a jó könyvek olvasásával fejlesztétek izlésteket, ne fogadjatok el akármilyen irodalmi maszlagot, legyen önálló ítéletek!

Ti vagytok a nemzet reményei, szeretett hazánk nagyságának jövőendő oszlopai. Feleljetek meg becsülettel magasztos hivatástoknak!

Vértezzétek fel magatokat alapos tudással, okos, elfogulatlan gondolkozással, törhetetlen akarakterővel, erős nemzeti érzéssel, tiszta hazafias meggyőződéssel, Isten, király és haza iránt való rendíthetetlen bizalommal, hűséggel és ragaszkodással; mert nagy munka vár reátok, nektek kell egykor megvédelmezni a népek élet-halálharczában az elődöktől szent örökség gyanánt reánk szállott hagyományokat!

Magyar ifjak! Bízunk bennetek, ti tudjátok is, teljesítitek is majd kötelességeteket.

*

Forrásaim: Felméri L. A neveléstudomány kézikönyve. — Dr. Neményi Imre. Ifjúsági könyvtárak és ifjúsági olvasmányok a nevelés szolgálatában. — Sztinyai Elek. Ész és szív. (Értekezések a lélektan, neveléstan és életbölcselet köréből.) — Dr. Vincze József. Kornélia kincsei. Kath. Paed. III. — Dr. Szemák István. Ifjúsági könyvtárjegyzék 1—14. sz. — Perjéssy László és dr. Kárpáti Károly. Ifjúsági irodalom 1—2. sz. — Legouvé Ernő. Atya és fiú a 19. században. Ford. Feleki József. — Legouvé Ernő. Az olvasás művészete. Ford. Feleki József.

Divényi Gyula.

* Sztinyai Elek: Érzés és szív. 180. l.

Adatok a főgymnasium történetéhez az 1901—1902. tanévben.

A) Az intézet állapota.

1. *Tanári személyzet.* Az 1901—1902. tanévben a tanári testület tagjai voltak: az igazgató, 16 rendes, 4 helyettes, 2 rendkívüli, 1 óraadó, 1 tornatanár. A nem róm. kath. vall. hittanárok ezidei száma 5. A teljes tanári létszám tehát 30.

A kegyes-tanítórend kormányának intézkedéséből dr. Hénap Tamás rendfőnöki titkárrá nevezetvéni ki, Budapestre távozott. Két évet töltött az intézetnél. Kiváló szakképzettségével, paedagogiai rátermettségével, a kötelességteljesítésben nyilvánuló lelkiismeretességével egyik legkiválóbb tagja volt a tanári testületnek. Az ekként megüresedett tanszékre a rendkormány dr. Bartha György oklev. r. tanárt küldötte intézetünkhöz a nagybecskereki főgymnasiumból: a mult iskolai évben elhalálozott Kovács ev. János helyét pedig Komáromy Dezsővel, a hittudományok licentiatásával töltötte be Budapestről.

A tanári testület így kiegészülvéni, aug. hó 28-ikán megtartotta alakuló gyűlését. E gyűlésen az igazgató bemutatta a tantárgyak felosztásának s az osztályfőnöki tisztségek kijelölésének tervezetét, megállapította a tanári kar egyéb munkakörét, majd tüzetes megbirálás tárgyát képezték az ifjúság szellemit és erkölcsi érdekeit illető legelső teendők.

A tanári kar egészségi állapota ez év folytán kedvező volt. Súlyosabb természetű betegségben (influenzában) szenvedett Nováky Bertalan tanár, ki rövid megszakításokkal összesen 25 napig nem tarthatta meg előadásait. Ezen kívül csak kisebb betegség, tanárvizsgálati ügy vagy családi ok miatt vált szükségessé néhány helyettesítés, melyre a tanári kar tagjai mindig készséggel vállalkoztak.

2. *Tanulók.* Az iskolai évet a beiratások, a pótló- és javító-vizsgálatok s egyéb előkészítő munkálatok befejezése után szept. 6-ikán ünnepélyesen nyitottuk meg s 7-én megkezdettük a rendes tanítást, mely zavartalanul folyt egész az iskolai év végeig.

Aug. hó 30–31. napjain tartotta meg a tanári testület a javító-, felvételi- és magánvizsgálatokat. Javító-vizsgálatra jelentkezett 81 tanuló, kik közül azt sikerrel kiállotta 76; 5 pedig osztályismétlésre utasított. Fölvételi vizsgálatot tett 2 tanuló; az egyik a polgári iskola II-ik, a másik a III. osztályáról, mindkettő sikerrel. Pótló vizsgálatot tett kettő elégséges eredménnyel. Magánvizsgálatra jogosult volt 3; ezek közül egy visszalépett, egy sikerrel tett magánvizsgálatot, egy pedig javító-vizsgálatra utasított.

A beiratások szept. hó 1-én kezdődtek meg s folytatódtak e hó 2., 3., 4., 5. napjain. A két első napon és a harmadik nap délelőttjén csak helybeliek iratkoztak be, a többi napokon a helybeliek és vidékiek a jelentkezés sorrendje szerint. Beiratott a rendes időben 765 tanuló: 556 helybeli és 209 vidéki. A megengedett létszám betelte után a kimaradt tanulók távirati folyamodására a nm. VKM. 1901. évi 64,071., 63,988., 79,741. és 1902. évi 268. sz. rendeletével számfeletti felvételt nyertek még 14-en. Mindjárt az év elején kilépett tanulók helyébe utólagosan fölvétetett 3. Évközben más intézetből jött s folytatólagos fölvételt nyert 3. Egy magántanuló 419/1902. sz. föig. engedélyvel rendes tanulóul lépett be az intézetbe. Ezekkel a létszám 786-ra emelkedett, kikhez az I. osztályban 1, a III-ikban 1, a IV-ikben 2, az V-ikben 1 magántanuló járult s így a felvett tanulók létszáma 791-re emelkedett. Ezek közül mindjárt a tanév elején kilépett 3, évközben kimaradt 17, más intézetbe ment 3, vizsgálatlan maradt 9. E szerint az év végén volt 754 nyilvános és 5 magántanuló.

Intézetünkben összesen 13 osztályt nyitottunk meg, a négy alsó osztályt párhuzamosítván az idén is, még pedig az elsőt 3 osztálylyal.

Az összes beirt tanulók létszámát tekintve, a mult évhez képest 25 főnyi apadás mutatkozik. Ennek oka az, hogy a mennyiben a fejlesztés alatt levő állami főgymnasium osztályai fokozatosan megnyílnak, megfelelő osztályainkban 60 tanulónál több nem vehető fel.

A vizsgálatot tett 759 tanuló közül 555 helybeli (73.13%), 204 vidéki (26.87%).

A IV. statiszt. táblázat szerint a helybeli tanulók száma évről-évre nagyobbodik s ezen arányban a vidékieké kisebbedik. Ennek magyarázata abban keresendő, hogy intézetünkben a helybeli tanulók a fölvételnél elsőbbséggel bírnak. A vidéki tanulók összes száma 228 (28.82%), kik osztályonkint a következőleg oszlanak meg: I. a) 20, I. b) 26, I. c) 21, II. a) 10, II. b) 15, III. a) 10, III. b) 9, IV. a) 10, IV. b) 12, V. 35, VI. 23, VII. 18, VIII. 19. A vidékiek közt legnagyobb számmal vannak képviselve: Torontál 90, Temes 45, Csongrád 20, Csanád 19, Bácsbodrog 18, Krassó-Szörény 9, Aradmegye 8 tanulóval.

Az 1901–1902. tanév folyamán 32 tanuló maradt ki az intézetből.

Ezek részint még az év elején katonai pályára léptek, részint szüleik áthelyezése folytán távoztak, részint pedig a tanári kar tanácsára tehetségüknek megfelelőbb, gyakorlatias irányú pályára léptek.

Az ellenőrző értekezletekből kifolyólag ugyanis soha sem mulasztottuk el figyelmeztetni a szülőket, hogy tehetségtelen és hanyag gyermekeiket ne erőltessék a tudományos pályára, hanem igyekezzenek gyakorlatiasabb irányú kiképeztetésükről gondoskodni és szerényebb tehetségükhöz mértten elhelyezni.

A magánvizsgálatokat a folyó tanévben június hó 21. és 23. napjain tartottuk. Összesen 5 magántanuló jelentkezett, kik közül 1 megbukott, 4 sikerrel tett magánvizsgálatot.

A megvizsgált tanulók közül vallásra nézve 550 (72·47%) róm. kath., 1 (0·13%) gör. kath., 23 (3·03%) ev. ref., 14 (1·85%) ág. ev., 154 (20·29%) izraelita, 13 (1·71%) gör. kel. szerb. 4 (0·52%) gör. kel. román.

Anyanyelvre nézve 637 (83·95%) magyar, 106 (13·96%) német, 1 (0·13%) román, 9 (1·18%) szerb-román, 2 (0·26%) bolgár. 4 (0·52%) más nyelvű. A tanév végén mindannyian tudtak magyarul.

A tanulók nyelvismeretére, szüleiknek polgári állására vonatkozólag részletes adatokat nyújtanak az I. d), c) statiszt. táblázatok. Az előbbiből kitűnik, hogy tanulóinknak 65·08%-a csak magyarul beszél; az utóbbiból pedig az látszik, hogy leginkább a középosztályhoz (önálló, őstermelő, iparos, köztisztviselő, értelmiség) tartozó szülők küldik gyermekeiket intézetünkbe, kik aztán az iskoláztatással járó terheket is könnyebben viselhetik.

A tanulók egészségi állapota ez év folytán teljesen megnyugtató volt. Apróbb, mulékony betegségeket leszámítva, súlyosabb bajok nem igen fordultak elő. Fertőző betegségbe 7 tanuló esett, kik összesen 554 órát mulasztottak; de növelte az óramulasztások számát az a körülmény, hogy a városban uralkodó vörheny és kanyaró miatt 64 tanuló volt vesztegár alatt, kikre összesen 1041 óramulasztás esik. Az ily módon kitiltott tanulók mindig csak orvosi engedély alapján bocsáttattak újból az iskolába. Ezen intézkedésnek szigorúbb alkalmazása mellett az intézetbe nem hurczolták be a bajt s csak így történéhetett, hogy a közel 800 tanuló közt a vörheny csak 3-at, a kanyaró 5-öt, a diphteritisz 1-et lepett meg, de ezek is minden nagyobb baj nélkül túlestek rajta. Az influenza összesen 30 tanulónál észleltetett s leginkább a felsőbb osztálybeliek közt. Súlyosabb betegségi eset 72 adta elő magát. Haláleset egy sem fordult elő.

Egészségi szempontból tanulóink 2 ízben vétettek orvosi vizsgálat alá: a tanév elején szept. 30-ikán s évközben márcz. 20-ikán. A megvizsgált 787 tanuló közül trachomásnak találtatott 12, kik nagyobbrészt

már régebben szenvedtek e bajban s azóta folyton gyógykezelés alatt állanak. Ragályos hajbetegsége volt egy tanulónknak, ki a gyógykezelés idejére az iskolalátogatástól eltiltatott.

A védhímlőoltást dr. Gyuricza Sándor I. ker. tiszti orvos okt. 18-ikán végezte az első és újraoltásra kötelezett tanulókon az intézetnek erre a célra kirendelt helyiségében.

Dr. Juba Adolf, budapesti VII. ker. főgymn. iskolaorvos, a nm. VKM. megbízásából május hó 20—24-ikén meglátogatta intézetünket, az épületet kifogástalanul tisztának s az egészségi viszonyokat teljesen kielégítőnek találta. Ugyanekkor megfigyelte a tornázást s több ízben megjelent az ifjúság játékdélutánjain is. A tapasztaltak fölött teljes megalégedésének adott kifejezést s különösen megnyerte tetszését a fákkal szegélyezett, pázsitos játéktér.

3. *Intézeti szolgák.* Két benlakó szolgálja van az intézetnek, kik közt úgy a tisztogatás, mint más egyéb szolgálat arányosan meg van osztva. Ezekhez járul a téli hónapokban egy fűtőszolga. Vastagh Antal iskolaszolga január hó 20-ikán meghalt. A megüresedett állással járó teendők elvégzésével az iskolai év végeig, a szabályszerű illetmények élvezete mellett, özv. Vastagh Antalné bízott meg. Az iskolaszolgai állás f. é. július hó 1-től pályázat útján töltetik be.

4. *Az épület és a bútorzat.* Az épület, mely 1886 óta áll fönn, az igényeket minden tekintetben kielégíti. Minden oldalról szabad lévén, a helyiségek világosak, könnyen szellőztethetők s általában az egészség követelményeinek megfelelőek. A tornaterem az iskola udvarán külön épületben van elhelyezve s deszkával van kipadozva. Nyári tornahelyül szolgál az épület 1480 m² udvara, mely az utcza felől két sor fával van szegélyezve.

Bútorzataink teljesen jó állapotban vannak. A nagy szünidő folyamán az iskolapadokat fele részben kijavították s tölgyfa színre beeresztették. 1 drb szekrény készült éremgyűjteményeink számára, 1'05 m. magas, 65 cm. széles, üvegtetővel (1'20 m. mély), alul két sorban 26 fiókkal hársfából, kétfelé nyíló ajtókkal; továbbá egy könyvvállvány a tanári könyvtárba, a meglevőkhöz hasonló méretekkel; végre egy asztalforma emelvény az énekkar vezetéséhez.

5. *Tanszerek.* Tanszereink évről-évre szaporodnak, az elavultak czélszerűekkel cseréltetnek fel. A város, mint az intézet fentartója, a felszerelésről elismerésre méltóan gondoskodik. Tanári könyvtárunk elég tartalmas, folyóiratokkal gazdagon el vagyunk látva. Ifjúsági könyvtárunk évről-évre gyarapodik a tanuló-ifjúságtól e célra szedett összegből. Történelmi, földrajzi, geometriai, szabadkézi rajzeszközök dolgában nincs hiány. A vegytani szertár a gymnasiumi oktatás igényeinek megfelelőleg van berendezve. Természetrajzi, természettani és philologiai szertáraink

évenként tetemesen gazdagodnak. A fizikai előadó terembe a vetítő-készülékhez ernyőt szereztünk be felhúzható szerkezettel. A természet-tani szertárban minden eszköz névvel és leltári számmal van ellátva s ezáltal a nem szakértő is betekintést nyerhet a szakcsoportok szerint beosztott fizikai eszközökbe. A természettudományi szertárban a szertár őrje egészen újra rendezte az ásványtani csoportot, megnevezte s számmal látta el az ásványokat s így e gyűjtemény nemesak esztétikai szépségben nyert, hanem növekedett használhatósága is. A folyosón elhelyezett művelődéstörténeti képek gyűjteménye 2 igen szép rézmetszetű képpel: Raffaelnek „Athéni iskolá”-jával és „Disputá”-jával igen előnyösen gazdagodott. A tornacsarnok felszerelése részben folytatást nyert, részben pedig a szükséges javítások eszközöltettek. Szereztünk egy rohamdeszkat teljes felszereléssel együtt; egy ugrószőnyeget kókuszszálakból; az udvaron levő tornahinta oszlopai földbe ástott karókkal megerősítést nyertek s a játékdélutánokhoz 14 db jelzőzászló készült.

6. *A költségek.* Az intézetet Szeged városa tartja fenn; de hozzájárul az állam s a kegyesrend is; amaz évenként annyiszor 2 ezer koronával, a hány a párhuzamos osztályok száma, de csak négy párhuzamos osztályig, emez minden kötelezettség nélkül évenként egy meg nem határozott összeggel. Ezen összeg e tanévben 7431 korona volt.

Szeged szab. kir. város 1902. évi közköltségelőirányzata szerint az 1901—1902. tanévre kiadások czimén fölvétetett: tanárok fizetésére 48.490 K. szolgák bérére 1435 K, iskolai szerelvényekre 688 K, irodai és házi átalányra 2340 K, tanszeráttalányra 3400 K, épületek fentartására 3826 K, helyiségek fűtésére 1860 K. Összesen 59,039 K.

Bevétel tandíjból, értesítő- és könyvtárdíjból:

tandíj 436 helybeli után à 40 K.	17,440 K — f.
értesítő és könyvtárdíj 436 helybeli tanuló után à 1 K 60 f.	697 „ 60 „
tandíj 176 vidéki tanuló után à 66 K	11,616 „ — „
értesítő és könyvtárdíj 176 vidéki tanuló után à 1 K 60 f.	281 „ 60 „
Összeg	29,935 K 20 f.

Tandíjmentes 139 helybeli,
36 vidéki.

Tandíjból elengedett 139 helyb. tanuló után à 40 K	5,560 K — f.
Értesítő és könyvtárdíj 139 helyb. tan. után à 1 K 60 f.	222 „ 40 „
Tandíjból elengedett 36 vidéki tanuló után à 66 K	2,376 „ — „
Értesítő és könyvtárdíj 36 vidéki tanuló után à 1 K 60 f.	57 „ 60 „
Összeg . .	8,216 K — f.

Tandíjmentességet nyert 22,36%.

7. *Segélyezési ügy.* a) Részint a város, részint az egyházmegyei hatóság, vagy a szegedi k. r. ház által kezelt alapítványokból e tanévben

11 ifjú nyert jutalmat 666 K. értékben. A legnagyobb jutalom 200 K., a legkisebb 2 K. volt. *b)* Idegen ösztöndíjat élvezett 20 tanuló, 5926 K. értékben. A legnagyobb 800 K., a legkisebb 120 K. volt. *c)* A tanuló ifjúság kebelében fennálló segélyző egyesület 51 ifjút segélyezett 620 koronával, továbbá 138 tanulót 1252 drb használatra adott tankönyvvel. *d)* Dr. Kiss János egyetemi tanár 300 koronás adományából egy, Debreczeni János egri apátkanonok 120 koronás adományából két tanulót segélyeztünk. *e)* Egy névtelen jöltevő 20 K. adományából ruha-segélyben részesült egy tanuló.

B) Az intézet működése.

1. *Fegyelem.* Fegyelmi tekintetben az intézet állapota a tanév folytán általán megnyugtató volt. Találkoztak ugyan egyesek, kik nyers, illetlen magaviseletük és fegyelmi vétségük miatt osztályfőnöki vagy igazgatói megrovásban részesültek, de a többség a jörend és a tisztesség követelményeit dicséretesen szem előtt tartotta. A tanév végén 754 rendes tanuló közül jó magaviseleti jegyet 589, szabályszerűt 162, kev. szabályszerűt 3 tanuló nyert.

A beírások alkalmával minden szülő és gyám tudomást szerzett az intézet rend- és fegyelmi szabályairól, melyeknek kinyomatott példányait a tanulók közt nemcsak kiosztottuk, hogy láttatkozás végett a szülőknek bemutassák, hanem osztályonként, értelmi fejlettségükhöz képest, meg is magyaráztuk. Az eljárás egyöntetűsége tekintetéből mindjárt az első alakuló ülésben úgy a házi rend és fegyelem, mint az oktatásra és nevelésre vonatkozó főbb szabályokat megállapítottuk s jegyzőkönyvbe foglalva, a főigazgatósághoz jóváhagyás végett fölterjesztettük.

A tanári testület kiváló gondot fordított a nevelésre, mely a középiskolában a tanítástól elválaszthatatlan; iparkodott minden észlelt bajt azonnal orvosolni.

A valláserkölesi alap lévén a nevelésnek egyedüli és biztos alapja, a tanári testület súlyt helyezett rá, hogy ennek ápolására felhasználjon minden felmerülő alkalmat. Mivel az imádság a legközvetlenebb gyakorlása a vallásnak, imádsággal kezdtük és végeztük az előadásokat. A róm. kath. vallású ifjúság hétköznapokon, a késő őszi és téli hónapokat kivéve, fél 8 órakor, vasár- és ünnepnapokon pedig 8 órakor szent misén vett részt, vasárnap a szent mise után, három csoportban, szent beszédet is hallgatott s a vallási tanok fejtegetése kapcsán vallási, iskolai, társadalmi stb. kötelmeinek teljesítésére buzdított. Az előirt időben elvégezte a sz. gyónást és áldozást, megtartotta a nagyheti szent gyakorlatokat, jelen volt az anyaszentegyházról rendelt minden nyilvános ajtatosságon és körmeneten, a farsang három utolsó napján tartatni szokott szentség-

imádáson; testületileg vett részt okt. 4-én apostoli királyunk Ő Felsége névünnepén a hálaadó istentiszteleten és jún. 8-án ugyancsak Ő Felsége koronázási emlékünnepe alkalmából tartott öröm-istentiszteleten.

Mivel a hazaszeretet és vallásosság csak együtt virulhat a szívben, istentisztelettel vették kezdetüket az október 6-án, márcz. 15-én és április 11-én tartott hazafias ünnepélyek is, melyeket azonfelül hazafias költemények szavalása vagy ily tárgyú felolvasások által iparkodtunk az ifjúság erkölcsi érzületére gyümölcsözőkké tenni.

Végre a tanári testület azon meggyőződésből indulva ki, hogy a vallásos érzelmeknek kiváló részük van a szív nemesítésében; hogy az közös szüksége az emberiségnek, mert a lélekhez van forrva s attól elválaszthatatlan; s hogy annak hiányát nem pótolhatja semmi, legkevesebbé pedig az okoskodás és a büntetés: azért odatörekedett, hogy egyrészt nemes példaadással hasson a tanulók erkölcsére, másrészt intés és buzdítás által szívébe oltsa a tiszta szereteten alapuló s az embert egyedül boldogító vallásosságot.

Nem kath. vallású ifjaink saját lelkeszeiktől nyertek vallási oktatást s mindnyájan tartoztak a saját vallásuk szerint rendezett istentiszteleten szoros ellenőrzés mellett megjelenni.

A 15,915 mulasztott óra között 33 volt, mely nem igazoltatott. A vizsgálatot tett tanulók mindegyikére átlag 20 mulasztott óra esik, 6-al kevesebb, mint a múlt iskolai évben. A 33 igazolatlan óramulasztás 6 tanuló közt oszlik meg.

A mulasztott órák számát, mint már fentebb jeleztük, tetemesen növelte az a körülmény, hogy a családban előforduló járványos betegségek alkalmával a városi tiszti főorvos a házban lakó nem beteg tanulókat is eltiltotta az iskolalátogatástól.

2. *Oktatás.* Intézetünkben az 1901/2. tanévtől kezdve a délelőtti egyfolytában való tanítás lépett életbe. A nm. VKM. már 1892. decz. 10-én 56,859. sz. a. kelt körrendeletében az összes középiskolák tanártestületét véleményadásra hívta fel, vajjon ajánlatosnak, szükségesnek tartják-e az egyfolytában való tanítás rendszerét életbe léptetni. Tanártestületünk akkor paedagogiai és egészségügyi szempontból ellene nyilatkozott s megmaradt a régi, megosztott tanítási rendszer mellett. Azóta úgy a tanintézetek tanárai, mint e város intelligens közönsége s a helybeli lapok is sokat foglalkoztak az egyfolytában való tanítás kérdésével szöba került a város köztörvényhatóságában is s egyhangú határozattal kérte a cultusminisztertől a helybeli középiskolákra nézve a délutáni oktatás megszüntetését. Eme sürgető kérelemre a nm. VKM. 1901. máj. 14-én 27,200. sz. a. kelt rendeletével megengedte, hogy az 1901/2. tanévben a rendes tárgyak tanítása reggeli 8 és d. u. 1 óra közt folyjon;

megengedte pedig úgy, hogy ha e rendszer beválik, akkor állandósítani fogja.

a) Tanításunkban a tanterv és az utasítások voltak az irányadók. Az előírt tananyagot állandó tanmenetünk értelmében minden osztályban az összes tantárgyakból elvégeztük. Az új középisk. tantervet az 1901. évi 82,661. sz. min. rendelet értelmében a IV—VI. osztályban is életbe léptettük.

b) Tankönyvekül kizárólag engedélyezett könyveket használtunk, melyek általában jóknak bizonyultak s a tanítást megkönnyítették.

c) A tanítás eredményét: hány tanuló volt osztályonként és együttesen jeles, jó, elégséges, egy, két és több tárgyból elégtelen, az Értesítő II. a) statiszt. táblázata tünteti fel.

Az osztályozás eredménye az 1900—1901. tanévvel összevetve a következő: A múlt tanévben (mikor az év végén a létszám 775, vagyis 16-al nagyobb volt) minden tárgyból jeles volt 59, most van 64, minden tárgyból legalább jó volt 150, most van 162, minden tárgyból legalább elégséges volt 415, most 389, egy tárgyból elégtelen volt 77, most 74, két tárgyból elégtelen volt 31, most 28, több tárgyból elégtelen volt 43, most 42.

A II. b) statiszt. tábla százalékszámait legjobban igazolják, hogy a jelen tanévi eredmény általában megnyugtató; ugyanis 759 osztályozott tanuló közül fölléphet 615 (81·03%), egy tárgyból bukott, tehát felsőbb engedély nélkül javíthat 73 (9·62%), ismételni tartozik 68 (8·95%), nem ismételhet 3 (0·40%).

A testi nevelés terén elért eredmény szintén megfelelő. A tornaoktatás céljaira jól felszerelt téli helyiség és tágas udvar áll rendelkezésünkre s ezért intézetünkben a tornázásban az oktatás ép oly folytonos, mint az elméleti tárgyakban. A városi hatóság áldozatkészsége folytán a játékdélutánokat mind a nyolcz osztályban életbeléptettük s azokat az iskolai nevelés-oktatás szerves részeivé tettük. Összesen 6 csoportra osztva s három tanár vezetése és felügyelete alatt gyakorolták a tanulók a játékok különféle neveit.

A művészeti érzéknek és a szépérzéknek felkeltésére az egyes tárgyak keretében, u. m. a remekírók olvasásánál, a történelem előadásánál, a geographiánál, a rajznál stb. gondot fordítottunk. Ezekon kívül, mint a múlt években is, növendékeink a tanárok vezetése mellett megnézték a szegedi képzőműv. egyesület által kiállított képtárlatot, valamint a gr. Kreith Béla által a közműv. palotában nyitott szabadságharzi ereklye-muzeumot; az iskolai év végén pedig Nováky Bertalan és Kátay Lajos rajztanárok a tanulók egész évi rajzaiból rendeztek kiállítást, mely az intézet rajztermében május hó 25-ikén volt látható.

Főlemlítendőnek tartom, hogy az 1890. XXX. t.-cz. alapján az V.

osztály 78 növendéke közül 19, a VI. osztályban 69 tanuló közül 14, a VII. osztályban 51 tanuló közül 15, a VIII. osztályban 65 tanuló közül 15, összesen 63-an tanulták a görög nyelv helyett a nevezett törvényben előírt tárgyakat.

d) *A tanárok közreműködése a tanításban :*

A tanári testület minden egyes tagja iparkodott megfelelni feladatának, kötelességét kellő buzgalommal és lelkiismeretességgel teljesítette. Többen az intézeten kívül is érvényesítették munkásságukat ; így *Fekete Ipoly*, *Simonides István* és dr. *Jászai Rezső* a helybeli áll. főreáliskolában a latin nyelvet tanították ; *Schandl Miklós*, mint a meteorologiai állomás vezetője működött.

Cserép Sándor, mint a Dugonics irod. társaság tagja egyik hivatalos bírálója volt a „Dugonics András élete és művei“ cím alatt pályázatra kitűzött irodalomtört. monografiának.

Divényi Gyula „A magán olvasmányok fontossága és házi ellenőrzése“ czimen értekezést írt a jelen értesítőben.

Frank István a „Középkisk. Mathem. Lapok“ munkatársa.

Dr. *Jászai Rezső*-től megjelent : „Magyarország története“ a középiskolák III. oszt. számára, Bpest, 1902. „A magyar politikai irodalom“ I. Szemelvények Kossuth Lajos műveiből. „A nő Amerikában.“ Szegedi Napló 1901. 295. sz. „Ünnepi beszéd“ okt. 6-ikán, 1901. Úti rajzok és tanulmányok“ cz. értekezését átdolgozta az ifjúság számára. Munkatársa a Szegeden megjelenő „Ifjúsági Irodalom“ cz. kritikai lapnak.

Komáromy Dezső „Jézus Krisztus az emberiség reménye“ czimen írt a Szegedi Híradó 1901. karácsonyi számában s beszédet intézett az ifjúsághoz 1902. márcz. 9-én XIII. Leo pápaságának 25. évfordulója alkalmából.

A tanári kar tagjai közül többen munkatársai amaz irodalmi vállalatnak, mely Szegeden „Segédkönyvek a magy. irod. oktatáshoz“ czimen indult meg. Ebben a vállalatban résztvesznek : Szinger Kornél : gr. Zrinyi Miklós műveiről, dr. Jászai Rezső : A magyar polit. irodalomról, dr. Both Ferencz : Pázmány Péterről, Divényi Gyula : Kisfaludy Károly vigjátékairól írt dolgozataikkal.

e) Érettségi vizsgálatot szept., december és június hónapokban tartottunk, melyekről külön kimutatást adunk az Értesítő III. statiszt. táblázatán.

f) Nem kötelezett tantárgyakul előadattak : a francia nyelv, a gyorsírás, a szabadkézi rajz és a műének, a két első mérsékelt díjért, a két utóbbi egészen díjtalanul. A francia nyelvet, miután annak további tanítására Simits Ferencz főreálisk. tanár nem vállalkozott, januártól kezdve Bite Béla főgymn. r. tanár s a francia nyelv okleveles tanítója, a gyorsírást Jakab Lajos okl. gyorsíró, déli vasúti ellenőr, a szabadkézi

rajzot Nováky Bertalan főgymn. rajztanár, a műéneket Szögedi Endre, a városi zeneiskola igazgatója tanította. A haladóknál az egyházi és műének tanítását Prelogg József főgymn. tanár teljesen díjtalanul vállalta magára.

g) Az ifjúság a könyvtárt szorgalmasan látogatta. A könyvtár úgynevezett kisebb és nagyobb könyvtárra van elválasztva ; amazt az alsóbb, emezt a felsőbb osztályok növendékei használták. Mindegyiknek külön-külön tanár-gondnoka és ifjúsági könyvtárnoka van.

h) Az önképzőkörnek 114 rendes tagja volt (VII. és VIII. osztálybeliek), kik Szinger Kornél tanár vezetése alatt buzgalommal dolgoztak és sok irányú munkásságot fejtettek ki. A kör működéséről részletes képet nyújt az Értesítő F) pontja, melyből kitűnik, hogy a kör tagjai nemcsak a szépirodalom, hanem a komoly tanulmányok terén is tettek kísérleteket, szavaltak, classicusokból fordítottak, kivonatokat készítettek stb. A szaktanárok pályakérdéseket tűztek ki, azok kidolgozásához utasításokat adtak s a dolgozatokat meg is bírálták.

Az önképzőkörnek külön könyvtára és külön zenekara van, mely utóbbi Prelogg József tanár vezetése alatt állt.

C) Általános ügyek.

1. A szegedi tankerület kir. főigazgatója, ngs és főtiszt. dr. Platz Bonifác, a tanév folytán több ízben látogatta meg intézetünket: szept. 10—11., decz. 16. és jun. 1—7. napjain, midőn a pótló-, javító- és rendes éretts. vizsgálatokon elnökölt; továbbá okt. 21—25. napjain, midőn hivatalos évi látogatását végezte. A tanítás menetének megfigyelése, az intézet helyiségeinek és szertárainak átvizsgálása után okt. 25-ikén a tanári testülettel értekezletet tartott s közölte vele látogatásai közben szerzett tapasztalatait s ezekkel kapcsolatban a nevelésre és oktatásra vonatkozó utasításait. A fegyelmi állapotot teljesen kifogástalannak találta ; a tanulmányi eredménnyel való megelégedésének adott kifejezést ; elismeréssel emlékezett meg a szertárak és könyvtárak kezelőiről ; kiemelte, hogy a szabadkézi rajz tanítása igen magas fokon áll az intézetben, a gyorsírókör pedig országos híré. Végül a tanári karnak teljes elismerését nyilvánította.

Szakemberek és tanügybarátok részéről intézetünk ez év folytán is több látogatásban részesült : nevezetesen : 1901. nov. 10-én dr. Kadosa-Lipich Elek min. osztálytanácsos, Vágó Pál festőművész dr. Lázár György országgyűl. képviselő társaságában szerencsétlenül látogatásukkal intézetünket, megtekintették az iskola berendezését, a szertárak felszerelését s különös érdeklődéssel szemlélték a tanulók rajzait, valamint a folyosókon elhelyezett művészeti és művelődéstörténeti képeket. Továbbá

Széchenyi József nyug. törvénysz. elnök márcz. 16-án, dr. Shiratori A., a tokiói egyetem tanára és Enlund-Sailó Alpó finn szobrász-művész márcz. 30-án, Perényi Adolf temesvári főrealisk. tanár, Rác Soma zombori főgymn. tanár ápr. 1-én, dr. Négyessy László, a budapesti gyakorló főgymn. tanára, Schönwitzky Bertalan, a temesvári áll. főgymn. igazgatója és Ries Ferencz, a temesvári áll. főgymn. tanára május 5-ikén, Kollár Péter esztergomi h. árvaszéki elnök Malina Gyula szegedi társulati főmérnök úrral együtt jun. 4-ikén voltak látogató vendégei intézetünknek.

A június hó első napjaiban tartott szóbeli érettségi vizsgálaton megjelent dr. Lázár György országgyűlési képviselő s hosszabb ideig érdeklődéssel hallgatta az ifjak feleleteit.

Dr. Juba Adolf, a budapesti VII. ker. főgymn. iskolaorvosa május hó 21—24. napjain a kultuszminister megbizottjaként látogatta meg intézetünket, megfigyelte a tornázást, megjelent az ifjúság délutáni játékain és beható tanulmány tárgyává tette iskolánk egészségügyi viszonyait.

Főgymnasiumunk tanártestülete a kartársi szeretetnek és összetartozásnak adta jelét, midőn április 20-ikán az állami főgymnasium szép és lélekemelő zászlószentelési ünnepélyén testületileg részt vett s a testvérintézettel együtt ünnepelt.

2. *Intézeti alapítvány.* Mult évi Értesítőnkben (171. l. 2.) már említettük, hogy b. e. Kovács ev. János kegy. r. tanár emlékének megörökítésére az intézet ifjúsága s a volt tanítványok 330 koronás alapítványt tettek s így az 1901. év folyamán intézetünk egy jutalom-alappal gazdagodott. Az alapítólevelet a nm. VKM. decz. 10-én 79.7431.901. sz. rendelettel megerősítvén, mindazoknak, kik az alapítvány létesítéséhez hozzájárultak, köszönetét nyilvánította, melyet ezúton hozok az illetők tudomására. Az alapító oklevél érvényessége a f. iskolai évben már életbe lépett. Az évi kamatból (9 kor. 55. f. ismeretlen jötevők által 13 k. 55 fillerre kiegészítve) 1901. jan. 21-én egy szegény tanulót ruhasegélyben részesítettünk. Az alapító oklevél eredeti szövege a következő:

ALAPÍTÓ OKLEVÉL.

Néhai Kovács ev. János, szegedi kegyesrendi főgymn. tanár tanítványai a kedves emlékü halott temetésekor a koporsót virágözönnel akarták elborítani; de tanáraik rábeszélésének engedve, a befolyt összeg legnagyobb részét hervadó virágok helyett szeretett tanáruk emlékére fordították s „Kovács János jutalom“ néven alapítványt létesítettek. Ezen alapítványhoz járultak: a) az intézet ifjúsága 158 korona 84 fillérrel; b) a régi tanítványok, és pedig: Spett Ferencz fővárosi ügyvéd gyűjtő-

ívén 126 koronával, Takács Gyula gyűjtőívén 20 koronával; *c*) mint volt tanítványai külön adakoztak: dr. Lázár György országgyűlési képviselő 10 koronát; Ottovay Zoltán és Wollek Géza tanár 4—4 koronát; *d*) a szegedi kegyesrendi ház az összeg kiegészítéseül hozzájárult 7 korona 16 fillérrel. Az összeg ilyformán 330 koronát tesz ki s mint a szegedi kegyesrendi főgymnasiumhoz kötött alapítvány, az adakozók kifejezett óhajtása szerint arra lesz hivatva, hogy örök időkre segélyt, enyhülést nyújtson azoknak, kiket az áldott emlékű férfiú legjobban szeretett: a szegényeknek.

Az adakozó tanítványok kifejezett óhajtása értelmében a tanári testület az összes adakozók nevében f. évi június hó 28-án tartott gyűlésén a következőkben állapodott meg:

1. 330 azaz háromszázharmincz koronát ezennel tőkésítünk s ezt mint örök időkre érinthetlen pénzalapot „Kovács János jutalom-alap“ czímmel a szegedi kegyesrendi főgymnasium igazgatóságának őrizetére bízunk azzal, hogy az alap kezelésének ellenőrzése, mint egyéb hasonló alapítványoknál, az intézet hivatali felsőbbségét fogja illetni s az alapítvány számadásai kivonatai évenként a VKMiniszteriumnak bemutatandók.

2. Az évi kamat, hogy a jótékonyság szelleme ekként évről-évre visszahozza a kedves halott emlékét, halálának évforduló napján, vagyis január hó 21-én egy szegénysorsú és jó magaviseletű tanulónak fog kiadatni.

3. Az adományozás joga mindenkor a szegedi kegyesr. főgymnasium tanartestületét illeti, mely az osztályfőnökök előterjesztése alapján a legérdemesebbet a kamatnak megfelelő ruha- vagy esetleg pénzsegélyben részesíti.

4. Ezen alapító oklevél kiállított két egyenlő példányban, melyeknek egyike a VKMiniszterium, másika a szegedi kegyesr. főgymnasium levéltárába tétetik le.

Kelt Szegeden, 1901. június 28-án tartott gyűlésből.

Cserép Sándor, igazgató.

Dr. Hénaf Tamás,

Schanll Miklós.

Noráky Bertalan.

Both Ferencz.

Jászai Rezső.

Bite Béla.

Divényi Gyula.

Szalay István.

Szinger Kornél.

Fekete Ipoly.

Frank István.

Baksay József.

Orafsik József.

Prelog József.

Simonides István.

Zsér Endre.

Flóderer Imre.

Gürtner József.

Finda Antal.

1422.
1901. sz.

Ezen alapító oklevelet a kegyes-tanítórend részéről jóváhagyom.
Budapest, 1901. november hó 6-án.

(P. H.)

Magyar Gábor,
rendfőnök.

79,743. szám.

Jóváhagyom oly megjegyzéssel, hogy az alapítvány tőkéje lehetőleg költményezett államkötvényekbe fektetendő.

Budapesten, 1901. évi december hó 10-én.

Wlassits.

(P. H.)

3. *Az intézet jötevői.* 1. E helyen első sorban a nm. VKM.-ról kell megemlékeznünk, mely ez évben is több értékes küldeménynyel gyarapította könyvtárunkat: (Magyar typosok. Staub M. jelentése a párisi kiállításon tett tanulmányáról. Magyarország közokt. ügye az 1900. évben. III. Béla és neje emlékére kiadott diszmű. Osztrák-Magyar Monarchia VII—VIII. köt.) 2. Dr. Kiss János egyetemi tanár 300 koronát és Debreczeni János egri kanonok 10 drb aranyat adományozott szegénysorsú tanulók jutalmazására. 3. A segélyző-egyesület tőkéjét gyarapították: a Szeged-Csongrádi Takarékpénztár 120, a Szegedi Keresk. és Iparbank 30 koronával. 4. Az önképzőkör céljaira a Szegedi Takaréksz. és Hitelrészv. Társaság 20 koronát adományozott. 5. Buziási Eisenstädter Róbert, intézetünk állandó jötevője, gyorsírókörünk céljaira jubiláris ünnepélye alkalmából társadalmi úton 600 koronát gyűjtött össze, melyről részletesen „Gyorsírókör“ rovat alatt számolunk be. 6. Névtelenül kaptunk 20 koronát egy szegény tanuló segélyezésére. 7. Popper Mór nagykereskedő 10 koronát adományozott a gyorsírókör céljaira. 8. A február hó 9-én tartott hangverseny alkalmával önkéntes adakozásokból befolyt 138 K. 36 f. 9. Bárány Dávid nagybirtokos 2 koronát adott szegény fiú részére, mely az évenként kiosztatni szokott Cherveny-díjhoz csatoltatott.

4. *Nyilrános iskolai ünnepélyek.* Az ifjúság hazafias érzületének fejlesztésére, lelkesedésének és kegyeletének ápolására több ünnepélyt tartottunk.

Megünnepeltük az aradi tizenhárom vértanúságának évfordulóját. A nemzeti ünnep vasárnapra esvén, másnap tartottuk a gyászmisét a nemzeti martirokért s ugyanaznap délelőttjén 10 óra után rendeztük az ünnepélyt, melyen a gyászbeszédet Jászai Rezső dr. tanár mondta.

November 1-én kegyeletes ünnepélyt rendezett az ifjúság az elhunyt tanárok sirjánál énekkel és szavalatokkal. Másnap Dugonics András sirját hazafias beszéd, énekek és szavalatok kíséretében koszorúzta meg.

November 19-én Szt. Erzsébet ünnepén az idén is csendes imádsággal, gyászistentisztelettel és iskolai ünnepélylyel hódolt az ifjúság az ország felejthetlen Nagyasszonya, Erzsébet királyné emlékének. Ugyan-

ekkor gyűjtést rendeztünk a vakok országos intézetének alapja javára, melynek eredménye 22 kor. 22 fill. volt.

Márczius 9-ikén XIII. Leo pápaságának 25 éves évfordulóját ünnepeltük. Istentisztelet után az intézeti díszterembe vonult az ifjúság, a hol Komáromy Dezső tanár az ünnep jelentőségéről s XIII. Leo pápaságáról mondott szép és emelkedett hangú beszédet.

Márczius 12-én, a szegedi árvíz huszonharmadik évfordulóján az egész ifjúság szent misén vett részt, az önképzőkör pedig sikerült ünnepélyt rendezett alkalmi szavalatokkal és felolvasásokkal.

Márczius 15-ikét is részben a nagy nemzeti ünnep emlékezetének szenteltük. Délelőtt hazafias ünnepélyt tartott az ifjúság hazafias énekek, szavalatok és ünnepi beszéddel. Április 11-én pedig az 1848. törvények szentesítésének évfordulóját ülte meg.

Márczius hó 31-én főgymnasiumunk gyorsíróköre fennállásának 25 éves jubileumát ünnepelte. Ezzel kapcsolatban tartotta meg az O. M. Gy. E. 48-ik országos írásversenyét a közönség nagy érdeklődése mellett s mintegy 300 vendég részvételével. A kiemelkedő részletekben gazdag ünnepély bővebb ismertetése a jelen Értesítő „Gyorsírókör“ rovata alatt olvasható.

Végül az „Önképzőkör“ saját kebelében több kiváló írónk, költőnk kegyeletes emlékét ujította fel, május 25-én pedig nyilvános évszáró ünnepélyt rendezett, mely számos előkelő vendég jelenlétében az intézet dísztermében folyt le. Mindezekről bővebb tudósítás az Értesítőnek „Önképzőkör“ cz. fejezetében található.

A tanévet június 29-én ünnepélyes „Te Deum“-mal zártuk be, mely után a tanulóknak kiosztottuk az odaitélt jutalmakat, továbbá a bizonyítványokat és Értesítőket.

D) Felsőbb hatóságoktól érkezett fontosabb leiratok.

1901. évi 30,903. min. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium Linez Dezső és Szentimrey István kassai kath. főgymn. I. oszt. tanulókat, az elsőt betöréses lopás, a másodikat bűnpalástolás és lopásra való bujtogatás vétségeért az ország összes középiskoláiból kizárta.

1901. évi 45,408. min. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium elrendeli, hogy oly tanulóknak, kik valamely év június, július vagy augusztus havában születtek és kilenczedik évök betöltésével szept. hó 1-én a középiskola I. osztályába a törvény értelmében akadálytalanul felvehetők voltak, midőn a nyolczadik osztály szabályszerű elvégeztével abba a helyzetbe jutnak, hogy az érettségi vizsgálatra a 17. év tényleges betöltése előtt kell jelentkezniök, nem kell külön korengedélyért folyamodniok, hanem az intézeti igazgató őket saját hatáskörében bocsáthatja érettségi vizsgálatra.

1901. évi 64,071. min. sz. Néhány tanulónak számfeletti felvétele engedélyeztetik.

1901. évi 31,547. tanácsi sz. Szeged szab. kir. város tanácsa a játékdélutánok költségeire 720 koronát utalványoz.

1901. évi 68,001. min. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium elrendeli, hogy iskolai épületeken semmiféle választási zászló ki nem tűzhető.

1901. évi 99,582. min. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium rendeletével a polgári iskola hat osztályát végzett ifjak, ha a latin nyelvből a gymnasium hatodik osztályában megkövetelt kiterjedésben vizsgát tesznek, gyógyszerészgyakornokul felvehetők, az egyéves önkéntesi katonai szolgálat kedvezményére azonban igényt nem tarthatnak.

1901. évi 70,934. min. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium Lauer György VI., Lóky János és Gábor I. B) o. tanulókat egész évre, Fráter Andor II. A) o. tanulót pedig az őszi időre a játékdélutánokban való részvétel alól felmenti.

1901. évi 82,390. min. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium Erlitz János V. o. tanulót, a többi tanulókra nézve érvényes kötelezettségek alól, melyek a reggeli 8 órától déli 1 óráig terjedő időközön kívül esnek, nem mentheti fel.

1901. évi 79,743. min. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium a Kovács János-féle alapítvány alapító oklevelét jóváhagyja.

1901. évi 69,539. min. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium Luxenburger Miklós szegedi vár. főgymn. IV. A) o. tanulót éjjeli dorbézolás és lopás miatt az ország összes középiskoláiból kizárta, Tyirity Milán és Rácz József IV. A) o. tanulók pedig ugyanezen rendelet folytán utólagosan kev. szabályszerű magaviseleti jegyet kaptak.

1902. évi 30. főig. sz. A tanker. kir. főigazgató elrendeli, hogy az intézeti hitoktatók heti óraszama az évvégi „Értesítő”-ben közzendő.

1902. évi 268. min. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium rendelete folytán Grosz Imre a VI. osztályba számfelett fölvehető.

1902. évi 122. főig. sz. A tanker. kir. főigazgató megengedi, hogy Bite Béla r. tanár a francia nyelvet a folyó tanév hátralevő részében taníthassa.

1902. évi 11,131. min. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium buziási Eisenstädter Róbert úrnak kulturális célú adományaért köszönétét nyilvánította.

1902. évi 11,171. min. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium Kiss János dr. egyetemi ny. rk. tanár úrnak kulturális célú adományaért köszönétét nyilvánította.

1902. évi 779. eln. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium megbízta Juba Adolf dr. budapesti VII. ker. állami főgymn. iskolaorvost, hogy intézetünkben a testgyakorlást, játékot és iskolaegészségügyet figyelje meg.

1902. évi 12.899. tanácsi sz. Szeged szab. kir. város tanácsa a „Szegedi tornaegylet”-nek megengedte, hogy az Erzsébet-liget játszóterét használhatja, mikor azt a tanuló ifjúság igénybe nem veszi.

1902. évi 22.232. min. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium elrendeli, hogy a folyó 1901—2. tanév végén tartandó rendes érettségi vizsgálatokra, nemkülönben a folyó 1902. évi szeptember és december havi ismétlő, javító és pótló érettségi vizsgálatokra a latin nyelvből a tanulóknak két tétel tüzessék ki, egy magyar-latin és egy latin-magyar fordítás, melyek között a vizsgálatot tevők tetszésük szerint választhatnak.

1902. évi 27.943. min. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium a jövő 1902/3. tanévre a történelem tanítást illetőleg átmeneti intézkedéseket léptet életbe.

1902. évi 25.842. min. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium történettanítási, kísérleti chemiai és kötelező játékdélutáni tanfolyamokat rendez a nagy szünidőben.

1902. évi 32.695. min. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium megengedte, hogy a folyó év végén tartandó írásbeli érettségi vizsgálaton 64 tanuló 4 teremben helyeztessék el.

1902. évi 27.445. min. sz. A nagymélt. vall. és közokt. miniszterium Wagner Ferencz I. A) o. tanulót a játékdélutánokban való részvétel alól felmenti.

E) Ifjúsági segélyező-egyesület.

A segélyező-egyesület 1901. évi október hó 4-én alakult meg és 1902. évi május hó 18-án tartotta záró gyűlését.

A lefolyt iskolai évben a következő választott tisztviselők végezték az egyesület munkáját: elnök: Heim Ernő, VIII. oszt. tanuló; főjegyző: Pallmann Péter, VIII. oszt. tanuló; titkár: Landgraf Tivadar, VIII. oszt. tanuló; pénztárnok: Móga László, VII. oszt. tanuló; ellenőr: Podmaniczky Károly báró, VII. oszt. tanuló; főkönyvtárnok: Juhász Antal, VII. oszt. tanuló; aljegyzők: Polgár István és Szécsi István, VI. oszt. tanulók; alkönyvtárnokok: Staud Gábor és Rotsching József, V. oszt. tanulók.

Ezen iskolai évben a segélyező-egyesületnek tagjai voltak a VIII. osztályból: Aigner Károly, Balassa József, Benyovszky László, Bugyi József, Csányi Mátyás, Dombovits Sándor, Dürr József, Eisner Manó, Fáber József, Gottlieb Arthur, Heim Ernő, Katona Dávid, Konrád Alajos, Kormos Imre, Kovács József, Landgraf Tivadar, Löffler Mór, Motika

Károly, Nagy István ifj., Pallmann Péter, Paskesz Ernő, Perhács Béla, Perjessy László, Pick Lajos, Pittoni Béla, Popper Nándor, Rosenfeld Viktor, Sebők Ferencz, Scherer Oszkár, Szakáll József, Szávits Sándor, Szivessy Tibor, Tóth Gyula, Venetianer Frigyes és Weil Jenő. A VII. osztályból: Böresök Imre, Dögl Adolf, Dragon János, Grosz Jenő, Hreblay László, Juhász Antal, Kertész János, Klein János, Krajcsovich Rezső, László Géza, Mann Kálmán, Mogán Béla, Móga László, Neszmirák Ferencz, Plesz Mór, Podmaniczky Károly báró, Szabó Károly, Szigeti Andor, Tittl Rezső és Winkler Imre. — A VI. osztályból: Csikós János, Deák István, Faragó Ödön, Grüner István, Ivánkovits Sándor, Löffler Imre, Lugosi Ferencz, Polgár István, Staud Miklós, Szarvady Lajos, Szécsi István, Szlávik Péter, Tamásy László, Tóth Péter és Vértes Imre. — Az V. osztályból: Apró Imre, Bányay Mihály, Csikós József, Deák Antal, Erlitz János, Eberhardt János, Ivánkovits János, Klein Dezső, Klivinyi Lajos, Krausz László, Lichtscheindl Henrik, Lobstein Sándor, Lugosi Döme, Molnár Adorján, Pethő Tibor, Poledna Rezső, Popper Lajos, Rév Kálmán, Rotsching József, Sebők Lajos, Schwartz János, Staud Gábor, Vértes Lajos, Weiler Rudolf és Wolf János id. — A IV. b) osztályból: Gombos Géza, Heim Géza és Molnár Imre. — A IV. a) osztályból: Bolgár Kálmán, Burg Lajos, Czapik Gyula, Dragon Géza, Faragó Aladár, Kiss Ernő, Klár Rudolf, Körösi János, Popovich György, Prokesch Mihály, Schäffer Pál, Szarvady Jenő. Összesen 110.

A segélyező-egyesület tőkéje, mely a Szeged-Csongrádi Takarékpénztárban van elhelyezve, ezen iskolai évben 160'83 K.-val gyarapodott, mely összeggel az alaptőke 23.528'40 K.-ra emelkedett. E gyarapodást jótékony adományok és a dr. Orsó Mátyás-féle hagyaték kamatainak egy része — 10'83 K., — melylyel e hagyaték 1000 K.-ra emelkedett, teszik. Segélyező-egyesületünk alaptőkéjét jótékony adománnyal gyarapították: A Szeged-Csongrádi Takarékpénztár 120 K.-val és a Szegedi Kereskedelmi és Iparbank 30 K.-val.

Az egyesületnek segélyezésre rendelkezésére állottak az alaptőkének 1901. évi kamatai: 856'95 K., a dr. Orsó Mátyás-féle alapítvány kamataiból 60'20 K., egy gyűjtés maradéka 1 K., Braun Miksa úr, kereskedő ajándéka 6 K., két névtelen tanuló ajándéka 4 K. és a jelen évi tagsági díjak 440 K., összesen: 1368'15 K., mely összegből 51 tanuló segélyezett 620 K.-val, a maradék 748'15 K.-t pedig könyvekre és ezek bekötésére fordítja. Ezenkívül 138 tanulónak 1252 tankönyvet osztott ki használatra.

Kedves kötelességünknek tartjuk e helyen is köszönetet mondani a „Segélyező-egyesület” nemeslelkű jótévéinek.

F) Önképzőkör.

Az önképzőkör 1901. szeptember hó 22-én alakult meg 114 taggal, a kik elismerésreméltó szorgalommal és figyelemreméltó eredményrel használták fel az időt és az eszközöket, melyeket az önképzőkör nyújtott. A kör ügyeit az alakuló gyűlésen választott tisztviselők intézték. Ezen tisztviselők az 1901—1902. tanévben a következők voltak: elnök: Nagy István ifj. VIII. oszt. tanuló, jegyző: Venetianer Frigyes VIII. oszt. tan., pénztáros Juhász István VIII. oszt. tanuló, főkönyvtáros: Nagy István id VIII. oszt. tanuló, titkárok: Putics Dezső és Thomay Béla VII. o. tanulók, alkönyvtáros: Jung Mátyás VII. o. tanuló.

Az önképzőkörnek czélszerű és sikeres munkájában hathatós támaszul és buzdításul szolgált a tanári kar érdeklődése a kör ügyei iránt, a mennyiben tanácsaival és útmutatásaival elősegítette az önmunkálkodás eredményét és gondoskodott arról, hogy a rendes tanítás közben fölmerült elvek és megjelölt irányok itt is érvényesüljenek.

. Az önképzőkör így tágitotta az ifjak szellemi látókörét, nemesítette érzelmeit, tökéletesítette az ifjak előadását és stilizálását. Ezen czélből munkakörébe vonta a középiskola összes tárgyait s igyekezett az iskolában szerzett ismereteket az önmunkálkodás útján szerzett ismeretekkel bővíteni.

A szív nemesítése czéljából az ifjak zenekart alakítottak, tagjai voltak a főgymnasiumi énekkarnak és felvették munkarendjükbe a képzőművészetek tanulmányozását is. A 17 tagból álló zenekar tagjai a következők voltak: Piek Lajos VIII., Thomay Béla VII., Sugár Ödön és Tóth Péter VI., Popper Lajos V. osztályú tanulók, a kik első hegedűt; Szakáll József és Tonheiser József VIII., Rósa Pál VII., Wagner Károly V., Reiner Endre IV. a), Borota B. III. a) oszt. tanulók, a kik második hegedűt: Csányi Mátyás VIII. oszt. tanuló, aki mély hegedűt; Jung Mátyás VII. oszt. tanuló, a ki nagybőgőt, Staud Gábor V. oszt. tanuló, a ki gordonkát játszott; fuvolázók: Traum János, Szibinkits György VIII. oszt. tanulók és Szalay János V. oszt. tanuló.

Az önképzőköri zenekart ft. Prelogg József tanár úr vezette az egész tanéven át heti 1 órában. Az ifjúság szeretete és hálája legyen nemes és önzetlen munkájának legszebb jutalma.

A képzőművészetek tanulmányozására is súlyt fektetett önképzőkörünk s igyekezett a nm. miniszt. inteniójának eleget tenni, midőn tagjai tanulmányozták a városi képtárt és a képzőművészeti társulat kiállításait. Az ifjak a nyert benyomások alapján dolgozatokat készítettek a kiválóbb művekről és művészekről, máskor meg művészettörténeti tanulmányokat olvastak fel.

A tanári kar és a közönség egyaránt állandóan élénk érdeklődés-

sel kíséri önképzőkörünk működését. Ezen érdeklődésének adott kifejezést a tanári kar, midőn a kör minden egyes nagygyűlésén képviseltette magát s a közönség, midőn a kör nyilvános ünnepélyein oly tömegesen jelent meg, hogy intézetünk tágas díszterme kicsinynek bizonyult az érdeklődők befogadására. Ezen érdeklődést bizonyítja ama körülmény is, hogy a kör jóakarói anyagi áldozatokkal is hozzájárultak az ifjúság szorgalmának és előmenetelének jutalmazásához.

Első helyen kell köszönetet mondanunk önképzőkörünk régi pártfogójának, az ifjúság igaz barátjának, buziási Eisenstädter Róbert úrnak, a kinek bőkezűségéből kapta a jelen évben is önképzőkörünk két legszorgalmasabb tagja a díszes kivitelű nagy ezüst és bronz érmet. A Szegedi Takaré- és Hitel-Részvénytársaság 20 koronát ajánlott fel a kör czéljaira. Ezenkívül az önképzőkör január hóban tartott hangversenye alkalmával intézetünk számos nemeslelkű barátja járult filléreivel körünk kiadásainak fedezéséhez. A begyűlt összeg 138 korona 36 fillér. A pályaművek jutalmazására szolgált a „Bakos Pali alapítvány“-nak a jelen iskolai évre eső kamata, 16 korona. Fogadják körünk jótevői halás köszönetünket!

Ezen több részről nyilvánuló érdeklődéstől kísérve végezte önképzőkörünk működését a szeptember hó 22-én tartott alakuló gyűléstől kezdve 28 gyűlésen át az 1902. május 25-ig, a mikor munkálkodását ünnepélyes gyűléssel befejezte.

Mint az elmúlt iskolai években, úgy a mostaniban sem hiányzottak egyes jelentékenyebb mozzanatok, melyek a kör beléletére fényt derítenek és tevékenységének fokozására élénkítő hatással voltak; így 1902. évi január hó 6-án Petőfi Sándor emlékét ünnepelte, márczius 12-én a szegedi árvíz, április 27-én pedig Katona József emlékét ujitotta fel. Február hó 9-én hangversenyt rendezett az intézet dísztermében. Ezenkívül résztvett az önképzőkör az intézet által rendezett összes ünnepélyeken beszédekkel, szavalatokkal, ének- és zeneszámokkal. Az aradi vértanúk emlékére szentelt iskolaünnepélyen, okt. 6-án, Móga László VII. o. t. Várady A. Tizenhárom, Pollák József VIII. o. t. Palágyi, Az aradi vértanúk cz. költeményét szavalta; az intézet Erzsébet-ünnepélyén, nov. 19-én Pollák József VIII. o. t. mondott beszédet, Putics Dezső VII. o. t. Radó, Éji látogatás, Rosenfeld Viktor VIII. o. t. pedig Torkos, Meghalt Nagyasszonyunk cz. költeményét szavalta. A márcz. 15-iki hazafias ünnepélyen Venetianer Frigyes VIII. o. t. tartott beszédet, Rósa Pál VII. o. t. Ábrányi E., Mi a haza cz. költeményét szavalta, Putics Dezső VII. o. t. pedig Kossuth, Szeged népéhez cz. beszédét mondotta el; a 48-as törvények szentesítése emlékére rendezett ünnepélyen Pollák József tartott hazafias beszédet, Móga László VII. o. t. pedig Jakab Ödön, Az volt a tavasz kezdetű költeményét szavalta. Halottak napján megkoszorúzta az

ifjúság az elhunyt tanárok és Dugonics András sírját. Az előbbi helyen Juhász István VIII. o. t. mondott beszédet és Móga László szavalta Pap János, Temetőben cz. költeményét; Dugonics András sírjánál Selmeczy István méltatta irodalmunk egyik úttörőjének elvülhetetlen érdemeit és Traum János szavalta el Szász Károly Dugonics Emlékezete című ódáját.

A főbb önképző-köri ünnepélyek pedig a következő tárgysorozatok szerint folytak le :

I. A Petőfi-ünnepély tárgysorozata :

1. *Petőfi emlékezete.* Beszéd. Mondja : Nagy I. ifj., VIII. o. t.
2. *Népmesei sajtóságok Petőfi „János vitéz“-ében.* Írta : Venetianer F., VIII. o. t.
3. *Részlet Petőfi Apostolából.* Szavalja : Plesz M., VII. o. t.
4. *Petőfi népdalai.* Írta : Balassa J., VIII. o. t.
5. *A hitvesi szeretet Petőfi lyrájában.* Írta : Sofró B., VIII. o. t.
6. *Petőfi. Szeptember végén.* Szavalja : Szibinkits Gy., VIII. o. t.
7. *Az Alföld Petőfi költészetében.* Írta : Putics D., VII. o. t.
8. *Petőfi hazafias lyrája.* Írta : Juhász I., VIII. o. t.
9. *Petőfi. A ledőlt szobor.* Szavalja : Móga L., VII. o. t.
10. *A szülők szeretete Petőfi költészetében.* Írta : Dettre P., VIII. o. t.
11. *Petőfi. Távolból.* Szavalja : Traum J., VIII. o. t.
12. *Petőfi satirikus és humoros költeményei.* Írta : Juhász Gy., VIII. oszt. tan.
13. *Petőfi. A hold elegiája.* Szavalja : Rosenfeld V., VIII. o. t.

II. A hangverseny tárgysorozata :

1. Thümer : *Galopp.* Előadja : a főgymnasiumi zenekar. Zongorán kíséri : Mann Kálmán, VII. o. t.
2. Allaga : *Népdalok.* Énekli : a főgymnasiumi énekkar.
3. Coppee : *A kovácsok sztrájkja.* Dramai monolog. Előadja : Pollák József, VIII. o. t.
4. Beethoven : *Romanze.* Előadja hegedűn : Pick Lajos, VIII. o. t. Zongorán kíséri : Csányi Mátyás, VIII. o. t.
5. Haydn : *Krisztus hét szava a keresztfán :* a) Bevezetés, b) Ime fiad, ime anyád, c) Földrengés. Előadják : Pick Lajos, VIII. o. t. első hegedűn ; Thomay Béla, VII. o. t. második hegedűn ; Csányi Mátyás, VIII. o. t. mély hegedűn ; Staud Gábor, V. o. t. gordonkán.
6. Farkas : *A vén cigány.* Melodráma. Szavalja : Móga László, VII. o. t. Zongorán kíséri : Mogán Béla, VII. o. t.
7. Beethoven : *Nyitány* a „Szent István“ cz. operához. Zongorán előadják : Venetianer Frigyes és Szibinkits György, VIII. o. tanuló.
8. Herfurth—Gera : *Kedélyridámító.* Előadja : a főgymnasiumi zenekar. Zongorán kíséri : Polgár István, VI. o. t.
9. Gabányi : *A föld és népei.* Előadja : Rosenfeld Viktor, VIII. o. t.

10. Gillet: *A malomban*. Jellemdarab. Előadja: a főgymnasiumi zenekar.

11. Abt: *Dalra fel*. Énekli: a főgymnasiumi énekkar.

III. *A szegedi árvíz évfordulóján tartott emlékünnepegy tárgysorozata:*

1. *A szegedi árvíz évfordulóján*. Elmélkedés. Írta: Juhász Gy., VIII. oszt. tan.

2. Petőfi: *A Tisza*. Szavalja: Móga L., VII. o. t.

3. *Szeged nagy árvízfestménye*. Ismertetés. Írta: Szivessy T., VIII. o. t.

4. Szabados: *A Tisza*. Szavalja: Pollák J., VIII. o. t.

5. *Az árvíz hatása a kortársakra*. Írta: Thomay B., VII. o. t.

6. Szabados: *A gyászoló Szeged*. Szavalja: Plesz M., VII. o. t.

7. *Az újjászületett Szeged*. Írta: Balassa J., VIII. o. t.

8. Szabados: *Szeged hálája*. Szavalja: Busa Gy., VIII. o. t.

IV. *A Katona-ünnepély tárgysorozata:*

1. *Katona József emlékezete*. Mondja: Venetianer F., VIII. o. t.

2. *A tragikum Katona Bánk bánjában*. Írta és felolv. Jung M., VII. o. t.

3. *Részlet az összeesküvés jelenetéből*. Előadják: Pollák J. (Petur), Rosenfeld (Bánk), Putics D. (Michál), Steiner (Simon), Csala és Dögl (békétlenek).

4. *Melinda jelleme*. Írta és felolv. Eisner M., VIII. o. t.

5. *Katona J. emlékezete*. Óda. Írta és felolv. Juhász Gy., VIII. o. t.

6. *Korfestés és színszerűség Bánk bánban*. Írta és felolv. Perhács B., VIII. o. t.

7. *Részlet Bánk bán II. felvonásából*. Szavalja: Móga L., VII. o. t.

8. *Bánk bán nyelvszépségei*. Írta és felolv. Holub Dezső, VIII. o. t.

9. *Tiborez panasza*. (Bánk bán III. felvonás.) Szavalja: Rósa Pál, VII. o. t.

Az önképzőkör munkássága dicséretes szorgalomról és eredményről tesz tanuságot.

A tagok munkakörét 260 tárgy töltötte ki; ezek között van: 15 szónoki beszéd, 60 értekezés, 20 fejtegetés, 12 elbeszélés, elmélkedés, leírás stb., 12 vers, 61 bírálat; 64 komoly és 16 víg szavalat. A tagok közül leginkább kitűntek szorgalmukkal a VIII. osztályból: Balassa József, Busa Gyula, Csányi Mátyás, Dettre Pál, Eisner Manó, Heim Ernő, Juhász István, Juhász Gyula, Lakó József, Landgraf Tivadar, Nagy István id., Nagy István ifj., Pallmann Péter, Perjéssy László, Pollák József, Rosenfeld Victor, Sofró Béla, Szivessy Tibor, Traum János, Venetianer Frigyes; a VII. osztályból: Csala Lajos, Jung Mátyás, Móga László, Nagy Mihály, Plesz Mór, Putics Dezső, Rósa Pál, Steiner Sándor, Thomay Béla.

A kör május 11-én szavalóversenyt rendezett, melyen 8-an komoly, 4-en víg darabbal léptek föl; az előbbieket közül 3 jutalmat, 5 dicséretet, az utóbbiak közül 1 jutalmat, 2 dicséretet nyert. A komoly

szavالاتok közül első volt Pollák József VIII. o. tanulóé, a második Móga László VII. o. tanulóé, jutalmuk 1—1 10 koronás arany; a harmadik volt Traum János VIII. osztályú tanulóé, jutalma 5 korona; Busa Gyula, Lakó József VIII., Plesz Mór, Putics Dezső, Rósa Pál VII. oszt. tanulók szavالاتát dicsérettel tüntette ki a kör; a vig szavالاتok közül 10 korona jutalmat nyert Rosenfeld Viktor VIII. oszt. tanuló, dicséretet nyertek: Heim Ernő VIII. és Rósa Pál VII. oszt. tanulók.

A tanári kar, hogy az ifjak munkálkodását az iskolai tanulmányokkal jobban kapcsolatban tartsa és a követendő irányt a tárgyak meghatározásával biztosabban megjelölje, a különböző tantárgyak köréből pályatételeket tűzött ki.

A meghatározott időig 17 tételről 44 dolgozat érkezett be, a melyek között 12 volt jutalomra, 11 dicséretre érdemes, a többi 21 figyelmen kívül maradt.

A tételek és pályanyertes kidolgozók a következők:

1. *Az egyház befolyása a művészetekre.* Jutalma 20 kor. Egy gyenge mű pályázott, a mely figyelmen kívül maradt.

2. *Mikes Kelemen szeretetreméltó egyénisége leveleiben.* Pályázott 3 dolgozat. Az első díjat, a „Bakos Pali“ alapítvány ez évi kamatját, 16 koronát a „Nekem a hazám javát és csendességét kell kívánnom“ jeligéjű dolgozat nyerte. Szerzője: Venetianer Frigyes, VIII. o. t. A második díjat, egy drb 10 koronás aranyat az „Ez férfi volt“ jeligéjű dolgozat nyerte. Szerzője: Dettre Pál, VIII. o. t. A harmadik dolgozat figyelmen kívül maradt.

3. *Alkalmi beszéd.* A legjobb beszéd jutalma 20 korona. 1. *Dugonics sírja felett.* Pályázott egy gyenge dolgozat. 2. *Az elhúnyt tanárok sírja felett.* Pályázott 3 dolgozat. Mind a 3 figyelmen kívül maradt. 3. *Emlékbeszéd Erzsébet királyné halálának évfordulóján.* Pályázott 6 beszéd. Az első díjat, 1 drb 20 koronás aranyat Juhász Gyula, VIII. o. t. nyerte; Szibinkits György, Aigner Károly és Heim Ernő VIII. o. tanulók beszédei dicséretet érdemelnek. 4. *Márcz. 15-én.* Három gyenge mű pályázott. 5. *Az 1848-iki törvények szentesítésének évfordulóján.* Pályázott 3 beszéd. Az elsőnek jutalma egy drb 10 koronás arany, szerzője: Divényi Károly VIII. o. t. Dicséretet nyertek: Perhács Béla és Traum János VIII. o. tanulók beszédei.

4. *Kossuth Lajos emlékezete.* Ünnepi óda Kossuth Lajos születésének századik évfordulóján. Jutalma 10 korona. A beérkezett 3 gyenge költemény figyelmen kívül maradt.

5. *A komikus eposz a komolynak paródiája.* Jutalma 20 kor. Bizonyítás Csokonai Vitéz Mihály Dorottyája alapján. A beérkezett „Szélmalomharcz“ jeligéjű dolgozat dicséretre érdemes. Szerzője: Balassa József, VIII. o. t.

6. *Shakspere Lear király cz. tragoediájának aeszthetikai fejtegetése.* Beérkezett egy dolgozat. Jutalma 1 drb 10 koronás arany. Jeligéje: „*Last, not least.*“ Szerzője: Balassa József, VIII. o. t.

7. *A lovagkor rajza a Niebelungen ének I. részében.* Jutalma 10 korona. Pályázott 2 dolgozat. Az első jutalmat a „*Viel Wunderbars*“ jeligéjű dolgozat nyerte. Szerzője: Venetianer Frigyes, VIII. o. t., a másik dolgozat gyenge.

8. *Vergilius alvilága.* Két dolgozat érkezett be, a melyek közül az első jutalmat, az egy drb 10 koronás aranyat a „*Mens agitat*“ jeligéjű dolgozat nyerte. Szerzője: Balassa József, VIII. o. t. A másik figyelmen kívül maradt.

9. *Horatius mint szatiraköltő.* Jutalma 10 korona. Egy gyenge dolgozat pályázott, a mely figyelmen kívül maradt.

10. *A görög ház.* Tanulmány az Odysseia alapján. Jutalma 10 korona. Három dolgozat pályázott. Az első jutalomra egyik sem érdemes. A másodrendű jutalmat, 5 koronát nyert a „*περι της κατ' Ομηρον ολζιας*“ jeligéjű dolgozat. Szerzője: Balassa József, VIII. oszt. t. Az „*Ὀδυσσεύς*“ jeligéjű dolgozat dicséretre érdemes. Szerzője: Thomay Béla, VII. o. t. A harmadik mű gyenge.

11. *Milyen különlegességeket észlelhetünk Homeros Iliasa és Odysseiája között?* Ezen tételre 4 mű versenyzett. Az első jutalmat, 1 drb 10 koronás aranyat nyerte a „*Arma, virumque cano*“ jeligéjű dolgozat. Szerzője: Nagy István ifj., VIII. o. t. A második jutalmat, 5 koronát a „*Μεταβολή πάντων*“ jeligéjű. Szerzője: Balassa József, VIII. o. tanuló. Dicséretet érdemelt az „*Énekeld meg múzsa*“ jeligéjű. Szerzője: Venetianer Frigyes, VIII. o. t. A negyedik dolgozat figyelmen kívül maradt.

12. *Magyarország nagyságának és hanyatlásának okai,* különös tekintettel az idegen nemzetekkel viselt háborúkra, a kötött szövetségekre és politikai szerződésekre. Jutalma 20 korona. Csak egy mű pályázott. Másodrendű jutalomra, 1 drb 10 koronás aranyra érdemes. Jeligéje: „*A király.*“ Szerzője: Balassa József, VIII. o. t.

13. *A kereskedelem fejlődésének története.* Jutalom 10 korona. A beérkezett egyetlen dolgozat dicséretet érdemel. Jeligéje: „*Az idő pénz.*“ Szerzője: Balassa József, VIII. o. t.

14. *Szeged vidékének hasznos és káros madarai:* különös tekintettel a hasznos madarak védelmére. Jutalma 20 korona. Beérkezett egy gyenge mű, a mely figyelmen kívül maradt.

15. *A végtelen sorokról.* Jutalma 10 korona. Két mű pályázott, mindakettő dicséretre érdemes. Az elsőnek jeligéje: „*Isten fogalma*“... Szerzője: Pallmann Péter, VIII. o. t. A másodiknak jeligéje: „ $\times^3 \sqrt{(a_1 - a_1)} = 0.$ “ Szerzője: Nagy Illés, VII. o. t.

16. *A föld mágnessége.* Jutalma 20 korona. Csak egy mű pályázott, a mely másodrendű jutalomra, 10 koronára érdemes. Jeligióje: „*Declinatio és inclinatio.*“ Szerzője: Pallmann Péter, VIII. o. t.

17. A fiatal korunkban megalkotott terjedelmes és intensiv *associatio hálózatok fontossága* és ezek befolyása egész életünkre. Jutalma 10 korona. Csak egy dolgozat pályázott, ez is eredménytelenül.

A pályázatok eredményét a május hó 25-én tartott ünnepélyes zárógyűlésen hirdette ki az intézet igazgatója, a mely ünnepély nagyszámú közönség jelenlétében a következő tárgysorozat szerint folyt le:

1. Balfe: *Nyitány a „Czigánynő“ operához.* Előadja: a főgymn. önképzőköri zenekar.

2. *Beszéd.* Mondja: Nagy István ifj., VIII. oszt. tan., az önképzőkör elnöke.

3. Weber: „*Czigánykar*“ a „*Preciosa*“ operából. Előadja: a főgymn. énekkar; zongorán kíséri: Csányi Mátyás, VIII. oszt. tan.

4. Katona „*Bánk bán*“ -jából részletek. Szavalja: Pollák József, VIII. oszt. tan.

5. Beethoven: *Quartett.* Előadják: Staud Miklós VI. oszt. tanuló első hegedűn; Faragó Aladár IV. a) oszt. tan. második hegedűn; Tóth Péter VI. oszt. tan. mély hegedűn; Staud Gábor V. oszt. tan. gordonkán.

6. Vörösmarty-Ernei: *Szép Ilonka.* Melodráma. Szavalja: Móga László VII. oszt. tan., zongorán kíséri: Mogán Béla VII. oszt. tan.

7. *Magyar egyveleg.* Előadja: a főgymn. önképzőköri zenekar.

8. Beszámolás az önképzőkör egész évi működéséről:

a) *Titkári jelentés.* Fölolvassa: Venetianer Frigyes, VIII. oszt. tan.

b) *A pályadolgozatok eredményének kihirdetése.*

9. Földes: *Matura után.* Szavalja: Rosenfeld Viktor, VIII. oszt. tanuló.

10. Abt-Kerner: *Vándordal.* Előadja: a főgymn. énekkar; kíséri a főgymn. önképzőköri zenekar.

A pályadolgozatok eredményének kihirdetése után a főgymnasium igazgatója elismeréssel emeli ki a kör egész évi munkálkodását s azt a buzgalmat és eredményt, melyet a pályamunkák készítésében fölmutatott, majd köszönetet mondott a kör nevében az önképzőkör jótévőinek adományaikért, továbbá a megjelent nagyszámú közönségnek megtisztelő érdeklődéséért. Az önképzőkör tevékenységében kifejtett kiváló szorgalmukért külön jutalomban részesültek: Nagy István ifj., VIII. oszt. tan., a kör elnöke, a ki az önképzőkör ezüst érmét, Venetianer Frigyes VIII. oszt. tan., a ki mint a kör buzgó jegyzője a „Kisfaludy-díjat“, 42 korona értékű magyar szépirodalmi művet, Pollák József VIII. oszt. tan., a ki az önképzőkör bronz érmét kapta. A zenekar régi buzgó tagjai közül 10—10 korona jutalomban részesültek: Staud Gábor V., Staud Miklós

VI., Jung Mátyás és Thomay Béla VII., Csányi Mátyás, Pick Lajos Szakáll József, Tonheiszer József VIII. oszt. tanulók.

Az önképzőkör tagjainak elég gazdag és változatos tartalmú könyvtár állott rendelkezésükre, a mely a mult iskolai év végén 1219 művet tartalmazott 3801 korona 94 fillér értékben, a jelen évi gyarapodás 25 mü 86 korona 30 fillér értékben s így a könyvtár jelenleg 1244 müből áll 3888 korona 24 fillér értékben. A könyvtár gyarapodásának részletes kimutatását az Ifjúsági könyvtár czimú rovatban közöljük.

A kör ezen iskolai évben is előfizetett a Magyar Nyelvőrre, a Századokra, a Történelmi Életrajzokra, a Philologiai Közlönyre, a Természettudományi Közlönyre és Pótfüzeteire, a Kalazantimumra és tagja volt a M. T. Akadémia könyvkiadó vállalatának.

Ezekben tüntettük föl röviden az ifjúsági önképzőkör jelen iskolai évi működését.

G) Gyorsíró-kör.

Gyorsíró-körünk életében emlékezetes időpont fog maradni a lefolyt tanév. Ez évben ünnepelte fennállásának 25 éves jubileumát s ez alkalommal nemcsak e kör, nemcsak a tanintézet, de Szeged városa is országos ünnepély színhelye volt. Összegyültek itt úgy az ország hivatott gyorsírói, mint a hazai összes tanintézetek gyorsíró-küldöttei, hogy rokonszenvüknek és testvéri ragaszkodásuknak kifejezést adjanak körünkkel szemben, amely ime, már 25 éve nemes hévvel buzgólkodik a gyorsírás ügyének előbbrevitelén.

Körünk XXV. alakuló közgyűlését 1901. évi szeptember hó 15-én tartotta meg a védnök-igazgató és *Jakab Lajos* körvezető, oki gyorsírás tanár jelenlétében. Az igazgató és a körvezető tanár ünnepi beszédei után, melyekben az ijúságot további kitartó, lelkes munkásságra buzdították, a kör újólag megalakult és tisztviselőkké a következőket választotta meg: ifj. elnök: *Perhács Béla* (VIII.), titkár: *Venetianer Frigyes* (VIII.), főjegyző: *Vértes Imre* (VI.), aljegyző: *Staud Miklós* (VI.), pénztáros: *Bugyi József* (VIII.), ellenőr: *Szarvady Lajos* (VI.), főkönyvtáros: *Löbl Sándor* (VIII.), alkönyvtáros: *Ótott-Kovács Mihály* (VI.), lapok levelezője: *Szibinkits György* (VIII.); előadók: a gyakorlóknál: *Perhács Béla* (VIII.), a haladóknál: *Thomay Béla* (VII.), a kezdőknél: *Katona Dávid* (VIII.) és *Sofró Béla* (VIII.).

Ugyan e gyűlésen a következő férfiak a kör tiszteletbeli tagjaivá választottak meg: *dr. Lázár György* orsz. gyűl. képviselő, *Tikár Béla* orsz. gyűl. gyorsíró-revizor, *dr. Becsey Károly* ügyvéd, *dr. Békey Nándor* ügyvéd, *dr. Dobay Gyula* ügyvéd, *dr. Kertész Zsigmond* ügyvéd, *dr. Kószó István* ügyvéd, *dr. Lippay Lajos* ügyvéd, *dr. Pap Róbert* ügyvéd, *dr.*

Szigety Sándor ügyvéd. A folyó tanévben volt a körnek 16 gyakorló, 32 haladó, 117 kezdő, összesen 165 tagja. A lefolyt 25 év alatt pedig 2295 tagja. Az év folyamán tartottunk egy alakuló diszközgyűlést, egy országos versenyírással egybekötött nagy *díszünnepélyt*, egy évzáró és 7 rendes közgyűlést. Úgy a kezdők, mint a haladók és gyakorlók 27—27 órában foglalkoztak az önképzéssel; mind a három csoport 2—2 osztályra volt beosztva s az órák csütörtökön d. u. 3—5-ig és vasárnap d. e. 9—11-ig tartattak.

A gyorsíró-körnek a 3 koronás tagsági díjából befolyt jövedelméből, valamint az alább részletezett ajándékokból fedeztetek a kör összes kiadásai.

A tandíj 12 korona volt; teljes tandíjmentességet élvezett 89, féltandíjat fizetett 18 tanuló.

A gyorsíró-kör ez évi történetében nevezetesebb mozzanatok:

I. Az évenként szokásos budapesti őszi orsz. írásversenyre a kör költségén három tanulót küldtünk fel, kik közül *Perhács Béla* (VIII.) az I. fokon (percenként 220 szótag) egy tiz koronás aranyat nyert, *Thomay Béla* (VII.) a II. fokon (percenként 180 szótag) egy drb 10 koronás aranyat, míg *Katona Dávid* (VIII.) a III. fokon (percenként 150 szótag) gyorsírási díszművet nyert.

II. Az évközben tartott írásverseny eredménye következő: A haladóknál és gyakorlóknál a 220-as fokon: I. díj *Katona Dávid* (VIII.), II. díj: *Venetianer Friggyes* (VIII.), III. díj: *Tóth Istrán* (VI.), dicséretet nyert: *Vértes Imre* (VI.). A 180-as fokon: I. díj: *Venetianer Friggyes* (VIII.), II. díj: *Katona Dávid* (VIII.). A 150-es fokon: I. díj: *Szécsi István* (VI.), II. díj: *Szarrady Lajos* (VI.), III. díj: *Ótott-Kovács Mihály* (VI.), dicséretet érdemeltek: *Dettre János* (VI.), *Venetianer Sándor* (V.), *Schütz József* (V.) és *Reviczky Aladár* (IV. A. oszt.) tanulók. A 120-as fokon: I. díj: *Vértes Lajos* (V.), II. díj: *Dettre János* (VI.), III. díj: *Reviczky Aladár* (IV. A.). Dicséretet nyertek: *Klein Dezső* (V.), *Magyar János* (VII.) és *Popper Lajos* (V.).

A kezdőknél díjat nyertek: I. *Ilosvay Aladár* (V.), II. *Besch Mátyás* (VI.), III. *Vallentiny Istrán* (V.), szép írásukért dicséretet érdemeltek: *Kerner Géza* (VI.), *Rostos Aladár* (VI.), *Hoszmann Antal* (VI.), *Hammer Péter* (VI.), *Klein Jenő* (VI.), *Znojemszky Ferencz* (V.), *Kilburg József* (V.), *Heinrich János* (IV. A.), *Lippay Istrán* (IV. A.) és *Fodor Géza* (III. A.).

III. A kezdőkkel tartott korrekt-versenyírásban I. díjat nyert *Putics P. Dezső* (VII), II. díj *Kerner Géza* (VI.), III. díj *Znojemszky Ferencz* (V.), IV. díj *Molnár Imre* (IV. B) és *Heinrich János* (IV. A), V. díj *Biedl Jenő* (IV. A), VI. díj *Jung Péter* (IV. B), *Bodonyi Sándor* (VI.) és *Gaberdeen Ede* (IV. B). Szép írásért első díjat kapott: *Ilosvay Aladár* (V.), II. díjat *Kerner Géza* (VI).

IV. A kör könyvtára az idén 70 kötet művel és 12 darab folyóirattal gyarapodott. Használta a kör könyvtárát, a körnek 106 tagja s a használati forgalom 386 műre terjed ki.

V. A kör a következő lapokat járatta: Gyorsírási Lapok (5 példány), Budapesti Gyorsíró (5 példány), Debreczeni Gyorsíró (2 példány), Soproni Gyorsíró (2 példány), Egyetemi Gyorsíró (2 példány), Népszerű Gyorsíró (1 példány). E mellett állandóan tagja az Orsz. Magy. Gyorsíró Egyesületnek.

VI. A főgymnasium felsőbb osztályaiban jegyzeteinek készítésénél több mint 50 tanuló használta a gyorsírást.

VII. Körünk tagjai közül *Thomay Béla* (VII.) és *Szécsi István* (VI.) a Szegeden megtartott polgármesterek congressusán elhangzott beszédek hivatalos használatra gyorsírták.

VIII. Körünk tagjai közül *Katona Dávid* (VIII.), *Löbl Sándor* (VIII.), *Sofró Béla* (VIII.), *Venetianer Frigyes* (VIII.) és még többen is foglalkoztak német gyorsírással.

IX. A többirányú tanultság megszerzésére mutató komoly szándéknak a jele az is, hogy körünk tagjai közül 20-an a Nagy Sándor-féle népszerű gyorsírással is foglalkoztak s az e rendszert művelő budapesti egyesület által hirdetett pályázaton *Perhács Béla* (VIII.), *Katona Dávid* (VIII.), *Szécsi István* (VI.), *Szekerke Lajos* (VI.) munkái dícséretet nyertek, míg *Venetianer Frigyes* (VIII.), *Vértes Imre* és *Klein Jenő* (VI.) dolgozatai megfelelőek voltak. E gyorsírási rendszer magasabb fokát *Szécsi István* (VI.), *Jung Mátyás* (VII.), *Perhács Béla* (VIII.), *Katona Dávid* (VIII.) és *Venetianer Frigyes* (VIII.) tanulmányuk tárgyává tették.

X. Gyorsírói körünket a jubiláris ünnepély, illetőleg orsz. versenyírás alkalmával a következő ajándékokban részesítették *Szegedről*: Eisenstädter Róbert 100 kor., Eisenstädter Nándor 50 kor., Back Bernát 50 kor., Lichtenberg Mór 40 kor., Szegedi Kereskedelmi és Iparbank 50 kor., Szeged-Csongrádi Takarékpénztár 50 kor., Szarvady Lajos 20 kor., Csányi János 10 kor., Wagner Gusztáv 10 kor., Vajda Sándor 10 kor., ifj. Gaál Ferencz 20 kor., Tóth Péter 10 kor., May R. Miksa 10 kor., Szécsi Ede 10 kor., Gaál János 10 kor., Kis Arnold 20 kor., ifj. Vas Károly 20 kor., Landesberg Mór 20 kor., dr. Reiner Mór 10 kor., Kass János 10 kor., Eppinger Géza 25 kor., Várnay Lipót 10 kor., Traub B. és társa 10 kor., Popper M. L. 10 kor., Eisner Ignác 5 kor., Winkler Sándor 10 kor., dr. Kószó István 10 kor., Reviczky Orbán 6 kor., dr. Dobay Gyula 20 kor., Popper Mór 10 kor., Jakab Lajos 50 kor., Engel Lajos Stanley utazás 2 kötet. *Vidékről*: Schell Antal egerághi esperes-plébános 70 kor., Czigány János jászberényi polgármester 50 kor., özv. Markovics Ivánné úrnő Budapestről 100 kor., dr. Kele Antal ügyvéd Zalaegerszegről „Szövetkezeti útmutató” című művét, dr. Szombati Ignác „Az élő

nemesség“ című történelmi folyóiratot, Bódogh János, az orsz. magy. gyorsíró ügyvezető-igazgatójától a Bódogh-féle alapítvány idei kamatai fejében 10 kor., az orsz. magy. gyorsíró-egyesület versenyírási czélokra készpénzben küldött 150 kor.-t, könyvekben körülbelül 25 koronát, a nm. vall. és közoktatásiügyi miniszter segélye 200 kor. és végre Szeged város köztörvényhatósági bizottságának hozzájárulása 300 kor. Ez a nagymérvű segélyezés és nagylelkű adakozás tette a körnek lehetővé, hogy nagyszabású orsz. ünnepélyét, illetőleg versenyét olyan szép eredménnyel tarthatta meg. Fogadják a mélyen tisztelt adakozók ez úton is leg-hálásabb köszönetünket.

XI. *Mózer Gyula* úr Város-Szalonakról (Vasm.) Gyorsírászati dolgozat című, a vita-gyorsírás reformjára törekvő művét ajánlta fel körünknek jubiláris ünnepségünk emlékére.

XII. Az orsz. jubiláris ünnepély alkalmával a körvezető tanárt azon megtiszteltetés érte, hogy a nagynevű pápai ev. ref. főiskolai gyorsíró-kör tiszteletbeli tagjává választotta, körünk e kitüntetést nagy lelkesedéssel fogadta és hálásán megköszönte.

XIII. Az orsz. ünnepélyre, illetőleg versenyre való nagymérvű előkészületek miatt, sajnálatunkra úgy az évenként tartatni szokott Gabelsberger, mint Markovics-féle ünnepélyek elmaradtak. A magyar gyorsírás nagymestere, Markovics Iván iránt azonban a kör úgy róttá le kegyeletét és háláját, hogy arczképét olajba festette. A szépen sikerült festményt egy sok reményekre jogosító fiatal festő, intézetünk volt növendéke, Vingai József festette, s a kép leleplezése az ünnepély alkalmával történt meg.

XIV. Jubiláris ünnepélyünkről a következőkben számolunk be:

1902. márcz. 31-én folyt le ez a jelentőségteljes ünnepély a városi széképület dísztermében, díszes közönség és az ország minden részéből, még a legtávolabbi vidékekről is összesereglett gyorsírók jelenlétével. Az ünnepély a gyorsírás apotheosisa volt s az a lelkes hangulat, mely a közönséget eltöltötte, az országban mindenfelé szétáradva nemcsak hogy újabb és újabb harczosokat toborz a gyorsírás zászlója alá, de a laikus nagyközönség figyelmét is országszerte ráirányította a gyorsírás szép és hasznos művészetére.

A tulajdonképeni ünnepély délelőtt folyt le s már jóval 10 óra előtt tömve volt a városi széképület tágas díszterme; tanárok, tanulók, női-gyorsírók, érdeklődők, körülbelül 500-an voltak ott. Jelenvoltak: Szeged város képviselőjében Pálffy Ferencz királyi tanácsos, polgármester, László Gyula királyi tanácsos, h. polgármester, Rainer József városi főkapitány, Koczor János h. főkapitány, Gaál Endre, Bokor Pál, Szekerke Lajos városi tanácsosok, Vörös Kálmán kir. táblai bíró családjával, Eisenstädter Nándor és Róbert, Homor István, dr. Jászai Rezső, Gärt-

ner József, Baksay József, Floderer Imre, Timina Ödön tanárok, dr. Lázár György kir. tanácsos, orsz. gyűl. képviselő, Czigány János jászberényi polgármester, dr. Vásárhelyi Gyula miniszteri titkár, az Orsz. Magy. Gyorsíró-Egyesület képviselőjében: dr. *Fabró* Henrik elnök, Vikár Béla t. b. elnök, Bódogh János ügyvezető-igazgató. Az orsz. gyűl. gyors. iroda képviselőjében: Antalik Károly, másodfőnök; a budapesti női gyorsírói kört Blazsejovszky Károlyné, a Stolcze Fenyvesi-féle gyorsírást Antalikon kívül dr. Fülöp Adorján tanár. a Nagy Sándor-féle rend szerint pedig Nagy Sándor és Kovács János képviselték. A szegedi jóteköny nőegyletek képviselőjében láttuk özv. Kemény Nándorné, Krikayné-Barbaró Emma, Arany Károlyné és lovag Worzikowszky Károlyné úrnőket. Ott volt még Hajtman Etelka áll. polg. isk. tanítónő Szászvárosból, dr. Kapossy Lucian tanár Pápáról, Rätz Soma tanár Zomborból, Kövi Imre nyugalmazott főgymnasiumi tanár Ig.óról, Sápó József tanár, Geiringer Károly mérnök Jászberényből. Perényi Adolf, Tökés Lajos tanárok Temesvárról. Varjú János tanár Váczról, Fischer Sándor tanár Zentáról, Enlund-Sailó Albin finn szobrász-művész Helsingforsból (Finnland), dr. Shiratori A. tokiói egyetemi tanár Japánból. Mindezek felül számos vidéki gyorsíró-kör tanár-elnöke s a gyorsírás szegedi és vidéki mecénása.

Az ünnepély Boieldieu nyitányával a *Kalifa* operából, melyet *Prelogg* József tanár vezetése alatt a városi főgymnasiumi zenekar adott elő, vette kezdetét. Majd az intézet igazgatója a következő megnyitó beszéddel üdvözölte az idősereglett, lelkes gyorsírókat:

Mélyen t. közönség! Kedves tanuló ifjúság!

A szegedi városi főgymnasium Gyorsíróköre fennállásának 25 éves évfordulóját ünnepeli. Engedje meg a mélyen t. közönség, hogy ez alkalmából szót emeljek, eleget teendő ama kötelességnek, melyet az intézet s vele együtt a kör élén elfoglalt állásom ró ugyan reám, de a melyre az igazi ösztönzést mégis a lelke mélyén gyökerező érzelem adja meg.

Gyorsírókörünk 25 éve fáradozik és dolgozik a gyorsírás ügyének előbbrevitelén. 25 esztendeje lelkesedik tagjaival, hogy irányt adjon, utat nyisson a jövő törekvések számára. S jóllehet tagjai, vezetői folyton változtak, évről-évre — úgyszólván — mások és mások álltak elő, hogy kivegyék részöket a reájuk eső munkából s így nem ugyanazokkal tartja jubileumát, kik első alapításában részt vettek, mindamelllett e mai nap fényes bizonyítást tesz elért sikereiről.

Mindenesetre örömdetes és ritka jelenség, hogy gyorsíróiskolánk ezen sikereiről ily számos előkelő érdeklődő közönség és résztvevő műtársak előtt számolhat be: de ezenfelül valódi ünneppé is teszi rá nézve ezt a napot az a körülmény, hogy halálját, elismerését, köszönetét nyilváníthatja mindazok iránt, kik az előkészítés munkáját végezték, kik

törekvésében anyagi áldozataikkal gyámolították s a kik eljöttek, hogy személyes jelenlétükkel az ünnepély fényét emeljék.

Csak pár szóval, de a szív mélyéből fakadó hála szavával emlékezem meg e helyütt is a nm. vallás- és közokt. Miniszter úrról, ki a kultúra minden ágára kiterjesztve figyelmét, bennünket erkölcsi és anyagi támogatásában részesíteni kegyeskedett.

Nagyságos Markovits Ivánné urnőről, örököséről ama névnek, melyet hazai gyorsírásunk megalapítója, volt Mesterünk és tanítónk tett naggyá s a mely név alatt mi is munkára sorakoztunk.

Szeged szab. kir. város nagys. polgármesteréről, a ki lekötelező szivességgel engedte át e díszes csarnokot gyülekezéseink céljaira.

E nemes város intelligens közönségéről, mely anyagi áldozataival soha sem késik, valahányszor a város fiainak szellemi előhaladásáról esik szó.

Mély tisztelettel köszöntöm ngys. *László Gyula* h.-polgármester s kir. tanácsos urat, a ki Szeged város hatóságának képviselőjében vesz részt ünnepélyünkön.

Nagys. dr. *Lázár György* orsz. gyűl. képviselő urat, mint gyorsírókörünk jelenlévő dísztagját.

Üdvözlöm az idegenből érkezett mélyen t. vendégeinket, Jászberény városának igen t. polgármesterét, a kit tisztán az ügy iránt való lelkesedés vezetett körünkbe s a ki gyorsírási rendszerünknek egyik legigazibb, leghívebb, legbuzgóbb képviselője, mondhatnám apostola.

Üdvözlöm az országgyűlési gyorsiroda képviselőjében megjelent *Antalik Károly* urat, az orsz. gyűlési iroda másodfőnökét, s vele együtt mindazon műtársakat, kik nem a mi rendszerünk hívei ugyan, de eljöttek, hogy a gyorsírás diadalának velünk együtt örvendjenek.

Üdvözlöm az O. M. Gy. E. jelenlévő tagjait, élükön dr. *Fabró Henrikkel*, mint az egyesület elnökével, kinek a gyorsírás terén elévülhetetlen érdemei vannak s a ki hálára kötelezett bennünket az által, hogy ünnepélyünk előkészítésében, írásversenyünk rendezésében tevékeny részt vett.

Mélyen tisztelt közönség! Ha minden efféle ünnep egy-egy eszme diadalát, igazolását jelenti: úgy erősen megdobogtatja szívünket az a tudat, hogy az eszme, mely egy negyed századdal ezelőtt iskolánk falai közt életre kelt, folyton erősödve a multnak emlékein s részben a mi közreműködésünk mellett él és hatékony ma is.

Az O. M. Gy. E. volt az első, mely felismerte szerényen és zajtalanul működő gyorsírókörünknek eme hatékony erejét s méltányolva a gyorsírás sikeresebb művelése s az iskolában való hathatósabb előbbrevitele körül kifejtett tevékenységét, felajánlotta részvételét egy nagyobb-szabású írásverseny rendezése alakjában.

Eme részvétel nélkül ünnepünk megmaradt volna egyszerű iskolai ünnepnek, megtartottuk volna azt szűk körben, családias színezettel, így azonban a részvétel vonzó erejének hatása alatt egybegyűlve látjuk az ország különböző részéről a gyorsírásnak minden rendszerhez tartozó híveit és lelkes barátait s alkalmunk nyílik munkatársakul kezét fogni egymással.

A magyar embernél ez a kézfogás — szokták mondani — nem csak köszöntés, hanem erős fogadás is: a még fényesebb eredményekre célzó öntudatos munkásság szent fogadalma.

Ezen mindnyájunk nevében tett fogadalommal az ünnepélyt megnyitottnak nyilvánítom.

A megnyitó beszéd után *dr. Lázár György* országgyűlési képviselő indítványára a következő sürgönyökkel üdvözlöttük *Széll Kálmán* miniszterelnököt és *Wlassits Gyula* közoktatásügyi minisztert.

Széll Kálmán miniszterelnök úrnak.

Magyarország gyorsírói az ország minden részéből Szegeden összeseregelve, mély tisztelettel köszöntik Nagyméltóságodat azon alkalomból, hogy az országgyűlési tárgyalások közzétételének új módját megállapította s ezáltal a parlamenti nyilvánosságot és a gyorsírói munka megbecsülését egyiránt magas fokra emelte.

Cserép Sándor,
főgymn. igazg.

Wlassits Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak.

A Szegeden érfordulót ünneplő magyar gyorsírók mély tisztelettel üdvözlék Nagyméltóságodat, mint a kinek a hazai művelődés minden ágára kiterjedő figyelme és gondoskodása a gyorsírást is szeretettel öleli fel.

Cserép Sándor,
főgymn. igazg.

Válaszok:

Cserép Sándor főgymn. igazgató úrnak

Szeged.

A magyar gyorsírók nevében hozzám intézett szíves üdvözléssel örömmel vettem és azért őszinte köszönetet mondok.

Bécs, 1902. április 1.

Széll.

A szegedi cárosi főgymnasiumi gyorsíró-kör országos ünnepélye alkalmából a magyar gyorsírók nevében kifejezett szíves üdvözléssel fogadja köszönetemet. Egyúttal, kérem tolmácsolja elismerésemet mindazon tanfőrtársak előtt is, kik a gyorsírást egyszerűen tanítják.

Wlassits.

Az ünnepély III. pontja volt *Vikár Béla* orsz. gyűl. gyorsíró-revizornak, a finn nyelvésznek és költőnek a jelen alkalomra írt ünnepi ódájának a szerző által való elszavalása. A tartalom mélysége s a gondolatok változatos gazdagsága és a szép előadás perczekig lebűvölve tartotta a közönséget. E szép költemény, mely a gyorsírás igazi glori-
ficatiója, következő:

GYORSÍRÓK ÜNNEPE.

Irta és a szegedi gyorsíró-ünnepen felolvasta: Vikár Béla.

*Éj volt. A nemzet aludt s álmodott
Oly mozdulatlan és oly réges-régen
S oly elhagyottan. Alig itt s amott
Egy egy csillagnak órszeme az égen.
Majd, hirdetvén a közelgő napot,
A hajnal jött, bibor köpenyegében,
S immár a napkirálynak jötte hallszik —
De a magyar, a hétalvó, csak alszik.*

*Ébresztgetik szerelmes fiai,
A merev test körül búsultan állva,
Hangot, mely az életre visszahí,
Keresve, próbálgatva, nem találva.
Egy harsonát ha hozna valaki,
Mely a hívó szót mennydörgésre váltsa,
Hogy visszazengje a közel s a távol:
Az kettené föl a lethargiából.*

*És jöttek egy Széchenyi, Kossuth,
Hozták a harsonát föl Pest-Budára:
Egy-egy Lehel, s a mint kürtjébe fűtt,
Fölgyült a nép messziünnen mint csudára.
Mely addig oly csökönyösen aludt,
A nemzet talpra szökönt valahára
S mint a ki ébred éjjeli zenétől,
Figyelt s az álmat dörzsölé szeméből.*

*A sajtó volt e harsona, csodás,
Uj Lehel-kürtje, uj-kor riadója:
Mindent, mi rab volt, fölold egy varázs,
A bilincsek letördelöznek róla,
Ez volt az élet, a föltámadás,
Ez a megváltás gondolatra, szóra,
Mely gunnyasztott eladdig szárnya nélkül
S most szabadon röppent ki börtönéből.*

*Röpül a szó, a szabad eszme, föl —
Egy pillanat, és nyomaveszve szárnyal,
A kép elillanik szemünk elől,
S már messze cseng fülünkbe a madárdal.
Szállj, gondolat, hol a nap tündököl,
Szállj s ittasulj meg fényes napsugárral,
Mi nem féltünk; bár szabad vagy, mienk vagy,
Kezünkben a varázs, mely tünni nem hagy.*

*Ugy éreztél, mint csemete, a kit
Elhoztak Markovits kertészetéből;
S ma kertté gazdagodva állasz itt;
Gyönyörű kép, melyen szív és szem épül.
Virágaidból szívünk most szakít
S megőrzi nem-múló emlékezésül,
S hol összegyűlnek Markovits-utódok,
Ott lesz Szeged s hú gyorsírója Bódogh.*

*Mint a mesében a kis síp ha szól.
Ezrével a galamb a hős köré gyűl:
Te, gondolat, úgy hozzánk származol,
Varázssípunk ha megszólalni készül.
S hol tettünk szert e tündérsípra, hol?
A nagy kor ezt nekünk rendelte részül.
Kicsiny a síp, de nagy az ő varázsa:
Ez a mi részünk, gyorsírók írása.*

*Kis embernek van óriás fia,
És van kis ember óriás anyától:
Nagy volt szülőd, oh sztenográfia,
Te kicsiny vagy, de majd nyomába hágoz.
Mi lesz belőled, ifjú dalia,
Ha így haladsz, ha nem lesz, a mi gátol?
Utóléred testvéredet, a sajtót,
S a hol kopogatsz, sebtén nyitnak ajtót.*

Mint rózsató, ha nem a földben ül,
De szűk cserép közt, sutba lökve lankad:
Te is még sok helyt szeretetlenül,
Tengődve élsz; virág hogy' lenne rajtad!
Mily más, hol szerető gond vesz körül,
Hogy hervadásnak fejedet ne hajtsad,
Hanem, kifejtve mind, mi benned lüktet,
Virulj és édesítsd meg életünket.

Boldog, kit egy kis fészek haza hív,
Kit édes otthon becézgetve ápol!
Mert megfagy kiűn, a nyílt pályán, a szív,
Ha nem szed föl meleget otthonából.
Mit természet szül, emberagy kívív,
Napot kíván: szívet, mely érte lángol.
Ilyen tanyát, ily meleg, puha fészket,
Ilyent kívánsz te, gyorsíróművészet.

S ilyent adott tenéked, ily tanyát,
Ez ősi város. Legyen üdva érte!
Dajkálód volt negyedszáz éven át,
A dajka nőtt s vele növekedél te;
Megérted gyászát, meg diadalát,
És ő is a tiéidet megérte;
Igy jóban, rosszban vele összeforrál,
Mert nem vendége, — családtagja voltál.

Föl, ifjú társaim, munkára föl,
E példa intsen, e nap lelkesítsen!
A hü törekvés, melyet meg nem öl
Gáncs és idő, lám koszorút kap itten.
S mint a Dunába a Tisza ömöl,
Hogy gazdag terhét vinnie segítsen,
Kis patakunkat úgy ölébe zárja
Magyar műveltség hömpölygő nagy árja.

Fogadd kebeledre, hatalmas folyó,
A gyorsírásnak csevegő patakját!
Nem mély e víz, de tiszta, mint a hó,
Virág befolyja szélét, zuhatagját.
S minden virág, föléje boruló,
Mind ennek adja illatát, alakját.
Ti vagytok e virág, hazám jövőjc:
Föl a zászlót! Föl a szívet! Előre!

Ezután dr. Fabró Henrik majdnem egy óráig tartó szabad előadása következett, a melyben érdekesen, meggyőzően fejtegette a gyorsírásnak a művelődésben való szerepét. Majd Czigány János jászberényi polgármester értekezett a gyorsírás gyakorlati hasznáról. Élénken és érdekesen írt felolvasásában, a praktikus ember hasznos útmutatásai úgy az ifjúságnak, mint a közönségnek nagy hasznára váltak.

Utána Perhács Béla VIII. oszt. tan., a gyorsírókör ifj. elnöke, a kör 25 éves multját a következőkben ismertette:

GYORSÍRÓKÖRÜNK 25 ÉVES MULTJA.

Mi szép szolgálatában állni egy nemes eszmének s mily lélekemelő visszatekintünk a hasznos cél elérésében lezajlott multnak tanulságos eseményeire, melyet bearanyoz a jelen! De mondjuk, midőn így történetünk felgyújtott szövétnekénél néma bepillantást engedünk a hosszú negyedszázad küzdelmeibe, nem látják-e az idealis eszme harcosai a hazai gyorsírás virágzó fejlődésének szilárd biztosítékát akkor, a mikor mindez a magyarnak ősi fészkeben, a büszke metropolisban történik! Hisz e mult, melyen lelkesedni és lelkesíteni tanulhatunk, szép! Szép,

mert a zászlóbontás idejéből való s mert — legalább úgy hiszszük — a haladás lépcsőjén fokokat emelt.

Már a 60-as évek első felében kaput nyitott intézetünk a gyorsírásnak szebb korszakkal beköszöntő új aerája előtt s ezzel kezébe ragadta a czél nagyságát és az eszme fönségét fennen hirdető „az idő pénz” jel-igéjű zászlónkat. Az első mag, melyet ügybuzgó férfiak: Szőlősy Mihály, Volly István dr. s Keszthelyi Ede elhintettek, már termékeny talajra talált, úgy hogy a magyar gyorsírás teremtő geniusza, a nagy Markovits Iván biztos szemekkel nézett e rohamosan fejlődő vidéki kör jövője felé. De igazi lendületet csak akkor vesz a gyorsírás ügye intézetünkben, mikor annak egyik legnemesebb agitátora, az akkor táviró-tiszt, Bódogh János veszi át a gyorsírás ügyének ápolását, ki fáradhatatlan munkásságával és áldozatkész egyéniségével körünket tagadhatatlanul elismert első nivóra emelte. Az ő vezetése alatt megalakul „A Szeged városi főgymn. Gyorsíróköre”, még csak 47 taggal ugyan, de további munkásságának, melylyel évről-évre mind több ifjút hódít zászlója alá, leg-tisztább visszhangja azon méltányoló elismerés, melyben az O. M. Gy. E. részesítette, a mikor a gyorsírás terjesztése körül kifejtett érdemeiért 1880-ban arany tollal tisztelte meg, két évre rá tiszteletbeli tagjává választotta, 89-ben pedig dicséző okmányt küldött neki. Úgyszólván két évtizedes önfeláldozó munkásságával olyan generációt nevelt, melynek nem egy tagjára lehetett büszke mindenekelőtt a lankadatlan vezető, a gyorsírókör, sőt a magyar gyorsíróvilág is. Hisz tagjai közül több országgyűlési gyorsíró és tankönyvíró került ki, sőt sokan társadalmunk vezető emberei közt foglalják el méltó helyüket. Folytonos és lankadatlan munkával küzdi fel magát az anyagilag és szellemileg egyaránt gyarapodó kör a vidék legjobb gyorsírókörévé, úgy hogy az O. M. Gy. E. is 25 éves jubileuma alkalmával, tehát ugyanazon évben, melyben körünk 10 éves fennállásának emlékünnepeit üli, elismerőleg emlékszik meg a szegedi gyorsírókörről, mint a gyorsírás vidéki gócpontjáról. Majd 1888. február 9-én a modern gyorsírás feltalálója születésének évszázados fordulója alkalmával körünk fényes ünnepséget rendez s így oltárt emel a halhatatlan mesternek, melyre azóta évről-évre eljár a gyorsírásért lelkesülő ifjúság áldozni dicső emlékének. Még csak négy évet tölt el a körben annak vezető tanára, de ez idő alatt két oly nevezetes eseményt jelöl meg körünk életében, a melyek gyorsírásunk fejlődésének mindenkor aranylapjait fogják képezni. Ugyanis ekkor adja ki a kritika szigorát is oly fényesen kiálló tan- és olvasókönyveit, melyek a haladás nemes útját oly példásan szolgálták s ekkor indítja meg körünk kebelében a „Gyorsírárszati Közlöny”-t, mely hivatva volt a gyorsírás nélkülözhetetlen egységét diadalra juttatni. 1893-ban feledhetetlen mesterünk halála után a Markovits-iskola érdeke elszólította őt

körünkből, mert az O. M. Gy. E. ügyvezető-igazgatójává választotta meg, de ekkor is, mikor körünket virágjában kell itthagynia, búcsúútjában még egyszer rálehelte legszebb áldását, a midőn 300 forint értékű könyvtár-készletével leteszi gyorsírási alapítványunkat, a melyért buzgó hálája jeléül a gyorsírókör diszesen kiállított okmányban felajánlja neki az örökös disztagságot.

Az így árván maradt gyorsírókör vezetését az intézet szakavatott tanára, Varjú János k. r. tanár veszi át, a ki 6 évig tartó működésével gyorsírókörünk fejlődésére jótékony és jelentékeny hatást gyakorolt. Lelkes gyorsírói tevékenységének legélénkebb megnyilatkozása, hogy a XIX. alakuló gyűlés már 108 taggal nyílik meg s hogy a kör a millenniumi diszalbum kiadásával multjához oly méltóan vesz részt az orsz. kiállításon. Ő toboroz először híveket a német gyorsírásnak s viszont ő alatta szentel körünk először s azóta évről-évre emlékűnnepet (ápr. 12.) a magyar gyorsírás atyjának, Markovits Ivánnak. Azonban nem sokáig áldozhatta magát körünknek, 99-ben elszólítja a kötelesség, hogy elfoglalja a helyét a hivatásának még nemesebben és lelkesebben áldozó Jakab Lajos gy. tanár. Im alig 4 éve szolgálja körünkben a gyorsírás nemes ügyét s már is 165 taggal büszkélkedhetünk, kik mind az ő hívó szavára, az ő lelkes riadójára csoportosultak zászlónk alá. hogy majdan diadalmas harczosai legyenek annak az eszmének, melynek magvait ez egy célra törekvő s ez egy eszme tüzetől áthatott vezér hintett le. S mióta átvette e zászlót, azóta körünk fénye még szebben, még tisztábban ragyog soha meg nem szűnő munkássága folytán, melynek mi nagyrészen köszönhetjük, hogy e napot a gyorsírás ügyének előrevitelére oly messze kihatóan s ily lélekemelően ünnepelhetjük meg.

De vajjon hogyan és hova fejlődik gyorsírókörünk, ha nem akad lelkes támogatókra, buzgó pártfogókra az intézet igazgatóiban, mint a kör védnökeiben; ott van az intézet volt igazgatója, főt. Magyar Gábor úr, a ki a szomorú emlékezetű árvízkatasztrófa által megesonkitott könyvtárt rendezte, biztos alapot adott neki és soha meg nem szűnt az ifjúságot buzdítani, lelkesíteni a gyorsírás tanulására; ott Cserép Sándor igazgató, ki a gyorsírás ügyét még melegebben karolta fel s kinek közreműködése hozta létre a mai ünnepélyt. Mellettük hatott még a tanár urak lelkes támogatása, mit méltányolni eléggé nem lehet. Ez az ő csendes és észrevétlen működésök olyan, mint az éltető napsugár, mint a levegő, melyet alig akarunk észrevenni s mely ha mégis elmúlik, utána nincs élet.

Most pedig, midőn így negyedszázados multunknak szép képét rövid vonásokban feltártuk, fényes elismeréseül a multnak s reményteljes buzdításul a jövőnek, úgy hiszszük, hogy gyorsírókörünk alapítójának, Bódogh János úrnak, azon reményei, melyeket távoztáhan körünkhöz fűzött, meg-

valósultak, a midőn a szegedi városi főgymn. gyorsírókörének kulturális missióját teljesítve látja e pillanatban is azon férfiú által, kiről szálló igeként járhat a gyorsírók ajkán: boldog a kör, mely ily lelkes vezetőre talált.

Ezután *Venetianer Frigyes* VIII. oszt. tan., a gyorsírókör titkárának lelkes szavai közepette hullott le a lepel Markovits Iván sikerült arczképeről; beszéde a következő volt:

Nem akarom Markovits Ivánnak, a halhatatlan mesternek életét elmondani vagy örök érdemeit méltatni, mert hiszen arra nem én vagyok hivatva és képtelen is volnék e kiváló férfiú jelességeit méltó szavakba foglalni, hanem csak meg akarok róla emlékezni, fel akarom ujítani emlékezetét, hogy a mai ünnepség se múljon el az ő dicsőítése nélkül. Csak néhány perczet szeretnék szentelni neki, szerény koszorút fonva dicső emlékének, hogy belőle erőt merítsünk s munkásságára és munkásságának a gyorsírást fénybe borító eredményeire gondolva, lelkesedve lelkesíteni tanuljunk.

Hogy megértsük azt, mit tesz egy ügynek szentelni egy egész életet, ezért küzdeni, harcolni, nem törődve semmi akadályllyal és mindig csak előre törni a dicső győzelem tudatában. Igen, előre, mint a tette kész és minden szépért és jóért rajongó ifjú, ki az „Eszmét s élőszt röptében a térhez” igazó művészet küzdő harcossává lesz, ki ifjú erejének teljes hevével lép a küzdőterre, nem is tudva még, mily fontos hivatás, mily kiváló munka és mily nagyszerű diadal vár ő reá.

A lelkes ifjú, a ki Gabelsberger hódító vívmányához szegődött, nem is sejtette, hogy ő lesz a magyar gyorsírás apostola akkor, a midőn távol hazájától, erejét megfeszítve, tudásának és ernyedetlen buzgalmának annyi eltörölhetetlen tanujelét adta. Nem is sejtette ezt a nemes ifjú, de lelkében fennen lobogott az eszmének szeretete, melynek lobogó lángját a mindennapi élet érdekharczai sem tudták eloltani, sőt Markovits Ivánban a gyorsírás rajongó szeretete ezekből, mint valamely kohóból, megtisztulva, megnemesedve vált ki és ekkor már érezte, hogy ő a magyar gyorsírás harcossza lesz. Erre serkentette őt a halhatatlan mester neve, erre buzdította a diadalra jutott művészet és erre ösztönözték a hazafi érzelmei is. És ekkor a gyorsírás rajongó szeretetétől és hazafias érzelmeitől áthatva, megalkotja a munkát és

„Mit az idegen próféta
Idegen nyelven megvalósíta,
Dicső honunk nyelvére...”

ültette át.

Ez volt Markovits mesterművének a talapzata. A munkát magát csak lassankint alkotta meg, de tökéletesen, sőt tökéletesebben, mint az eredeti.

Nem dőlt az össze, akárhogy is rendült a föld alatta. Nem árthatott annak semmi vihar és vész.

A mester pedig egyszerre csak azt látta, hogy lelkesülő sereg, küzdő harczosok egész tábora van már körülötte, mely az általa egyengetett úton, a tőle kitűzött cél felé biztosan s már tudatosan halad. A mester pedig ez alatt folyton dolgozott, fejlesztette és erősítette nagy munkáját — s már csak a dísz hiányzott hozzá, az ékesség, mely napnál fényesebb, ragyogóbb legyen, mely örök fényt árasztson a művészre és művére egyaránt.

Nemsokára a remekmű koronáját is meghozta az elismerés, a midőn ő Felsege Markovitsot érdemei elismeréseül érdemkereszttel tüntette ki.

Ez jelentette a gyorsírás teljes diadalát hazánkban, mert ily kitüntetést, ilyen elismerést a nemes művészetnek egy harczoja sem nyert. De nem is nyerhetett.

Hiszen Markovits előtt nem volt nálunk a gyorsírás igazi művészet. Ő, a ki a „munka és jellem“ igazi megtestesülése volt, tette azt először azzá. Csak az ő széleskörű tudása, törhetetlen akaratereje és lángszelleme vívhatták ki azt a fényes eredményt, mely munkáját művészetté, nevét halhatatlanná tette. Csak az ő önzetlen buzgalma és áldozatkészsége, csak az ő lankadatlan tevékenysége fejthetett ki oly munkásságot, melynek eredménye nem mulékony, hanem maradandó és örök és örökké dicsőíti a művészetet és a művészt.

A művészt, ki oly korán itt hagyta dicsőséges, de fárasztó pályáját, hogy férfias munkája után végre megpihenjen.

Életében úgy sem talált nyugtot, törekvő szelleme nem engedte megpihenni és ha el is fáradt a munkában, „enyhet ismét a munkában keresett.“

De ha ő nem is kereste a pihenést, az végre is felkereste őt — és mint sok nagyságot, úgy őt is befogadta a komor sír, de nem hogy örök feledést borítson reá.

Sírja felett mindnyájunk szeretete, halája és elismerése oszlatja el a feledés fátyolát.

Nevét fentartja munkája, dicsőségének nem árt az idő. Sőt érdemeit is csak a jövő fogja igazán méltányolni, a mikor maradandó „éremléket“ állít majd számára, — addig is legyen e kép az emlékoszlop, a mely fennen hirdesse, hogy Markovits nem halt meg, mert munkájában örökké él!

Szép előadásban méltatta ezután *Sofró Béla* VIII. oszt. tan. Bódogh Jánosnak, körünk megalapítójának korszakot alkotó működését, a következő lendületes beszédben :

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

„Mi szép az emberi élet, midőn a mindennapiság parányi köréből kiemelkedik s magát valami nagy, szent, ezeket érdeklő czél után intézi; mi szép világosító csillagként tűnni fel ezrek előtt“ s a kiválasztott eszmének diadalra juttatását soha nem lankadó lelkesedéssel kivívni. Mi szép az ily élet, mi nemes az ily hivatás!

Bódogh Jánosnak, iskolánk alapítójának, lelkes vezérének s a tevékenységben fáradhatatlan munkásának életét is diadalra jutott eszméje teszi széppé, nemessé. Bódogh János nevéhez fűződik körünk minden dicsősége, minden diadala! Ő volt az, ki ezelőtt 25 évvel meg-alapította körünket, ő hintette el egy negyedszázaddal előbb azt a magot, a melyből gyórsírókörünk hatalmas, virágzó és viharedzette fája fejlődött; ő bontotta ki körünkben azt a zászlót, a melyen jelige gyanánt tündökölt a jelszó: „az idő pénz“ s a minden szépért rajongó ifjúság, körünk első tagjai, lelkesedve sorakoztak az új zászló alá, hogy a gyorsírás szép, eszmei fényétől körülvelt művészetét elsajátítva, küzdhessenek a zászló alatt az eszme, az idea érdekében.

Midőn pedig a szegedi városi főgymnasium gyorsírókörének kicsiny tábora számban mindinkább gyarapodott, akkor Bódogh, körünk alapítója volt az, ki nemes szive melegével, szeretetre méltó egyéniségével a gyorsírás iránt való szeretetnek lángját az ifjúságban nemesak ébren tartotta, hanem élesztette is.

Fáradhatatlan működésének nemes törekvésével körünk harczoait lelkesedve lelkesítette a munkára s előrelátó munkássággal egyengette a haladás útjának göröngyös ösvényét. Ily módon rövid idő alatt Bódogh János ügyszerető keze virágzó telepet létesített körünkben a gyorsírászatnak. Nagy, nemes és dicsőséges munka volt ez!

Bódogh Jánosnak s ez által a szegedi városi főgymnasium gyorsírókörének eszméje a rendszeregységen alapuló gyorsírászat volt, mely miként a néma sötét éjben, derengő fénynyel világító csillag tündökölt feléjük, melyből Bódogh és szegedi tábora erőt, lelkesedést és kitartást merített az eszme diadalra juttatásához.

Hogy pedig ez annál könnyebben megvalósítható legyen, fegyvert ad a küzdő tábornak. Nagy fáradsággal, de fáradságot nem ismerő munkássággal megírja gyorsírási tankönyveit, melyek a kritikát diadalmasan állották ki s az egész országban elterjedtek; így az ország gyorsíróvilágának figyelme a szegedi főgymnasium gyorsírókör működésére és vezérére irányult.

Kimagasló mozzanat Bódogh János működésében a rendszeregységen alapuló gyorsírászat érdekében megindított lapja, a „Gyorsírászati Közlöny“, melyben termékenyítő eszméinek tért hódított s azok érdekében szállt sikra. Bódogh János a szegedi városi főgymnasium gyorsírókörét nemcsak

megalapította, a gyorsírás szép művészetének nemcsak tért hódított s munkásságával körünk erkölcsi sikereit nemcsak előmozdította. hanem ezekenkívül körünk könyvtárának alapját is megveté gazdag ajándékával s így a gyorsírás szellemi kincseinek egész tárházát bocsájtja az ifjúság rendelkezésére.

A fáradságos nehéz munkát, melyet Bódogh s a lelkes ifjúság végzett, a legszebb siker koronázta. A szegedi városi főgymn. köre az ő érdemei folytán nemsokára az ország első gyorsírói iskolájává lesz. Munkásság tekintetében más intézetek is mutathatnak fel hasonló eredményt. de a rendszerezés érdekében végzett munka sikereit csak Bódogh és az ő iskolája mutathatta fel.

Az Országos Magyar Gyorsíró-Egylet már 1880-ban érdemei elismerésül aranytollal tüntette ki s később tiszteletbeli tagjának választotta meg s a példát azóta az országnak csaknem összes vidéki gyorsíró-egyesületei követték.

Majd midőn Bódogh János évekkel ezelőtt Szegedről távozott, fájón vett búcsút körünktől, az általa alapított körtől ; igaz, eltávozott, de nemes példája, nagyratörő szelleme itt maradt. itt él most is közöttünk. Körünk alapítója a központban nagy munkásságot kifejtve, mindig melegen érdeklődött a szegedi városi főgymnasiumi gyorsírókör működése iránt ; munkás szelleme ott sem pihent meg, hanem küzdött tovább s küzd még most is azon eszme érdekében, melynek egész életét szentelte s melyért mindig lelkesedett.

És mi, a szegedi városi főgymnasium gyorsíró-körének tagjai szeretettel valljuk a mienknek, büszkén hirdetjük, hogy Bódogh János a mienk volt s a mienk lesz.

Mélyen tisztelt ünneplő közönség! Nem czéлом körünk alapítójának mindannyiunk előtt ismeretes érdemeit részletezni, hanem csak utalni akarok azokra a kiválóbb mozzanatokra, melyek Bódogh Jánosnak 25 éves működését jellemzik, mert kiváló munkássága nem egyeseknek, nem is az egésznek, hanem az eszmének áldozott.

S most, midőn körünk 25 éves fennállását ünnepeljük, lelki szemekkel elmerengve visszatérünk a multba, meglebbentjük a fátyolt . . . s im, mintha csak látnók a negyedszázados multban, hogy egy eszme emelkedik ki a mindennapiság parányi köréből, mely világot vet a jelenre s derengő fényvel bevilágít a jövőbe és ez az eszme a gyorsírás eszméje, mintha csak látnók, hogyan lengeti a vezér a kibontott zászlót, hogyan küzd, fárad a lelkes sereg az eszméért, mintha csak most vonulna el előttünk a küzdő tábor a lelkes vezérrel s a nagy, nemes eszmének zászlajával.

Minden tavasz ujra meg ujra kifakasztja szívünkben a hálának, a

szeretetnek, az elismerésnek örökké üde, örökké szép virágait derék vezérünk, Bódogh János iránt.

Fogadd körünk alapítója, a gyorsírás eszméje diadalra juttatásának nehéz küzdelmében elcsüggedt harcosok lelkesítője, derék vezérünk, hálánk, hódolatunk s szeretetünk symbolumaként a szegedi főgymnasium gyorsíró-körének tagjaitól érdemeid elismeréseül ezen oklevelet.

Az oklevél szövege :

*„Bódogh Jánosnak,
körünk érdemekben gazdag alapítójának, a
gyorsírás bajnokának, az eszme diadalra
juttatásának nehéz küzdelmében elcsüggedt
harcosok lelkesítőjének, tisztelete, szeretete
és hálája jeléül, fennállásának negyedszázados ünnepén.*

Szegeden, 1902. márczius 31.

*A Szeged városi főgymnasiumi
gyorsíró-kör.*“

Majd *Kállai Emil*, a Magyar Estilap segédszerkesztője, a körnek volt ifj. elnöke, kiváló ügyességgel megirt dolgozatot olvasott fel a gyorsírásnak szegedi életéről és annak kulturális jelentőségéről.

Ezután *Szibinkits György VIII.* oszt. tan. üdvözölte Jakab Lajost a kör nevében. Hálájuk és szeretetük jeléül díszes arany tollat nyujtott át; a beszéd a következő volt :

Mélyen tisztelt Tanár úr! Szeretett Vezérelnökünk !

Örömtől sugárzó szemekkel, hálatelt kebellet állunk Ön előtt, mint egy olyan férfiú előtt, a ki önzetlen odaadással, soha fáradságot nem ismerő kitartással küzdött és küzd a gyorsírás magasztos eszméjéért. Igen, a gyorsírás magasztos eszméjéért, mert nem magasztos-e a röpke szavak nyomon követése, a tűnő szavak árjának megörökítése, vagy nem magasztos-e az ember gondolatvilága legalább egyrészének fenntartása annak a magasztos feladatnak, annak a nemesebb eszmekörnek számára, a melyben az eszméket, czélokat és törekvéseket nem a mindennapi élet mulékony anyagi haszna szerint mérlegelik. S ha végigtekintünk azon férfiaknak működésén, a kik a gyorsírást megteremtették, továbbá azokén, a kik azt továbbfejlesztették és ápolták s ha azt kérdezzük, vajjon honnan merítették ezek lelkesedést és kitartást: azt fogjuk találni, hogy semmi másból, mint a gyorsírás ügye iránt való szeretetből. Ezt a gyorsírás ügye iránt való szeretetet vajjon ki plántálta szívéünkbe? Nem más, mint Ön, jóságos Vezérelnökünk.

Ön volt az, a ki megértette velünk a gyorsírás művészetének hasz-

nát és fontosságát és kezünkbe adta a művelődésnek eme hatalmas fegyverét.

Őn volt az, a ki vállvetve munkálva leküzdött minden fáradságot és ki a sorsnak sújtó csapásait is diadalmasan kiállva, odaállott a küzdő csapat élére és odakiáltotta a csüggedőknek: „Fel hát fiúk, munkára fel, hír és dicsőség övezi a küzdő homlokát, a tétlenét pedig gyalázat!” És küzdöttünk; küzdöttünk hittel és reménnyel telve a hír és reménység koszorújáért.

Most, a midőn körünk huszonöt éves fennállásának ünnepét üljük, a midőn fennen lobogtatjuk azt a zászlót, a melyet ezelőtt negyedszázaddal bontott ki előttünk a gyorsírástnak egyik legérdeműsőbb tagja, el nem mulaszthatjuk, hogy a mi szeretett Vezérelnökünknek is köszönetet ne mondjunk.

A szeretet és hála, az emberi szívnek eme örökké szép érzelmei sugalják nekünk, hogy a gyorsírásnak legszebb symbolumát, az arany tollat nyujtsuk át önnek . . . Csekély emléktárgy ez, az igaz, de juttassa eszébe mindig hálás tanítványait, azokat a tanítványokat, a kik mindig szívük mélyébe zárva hordozzák szeretett Vezérelnöküknek jóságát és buzgóságát.

A körvezető tanár köszönetének nyilvánítása után a korrekt stenogramm pályázatok eredményét hirdette ki, a mely szerint jutalmakat nyertek a levelezőírási pályázatoknál I. díj 20 koronát: *Klein Dezső* Szeged városi főgymnasiumi V. oszt. tan., II. díj 10 koronát *Székelly Dezső* pápai ev. ref. főgymnasiumi IV. oszt. tan., III. díj 5 koronát *Gaál Samu* debreczeni reálisk. V. oszt. tan., IV. díj 3 koronát *Styaszny Béla* Budapest Zerge-utcai VII. oszt. tanuló. Szép írásért 10 koronát kapott *Bründl Károly* soproni ev. lyceumi VII. oszt. tan. és dicséret okiratot *Polgár István* soproni ev. lyceumi VIII. oszt. tan. és *Vértes Imre* Szeged városi VI. oszt. tan.

A szabatos vitairási pályázatnál jutalmakat nyertek: I. díj 30 koronát *Szrnka Mihály* b-szarvasi főgymn. VII. oszt. tan., II. díj 20 koronát *Taussig Eleonóra* hivatalnok Budapestről, III. díj 20 koronát *Vajda Ármin* hivatalnok Budapestről, IV. díj 5 koronát *Perhács Béla* szegedi városi főgymnasiumi VIII. oszt. tan.

Szép írásért 10 koronát kapott *Németh Gyula* soproni theol. és dicséretet *Polgár István* soproni ev. lyc. tan.

A szabatos levelező- és vitairási pályázatra összesen 468 (257 levelező és 211 vita) pályamunka érkezett be. E pályaművek legnagyobb része minőségileg is kiváló szép eredményt tüntet fel. Nem állván módunkban honorálni a sok jó munkát, a bíráló-bizottság (Budapestről: dr. Fabró Henrik, Bódogh János és Rosenthal Ferencz, Szegedről: Jakab Lajos, Szegelethy János, dr. Lippay György, Országh József, Gallovich Jenő, Szabó Bálint és Szabados Ferencz) úgy oldotta meg a kérdést,

hogy a beérkezett munkákat hat csoportba osztotta minőségük szerint. Minden csoportból a legjobb kapta meg a díjat, a többi pedig megfelelő oklevéllel lett jutalmazva. E helyütt csak intézetünk növendékei munkáiról számolhatunk be.

I. díjra érdemes munkáik voltak *vitairással*: Venetianer Frigyes (VIII.), Schütz János (V.), Thomay Béla (VII.), Schütz József (V.), Sofró Béla (VIII.), Vértes Imre (VI.); *levelező gyorsírással*: Jung Mátyás (VII.), Katona Dávid (VIII.), Venetianer Frigyes (VIII.), Perhács Béla (VIII.), Popper Lajos (V.), Schütz József (V.), Sofró Béla (VIII.), Staud Miklós (VI.), Szibinkits György (VIII.), Tompos József (V.), Vértes Imre (VI.), Vértes Lajos (V.) oszt. tanulóknak.

II. díjra érdemesek voltak *vitairással*: Katona Dávid (VIII.), Klein Dezső (V.), Staud Gábor (V.), Szarvady Lajos (VI.); *levelezőírással*: Bruchsteiner Béla (IV.), Dettre János (VI.), Lobstein Sándor (V.), Schütz János (V.), Venetianer Sándor (V.)

III. díjra érdemes munkáik voltak *vitairással*: Reviczky Aladár (IV.), Vértes Lajos (V.); *levelezőírással*: Ivánkovits János (V.), Löbl Sándor (VIII.), Mamusits József (V.), Rosenblum Aladár (VI.), Rothsching József (V.), Rottenberg Pál (VI.), Sebők Vilmos (V.), Szarvady Lajos (VI.), Szekerke Lajos (VI.), Tóth István (VI.), Várady Pál (V.), Weissberger Kálmán (V.)

IV. díjra érdemes munkák voltak *vitairással*: Löbl Sándor (VIII.), Ótott-Kovács Mihály (VI.); *levelezőírással*: Kertész János (VII.), Ótott-Kovács Mihály (VI.), Széchy István (VI.)

Dicséretet nyertek *vitairásért*: Bugyi József (VIII.), Széchy István (VI.), Tóth István (VI.), Venetianer Sándor (V.); *levelezőíráásért*: Klein Jenő (VI.), Reviczky Aladár (IV.), Znojemszky Ferencz (V.)

Érdekesnek tartjuk felemlíteni, hogy New-Yorkból Guttman Mór arezképfestő is küldött levelező- és vitairási pályamunkát.

A pályadíjak kiosztása után a körvezető tanár köszönetet mondott az előadóknak, a közönségnek s felolvasta az ország számos részéből, valamint a külföldről érkezett üdvözlő táviratokat.

Ilyeneket küldtek:

Cseri József Léva, Hadik Richard Lócse, Cserhelyi Sandor Nyitra, Sente Arnold Veszprém, Rosta Ferencz Sopron, kecskeméti. belényesi gyorsíró-körök, Ruffy Pál országos képviselő, nagyszombati gymn. gyorsíró-kör, dr. Boross Gábor Deés, Groszmann Janka Budapest, Hatvan Ferencz Sopron, Rosenthal Végváry Ferencz, Karla Antal, Bárdos Lipót Budapest, Kárpáthy Károly, a szegedi állami főgymnasium igazgatója Csongrádról, körmöczbányai Markovits-kör, dévai Markovits-kör. Külföldről üdvözlő iratokat küldtek: Münchenből a Bayerischer Stenographen-Correspondent-Verein Gabelsberger, Zeibig udvari tanácsos Drezdából, a

charlottenburgi Stenographisches Bureau Gabelsberger, Münchenből a Gabelsberger Museums-Verein, a Deutscher Stenographen-Bund Stralsundból, a Deutscher Gabelsberger Stenographen-Verein Brünnből, a Gabelsberger Stenographen-Central-Verein Münchenből, dr. Gopcsa László Szamosujvárról, Bányai Amanda Budapestről, dr. Roth László Lőcséről, kolozsvári Egyetemi-Kör, hajdúnánási ev. ref. főgymn. gyorsíró-kör, Moser Gyula Város-Szalonak.

A ritka szép ünnepélyt az ifjúsági zenekar fejezte be Thumer indulójával s a közönség a gyorsírás fontosságáról és nagy hasznáról meggyőződve hagyta el a termet.

Az orsz. gyorsíró verseny, mit körünk az orsz. magy. gyorsíró-egyesülettel kapcsolatban tartott meg, d. u. 2 órakor vette kezdetét, a melyre eddig soha és sehol nem tapasztalt nagy számban jelentkeztek a gyorsírók az ország minden részéből. A diktálást dr. Fabró Henrik végezte; több mint 200-an pályáztak s 160 drb pályamunka adatott be. A bíráló bizottság tagjai voltak dr. Fabró Henrik elnöklete alatt: Bódogh János, Antalik Károly, dr. Kapossy Lucian, Forrai Lajos, dr. Becsey Károly, dr. Dobay Gyula, dr. Fülöp Adorján, Bohdanecky Lajos, dr. Kertész Zsigmond, dr. Lippay Lajos, dr. Lippay György, dr. Polner Kálmán, dr. Vásárhelyi Gyula, Perényi Adolf, Kállai Emil, Baján Gyula, Czibula Antal, Gönczi Elek, Gönczi Jenő, Incze József, dr. Békei Nándor, Ivánka Zoltán, Klement Antal, Löwenstein Zsigmond, Mayer Márton, Nyáry Ferencz, Perhács Sándor, Szenes Vilmos, Szabó Bálint, Szabó József, Szabados Ferencz, Szász Gyula, Téglás Géza, Thain János, Tusák Ignác, Varjú János és Jakab Lajos jegyzőkönyvvezető.

A versenyíráson jelen voltak: *Aradról*: Rajz Elek, főgymn. V. o. t. *Budapestről*: Antalik Károly, az országgyűlési gyorsiroda másodfőnöke, Vikár Béla, dr. Fabró Henrik, dr. Halász Zoltán, dr. Gyarmati Dezső, Róna Sándor országgyűlési gyorsírók, Bódogh János, az O. M. Gy. E. ügyvezető-igazgatója, Blazsejovszky Károlyné, Blazsejovszky Károly postatávirda főfelügyelő, dr. Vásárhelyi Gyula miniszteri titkár, Forrai Soma hirlapíró, Tuschák Ignác, Vajda Ármin, Baján Gyula, Stark Ignác, Kozma Bernát magánhivatalnokok, Tóth József székesfővárosi tanító, Gonda Henrik ügyvédjelölt, Bleyer Béla, Kállai Emil, Vadász Imre, Jaszenovics Géza, Hazai Árpád, Kovács János* joghallgatók, Szabó Zoltán*, Wagner József bölcsészethallgatók, André János vasúti tisztképző tanf. hallgató, Haas Ella ker. tanf. hallgató, Mészáros György I. ker. főgymn., Csányi István, Szabolcsi Lipót, Schlachter Leó, Spur László, II. ker. főgymn., Boronkay István, Weber Lajos, Kronstein Béla, Wagner Rajmund IV. ker. főgymn. tanulók, Kraft Kálmán II. ker. főreal, Vidor

* Nagy Sándor követői.

Jenő IV. ker. főreál, Spitz Márton, Deutsch Jenő, Rehberger Miksa, Willheim Imre, Jesowitz Rezső, Goitein Sándor V. ker. főreálisk. tanulók és Nagy Sándor, a műegyetemi könyvtár tisztje. *Budafo*k: Pagács István főgymn. VI. o. t. *Baja*: Holländer Jenő főgymn. VIII. o. tan. *B.-Csaba*: Klein Andor, Klein Sándor, Plager Lipót főgymn. VIII. o. t. *Déva*: Kiss Zoltán főreál VIII., Löwy Miksa VII. o. t. *Eperjes*: Spanner Géza főgymn. VII. o. t. *Fogar*as: Reheisz Gusztávné. *Hód-Mező-Vásár-hely*: Ivánka Zoltán gymn. tanár, Bauer Valter, Müller Ferencz főgymn. tanulók. *Helsingfors* (Finland): Enlund-Sailo Albin, finn szobrászművész. *Igló*: Kövi Imre ny. főgymn. tanár, Spitzer József főgymn. VIII. oszt. tanuló. *Jászberény*: Czigány János polgármester, Sápý József főgymnasiumi tanár, Geiringer Károly városi mérnök, Halász Imre, Vágó János, Jász Jenő, Braun Endre, Klein Manó főgymn. tanulók. *Kolozsvár*: Biró Árpád Emke fogalmazó, Téglás Géza joghallgató. *Kaposvár*: Fuchs Andor VII. o. tanuló. *Munkács*: Saphir Manó, Schönfeld Jenő főgymn. tanulók. *Nagy-Kikinda*: Csúra Miklós, Tóth Ferencz főgymn. tanulók. *Nagyvárad*: Áron Géza, Löblé László, Wolzó Jenő joghallgatók, Benedek Sándor, Löwinger Márton keresk. isk. tanulók. *Pilis* (Pestmegye): Földvárszky Pál joghallgató. *Pápa*: dr. Kapossy Lucián főgymn. tanár. Pongrácz József, Strasser Jakab főgymn. tanulók. *Sátor-Alja-Ujhely*: Sebők Elek főgymn. VII. o. tanuló. *Sopron*: Russ Győző takarékpénztári tisztviselő, a „Soproni Gyorsíró-Egylet“ jegyzője, Polgár István, Tihanyi László ev. lyceumi tanulók. *Szentes*: Kertész László, Löwy Ernő, Löwy Lajos főgymn. tanulók. *Szabadka*: Janokai Kálmán, Kellert Benő, Mahlbrohrer Jenő községi főgymn. tanulók. *Szarras* (Békés m.): Szrnka Mihály főgymn. VII. oszt. tanuló. *Temesvár*: *Perényi Adolf* főreálisk. tanár; *Tökés Lajos* kath. főgymn. tanár; Novoszel Jenő, Strobl Márton, Jovanovics György, Frecot Miklós, Pollitzer Sándor főgymn. tanulók; Ernszt Jenő, Kell Mór, Lám Béla, Baráth Elemér, Veres Mihály, Weichherz Artúr, Strobl Izsó, Strobl Sándor, Krausz Károly, Basch József, Török Artúr, Herczl Kálmán főreálisk. tanulók. *Ungvár*: Klein Manó, Stripszky Aladár, Bernáth Zoltán, Bartakovics Aladár, Seyfried József főgymn. tanulók. *Veszprém*: Geiger Rezső keresk. isk. felső oszt. tan. *Vác*: *Varjú János* főgymn. tanár. *Zombor*: *Rácz Soma* főgymn. tanár; Aczél István, Steinitz Kálmán, Krizsák Ádám, Dornák Miklós, Ribiczey Gyula, Strasser Ernő, Goldfahn Imre, Csávossy László, ifj. Heintz Kálmán, Reviczky István, Spitzer Andor, Treer János főgymn. tanulók és Szobotka István keresk. isk. tanuló. *Zenta* (Stolze-Fenyvessy-rendszert követők): dr. *Fülöp Adorján* és *Fischer Sándor* főgymn. tanárok; Deák István, Herzl Sándor, Radó Gyula, Baschán Samu, Jedlicska Jenő, Novoszel Imre, Rasch Rezső, Rasch Károly, Deák Simon, König Vilmos, Leich György, Boschán Sándor, Teleky István, Jedlicska Jenő, Mester György, Flerer

Jenő, Talmáczy István, Kalmár Simon, Fekete Mihály főgymn. tanulók. *Tokio* (Japán): dr. Shiratori A., a tokiói egyetem tanára. A szegedi társadalomból jelen voltak: lovag Worsikovszky Károlyné, a „Fehér kereszt” egyesület elnöke; Kemény Nándorné, a „Vörös kereszt” elnöke; a „Szegedi Nőiparegylet”, „Jótevény Nőegylet”; dr. Arany Károlyné, a „Márta-egylet” képviselőjében; Krikkayné-Barbaró Emma, a vár. polg. leányiskola igazgatója; Pálffy Ferencz polgármester; Bokor Pál tanácsnok; dr. Gaál Endre tanácsnok; Vöröss Kálmán kir. táblabíró és családja; Rainer József rendőrfőkapitány; buziási Eisenstädter Nándor nagykereskedő; buziási Eisenstädter Róbert nagykereskedő; Homor István főrealisk. igazgató; Várnay Lipót nagykereskedő. Továbbá a tanintézetek tanárai és az előkelő közönségből számosan.

A bírálathoz este 11 óráig tartott, mikor annak eredményét dr. Fabró Henrik a teljes számban megjelent ifjúság jelenlétében és nagy érdeklődése mellett hirdette ki. Eredménye a következő:

Rendkívüli verseny. (Perczenkint 270 szótagtól 300 szótag sebeségig fokozódó diktátum, öt perczig.)

Első díj: 200 korona, nyertese: *Róna Sándor* országgyűlési gyorsíró-segéd Budapesten. *Második díj:* 100 korona, nyertese: *Gyarmati Dezső* országgyűlési gyorsíró Budapesten. *Dicséretet nyertek:* dr. *Halász Zoltán* ügyvédjelölt, országgyűlési gyorsíró Budapesten és *Gonda Henrik* ügyvédjelölt Budapesten.

Első fokon. (Perczenkint 220 szótag.)

Első díj: 50 korona, *Treer János* zombori főgymn. VII. o. t. *Második díj:* 30 korona, *Vajda Ármin* magánhiv. Budapest. *Harmadik díj:* 20 korona, *Wagner József* bh. Budapest. *Könyvjutalom:* *Vidor Jenő* főrealisk. VIII. o. t., *Csányi István* II. ker. kath. főgymn. tanuló Budapest, *Tihanyi László* ev. lyc. VII. o. t. Sopron, *Perhács Béla* szegedi városi főgymn. tanuló.

Második fokon. (Perczenkint 180 szótag.)

Első díj: 40 korona, *Vadász Imre* jh. Szeged. *Második díj:* 20 kor., *Schlachter Leó* II. ker. kath. főgymn. tanuló Budapest. *Harmadik díj:* 10 korona, *Jaszenovics Géza* jh. Déva. *Könyvjutalom:* *Thomay Béla* szegedi főgymn. tanuló, *Spitz Márton* budapesti V. ker. főrealisk. tanuló, *Kronstein Béla* budapesti I. ker. áll. főgymn. tanuló, *Spur László* budapesti II. ker. kir. kath. főgymn. tanuló, *Szaphir Manó* munkácsi áll. főgymn. tanuló, *Goldfahn Imre* zombori áll. főgymn. tanuló, *Korniss Béla* jogszigorló Szeged, *Schönfeld Jenő* munkácsi áll. főgymn. tanuló, *Keller Benő* szabadkai közs. főgymn. tanuló, *Deutsch Jenő* budapesti V. ker. főrealisk. tanuló, *Strasser Jakab* pápai ref. főgym. VIII. o. t. *Dicséret:* *Boronkay István* budapesti IV. ker. főgymn. tanuló, *Klein Manó* ungvári

főgymn. tanuló, Stark Ignác magánhiv. Budapest, Venetianer Frigyes szegedi városi főgymn. tanuló.

Harmadik fokon. (Perczenkint 150 szótag.)

I. díj (30—30 korona): *Baráth Elemér* temesvári főreálisk. tanuló; egyúttal a legszebb stenogramm külön díja 10 kor., *Wagner Rajmund* budapesti IV. ker. kath. főgym. tanuló. *II. díj* (15—15 korona): *Ribiczey Gyula* zombori áll. főgymn. tanuló; *Boronkay István* budapesti IV. ker. kath. főgymn. tanuló. *III. díj* (8 korona): *Lám Béla* temesvári főreáliskolai tanuló. *Könyvjutalom*: *Pongrácz István* pápai ev. ref. főgymn. tanuló, ifj. *Heintz Kálmán* zombori állami főgymn. tanuló, *Sztripszky Aladár* ungvári főgymn. tanuló, *Stróbl Márton* temesvári kath. főgymn. tanuló, *Seyfried József* ungvári főgymn. tanuló, *Deutsch Jenő* budapesti V. ker. főreálisk. tanuló, *Halbrohr János* szabadkai főgymn. tanuló, *Krausz Károly* temesvári főreálisk. tanuló, *Wéber Lajos* budapesti IV. ker. kath. főgymn. tanuló, *Mészáros György* budapesti főgymn. tanuló. *Dicséretet nyertek*: *Bartakovics Aladár* ungvári főgymn. tanuló, *Strasser Ernő* zombori áll. főgymn. tanuló, *Klein Sándor* békés-csabai főgymn. tanuló, *Kraft Kálmán* budapesti II. ker. kir. főreáliskolai tanuló, *Stróbl Izsó* temesvári főreáliskolai tanuló, *Rehberger Miksa* budapesti V. ker. főreálisk. tanuló, *Korniss Béla* jogszigorló (Bpest), *Bernát Zoltán* ungvári főgymn. tanuló, *Spitz Márton* budapesti V. ker. főreálisk. tanuló, *Adreé János* szegedi városi főgymn. tanuló, *Ernst Jenő* temesvári főreálisk. tanuló, *Stróbl Sándor* temesvári főreálisk. tanuló, *Katona Dávid* szegedi főgymn. tanuló, *Keller Benő* szabadkai főgymn. tanuló, *Klein Manó* ungvári főgymn. tanuló, *Vértés Imre* szegedi főgym. tanuló, *Szrnka Mihály* szarvasi főgymn. tanuló, *Schönfeld Jenő* munkácsi főgymn. tanuló.

A rendkívüli versenydíjak azonnal kiosztattak, míg a többi összes díjakat és okleveleket a körvezető tanár küldötte szét.

S ezzel véget ért körünk nagy ünnepsége.

XV. A gyorsírókör jubiláris ünnepségének maradandó emléket akarván állítani, elhatároztuk, hogy egy díszemlékművet adunk ki, a melyben körünk történetét, működését a jubiláris ünnepség és országos versenyírás lefolyását, eredményét részletesen leírjuk, megörökítjük és safarodásunkról hiven beszámolunk. Hogy e műnek még nagyobb értéket kölcsönözzünk, hazai nagy férfainkat felkértük, hogy a gyorsírásról nyilatkozzanak. A beérkezett nyilatkozatokat közzé fogjuk tenni, hogy abból lelkesedést merítsen a gyorsíró, buzdítást a kezdő és a nagyközönség figyelme a gyorsírás ügyére tereltesse, hogy a gyorsírás tanításának kérdése lehetőleg előbbre vitessék. E műben első szaktekintélyek tollából közlünk cikkeket s 50—60 legjelesebb gyorsírónk arcképe fogja azt díszíteni. Életrajzi adatok kapesán, statisztikai adatokkal mutatjuk be a hazai gyorsírási rendszerek elterjedését és a különféle rendszerek össze-

hasonlítását stb. stb. A mű szeptemberben kerül ki a nyomdából s ára 3 korona, a tiszta jövedelem egy szegedi gyorsíró-alap létesítésére fog fordíttatni.

XVI. Nem mulaszthatjuk el, hogy kedves kötelességünknek e helyen is eleget ne tegyünk s köszönetet ne mondjunk mindazoknak, kik a jubiláris ünnepély és orsz. versenyírás létrehozásában s a fényes eredmény elérésére való törekvésünkben bennünket akár szellemileg, akár anyagiilag támogatni szivesek voltak. Így első sorban is Wlassits Gyula vall. és közokt. ügyi miniszter úrnak, Szeged város tanácsának és Szeged város köztörvényhatósági bizottságának, az Orsz. Magy. Gyorsíró Egyesületnek, különösen pedig dr. Fabró Henrik elnök, Vikár Béla t. b. elnök, dr. Gopcsa László alelnök, Bódogh János ügyvezető-igazgató uraknak, továbbá Czigány János jászberényi polgármester, dr. Lázár György orsz. gyűl. képviselő uraknak, az országgyűlési gyorsíródnak, az összes szakegyleteknek és gyorsíró köröknek, valamint a képviselőletükben megjelent műtársaknak hathatós közreműködésükért, úgy az összes üdvözlő sürgönyök és átiratokért, valamint a jóték. egyleteknek képviseltetésükért és a megjelent közönségnek szíves és jóakaratói érdeklődéséért ezennel kijelentjük leghálásabb köszönetünket s Isten áldását kérjük mindnyájukra!

H) A főgymnasium ösztöndíjas és jutalmazott tanulói az 1901—1902. tanévben.

a) Ösztöndíjasok :

1. Báló István, II. A. oszt. tanuló, a Vetró Sándor-féle alapítványból évi 125 kor. 66 fillérrel.
2. Bányai Mihály, V. oszt. tanuló, az ifj. br. Rudies József-féle alapítványból évi 800 koronával.
3. Borota Branisláv, III. A. oszt. tanuló, a Bájics Theodor és Athánázia-féle alapítványból évi 300 koronával.
4. Csányi Sándor, II. B. oszt. tanuló, a Vetró Sándor-féle alapítványból évi 125 kor. 66 fillérrel.
5. Divényi Károly, VIII. oszt. tanuló, a győri kir. árvaalapítványból évi 200 koronával.
6. Dögl Adolf, VII. oszt. tanuló, a budai Mária Terézia-féle alapítványból évi 240 koronával.
7. Juhász István, VIII. oszt. tanuló, az Alapy-féle alapítványból évi 420 koronával.

8. Kovács József, II. A. oszt. tanuló, a Sáros Mihály-féle alapítványból évi 374 kor. 53 fillérrel.

9. László Gyula, VI. oszt. tanuló, a Mária Terézia-féle alapítványból évi 240 koronával.

10. Makó Irén, VIII. oszt. magántanuló, a Szabados János-féle alapítványból évi 160 koronával.

11. Nagy István id., VIII. oszt. tanuló, a Sáros Mihály-féle alapítványból évi 374 kor. 35 fillérrel.

12. Oltványi József, II. A. oszt. tanuló, az Oltványi István-féle alapítványból évi 226 kor. 50 fillérrel.

13. Palócz Sándor, II. B. oszt. tanuló, a Jettim József-féle alapítványból évi 120 koronával.

14. Póhl Károly, VII. oszt. tanuló, a Kárász Anna-féle alapítványból évi 500 koronával.

15. Selmetsi István, VIII. oszt. tanuló, a Bonnaz-féle alapítványból évi 174 kor. 68 fillérrel.

16. Szekerke Lajos, VI. oszt. tanuló, a Rózsa Ferencz-féle alapítványból évi 200 koronával.

17. Váradai Pál, V. oszt. tanuló, a Rózsa Ferencz-féle alapítványból évi 200 koronával.

18. Venetianer Frigyes, VIII. oszt. tanuló, az ifj. báró Rudics József-féle alapítványból évi 800 koronával.

19. Wiblitzhauser Ödön, III. A. oszt. tanuló, a Rózsa Ferencz-féle alapítványból évi 200 koronával.

20. A Makra-féle 154 koronás ösztöndíj az 1900/1. tanévre Valentiny Antal VIII. osztályt végzett tanulónak íteltetett oda: betöltése a jelen tanévre folyamatban van.

h) Az intézet jutalmazott tanulói az 1901—1902. tanévben.

I. A vallásban tanúsított jeles előmenetelért:

Buzás István, VIII. oszt. tanuló, az Ebner-féle alapítványból 6 arannyal.

II. A magyar nyelvben és irodalomban tett jeles előmenetelért:

Venetianer Frigyes, VIII. oszt. tanuló, a Kisfaludy-Társaságtól alapított Kisfaludy-jutalomból 42 korona értékű magyar szépirodalmi művekkel.

III. A magyar nyelv elsajátításában tett jeles előmenetelért:

Jung Mátyás VII. oszt. tanuló, a „Magyar Gábor 30 éves tanári működésének emlékére régi tanítványai által tett alapítvány”-ból 45 koronával.

IV. A magyar történelemben tanusított jeles előmenetelért:

Kalmár Szilveszter, VIII. oszt. tanuló, a „Szinger Kornél és Bakos Pali alapítvány“-ból 50 koronával.

V. Jó magaviselet és előmenetelért:

1. Bozóki Mihály, VII. oszt. tanuló, a Sobay-féle alapítványból 50 kor. 40 fillérrel.

2. Jambrik László, I. B. oszt. tanuló, Debreczeni János egri apátkanonak adományából 5 arannyal.

3. Fodor Géza, III. A. oszt. tanuló, dr. Kiss János adományából 300 koronával.

4. Miskolczi Gyula, I. C. oszt. tanuló, a Cserveny-féle alapítványból 2 koronával (kiegészítve 4 koronára).

5. Naicsa Lajos, III. B. oszt. tanuló, Debreczeni János egri apátkanonok adományából 5 arannyal.

6. Pallmann Péter, VIII. oszt. tanuló, a „Régi szegedi főgymnasiumi tanulók alapítványá“-ból 88 koronával.

7. Tompos József, V. oszt. tanuló, a dr. Cajus Gábor és neje Abelesz Regina alapítványából 81 koronával.

8. Vastag László, III. B. oszt. tanuló, a Sobay-féle alapítványból 50 kor. 40 fillérrel.

9. Apró Imre, V. oszt. tanuló, a Pap József-féle alapítványból 200 koronával.

10. A zenekar régi buzgó tagjai közül 10—10 korona jutalomban részesültek: Csányi Máttyás, Pick Lajos, Szakáll József, Tonheiszter József VIII. oszt., Staud Gábor V., Staud Miklós VI., Jung Máttyás és Thomay Béla VII. oszt. tanulók.

11. Kovács János-alapítvány 9 kor. 55 fill. kamatából (névtelen jótevőktől 13 kor. 55 fill.-re kiegészítve) ruhasegélyben részesült Dobai János, III. A. oszt. tanuló.

12. Egy névtelen 20 korona adományából szintén ruhasegélyben részesült Breinovic Vilmos, I. C. oszt. tanuló.

13. Rainer József városi főkapitány úr 1901. jún. 30-ikán Hermann Ottó: „A madarak hasznáról és káráról“ cz. művének népszerű kiadásából (A m. kir. földmiv. min. kiadv. 1901.) 25 példányt küldött meg intézetünknek (25 kor. értékben), melyek közül 4 drbot az ifjúsági könyvtárakba helyeztünk be (ifj. nagyobb könyvtár 2, ifj. kisebb könyvtár 1, önk. kör. 1); a többit a következő jeles előmenetelű tanulók jutalmazására fordítottuk: Venetianer Frigyes, Nagy István ifj., Bugyi József VII., Szigeti Andor, Schneider Károly VI., Ritter Jenő, Weisz Imre V., Morán Rezső, Tábitth Mihály IV. B., Popper Lajos, Schütz József IV. A., Szabó Aurél, Schipper Miklós III. B., Rózsa Andor, Heinrich János III. A.,

Vastag László, Berecz Imre II. B., Borota Braniszláv II. A., Dobóczy Pál I. C., Ocskó Lajos I. C., Juhász József I. A. oszt.

14. Szeged szab. kir. város adományából Gaál Endre tanácsnok úr Kisteleki Ede „Könyörgések könyve“ cz. 100 drb versfüzetét (200 kor. értékben) adta át az intézet igazgatóságának kiosztás végett. Ezeket részben a tornaverseny győztes tanulói, részben a felsőbb osztály jelesebb növendékei s az énekkar szorgalmasabb tagjai kapták.

TANÁRI KAR.

4) A kötelezett tantárgyak tanárai.

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Heti órá- nak száma	Észrevételek
1	Cserép Sándor	Görögpótló irod.	VII. VIII.	4	Igazgató.
2	Baksay József	Latin nyelv Görög nyelv Görögpótló irod.	VI. VIII. VIII. V.	17	A VIII. osztály főnöke, a philológiai szertár öre.
3	Bartha György dr.	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv Görögpótló irod. Szépirás	I. B. I. B. I. B. VI. I. A. I. B.	18	Az I. B. osztály főnöke, az ifj. kisebb könyvtár öre.
4	Bite Béla	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv Szépirás	I. C. V. IV. B. V. I. C.	18	Az V. osztály főnöke.
5	Both Ferencz dr.	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv	V. VII. II. A. VII. II. A.	18	A II. A. osztály főnöke, hit- elemző, az ifj. nagyobb könyv- tár gondnoka.
6	Divényi Gyula	Magyar nyelv Latin nyelv Szépirás	II. B. IV. A. II. B. II. A. II. B.	17	A II. B. osztály főnöke, az ifj. kisebb könyvtár öre.
7	Fekete Ipoly	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv Görög nyelv	II. A. III. A. III. A. VI.	17	A III. A. osztály főnöke.

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Heti órái- nak száma	Észrevételek
8	Finda Antal	Földrajz Természetráajz	{ I. A. I. C. II. A. II. B. VII. I. A. I. C.	18	A földrajzi szer- tár gondnoka.
9	Floderer Imre	Földrajz Természetráajz	{ I. B. III. A. I. B. II. A. II. B. IV. A. IV. B.	17	A természetráajzi szertár öre.
10	Frank István	Mennyiségtan Természettan	II. A. IV. B. VI. VII. VII.	18	A VII. osztály fönöke.
11	Gärtner József	Számтан	I. B. I. C. II. B. III. A. IV. A.	18	
12	Jászai Rezső dr.	Történelem	III. A. IV. A. IV. B. V. VI. VIII.	18	A tanári könyv- tár, az érem- és régiségtár öre, az intézet év- könyvének ve- zetője.
13	Kátay Lajos világi	Rajzoló mértan	I. C. III. A. III. B.	7	Főreáliskolai rendes és gym- nasiumi kisegítő rajztanár.
14	Komáromy Dezső	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv	{ II. B. III. A. III. B. IV. A. IV. B. I. C. I. C.	17	Az I. C. osztály fönöke, hitelemző.
15	Nováky Bertalan világi	Rajzoló mértan Görögpótló rajz	{ I. A. I. B. II. A. II. B. IV. A. IV. B. V-VIII.	24	A rajzszertár öre.
16	Oraftsik József	Magyar nyelv Német nyelv Latin nyelv	I. A. III. B. IV. A. I. A.	18	Az I. A. osztály fönöke.

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Heti órá- nak száma	Észrevételek
17	Prelogg József	Magyar nyelv Német nyelv	IV. B. { III. A. IV. B. V. VII.	17	A IV. B. osztály főnöke, a zenekar és a haladó énekesek vezetője.
18	Schandi Miklós	Földrajz Mennyiségtan Természetan	III. B. I. A. III. B. V. VIII. VIII.	18	A III. B. osztály főnöke, a természet- tani és vegytani szertár őre, az ifj. segélyző egyesület felügyelője.
19	Simonides István	Latin nyelv Görög nyelv	VII. V. VII.	16	Értekezletti jegyző.
20	Szalay István	Vallásan Magyar nyelv Latin nyelv	I. A. III. B. III. B. IV. A.	18	A IV. A. osztály főnöke.
21	Szinger Kornél	Magyar nyelv és irodalom Német nyelv Történelem Bölcséleti előtan	VI. VIII. VI. VIII. III. B. VIII.	17	A VI. osztály főnöke, az ifj. önképző- kör vezetője.
22	Timina Ödön világi	Tornázás	I--VIII.	26	A tornaszerek felügyelője.
23	Zvér Endre	Vallásan Természetrajz	VI. VIII. V. VI.	10	Főgymnasiumi hítszónok.

B) A más vallású tanulóknak az intézeten kívül álló hitoktatói.

- Bereczk Sándor**, a szegedi ev. ref. egyház lelkésze, tanította az ev. ref. vallású tanulókat heti 3 órában, az állami főreáliskola helyiségében.
- Löv Immanuel dr.**, Szeged és kerülete főrabbija, tanította az izraelita vallású tanulókat heti 5 órában, az állami főreáliskola helyiségében.
- Nestor Romulus**, magyar-csanádi gör. kel. román segédlelkész, tanította a gör. kel. román tanulókat heti 1 órában, az állami főgymnasium helyiségében.

4. **Sevity Lázár**, szegedi gör. kel. szerb plébános, tanította a gör. kel. szerb tanulókat heti 2 órában, a helybeli tanintézet helyiségében.
5. **Thomey József**, szegedi ág. hitv. ev. lelkész, tanította az ág. hitv. ev. tanulókat heti 5 órában, az állami főreáliskola helyiségében.

C) A nem kötelezett tantárgyak tanárai.

1. **Bite Béla**, főgymn. tanár, a francia nyelv okl. tanítója, tanította a francia nyelvet hetenkinti 4 órában.
2. **Jakab Lajos**, déli vasúti ellenőr, okl. gyorsíró, tanította a gyorsírást hetenkinti 2 órában.
3. **Nováky Bertalan**, főgymn. rajztanár, tanította a szabadkézi rajzot hetenkinti 4 órában
4. **Szögedi Endre**, a városi zeneiskola igazgatója, tanította az éneket hetenkinti 2 órában.

Előadott tananyag.

Első A., B. és C. osztály.

Osztályfőnök: A. osztályban: *Oraftsik József*, B. osztályban: *Bartha György dr.*,
C. osztályban: *Komáromy Dezső*.

Vallástan, heti 2 órában. A hitről. Az apostoli hitvallás. Az Isten tiz- s az anyaszentegyház öt parancsa. A szentségekről s az imádságról. Tankönyv: Kis katekizmus. Budapest. 1900. Tanárok: I. A. osztályban: *Szalay István*. I. B. osztályban: *Bartha György dr.*, I. C. osztályban: *Bite Béla*.

Magyar nyelv, heti 5 órában. A hangok. Az illeszkedési törvény. Az egyszerű mondat és részei; a fő- és mellékmondat megkülönböztetése. Az igék nemei. Az igeragozás. A határozók. A jelzők. Az állítmányi kiegészítő. Helyesírás. Népmesék. A magyar népeletre és a magyar földre vonatkozó rajzok. Válogatott darabok a hun és magyar nemzeti mondából s az Árpádok történetéből. Görög mondák. Leíró és elbeszélő költemények Arany, Petőfi, Tompa munkáiból. az Arany-Gyulai népköltési gyűjteményből. Értelmes és kellőképp hangoztatott olvasás; az olvasmányok tartalmi megbeszélése és szabad elmondása. Elemzés beszéd- és mondatrészileg. Szavalás. Kéthetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: dr. Szimneyi, Iskolai magyar nyelvtan és olvasókönyv. Budapest. 1900. Tanárok: I. A. osztályban: *Oraftsik József*, I. B. osztályban: *Bartha György dr.*, I. C. osztályban: *Komáromy Dezső*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Írás és olvasás. egyszerű mondatok, a nevek fogalma, a nevek declinációi, a melléknév egyeztetése a maga főnévvel, a melléknévek fokozása, a névmások, a számnevek, elüljárók, a rendes igeajlitás főbb alakjai. A tanultaknak megfelelő fordítások és elemzések. Kéthetenként egy írásbeli gyakorlat. Tankönyv: Pirchala Imre, Latin nyelvtan. Pozsony, 1889. U. a. Latin olvasó- és gyakorló-

könyv. Pozsony, 1900. Tanárok : I. A. osztályban : *Oraftsik József*, I. B. osztályban : *Bartha György dr.*, I. C. osztályban *Komáromy Dezső*.

Földrajz, heti 3 órában. Magyarország természeti viszonyai ; ezek főbb topographiai adatai, a városok és vidékek néprajza a lakosok főbb foglalkozásának ismertetésével, nemkülönben a feltűnőbb föld- és kőzet-nemeknek, jellemző növényeknek s állatoknak szemléltető leírása. Tankönyv : Körösi Albin, *Földrajz*, I. r. Budapest, 1901. Tanárok : I. A. és I. C. osztályban : *Finda Antal*, I. B. osztályban : *Floderer Imre*.

Természetráajz, heti 2 órában. A természeti tárgyak szemlélete és fölosztása. Az évszakok általános jellemzése. Az ősszel érő közönsége-sebb gyümölcsök tárgyalása, a különböző termésformák összefoglalásával. A hasznosabb házi állatok csoportosítása, kapcsolatban az ember lakása közelében élő hasznos és kártékony emlős állatok tárgyalásával. A mezőn és erdőn élő hasznos és kártékony emlős állatok összefoglalása. A tavasszal virító növények bemutatása élőpéldányokon, azok morphologiai tárgyalásával, különös tekintettel a virág alkotására. Házi szárnya-saink. Tankönyv : dr. Ormándy Miklós. *Természetráajz*. Budapest, 1900. Tanárok : I. A. és I. C. osztályban : *Finda Antal*, I. B. osztályban : *Floderer Imre*.

Szám-tan, heti 4 órában. A tizes számrendszer. A négy számolási mivelet egész számokkal és tizedes törtekkel ; a számok oszthatósága, a legkisebb közös többes, a legnagyobb közös osztó ; a tört, mint hányados és viszony ; közönséges törtekkel való számolás. A méter-mérték ismer-tetése, időszámítás. Tankönyv : Mocnik-Schmidt, *Szám-tan*. Budapest, 1901. Tanárok : I. A. osztályban : *Schandl Miklós*, I. B. és I. C. osztályban : *Gürtner József*.

Rajzoló mértan, heti 3 órában. A síkmértani elemek. Pontok, vonalak és szögek fekvései és mérési viszonyai. A síkidomok — három-, négy- és sokszögeknek — fontosabb tulajdonságai, területük meghatáro-zása. A kör és ahhoz tartozó nevezetesebb egyenesek ismertetése. Mértani diszítmények rajzolása a mértanban tanult idomok felhasználásával, rend-szeresen haladó táblarajzok után rajzeszközökkel, majd pedig szabad-kézzel. Tankönyv : dr. Gerevich, *Rajzoló geometria*, I. r. Budapest, 1900. Tanárok : I. A. és I. B. osztályban : *Nováky Bertalan*, I. C. osztályban : *Kátay Lajos*.

Szépírás, heti 1 órában. Folyó magyar írás, kis és nagy betűk. Tanárok : I. A. és I. B. osztályban : *Bartha György dr.*, I. C. osztályban : *Büte Béla*.

Tornázás, heti 2 órában. A rendgyakorlatok, egyszerű szabad-gyakorlatok, tornajátékok ; szerelvényeken : a tám-, függés- s lengés-gyakorlatok, a magas és távugrás. Tanár : *Timina Ödön*.

Második A. és B. osztály.

Osztályfőnökök : A. osztályban : *Both Ferencz* dr., B. osztályban :
Divényi Gyula.

Vallástan, heti 2 órában. Ó-szövetségi bibliai történetek. Tankönyv : dr. Pokorny Emánuel, Ó-szövetségi bibliai történetek. Budapest, 1901. Tanárok : II. A. osztályban : *Fekete Ipoly*, II. B. osztályban : *Komáromy Dezső*.

Magyar nyelv, heti 5 órában. Az egyszerű mondat folytatólagos tárgyalása. Az összetett mondat szerkezetek. Hangsúly és szórend. A beszédrészek és a szóalkotás. Képzők és synonymák csoportosítása az olvasmányok alapján. Mondai és történeti elbeszélések, tanító mesék és leírások az olvasókönyv alapján. Az olvasmányok tartalmi ismertetése és szabadon való elbeszélése. Költemények szavalása. Havonként két iskolai dolgozat, főleg a mondat szerkesztésére az olvasottak alapján. Tankönyv : dr. Szinnyei. Iskolai magyar nyelvtan és olvasókönyv, II. r. Budapest, 1900. Tanárok : II. A. osztályban : *Both Ferencz* dr., II. B. osztályban : *Divényi Gyula*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Az alaktan befejezése, főleg : genuszabályok, teljes cuniugatio, a szóképzés elemei. A fő- és mellékmondatok megkülönböztetése kötőszók szerint. Összefüggő olvasmányul : A rómaiak történetéből : A római királyokról, 1—18, továbbá 3 mese fordítása és könyv nélkül való megtanulása. A szókincs megfelelő bővítése egyes mondatok és összefüggő olvasmányok alapján, kapcsolatban a szóképzési csoportok összeállításával. Kéthetenként egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv : Pirchala Imre. Latin nyelvtan. Pozsony, 1899. U. a. Latin olvasó- és gyakorlókönyv. Pozsony, 1900. Tanárok : II. A. osztályban : *Both Ferencz* dr., II. B. osztályban : *Divényi Gyula*.

Földrajz, heti 3 órában. Európa országai és népei (Ausztia részletesebben) Magyarországból kiindulva és erre vonatkoztatva. Ázsia és Afrika általános ismertetése a nevezetesebb országok és európai gyarmatok kiemelésével. Tankönyv : Körösi Albin. Földrajz, II. r. Budapest, 1901. Tanár : *Finda Antal*.

Természetráajz, heti 2 órában. Az emlős állatok főbb rendjeinek ismertetése, tekintettel hasznos vagy kártékony voltukra s életkörülményeikre. A madarak általános jellemzése s csoportosításuk a tartózkodási hely szerint. A hüllők, kétéltűek, halak általános jellemzése a főbb típusok tárgyalásával ; osztályozásuk. A puhatestű állatok főbb képviselői s azok bemutatása készítményeken. Az izelt lábú állatok köre s főbb képviselőik, különös tekintettel hasznos vagy kártékony voltukra. A virágos növények általános jellemzése alaktani szempontból s felosz-

tásuk. A zárva termők jellemzése s felosztásuk a sziklevelek alapján. Az egyszikűek főbb képviselőinek morphologiai leírása. A kétszikűek általános jellemzése. A főbb családok képviselőinek bemutatása élő példányokon s azok taglalása. Tankönyv: dr. Ormándy Miklós, Természetrájk. II. oszt. számára. Budapest, 1900. Tanár: *Floderer Imre*.

Számtan, heti 4 órában. A négy alpmivelet közönséges és tizedes törtekkel; rövidített számmiveletek, az u. n. számtani miveletek korlátolt pontossággal. Az arányosság fogalmának fejtegetése. olasz számolásmód, egyszerű hármasszabályhoz tartozó föladatok megfejtése a kettős tétel s aránylatok szerint. Mértani viszonyok és arányok elemei; százalékszámítás és egyszerűbb alkalmazásai. Tankönyv: Mocnik-Schmidt, Számtan. Budapest, 1901. Tanárok: II. A. osztályban: *Frank István*, II. B. osztályban: *Gürtner József*.

Rajzoló mértan, heti 3 órában. Testmértani elemek. Az egyenes és sík abszolút és relativ helyzete. Lapszögek és szögletek. A fontosabb testek — a kocka, hasáb, gúla, szabályos testek, henger, kúp és gömb — tulajdonságai, hálózata, felületének és köbtartalmának kiszámítása, azok hasonlósága, összeillősége és symmetriája. A fönt elősorolt testek mintáinak előállítás. Síkéitmények rajzolása a symmetria felhasználásával, tollal kihúzva. Tankönyv: dr. Gerevich, Rajzoló geometria, II. r. Budapest, 1900. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Szépírás, heti 1 órában. Magyar írás folytatva, német írás. Tanár: II. A. és II. B. osztályban: *Divényi Gyula*.

Tornázás, heti 2 órában. Rendgyakorlatok; egyszerű és összetett könnyebb szabadgyakorlatok; tornajátékok; szerelvényeken: tám-, függés- és lengés-gyakorlatok; magas-távugrás. Tanár: *Timina Ödön*.

Harmadik A. és B. osztály.

Osztályfőnökök: A. osztályban: *Fekete Ipoly*, B. osztályban: *Schandt Miklós*.

Vallástan, heti 2 órában. Az ó-szövetség története. Tankönyv: Róder Alajos, Bibliai történet. Eger, 1891. Tanár: III. A. és III. B. osztályban: *Komáromy Dezső*.

Magyar nyelv, heti 4 órában. A nyelvtan rendszeres áttekintése. A hangsúlyos vers ismertetése. Összefüggő történeti olvasmány; elbeszélő költemények. Szavalás. Kéthetenként egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv: dr. Szinnyi József, Rendszeres magyar nyelvtan. Budapest, 1899. U. a. Magyar olvasókönyv, III. r. Budapest, 1900. Tanárok: III. A. osztályban: *Fekete Ipoly*, III. B. osztályban: *Szalay István*.

Német nyelv, heti 4 órában. A leghasználtabb szók begyakorlása olvasmányok alapján. Könnyebb szövegű verses olvasmányok fordítása és betanulása. Ezek alapján a német nyelvtan hang- és alaktani részének legszükségesebb elemei. Kéthetenként egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv: dr. Szemák, Német nyelv-, olvasó- és gyakorlókönyv, I. r. Budapest, 1900. Tanárok: III. A. osztályban: *Prelogy József*, III. B. osztályban: *Orafsik József*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Szókötéstan. Az infinitivusi és participialis mondatszerkezet gyakorlati ismertetése. Az egyszerű mondat rendszeres tárgyalása. Szótanulás, kapcsolatban az olvasmánynyal. Olvasmányok: Miltiades, Themistocles, Aristides, Pausanias, Alcibiades, Agesilaus. De moribus Germanorum et Gallorum. Lupus et agnus. Canis per fluvium carmen ferens. Vacca, capella, ovis et leo. Passer ad leporem consiliator. Cervus ad fontem. Vulpes et ciconia. A mondattani szabályoknak megfelelő mondatok és összefüggő olvasmányok fordítása magyarból latinra. Kéthetenként egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv: Pirchala Imre Latin nyelvtan. Pozsony, 1899. U. a. Latin gyakorlókönyv. Pozsony, 1898. U. a. Latin olvasókönyv. Pozsony, 1900. Tanárok: III. A. osztályban: *Fekete Ipoly*, III. B. osztályban: *Szalay István*.

Történelem, heti 3 órában. Magyarország története a mohácsi vészig, tekintettel a világtörténelmi kapcsolatokra és a művelődés mozanataira. Tankönyv: Baróti-Csánki, Magyarország története. Budapest, 1901. Tanárok: III. A. osztályban: *Jászai Rezső dr.*, III. B. osztályban: *Szinger Kornél*.

Földrajz, heti 2 órában. Amerika és Ausztrália általános ismertetése a nevezetesebb országok és európai gyarmatok kiemelésével. A math. és phys. földrajz alapelemei. Világrészek, Óceánok. A földségek tagozata. Források, tavak, mocsarak, fertők és lápok, csermely, patak, folyó és folyam. A tenger vize. A légkör fény-, hő- és elektromos tümenényei. A föld belseje. A föld alakja és forgása. A föld helyzete a naprendszerben. A nappalok váltakozó hossza. A hold és fénytümenényei. Időszámítás. Tankönyv: dr. Schmidt Ágoston, Matematikai és fizikai földrajz. Budapest, 1901. Tanárok: III. A. osztályban: *Floderer Imre*, III. B. osztályban: *Schandl Miklós*.

Számтан, heti 3 órában. Az összetett hármasszabály; kamatszámolás; lerovatszámolás; határidőszámolás, láncszabály; az arányos osztás. Elegyítési föladatok. Tankönyv: Mocnik-Schmidt, Számтан. Budapest, 1901. Tanárok: III. A. osztályban: *Gürtner József*, III. B. osztályban: *Schandl Miklós*.

Rajzoló mértan, heti 2 órában. A szerkesztő síkmértan. Az egyenes vonalú idomok — négyzet, dülény, ferdény stb. — szerkesztése. A hasonlóság, összeillőség és symmetria fogalmának kibővítése. A mértan

alkalmazása a rajzolásnál és mérésnél. A területek átváltoztatása, tekintettel azok könnyebb kiszámíthatására. Helyszín-rajzok készítése. Tankönyv: dr. Gerevich, Constructiv planimetria. Budapest, 1901. Tanár: *Kátay Lajos*.

Tornázás, heti 2 órában. Rendgyakorlatok; egyszerű és összetett szabadgyakorlatok; tornajátékok; szerelvényeken: a tám-, függés- és lengésgyakorlatok; magas- és távugrás. Tanár: *Timina Ödön*.

Negyedik A. és B. osztály.

Osztályfőnökök: A. osztályban: *Szalay István*, B. osztályban: *Prelogg József*.

Vallástan, heti 2 órában. Jézus Krisztus élettörténete, az apostolok cselekedetei és Palesztina földrajza. — Tankönyv: Róder A., Bibliai történet. Eger, 1901. Tanár: IV. A. és IV. B. osztályban: *Komáromy Dezső*.

Magyar nyelv, heti 4 órában. A stilus általános törvényei. A prózai és költői stilus különbségei tüzetesen: a hangsúlyos és mértékes verselés. Költői olvasmány: Arany János Toldi-ja. Prózai olvasmányok: Leírások és elbeszélések, u. m.: tárgyrajzok, jelenetek, jellemrajzok, könnyebb életrajzok. Kéthetenként egy iskolai vagy házi írásbeli dolgozat. Tankönyv: dr. Négyesy László, Stilisztika, I. r. Budapest, 1900. — Arany János, Toldi. Magyarázta Lehr A. Budapest, 1892. Tanárok: IV. A. osztályban: *Divényi Gyula*, IV. B. osztályban: *Prelogg József*.

Német nyelv, heti 3 órában. Könnyebb szövegű prózai és verses olvasmányok alapján a német nyelvtan hang- és alaktani részének elemei. Kéthetenként egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv: dr. Szemák, Német nyelv-, olvasó- és gyakorlókönyv, II. r. Budapest, 1900. Tanárok: IV. A. osztályban: *Oraftsik József*, IV. B. osztályban: *Prelogg József*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Az idő- és módtannak rendszeres tárgyalása; oratio obliqua, a latin periodus gyakorlati ismertetése. Prózai olvasmányok Cornelius Neposból: Pausanias. Lysander. Epaminondas. — Curtius Rufusból: Alexander ketté vágja a gordiusi csomót. Darius kivégezteti Charidemust. — Julius Caesárból: A gallok és germánok erkölcsi. — Költői olvasmányok: Phaedrusból: Ranae regem petierunt. Lupus ad canem. Graculus superbus et pavo. — Ovidiusból: A világ négy kora. Daedalus és Icarus. A mondattani szabályoknak megfelelő mondatok és összefüggő olvasmányok fordítása magyarból latinra. Kéthetenként egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv: Pirchala Imre, Latin nyelvtan. Pozsony, 1899. U. a. Latin gyakorlókönyv. Pozsony, 1898. U. a. Latin olvasókönyv. Pozsony, 1900. Tanárok: IV. A. osztályban: *Szalay István*, IV. B. osztályban: *Bite Béla*.

Történelem, heti 3 órában. Magyarország története a mohácsi véstől a kiegyezésig a világtörténelmi kapcsolatokkal és művelődés-történeti mozzanatokkal és Magyarország a jelenben. Tankönyv: Baróti-Csánki, Magyarország története, II. r. Budapest, 1901. Tanár: IV. A. és IV. B. osztályban: *Jászai Rezső dr.*

Természetrajz, heti 3 órában. A levegő és víz phys. és chemiai tulajdonságai. Az elemek, keverékek, vegyületek fogalma. Molekula, atom, súlyviszonyok törvénye. Az organismusokban előforduló legfontosabb elemek s ezek nevezetesebb s gyakoribb vegyületei. A nevezetesebb chemiai folyamatok ismertetése. Sav, basis, só fogalma, a nevezetesebbek taglálása. Szénhidrátok, protein-anyagok s a nevezetesebb növényi alkaloidok. A sejt fogalma s annak lényeges és járulékos alkotó részei. A mikroszkop és a vele való bánásmód. A szövetrendszerek és ezek taglálása. A növények főbb physiologiai működései. A táplálkozás, párolgás és az áthasonítás lényege. A szerves tápanyagok felvétele. A növények szaporodása s annak főbb módjai. A beporzás lényege és a keresztező beporzás főbb módjai. A rovarok szerepe a növények beporzásánál. A növények mozgási tünetei. A rendszerezés általános elvei, mester-séges és természetes rendszerek. A virágtalan növények főbb csoportjai. A nevezetesebb gombák. A mohok és edényes virágtalanok tárgyalása. A virágos növények s ezek általános felosztása. A nyitva termők és zárva termők általános jellemzése. Az egy- és kétszikűek rendszertani osztályozása a nevezetesebb rendek és családok tárgyalásával, elő példányok bemutatása. Tankönyv: dr. Ormándy Miklós, Növénytan. Budapest, 1901. Tanár: IV. A. és IV. B. osztályban: *Floderer Imre.*

Algebra, heti 3 órában. Bevezetés az Algebrába. Összeadás és kivonás egész számokkal. Sokszorozás egész számokkal, kiterjeszkedve a kéttagúak négyzetének és köbének képzésére. Osztás egész számokkal, kiterjeszkedve a geometriai haladványok képletére. Ugyanazon művelet-sorozat törtszámokkal. Elsőfokú egyenletek egy ismeretlennel. Arányok és aránylatok. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Betűszám-tan. Budapest, 1900. Tanárok: IV. A. osztályban: *Gürtner József*, IV. B. osztályban: *Frank István.*

Rajzoló mértan, heti 2 órában. A szerkesztő síkmértan. Görbe vonalú idomok. A körtan kibővítése és az ebbe vágó földványok; két kör viszonyos fekvése. A legfontosabb görbe vonalak, különösen a kúp-szeletek által képződők és azok szerkesztése. Rövid áttekintése a négy osztályban tanultaknak. Tankönyv: dr. Gerevich, Constructiv planimetria. Budapest, 1901. Tanár: *Nováky Bertalan.*

Tornázás, heti 2 órában. Rendgyakorlatok; összetett szabadgyakorlatok; tornajátékok; szerelvényeken: a tám-, függés-, föllendülés-, lengés-, forgás-gyakorlatok; magas- és távugrás. Tanár: *Timina Ödön.*

Ötödik osztály.

Osztályfőnök: Bite Béla.

Vallástan, heti 2 órában. Dr. Titz A., Kath. vallástan, I. r. Alap-hittan. Budapest, 1897. Tanár: *Both Ferencz dr.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Rhetorika. Általános szerkezetten. Az előadás nemei. A belső rend. A feltalálás. A prózai műfajok: leírás, elbeszélés, történetírás, értekezés, beszéd, irányművek, — olvasmányok alapján. Hat házi és három iskolai dolgozat. Tankönyv: Négyesy L., Rhetorika. Budapest, 1901. Tanár: *Bite Béla.*

Német nyelv, heti 3 órában. A német társalgási és irodalmi nyelvben leginkább használt szók és kifejezések rendszeres tárgyalása és begyakorlása kérdések és feleletek alakjában. Válogatott prózai olvasmányok fordítása és elemzése az alaktan ismétlésére és a mondat-tani anyag begyakorlására. Rendszeres mondattan, a megfelelő magyar mondatok fordítása. Herder „Cid“-jéből válogatott románczok fordítása s ezek tartalmának szabad előadása német nyelven. A szebb románczok szavai. A románcz elmélete és története. Herder élete és működése német nyelven. Fordítás magyarból németre Schack Béla szöveggönyve nyomán. Kéthetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: dr. Szemák, Német olvasókönyv, III. r. Budapest, 1900. Ugyanaz: Német mondattan. Budapest, 1891. Tanár: *Prelogy József.*

Latin nyelv, heti 6 órában. Nyelvtani ismétlések, szóbeli stílus-gyakorlatok, régiségtani magyarázatok, memoriter. Prózai olvasmány: Cicerónak beszédei Cn. Pomp. fővezérsége érdekében és A. Licinius Archias ügyében. Költői olvasmány: P. Ovidius N. Metam.: Az emberiség korszakai. A vízözön. Daedalus és Icarus. Philemon és Baucis. Midas. A prozódiai és metrikai ismeretek bővítése. Havonként két órában iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: Rácz Soma, Cic. De imp. Cn. Pomp. Bpest, 1894. dr. Geréb József, Cicero védőbeszéde A. Licinius Archias ügyében. Bpest, 1901. dr. Cserép József, Szemely. P. Ovidius Naso műveiből. Bpest, 1901. Tanár: *Bite Béla.*

Görög nyelv, heti 5 órában. Attikai alaktan elemei: fő- és melléknevek ragozása, igehatározók, névmások és számnevek, az ω -végzetű igehajlítás megfelelő fordítási gyakorlatokkal. Kéthetenként egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv: dr. Maywald József, Görög nyelvtan. Budapest, 1900. Ugyanaz: Görög gyakorlókönyv. Budapest, 1897. Tanár: *Simonides István.*

Görögpótló irodalom, heti 3 órában. Szemelvények Tinódi, Gyöngyösi, Mindszenti, Kemény János és Bethlen Miklós gróf műveiből. Néhány kurucz dal. Homeros Iliása és Odysseiája. Szemelvények Herodotos I., II., III. és IV. könyvéből. A görög állami és magánrégiségeknek

tárgyalása, különös tekintettel Sparta és Athen alkotmányos szervezetére. Tankönyv: dr. Badics Ferencz, Magyar irodalmi olvasókönyv, I. r. Budapest, 1901. dr. Csengeri I. Homeros Iliása. Budapest, 1891. dr. Gyomlay Gy., Homeros Odysseiája. Budapest, 1891. dr. Geréb I., Szemelvények Herodotos történeti művéből. Budapest, 1902. Schill I., Görög régiségek és a görög művészet története. Budapest, 1894. Tanár: *Baksay József*.

Történelem, heti 3 órában. A római császárság. A kereszténység alapítása és emelkedése. A barbárok letelepedése a nyugati birodalomba. A mohamedanizmus. A nyugati császárság megújítása. Új népek bevándorlása és megtelepedése. A hűbériség. A császárság és pápaság küzdelme. Keresztes háborúk. A középkori intézmények bomlása. Tankönyv: Vaszary, Egyetemes világtörténet, II. r. Budapest, 1897. Tanár: *Jászai Rezső dr.*

Természetrész, heti 3 órában. Állattan. Az állat életműködései általában. Az állatok szervezetei és szervrendszerei. A hét típus s az ezek keretében levő osztályok rendszeres tárgyalása. A nevezetesebb állatfajok leírása. Az állatok földrajzi elterjedése. Tankönyv: dr. Róth-Vängel. Az állattan alapvonalai. Budapest, 1901. Tanár: *Zvér Endre*.

Mennyiségtan, heti 3 órában. a) Algebra. Ismétlések. Elsőfokú egyenletek egy és több ismeretlennel. A kéttagúak magasabb pozitív egész hatványai; Pascal-féle háromszög. Számolás gyökjelekkel. Négyzetgyök és az ismeretlenek kiszámítása másodfokú egyenletekben. Köbgyök. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Betűszámítás. Budapest, 1900. — b) Geometria. A planimetria főbb tételei a körmérés kivételével. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Mértan. Budapest, 1895. Tanár: *Schandl Miklós*.

Görögpótló rajz, heti 2 órában. Görög szalagdiszkek és diszitmények, stilizált levelek. Arabs szalagdiszkek és diszitmények; középkori román-, gót-diszitmények; renaissance-diszitmények. A rajzok egyszerű színezéssel készültek Vidéki, Balló és Hauselmann művei nyomán. Tanár: *Noráky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. A rendgyakorlatok, az alsóbb osztályok anyaga bővítve; összetett szabadgyakorlatok; tornajátékok; szerelvényeken a tám-, nyiktám-, függés-, hajlított karonfüggés-, lengés-, forgás-gyakorlatok, magas- és távugrás. Tanár: *Timina Odön*.

Hatodik osztály.

Osztályfőnök: Szinger Kornél.

Vallástan, heti 2 órában. Dr. Titz A., Kath. vallástan. II. r. Ágazatos hittan. Budapest. 1898. Tanár: *Zvér Endre*.

Magyar nyelv, heti 3 órában. Poetika. Bevezetés az aesthetikába. A műfestés, szobrászat és műépítés. Ezek rövid története. A költésről

különösen. A költői nyelv és verselés. A költői műfajok elmélete olvasmányok alapján; történeti fejlődésük feltüntetése. Magán olvasmányok: Zrinyi, Szigeti veszedelme; Jósika, Abafi; Fötvös, A falu jegyzője; Jókai, Az új földesúr; Arany balladái; Kisfaludy Károly, Csalódások; Sophokles, Elektra; kisebb költői szemelvények Petőfi és a jelesebb lyrikusok műveiből. Hat házi és három iskolai dolgozat. Tankönyv: Névy, Poetika olvasmányokkal. Budapest, 1898. Shakspere, Coriolanus. Ford. Petőfi, magyarázta Névy. Budapest, 1890. Tanár: *Szinger Kornél*.

Német nyelv, heti 3 órában. Az előbbi osztály anyagát folytatólag a német társalgási és irodalmi nyelvben leginkább használt szók és kifejezések rendszeres tárgyalása és begyakorlása kérdések és feleletek alakjában. Válogatott prózai olvasmányok fordítása. ezek tartalmának szabad előadása német nyelven, a szöveg elemzése a nyelvtani anyag folytonos ismétlésére. Goethe, Schiller és Bürger válogatott balladáinak fordítása, ezen balladáknak tartalma és széptani elemzése német nyelven. A híresebb balladák szavalata. A ballada elmélete és története a németeknél. A német verstan rövid kivonatban. Bürger élete és működése német nyelven. Fordítás magyarból németre Schack Béla szövegkönyve nyomán. Kéthetenként egy írásbeli iskolai dolgozat. Tankönyv: dr. Szemák, Német olvasókönyv, III. r. Budapest. 1900. Tanár: *Szinger Kornél*.

Latin nyelv, heti 5 órában. Nyelvtani ismétlések és szóbeli gyakorlatok mellett olvastatott Livius XXII. könyve szemelvényekben és P. Verg. Mar. Aen. I. és II. könyve bő szemelvényekben, III. könyve pedig tartalmilag. — Az olvasmányok alaki és tárgyi magyarázata, szebb részeket könyv nélkül. A régiségtani ismeretek kiszélesítése. A tárgyalt írók élete és irodalmi munkássága az illető műfaj többi művelőinek vázlatos ismertetésével. Havonként két órában iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: Bartal-Malmosi, T. Livii ab urbe condita I. XXI. és XXII. Budapest. 1891. dr. Cserép, Szemelvény Verg. Aeneiséből. Budapest. 1899. Tanár: *Baksay József*.

Görög nyelv, heti 5 órában. Az egész igetanus az idő- és módtan legfőbb pontjai. — Xenophon élete 1—3. Xen. An. I. 1. 1—8. 2. 1—27. 3. 1—13. 4. 1—9. és 13—18. 5. 1—9. 6. 1. és 9—11. 7. 1—4. 8. 25—29. Xen. Mem. I. 4, I. 6., II. 1., II. 2., III. 6. Havonként két írásbeli iskolai dolgozat. Tankönyv: dr. Maywald József. Görög nyelvtan. Budapest. 1900. U. a. görög gyakorló- és olvasókönyv. Budapest. 1896. Tanár: *Fekete Ipoly*.

Görögpótló irodalom, heti 3 órában. Szemelvények a görög és magyar elegiából, epigrammából, iambos és trokhaios költészet köréből különösen Anakreon és magyar utánpótlói. A dór lantos költészet Pindaros

műveiben. Homeros Iliása és Odysseiája bő szemelvényekben. Görög hitéleti és magánrégiségek. Tankönyv: Kincs Gyula, szemelvények a görög és magyar lyrikus költészetből. Zilah, 1901. dr. Csengeri, Homeros Iliása. Budapest, 1891. dr. Gyomlay, Homeros Odysseiája. Budapest, 1891. Schill S.. Görög régiségek és a görög művészet története. Budapest, 1894. Tanár: *Bartha György dr.*

Történelem, heti 3 órában. Az uj-kor története a bécsi congressusig. A fölfedezések, a tudomány és a művészet ujjáéledése. A vallásos reform. A vallásos és a nemzeti háborúk. A fejedelmi absolutismus kora. A francia forradalom és Napoleon kora. Tankönyv: Vaszary, Egyetemes világtörténet, III. r. Budapest. 1896. Tanár: *Jászai Rezső dr.*

Természetrész, heti 3 órában. Állattan. Az állat életműködései általában. Az állatok szervezetei és szervrendszerei. A hét típus s az ezek keretében levő osztályok rendszeres tárgyalása. A nevezetesebb állatfajok leírása. Az állatok földrajzi elterjedése. Tankönyv: dr. Róth-Vängel. Az állattan alapvonalai. Budapest, 1901. Tanár: *Zvér Endre.*

Mennyiségtan, heti 4 órában. a) Algebra. Ismétlések. A hatványozás általánosítása. (Negatív kitevők és alkalmazásuk a tizes számrendszerben, tört kitevők.) Brigg-féle logaritmikusok; log. egyenletek. Az arithmetikai és véges geometriai haladvány. b) Geometria. Körtan. Síkháromszögtan. A hegyes szög függvényei. kapcsolatban a derékszögű háromszög kiszámításával. A szög-függvények értelmezése tetszőleges szögekre. A szögek összegének és különbségének függvényei. Ferdeszögű háromszögek és sokszögek megfejtése. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Betűszám-tan. Budapest, 1900. — U. a. Mértan. Budapest, 1895. Tanár: *Frank Istrán.*

Göröppótló rajz, heti 2 órában. Lapminták után: a renaissance, gót, görög és magyar motivomú díszítmények. Domború minták után: mértani és építészeti jellegű testformák, különféle stílu ékitmények, rozetták, stilizált levelek, virágok stb. A rajzok részint színezéssel, részint árnyékolással irón és krétával készültek Vidéki, Balló, Hauselmann, Váradi és az állami paedagogium gypszöntő műhelyéből szerzett domború minták után. Tanár: *Nováky Bertalan.*

Tornázás, heti 2 órában. Rendgyakorlatok helyben és menetközben; összetett szabadgyakorlatok; botgyakorlatok; tornajátékok; szerelvényeken: a tám- és nyiktámlengések, hajlított karú függésben lengések, föl- és átlendülések, forgások, magas- és távugrás gyakorlatok. Tanár: *Timina Ödön.*

Hetedik osztály.

Osztályfőnök : Frank István.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: dr. Titz Antal, Katholikus vallástan, III. rész. Erkölcesstan. Budapest, 1899. Tanár: *Both Ferencz dr.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. A verstani szabályok áttekintése és alkalomszerű ismétlése. A költői műfajok elmélete, tekintettel történeti fejlődésükre. Költői magánolvasmány mellett megfelelő aesthetikai és poetikai értekezések iskolai olvasása. Remekművek taglaló ismertetése. Havonkint egy házi írásbeli dolgozat. Tankönyv: Névy László, Poetika olvasmányokkal. Budapest, 1898. Tanár: *Both Ferencz dr.*

Német nyelv, heti 3 órában. Goethe, Hermann und Dorothea ez. művének fordítása. A mű széptani elemzése és az egyes énekek tartalma német nyelven. Az idyllikus epos és sajátságai. Goethe élete és működése német nyelven. Schiller Wilhelm Tell-jének fordítása. A mű széptani elemzése és az egyes felvonások tartalma német nyelven. A dráma és sajátságai. Schiller élete és működése német nyelven. Válogatott prózai olvasmányok és versek fordítása, ezek tartalma német nyelven, a szöveg elemzése a nyelvtani anyag folytonos ismétlésére. Szébb versek, nemkülönben az olvasott epos és dráma szébb helyeinek szavalata. Fordítás magyarból németre Schack Béla szöveggönyve nyomán. Havonkint egy írásbeli dolgozat. Tankönyv: dr. Szemák, Német olvasókönyv, IV. rész. Budapest, 1900. Schnabl, Goethes Hermann und Dorothea. Heinrich, Schiller's Wilhelm Tell. Tanár: *Preloggy József.*

Latin nyelv, heti 6 órában. Nyelvtani ismétlések, irálytani s szóbeli gyakorlatok. Prózai olvasmányok: M. T. Cic. or. in Cat. I., II. és pro. P. Sestio szemelvényekben. — M. T. Cic. epist. Ad Att. II. 22. Ad Fam. XIV. 2. Ad Fam. II. 4. Ad Fam. II. 18. Ad Fam. XV. 6. Ad Fam. XVI. 9. Ad Fam. VII. 9. Ad Fam. XVI. 11. Ad Att. IX. 11. A. Ad Att. XI. 5. — Költői olvasmány: Verg. Aen. VI. és VII. ének. Az olvasmányok alaki és tárgyi magyarázata; szébb részletek könyv nélkül. A régiség-tani ismeretek kiszélesbitése. A tárgyalt írók élete és irodalmi munkássága az illető műfaj többi művelőinek vázlatos ismertetésével. Havonkint két órában iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: Dávid István, Ciceronis orationes selectae XIII. Bpest. 1890. dr. Cserép József. M. T. Cic. pro. P. Sestio. Bpest, 1892. Köpesdi Sándor, Cicero válogatott levelei. Bpest, 1896. dr. Cserép József, Szemelvény Verg. Aeneiséből. Bpest, 1899. Tanár: *Simonides István.*

Görög nyelv, heti 5 órában. Homeros Odysseiájából: I. 1—444. II. 260—434. V. 1—225. X. 1—134. XII. 143—259. XIII. 187—440. XIV. 1—198. Herodotosból: Solon és Kroisos története. Kyros törté-

nete. Dareios megválasztása. A mondattan és az irodalomtörténet főbb vonásaikban. Kéthetenként egy írásbeli iskolai dolgozat. Tankönyv: dr. Csengeri, Homéros Odysseiája. Bpest, 1897. Dávid, Herodotos műveiből való szemelvények. Bpest, 1897. Tanár: *Simonides István*.

Görögpótló irodalom, heti 2 órában. Balassa Bálint költeményeiből; Kurucz dalokból; Gyöngyösi Murányi Venusából; Kisfaludy Sándor Himfy szerelmeiből; Csokonai dalaiból és ódáiból — Sophokles Antigonéja tartalmi, szerkezeti szempontból. Az ókori görög költészet ismertetése. Tankönyv: dr. Jancsó Benedek, Magyar irodalmi olvasmányok. Budapest, 1893. Sophokles, Antigone. Magy. Csiky Gergely. Budapest, 1883. — Jebb. R. T., A görög irodalom története. Fordította Fináczy Ernő. Budapest, 1898. Tanár: *Cserép Sándor*.

Politikai földrajz, heti 2 órában. Európa, Ázsia, Afrika, Amerika államainak történeti vázolata, természeti leírása, ipara, kereskedelme, lakosai vallás és nemzetiség tekintetében, alkotmánya, honvédelmi és gyarmatügyi viszonyai. Tankönyv: Scholtz Albert, Politikai földrajz. Budapest, 1901. Tanár: *Finda Antal*.

Természettan, heti 4 órában. A természettan tárgya és fősztása. Kinematika, általános dynamika, a szilárd, folyékony és légnemű testek mechanikája, hangtan, fénytán. Tankönyv: Fehér Ipoly, Kísérleti természettan. Budapest, 1892. Tanár: *Frank István*.

Mennyiségtan, heti 3 órában. *a)* Algebra. A másodfokú egyenletek elmélete. Másodfokúakra redukálható felsőbb fokú egyenletek. Számítási és mértani haladványok. Kamat-kamat számítás. *b)* Geometria. A térgeometria főbb tételei; szögletes és gömbölyű testek. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Betűszámítás. Budapest, 1900. U. a. Mértan. Budapest, 1895. Tanár: *Frank István*.

Görögpótló rajz, heti 2 órában. *a)* Szabadkézi rajz. Amennyiben az ábrázoló mértan anyaga megengedte, a graphikus minták után való rajzolás folytatása. *b)* Ábrázoló mértan. A pont és egyenesek projectiói, az egyenesek hajlásszögei, a sokszögek projectiói és ezek kölcsönös helyzetének viszonylagos vonatkozásai. A sík ábrázolása, hajlásszögei és új képének projectiója. Adott síkban fekvő pont, egyenes és sokszög projectiói. A síkok nyomai, viszonylagos vonatkozásai. Az egyenesek metszése a sikkal. A leforgatás és alkalmazása. Az elmélettel párhuzamban feladványok dolgoztattak ki rajzlapokon. Tankönyv: dr. Fodor László, Az ábrázoló geometria elemei. Budapest, 1901. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Rendgyakorlatok helyben és menetközben; összetett szabadgyakorlatok; botgyakorlatok; tornajátékok; szerelvényeken: a tám- és nyíktámlengések, hajlitott karú függésben lengések, föl- és átlendülések, forgások, magas- és távugrás. Tanár: *Timina Ödön*.

Nyolczadik osztály.

Osztályfőnök: Baksay József.

Vallástan, heti 2 órában. A kath. egyház történelme, különös tekintettel Magyarországra. Tankönyv: dr. Titz Antal, A kath. egyház történelme. Budapest, 1900. Tanár: *Zvér Endre.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Nemzeti irodalmunk története a legrégebb időtől a jelenig. Nyelvészeti és szépészeti fejtegetések. Havonkint egy házi írásbeli dolgozat. Tankönyv: Erdélyi Károly, A magyar nemzeti irodalom története. Budapest, 1897. Tanár: *Szinger Kornél.*

Német nyelv, heti 2 órában. Goethe, Iphigenie auf Tauris cz. művének fordítása. széptani elemzése, az egyes felvonások tartalma német nyelven. A német irodalomtörténetnek vázlatos előadása német nyelven. A főbb mozzanatok, különösen az első és második virágzási korszak részletesen. A megfelelő szemelvények fordítása és elemzése a nyelvtani anyag folytonos ismétlésére. Fordítás magyarból németre Schack Béla szöveggönyve nyomán. Havonkint egy írásbeli dolgozat. Tankönyv: dr. Szemák, Német olvasókönyv. IV. r. Budapest, 1900. Schnabl, Geother Iphigenie auf Tauris. Tanár: *Szinger Kornél.*

Latin nyelv, heti 5 órában. Nyelvtani ismétlések, iránytani gyakorlatok. Prózaolvasmány: Tac. Ann. I. 1—5. 35. 40—43. II. 56—61. 69—79. III. 53—54. IV. 32—35. V. 1—2. VI. 50—51. XV. 38—44. Hist. I. 40—41. 49—50. Költői olvasmány: Szemelvények Qu. Horatius Flaccus műveiből: Sat. I. 9. II. 1. 6. Epod. 4. 14. 16. Carm. I. 1. 2. 3. 8. 17. 22. 32. II. 7. 9. 15. 19. III. 1. 6. 14. 21. 23. 25. IV. 5. 11. Carmen saeculare. Epist. I. 2. 6. II. 3. (1—44. 119—178.) Havonkint két órában iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: dr. Gyomlay, Szemelvények P. Cor. Tac. tört. műveiből. Budapest, 1894. Bartal-Malmosi, Qu. Horatii Flacci opera omnia. Bpest, 1893. Tanár: *Baksay József.*

Görög nyelv, heti 4 órában. Költői olvasmány: Hom. Iliad. I. VI. (237—529.) IX. (39—263.) XVIII. (1—242.) Az Ilias szerkezeti és esztetikai tárgyalása az egész költeménynek magyar nyelven való olvasása alapján. Prózaolvasmány: Platon Apológiája bő szemelvényekben. Kéthetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: dr. Csengeri Homeros Iliása. Bpest, 1896. dr. Szamosi, Platon Sokrates védelme és Criton. Bpest, 1880. Tanár: *Baksay József.*

Görögpótló irodalom, heti 2 órában. Gróf Széchenyi István „Hitel”-jéből. Kölesey „Országgyűlési Napló”-jából. Bárány Eötvös József „Roform”-jából. Az illető írók életrajzi adatai. Platon: Sokrates védekezése és Critonja. Aristoteles: Nikomachosi ethika. Az ókori görög próza és bölcsélet rövid története. Tankönyvek: dr. Jancsó Benedek,

Magyar irodalmi olvasmányok, IV. Budapest, 1894. Alexander Bernát, Platon és Aristoteles. Budapest, 1893. Jebb, A görög irodalom története. Budapest, 1898. Tanár: *Cserép Sándor*.

Történelem, heti 3 órában. Magyarország története, tekintettel a társadalmi és állami viszonyok fejlődésére. Tankönyv: Ribáry-Mangold, Magyarország oknyomozó történelme. Bpest, 1891. Tanár: *Jászai Rezső dr.*

Természettan, heti 4 órában. Hőtan, az anyag szerkezete, delezesség, villamosság, a kosmographia elemei. Tankönyv: Fehér Ipoly, Kísérleti természettan. Budapest, 1892. Tanár: *Schandl Miklós*.

Mennyiségtan, heti 2 órában. Kapcsolástan, kéttagúak hatványozása. A matematika főbb tanainak ismétlése. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Betűszámítás. Budapest, 1900. Tanár: *Schandl Miklós*.

Bölcséleti előtan, heti 3 órában. 1. Psychologia: A test és lélek viszonya, az érzetek, képzetek, érzelmek és akarat tana, a rendellenes lelki tünetmények. 2. Logika: A logika tárgya, a képzetösszeköttetések, a fogalom, az ítélet, a következtetés, a rendszeres gondolkodás formái, elménk tévedései. 3. Olvasmányok: A jó ember. Az erkölcsi világrend tana. Egy kis életphilosophia. A feledés. Tankönyv: Sztinyai Elek, Lélektan és Logika. Budapest, 1899. Tanár: *Szinger Kornél*.

Görögpótló rajz, heti 2 órában. a) Szabadkézi rajz. A mennyiben az ábrázoló mértan anyaga megengedte, folytatása a graphikus minták rajzolásának. b) Ábrázoló mértan. A gúla, hasáb, szabályos testek, kúp, henger és gömb származtatása és ábrázolása s ezek árnyékának szerkesztése. A pont, vonal és sík vonatkozása az elsorolt testekre és hálózatok kifejtése. Az elmélettel párhuzamban feladványok dolgoztattak ki a rajzlapokon. Tankönyv: dr. Fodor László, Az ábrázoló geometria elemei. Budapest, 1901. Tanár: *Noráky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Rendgyakorlatok helyben és menetközben: húzódások és vonulások, összetett szabadgyakorlatok, botgyakorlatok szabadgyakorlatokkal összekötve, tornajátékok. Szerelvényeken: a tányik-lengés, menés- és szökésgyakorlatok; lengés, föl- és átlendülés; forgásgyakorlatok, magas- és távugrás. Tanár: *Timina Ödön*.

Írásbeli dolgozatok.

I. A magyar nyelvből és irodalomból.

Az V. osztályban.

Az ősz. Leírás. — Hasznai a teremtett állatokról való elmélkedésnek. Elmélkedés Pázmány hasonló cz. értekezése alapján. — Vesselényi Miklós br. jelleme olv. alapján. — Cn. Pompeius jelleme Cicero beszéde alapján. — Elbeszélés a magyar történelemből. — Az árvíz. Leírás. — A. Licinius Archias költő polgárjogáról. Értekezés Cicero beszéde alapján. — Kőrösi Csoma Sándor emlékezete. Szónoki jellemzés olvasmány alapján. — A nemzeti védelemről. Szónoki beszéd olv. alapján.

A VI. osztályban.

A művészetek összehasonlító ismertetése. Aesthetikai értekezés. — Eposzi sajátságok a Zrinyiász első énekében. Fejtegetés. — A monda, rege és legenda összehasonlító ismertetése. Iskolai dolgozat az olvasott költemények alapján. — Zrinyi Miklós, a keresztény magyar vitéz mintaképe. Jellemzés a Zrinyiász alapján. — Ankerschmidt jelleme Jókai, Az új földesúr cz. regényében. A Bach-korszak rajza u. ezen regényben. A magyar föld honosító hatása u. ezen regény alapján. Az irányzatosság Eötvös, A falu jegyzőjében. A főhős lelki megtisztulása Jósika, Abafi cz. regényében. (E négy utóbbi tétel szabad választásra beszámolóul a magánolvasmányról.) — A dal és az óda összehasonlító ismertetése. Iskolai dolgozat az olvasott költemények alapján. — Berzsenyi, A magyarokhoz cz. ódájának aesthetikai fejtegetése. — Shakspeare Coriolanusának nőalakjai. Jellemzés. — A komikum Kisfaludy Károly, Csalódások cz. vígjátékában. A tragikum Sophokles, Elektrájában. (E két utóbbi tétel szabad választásra beszámolóul a magánolvasmányról. Iskolai dolgozat.)

A VII. osztályban.

Az eszményesítés fontossága a költészetben. Értekezés, különös tekintettel Arany „Vojtina Ars poetikájá“-ra. — A magyar népdalok alaki sajátosságai. Széptani fejtegetés. — Tetemre hívás. Széptani fejtegetés. — A Zrinyiász szerkezete, tekintettel Vergilius Aeneisére. Értekezés. — Az egyszerű gépekről. Természettani értekezés. Az allegorikus költészet fontossága a nemzeti elnyomatás napjaiban, különös tekintettel Tompa allegoriáira. Értekezés. — A modern elégia vonatkozással Kisfaludy Károly „Mohács“-ára. Értekezés. — Katona „Bánk bán“-jának szerkezete. Fejtegetés. — A komikum Kisfaludy Károly „Csalódások“ című vígjátékában. Értekezés. — Magyarország nemzetiségei és azok keletkezése. Történeti értekezés.

A VIII. osztályban.

A renaissance hazánkban. Művelődéstörténeti értekezés. — Balassi Bálint költészete. Értekezés olvasott költeményei alapján. — A phantasia szerepe lelkiéletünkben. Psychologiai értekezés. A gőzök feszítőereje. Természettani értekezés. (E két utóbbi tétel szabad választásra iskolai gyakorlatul.) — A felujulás korában keletkezett költői irányok általános ismertetése. Irodalomtörténeti értekezés. — Az Aurora sok oldalú hatása irodalmunkra. Irod. tört. értekezés. — A törökök hazánkban. Történelmi értekezés. — Az elektromosság gyakorlati alkalmazása. Természettani értekezés. — (E két utóbbi tétel szabad választásra iskolai gyakorlatul. — Széchenyi és Kossuth törekvéseinek összehasonlító ismertetése. Irodalomtörténeti értekezés. — Hogyan foglal tért a népies elem költészetünk egyes ágaiban a mult század negyvenes éveiben? Irodalomtörténeti értekezés. — Mennyiben érintették a kereszties hadjáratok hazánkat? Történelmi értekezés. (Iskolai dolgozat.)

II. A német nyelvből és irodalomból.

A VII. osztályban.

Gedanken über Geiz und Verschwendung. — Es ist nicht alles Gold, was glänzt. Eine Erklärung. — Michael Vörösmarty, Necrolog von Franz Salamon. — Michael Vörösmarty, Necrolog von Franz Salamon. (Fortsetzung.) — Dem Andenken Johann Arany's. Denkrede von Paul Gyulai. — Gedanken von Eötvös. — Ein Brief Franz Deák's. — Die Handlung des zweiten Aufzuges in Schillers „Wilhelm Tell.“ Eine Gliederung. — Gedanken von Eötvös. — Tell, Eine Charakterschilderung nach Schillers „Wilhelm Tell.“

Religion und Sitten der Magyaren. Eine Sittenschilderung. — Brief eines römischen Soldaten an seine Eltern nach der Schlacht. — Denkrede auf Baron Sigismund Kemény. Von Paul Gyulai. — Kriemhildens Rache. Aus dem II. Theile des Niebelungenliedes. — Die Proletarier. Aus der ersten Scene des I. Aufzuge, von Gregor Csiky. — Die Handlung in Goethes Iphigonie auf Tauris. Gliederung. — Nikolaus Zrinyi, der Dichter. Charakterschilderung. — Johann Arany Lebensbeschreibung.

III. Érettségi dolgozatok.

1. *Magyar dolgozat.* Főldatott: a) Petőfi költészete lelkivilágának hű tükre. Értekezés olvasott költeményei alapján. b) A vármegyék szerepe és fontossága, főleg a török hódoltság korában. Történelmi értekezés. c) A körlég nedvessége. Természettani értekezés. Dolgozott 61. Az a) tételt választotta: 28; a b) tételt: 10; a c) tételt 23. Jelesen dolgozott: 17; jól: 22; elégségesen: 22.

2. *Német dolgozat.* Főldatott fordításul magyarból németre: A tudományos műveltség Mátyás király udvarában, Toldy Ferencz után. Dolgozott 61; jelesen: 16; jól: 21; elégségesen: 24.

3. *Latin dolgozat.* Főldatott: a) Fordításul magyarból latinra: Coriolanus. b) Fordításul latinból magyarra: Socrates a halálról. (Cic. Tusc. disp. I. 41. 98--99.) Dolgozott: 61. Az a) tételt választotta: 33; a b) tételt: 28. Jelesen dolgozott: 12; jól: 20; elégségesen: 29.

4. *Görög dolgozat.* Főldatott fordításul görögből magyarra: Xen. An. III. 5. 7—12. (Tömlök ajánlása a folyón való átkelésre.) Dolgozott 48; jelesen: 18; jól: 13; elégségesen: 17.

5. *Mennyiségtani dolgozat.* Főldatott: a) Megoldandó a következő egyenlet:
$$\frac{\sqrt{3a-4b+5x} + \sqrt{x-a}}{\sqrt{3a-4b+5x} - \sqrt{x-a}} = \sqrt{\frac{x+a}{2(x-b)}}$$

b) Egy $a = 200$ dm. oldallal bíró egyenoldalú háromszög fölött egy egyenes prisma építendő; a háromszög köré írt kör fölött pedig egy egyenes kúp ép oly magassággal, úgy hogy a prisma oldalfülete a kúp palástjának $\frac{1}{3}$ -a legyen: mekkora a közös magasság? Dolgozott: 61; jelesen: 25; jól: 15; elégségesen: 18; elégtelenül: 3.

Első B. osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r s z a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Apró Dezső	1	1	2	1	1	3	2	2	2	2
Becker Péter	2	3	3	2	2	1	2	2	3	1
Brandecker József	2	3	4	2	2	3	2	1	1	2
Braun József, izr.	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
5 Brunner József	1	2	3	2	2	3	2	1	2	1
Deutsch Ernő, izr.	1	2	2	1	1	2	2	1	2	1
Deutsch Imre, izr.	1	2	2	2	2	1	3	2	3	1
Farkas István	1	3	2	1	1	2	2	1	3	1
Feuer János, izr.	1	2	3	1	1	2	2	2	2	2
10 Fischhof Lipót, izr.	2	2	3	2	2	2	3	2	2	1
Flóderer Gusztáv	1	2	3	1	1	2	2	2	1	1
Gera István	1	1	2	1	1	2	2	2	3	1
Gottlieb Endre, izr.	2	1	1	1	2	2	2	1	3	2
Gyurkovich Sándor, ág. ev.	1	2	2	2	2	3	2	2	1	1
15 Höniges Oszkár	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Istvánfi Károly	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1
Ivánkoviits Jenő	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2
Ivánkoviits Sándor, ism.	1	3	3	2	2	3	2	2	2	2
Jambrik László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20 Karátsonyi Ferencz	2	2	2	2	2	1	2	1	3	1
Kalmár Lajos, ism.	3	3	4	3	3	4	3	2	2	2
Kasza Endre	1	1	1	1	1	2	2	1	—	1
Kemper Károly	2	1	2	3	2	2	2	1	3	1
Klein Endre, izr.	3	3	4	3	3	4	4	3	4	2
25 Klivinyi József	3	3	4	3	2	3	3	3	2	2
Leitner Rezső	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
Lóky Gábor	3	4	4	4	3	4	4	3	3	1
Lóky János, ism.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Márok György	2	3	4	2	3	4	3	1	3	1
30 Méhler Miklós	3	3	4	3	3	3	2	1	2	1
Ménesi János	2	3	4	3	2	4	4	3	3	1
Molnár Imre	3	3	4	2	2	3	2	3	3	2
Muha Béla	3	3	2	3	3	3	3	2	1	1
Niklos Ferencz	1	1	3	1	1	1	2	1	2	1
35 Ókrős János	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1
Pávó Ferencz	1	1	2	2	2	3	2	1	2	1
Philipp Adám	2	3	4	3	3	3	3	2	4	1
Popp Ernő	2	2	3	2	1	2	3	2	3	2
Prágai József	2	2	3	2	2	1	2	1	3	1
40 Reimholcz Jenő	3	4	4	3	3	4	4	3	2	1

Első C. osztály.

A tanuló neve és vallása, osztöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r r a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Pöldräz	Természeträz	Szämtan	Rajzoló mértan	Szépírás		Tornázás
Ábrahám Andor	2	1	1	2	1	2	1	1	2	1
Barna Ferencz	3	4	4	4	3	4	4	3	2	1
Bechloy József	4	4	4	4	3	4	4	3	1	2
Berta Ádám	3	4	4	4	4	4	4	3	2	1
5 Békefi József, izr.	2	1	1	2	2	1	1	3	1	1
Bérczi Elemér, izr.	2	3	3	3	2	2	3	2	1	1
Breinovics Vilmos	3	2	3	3	3	2	2	3	3	1
Buck Gábor , izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Csenki Lajos	1	3	3	2	1	3	1	2	3	1
10 Csóti György	2	3	4	3	3	4	4	3	3	1
Dörnhöfer Lajos, ág. ev.	3	3	4	3	3	3	3	3	2	1
Dudás Ödön	1	3	4	3	3	2	3	3	4	1
Gábris Elek	1	2	3	1	1	3	2	2	3	2
Germärz Gyözö	3	3	3	3	3	3	2	2	1	1
15 Gilieze Béla	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1
Gömöri Endre , izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Grézló Lajos	1	2	3	2	1	3	3	2	2	1
Gyöngyösi Dániel , ism.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Halász István, ism.	1	2	2	2	1	1	1	2	2	1
20 Heinrich Péter	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hepp Miklós	1	2	2	2	1	1	1	2	2	1
Hóra Pál	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hubert József, ism.	1	2	2	2	2	1	1	2	3	1
Józsa András	4	4	4	3	3	3	4	2	3	1
25 Katona József	3	4	4	3	3	4	4	3	3	2
Klein János	1	2	3	1	1	2	1	2	2	1
Klepp József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Klivinyi István	1	2	3	3	2	3	2	2	2	1
Klonkay Gyula	1	2	3	2	2	1	2	2	2	1
30 Kolozs Lajos, izr.	1	2	2	1	1	1	1	2	1	1
Kovács Lajos	3	4	4	4	4	4	4	3	3	1
Kungl Frigyes	1	2	2	1	1	2	2	2	3	1
Kunst Lajos	2	2	3	3	3	3	2	2	3	1
Lippmann Lajos, ág. ev.	2	3	3	3	3	3	2	3	1	2
35 Mamusits László	1	2	3	2	1	1	3	2	3	1
Mayer István	2	3	3	2	2	2	3	2	4	1
Miskolczi Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Peták Károly	2	2	3	3	3	2	3	3	3	1
Pollák Imre, izr.	2	3	3	3	2	3	3	3	2	2
40 Polönyi Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

A tanuló neve és vallása, öszöntődíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r r e g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számítan	Rajzoló mértan	Szépírás		Tornázás
Püpos József	2	3	3	3	3	3	2	2	1	1
Rauch János	3	4	4	3	3	4	3	2	3	1
Sajtos Antal	2	3	4	3	3	3	3	3	1	1
Schiffkorn Kornél	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2
45 Siehermann Mihály, izr.	1	3	3	3	2	3	3	2	3	1
Singer Gyula, izr.	1	2	2	1	2	2	3	3	3	1
Stollmeier János	3	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Szabó Zoltán, ev. ref.	2	3	3	1	1	3	2	2	1	1
Szatmári Tibor	1	2	3	2	1	3	2	2	2	1
50 Tarján Pál	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Tary Ferencz, ism.	2	2	3	3	2	3	3	3	1	2
Unger Sándor	1	1	2	2	2	2	1	2	2	1
Valkai József	1	1	1	3	2	2	1	1	3	1
Varga Lajos	3	3	4	3	3	3	3	3	3	1
55 Weigand János	1	1	1	2	2	1	1	2	2	1
<i>Kimaradtak :</i>										
Barna György.										
Breinovic Lajos.										
Czibula Béla.										
Nász Mátyás.										
60	Németh Andor.									
	Soltész Gábor.									
										Összesen : 61.

Második A. osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítan	Rajzoló mértan	Szépírtás		Tornázás
Aichelburg Lajos gr.	1	1	2	2	1	2	2	1	2	1
Ábrahám Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Águstich Jenő	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2
Bajtz Mihály, ev. ref.	1	1	2	1	1	1	3	2	—	1
5 Báló István, öszt.	2	3	3	3	2	3	2	2	3	1
Becsei József	1	2	3	3	3	3	3	2	3	2
Békefi László, ev. ref.	2	1	3	2	2	3	3	2	1	2
Bérczi Imre, izr.	3	3	3	3	2	4	3	2	1	1
Biró Jenő, ev. ref.	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1
10 Buda Dénes	2	3	3	3	2	4	3	1	1	2
Bunyata Ferencz	3	3	4	3	3	4	4	2	2	1
Deutsch Dezső, izr.	3	3	4	4	3	4	4	3	3	2
Deutsch Mátyás, izr.	1	1	2	2	1	2	2	1	1	1
Domonkos Antal, ev. ref.	2	2	3	3	3	4	3	1	2	1
15 Engel Elemér	2	3	3	4	2	3	4	2	2	2
Fáry György	1	2	3	2	2	3	2	2	—	2
Fráter Andor	2	2	3	3	2	3	3	2	3	1
Fein Jenő, izr.	3	2	3	3	2	3	3	2	1	2
Fischer Marcel , izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
20 Follmann Sándor, izr., ism.	2	2	3	3	1	3	3	1	1	1
Fürtös Lajos, izr.	2	1	2	2	1	1	2	1	2	1
Gábris Dezső	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
Gál László	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1
Hódi József	1	2	2	2	1	1	2	1	3	1
25 Horacsek Rezső	2	3	3	3	3	3	2	2	1	1
Horváth Endre	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1
Jahn Frigyes	1	1	3	2	2	2	3	1	2	1
Juhász Róbert	1	2	3	2	2	3	3	2	1	2
Katona Andor, izr.	1	2	2	2	2	2	3	2	3	1
30 Kertész Sándor	2	3	4	3	3	3	3	3	1	1
Krébitz Károly	1	2	3	3	2	2	2	2	2	1
Kriston László, ev. ref.	3	3	3	4	3	4	4	3	2	2
Kovács József , öszt.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kovács-Kása Márton	1	1	2	1	1	2	2	1	2	1
35 Kürthi Elek, ev. ref.	3	3	3	3	2	3	2	2	1	2
Lobstein Jenő, izr.	1	2	3	3	2	2	3	2	2	1
Lippai István	2	2	3	3	3	2	2	1	2	1
Mähler Gusztáv, izr.	3	2	3	3	3	4	3	2	2	1
Mähr Béla	1	2	2	2	2	2	2	1	2	1
40 Mohaupt Ferencz	2	3	4	3	3	3	3	2	2	2

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Szám tan	Rajzoló mértan	Szépírás		Tornázás
Németh József	2	3	4	3	3	4	3	2	3	2
Ocskó Lajos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Peschka Károly	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Pulitzer Sándor	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
45 Ráday Jenő	1	2	2	2	2	3	3	2	3	1
Rónay Imre. ism.	1	3	3	3	2	3	3	2	1	1
Schweijger István, izr.	2	2	3	3	1	3	2	2	3	2
Schweitzer Albert, izr.	2	2	3	3	1	3	3	2	3	1
Siegler János	1	2	3	2	2	2	2	2	2	1
50 Soós Károly, ev. ref., ism.	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1
Sprenger Béla	1	1	2	1	2	2	3	1	2	1
Strubert György	2	2	2	3	3	3	3	1	1	1
Szendrey László	1	2	3	3	3	3	3	2	1	2
Uzbasich Tamás	2	3	4	3	2	4	4	3	3	1
55 Végmann Jenő	1	2	3	2	1	2	2	2	2	1
Wagner Károly	1	2	3	3	3	3	3	2	1	2
Weltner Sándor, izr.	2	1	2	1	2	2	2	2	2	1
Weiszberger Ede	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zombori Béla	2	3	4	4	2	4	4	3	4	2
<i>Kimaradtak :</i>										
60 Popovics József, gör. kel.										
Saary Béla, ism.										
Trizsnyai István.										
Összesen : 62.										

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetről	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Ótöttkovács Ferenc	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Palócz Sándor	1	1	2	1	2	2	2	2	2	1
Péter Gyula	1	2	2	1	2	3	2	1	3	1
Répás János	1	2	3	3	2	1	3	2	2	1
45 Richter István	1	2	3	3	2	3	3	2	2	1
Rózsa Károly	1	3	3	3	2	3	2	2	3	2
Rudolf József	1	2	2	2	2	1	2	1	3	1
Schannen Miklós	2	3	3	1	1	3	3	2	2	1
Schäffer János, izr.	2	2	3	3	2	3	3	3	2	1
50 Schön László	1	3	3	3	3	3	2	2	—	1
Skultéty János, ism.	2	3	3	3	3	3	3	2	1	1
Szabados János	2	2	3	3	3	3	2	3	3	1
Terescsényi György	2	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Thanhoffer Antal	2	3	3	3	3	3	2	2	3	1
55 Tóth László	1	2	2	1	2	3	3	1	3	1
Ujházy Lajos	2	3	4	3	3	4	3	3	3	2
Varga Lajos, ev. ref.	1	2	2	2	2	3	3	2	2	1
Veszelovszky Gyula	1	3	4	3	3	4	3	2	3	1
Wibliczhauser Ferencz	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1
60 Zauner István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zeisler István, izr.	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1

Kimaradtak :

Draskovits Géza.
Köváry Ottó, unit.

Összesen : 63.

Harmadik A. osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztündíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r s e y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természettani földrajz	Számítan	Rajzoló mértan		Tornazás
Abkarovits János	3	3	3	4	3	3	3	3	3	1
Apró Endre	2	3	3	4	4	3	4	3	2	2
Balogh László	2	2	2	3	3	3	4	3	2	2
Bárkányi Jenő	1	2	3	3	2	1	3	3	2	2
5. Becsei István, ism.	2	3	3	3	1	3	3	3	3	1
Bieber István	2	3	3	4	3	3	3	3	2	1
Bokor Antal	3	3	3	4	2	3	3	2	1	1
Borota Braniszláv , gör. kel.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Buehholz János	1	2	2	2	2	2	3	3	2	3
10. Csató Lajos, ev. ref.	2	2	3	3	1	2	3	3	2	1
Csányi Pál, izr.	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2
Cziklai Mátyás, izr.	1	2	2	2	1	1	2	3	3	1
Danzinger János	2	3	3	3	3	2	4	3	4	1
Dobai János	1	1	1	2	1	1	2	1	—	2
15. Erdensohn János, izr.	3	2	3	3	2	2	4	3	4	1
Fagler Károly	2	2	3	3	2	2	3	3	3	2
Fajka László	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Fluck László	3	3	3	3	3	3	3	4	2	1
Fodor Geza	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20. Gerber Kálmán	1	2	3	3	2	2	2	3	2	1
Goldschmidt Pál, izr.	3	3	3	3	2	2	3	3	3	2
Gottlieb József, izr.	1	3	3	3	3	3	3	2	4	1
Grüber András	1	2	3	3	1	2	2	3	3	1
Halász Andor, izr.	2	3	3	3	3	2	3	3	—	1
25. Jurkovits Othmár	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kapovits Mihály	2	3	4	3	3	3	4	4	1	2
Kardos Mihály, izr.	1	2	2	3	1	1	1	2	—	1
Kelen Hugó, izr.	2	2	3	4	3	4	3	3	1	1
Kiss István	1	2	2	2	1	1	2	2	3	1
30. Kiss Menyhért, izr.	1	1	1	2	1	1	2	2	3	1
Koczor Gyula, ág. ev.	1	1	2	2	1	1	1	2	—	1
Konez Ede	1	2	3	4	1	2	3	3	—	2
Lőw Lipót, izr.	1	2	1	2	1	2	2	2	2	1
Magarasevits Sándor, gör. kel.	1	1	1	2	1	2	2	1	3	1
35. Magyari István	1	2	1	2	1	1	2	3	2	1
Nepper Győző	2	3	3	4	3	3	3	3	1	3
Oeskay Mihály, ism.	3	3	2	3	3	2	3	3	1	2
Papetti Alajos	3	3	4	4	4	3	4	4	3	3
Schulz Károly , izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
40. Schwarez Ernő, izr.	2	2	3	3	2	2	3	4	3	1

A tanuló neve és vallása, osztályos vagy ismétlő-e?	T a n t á r r e g y a k									Magaviselet
	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természettani földrajz	Számítás	Rajzoló mértan	Tornázás	
Schwarz Gyula, izr.	3	3	3	3	1	1	3	3	2	1
Sevity Miroszláv, gör. kel.	1	2	2	2	1	2	2	2	1	1
Singer István, izr.	1	1	1	2	1	2	1	2	1	1
Sonnegger Ottó	2	3	3	4	2	3	3	2	3	1
45 Steiner Vilmos, izr.	1	2	1	2	1	1	2	2	2	2
Sugár Géza, izr.	1	2	2	3	1	3	3	2	1	2
Sugár Miklós, izr.	1	2	3	3	1	2	3	3	3	2
Szeifert Károly	2	3	2	3	2	2	2	3	2	1
Szemmáry Imre	3	3	3	4	3	2	3	3	3	2
50 Sztankov János, gör. kel.	1	2	1	2	1	2	3	3	2	1
Török István	3	3	3	4	3	2	3	4	2	2
Váradi Károly	1	2	3	2	1	1	3	1	3	1
Vigh Gyula	1	1	1	2	1	2	2	1	1	1
Vuchetich István	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1
55 Wibliczhauser Ödön, oszt.	1	1	2	2	1	1	1	3	2	2
Winmer Ernő, izr.	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1
Winckler István	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Winkler Jenő , izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Zápoly Jenő, izr.	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
60 Zeisler Jenő, izr.	1	2	3	3	1	2	2	3	3	1

Kimaradt:
Pálmai Imre, izr.

Magántanuló:
Kriván József.

Összesen: 62.

Harmadik B. osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k									
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Földrajz	Számtan	Rajzoló mértan	Tornázás	Magaviselet
Aradi István	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1
Benyovszky Zoltán. ism.	1	3	2	3	2	2	3	3	3	1
Berecz Imre	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Bruck Nándor	1	2	3	3	2	1	2	2	3	2
5 Buczkó Dezső, ism.	1	3	3	4	3	2	2	3	1	2
Csillag István, ev. ref.	1	3	3	3	1	1	2	2	3	2
Daka János	1	3	2	3	2	1	2	3	3	1
Dobó István	1	3	4	3	2	2	1	3	3	2
Faludi Béla, izr.	2	2	4	3	2	2	1	3	4	2
10 Farkas Antal	1	1	1	3	2	1	3	1	1	1
Ferenczy Albert	1	3	3	3	2	2	1	3	3	2
Ferenczi Kálmán	1	2	3	3	1	2	3	3	2	1
Fleischer Antal, izr.	2	2	2	3	2	2	3	3	3	2
Franzen Jenő	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1
15 Gaberden Ferencz	1	3	2	3	1	1	2	2	3	1
Gärtner Ferencz	1	3	3	3	3	2	2	3	3	1
Gerő Elek, izr.	3	2	3	3	3	2	2	3	1	1
Godács Imre, ev. ref.	1	2	3	3	3	1	2	2	3	1
Hajdu József	1	3	3	4	3	2	2	3	3	1
20 Harez Lajos, ág. ev.	1	3	3	3	1	2	3	3	1	2
Hirsehl Mátyás, izr.	1	1	1	2	1	1	2	1	2	1
Istvánfi Endre	1	1	2	2	1	1	2	2	2	1
Jokliesek Emil	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1
Kalmár Ferencz	3	3	4	4	3	2	3	4	4	2
25 Kiss Gyula	2	3	3	3	2	2	2	3	3	1
Kitka Rezső	1	3	3	3	2	1	2	3	2	1
Kovács Béla	1	3	3	3	2	2	3	2	2	1
Könyvesi Vincze, izr.	2	2	3	3	2	2	2	2	3	1
Labancz József	1	2	3	2	1	2	3	2	2	1
30 Lakatos Pál, ism.	1	2	3	3	2	2	2	3	3	1
Mamuzsich István	1	1	3	3	2	1	1	3	3	1
Mayer Antal	1	2	2	3	1	1	1	2	2	1
Mátyás Miklós	1	2	2	3	2	1	2	3	—	1
Menning József	2	3	3	4	3	2	2	2	3	1
35 Mucsi József	1	2	3	3	3	2	3	2	1	1
Müller Vendel	1	2	1	3	2	1	2	2	3	1
Naesa Lajos	1	2	2	2	1	1	1	1	2	1
Nagy Antal	3	3	3	4	3	3	3	4	2	1
Nessel Gyula	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1
40 Palotás István	1	3	3	3	2	1	2	3	2	1

A tanuló neve és vallása, ösztündíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan		Tornázás
Papp József, ism.	1	3	3	4	2	2	2	3	1	2
Pártos Pál, izr.	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Radics Ferencz	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1
Rónai Imre, izr.	2	3	3	4	2	2	3	3	4	2
45 Schäffer Pál, izr.	3	4	4	4	3	2	2	3	2	1
Schnitzer Sándor, izr.	2	1	2	3	2	1	2	2	3	1
Seehorsch Ferencz	1	3	3	4	1	1	2	2	3	1
Spitzer Endre, izr.	3	3	3	3	3	2	3	2	3	1
Szél József	1	1	2	2	1	1	2	1	2	1
50 Szücs Jenő	1	1	2	3	1	1	1	2	1	1
Tábit Mátyás	2	3	3	4	2	2	3	3	2	1
Ternesz Ferencz	1	2	1	3	2	1	2	1	1	1
Tóth Béla	1	2	2	3	1	1	2	2	2	1
Tóth Lajos, ág. ev.	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1
55 Vajda Andor, izr.	1	1	2	2	1	1	2	2	2	1
Varga István	1	3	2	3	2	1	2	2	1	1
Vastag László	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Weber Károly, ism.	3	3	3	3	3	2	3	4	1	2
Winternitz Árpád, izr.	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1
<i>Kimaradt:</i>										
60 Faragó Imre, ism.						Összesen: 60.				

Negyedik A. osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r s z a k									
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természettud.	Algebra	Rajzoló mértan	Tornázás	Magaviselet
Biedl Jenő , izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Bokor Béla	3	2	3	3	3	2	1	2	1	1
Bolgár Kálmán	2	1	3	3	1	1	2	2	2	1
Bruchsteiner Béla, izr.	1	1	2	2	1	1	2	2	2	1
5 Burg Lajos	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1
Czapik Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Csik József	1	1	2	3	1	1	3	2	2	1
Dalmay Akos	1	2	3	3	2	2	3	1	3	1
Deutsch Sándor, izr.	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1
10 Domonkos Kálmán, ev. ref.	1	1	2	3	1	2	3	2	3	1
Faragó Aladár	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Fáry István	1	2	3	3	3	2	2	2	2	1
Gál József	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1
Goldschmidt Ervin, izr.	2	1	3	3	1	2	3	2	2	1
15 Hamza György	2	1	2	3	3	2	3	2	2	1
Heinrich János	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
Hoffmann István, izr.	3	3	3	4	3	3	4	3	4	1
Katona István	1	1	2	3	1	1	3	2	2	1
Kiss Ernő	1	2	1	3	2	3	3	3	3	1
20 Kiss Jenő, izr.	1	2	3	3	3	2	3	3	—	1
Klár Rudolf	2	3	3	4	3	3	3	3	3	2
Komáromy György	1	2	3	3	1	2	2	2	2	1
Kovács Gyula, ev. ref.	1	1	3	3	1	1	2	2	3	1
Körösi János	1	2	3	3	1	1	2	2	1	1
25 Lippai István	1	1	2	2	1	1	2	1	2	2
Lobstein Árpád, izr.	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1
March Ignác, izr.	2	2	3	4	1	3	4	3	3	1
Nagy István	1	2	3	4	2	3	3	2	1	1
Pártos Imre, izr.	1	2	2	4	2	3	3	2	4	1
30 Popovics György, gör. kel.	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Prágai György	1	2	1	3	1	1	1	2	3	1
Prokesch Mihály	1	2	3	2	1	1	1	1	2	1
Reiner Endre, izr.	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1
Reviczky Aladár	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1
35 Rózsa Andor, izr.	1	1	1	1	1	1	2	2	—	1
Schäfer Dezső	1	2	3	3	2	2	3	2	2	1
Serbán Mihály, gör. kel. r.	1	3	3	3	2	2	3	3	3	2
Szarvady Jenő	1	1	3	3	1	1	3	2	2	1
Szöllősy Károly	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
40 Tölesséry Ferenc	1	3	4	4	1	2	3	2	2	2

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természettud.	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Valentiny Gusztáv	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1
Vigh József	1	1	2	3	1	1	2	2	2	1
Vuchetich Endre	1	2	1	2	1	1	2	1	2	1
Weisz Imre, izr.	2	1	3	3	1	1	3	3	2	1
45 Winternitz Oszkár, izr.	2	3	3	4	3	4	4	3	3	2
Zauner Richard	1	2	3	3	1	2	3	2	2	1
<i>Vizsgálatlan maradt:</i>										
Balogh József.										
Bánhidy Sándor.										
Bodonyi László, ism.										
<i>Magántanulók:</i>										
50 Dragon Géza, ism.										
Jakabffy Vilmos, ism.										
Összesen: 51.										

Negyedik B. osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r r e g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természettudományok	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Ajváz Milán, gör. kel.	1	1	2	3	1	2	2	2	3	1
Arady Gyula	2	4	4	4	3	3	4	4	4	2
Balázs Sándor	2	2	2	2	1	1	2	2	3	1
Bondy Ferencz, izr.	2	1	2	3	1	1	3	3	3	1
5 Böresök János	1	1	3	3	1	1	3	2	3	1
Brunswik György	1	2	1	3	1	1	2	2	2	1
Csábi Sándor	1	2	4	4	3	2	4	3	3	1
Csonka Mihály	1	1	1	2	2	2	1	1	3	1
Deffert Ferencz	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1
10 Dudás József	3	3	3	4	1	3	4	3	2	2
Gaberdeén Ede	1	1	1	2	1	1	1	2	2	1
Gajtovics Viktor, gör. kel. r.	2	2	2	3	2	2	2	3	2	1
Gombos Gyula	2	3	3	3	3	2	3	3	1	2
Heiler István	1	1	2	2	1	1	2	2	1	1
15 Heim Géza	1	2	2	3	1	2	2	2	3	1
Heinz Miklós	1	3	2	3	3	3	3	2	3	1
Holub István	1	2	3	3	3	3	2	3	1	2
Jung Péter	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kaminár Lajos	1	3	3	3	2	3	3	3	2	1
20 Kátay Béla	2	3	3	3	1	2	4	3	2	2
Kirschenheuter Jenő	2	2	2	3	3	2	3	3	1	2
Kiss Gyula	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1
Löwy Imre, izr.	2	2	2	4	3	3	3	2	2	1
Löwy József , izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
25 Márton Lajos	1	2	3	3	1	2	3	3	2	1
Molnár Imre	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ótott-Kovács Agoston	1	2	2	3	1	1	2	1	2	1
Ókrös Gyula	2	2	2	2	1	1	3	2	1	1
Petrik István, ism.	2	3	3	3	1	2	3	2	2	1
30 Richter Károly	1	1	3	3	1	1	3	3	2	1
Rottenberg Ödön, izr.	2	1	1	3	2	1	3	3	3	2
Schmidt Rezső	1	1	1	2	1	2	2	1	3	1
Schüsler János	2	4	4	4	4	4	4	3	4	2
Sciopon Győző, gör. kel. r.	1	2	3	4	1	3	3	3	3	1
35 Selmeczi József	3	3	3	4	2	3	2	2	1	1
Szevity Dragutin, gör. kel.	1	3	3	3	1	3	3	2	1	1
Steiner Sándor, izr.	1	2	2	3	2	1	3	2	2	1
Szabó Aurél Gyula, gör. kel. r.	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Szűcs József, ism.	1	2	2	3	2	3	3	3	2	1

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k									
	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természettudományok	Algebra	Rajzoló művészet	Tornázás	Magaviselet
40 Vastag Balázs	2	3	3	3	2	2	3	2	1	1
Vőneki Ferencz	2	3	3	4	4	4	4	4	2	2
Wagner Richárd	1	2	2	3	2	2	3	3	3	1
Weisz Ernő, izr.	1	1	1	2	1	2	2	3	2	1
Winter Nándor, izr.	2	2	2	3	3	3	2	3	1	1
<i>Kimaradtak:</i>					<i>Vizsgálatlan maradt:</i>					
45 Korom Imre. Novák Lajos.										Reichenthal Ernő, izr.
										Összesen: 47.

Ötödik osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztündíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Magaviselet
						Irodalom	Rajz					
Ajváz Boldizsár, gör. kel.	1	2	3	3	3	—	—	1	1	2	3	1
Apró Imre, öszt.	2	3	3	3	—	3	1	3	1	3	2	2
Bányai Mihály, öszt.	1	1	1	2	2	—	—	1	1	2	2	1
Barkányi Béla	1	1	3	2	2	—	—	2	1	3	3	1
5 Bokor Pál	2	3	3	3	3	—	—	3	1	3	1	2
Borbola Jenő	1	2	3	3	3	—	—	1	1	2	2	1
Buchmann Agoston	1	2	2	3	3	—	—	3	2	3	1	1
Csikós József	2	2	3	3	—	2	2	2	1	2	—	1
Deák Antal	2	3	3	3	—	2	3	2	1	3	3	2
10 Dreyer József	1	2	3	3	—	3	3	1	2	2	2	1
Eberhardt János	1	2	1	2	—	1	1	1	1	3	3	1
Erliez János	1	1	2	2	—	1	2	1	1	2	3	1
Firneisz Béla	1	3	2	3	—	3	2	2	3	3	3	1
Ilosvai Aladár	1	2	2	2	3	—	—	1	1	3	3	1
15 Ivankovits János	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1
Jarosi Jenő	1	2	3	3	3	—	—	1	1	2	2	1
Jäger Nándor	2	3	2	3	3	—	—	3	2	2	3	1
Joszt Alajos	1	2	1	3	3	—	—	2	2	2	2	1
Kamocsay Gyula	2	3	3	3	3	—	—	3	3	3	2	2
20 Kéri József	2	2	3	3	3	—	—	2	1	3	2	1
Kilburg József	1	1	1	2	3	—	—	1	1	3	2	1
Kiss Ernő	3	3	4	4	—	4	2	2	3	3	2	2
Klein Dezső , izr.	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	2	1
Klivényi Lajos	1	3	3	3	—	3	2	3	2	2	2	1
25 Knöbl Ferencz	2	2	2	2	3	—	—	1	2	2	—	1
Koczor János, ág. ev.	1	2	3	3	—	1	2	2	1	3	1	1
Korom Pál, ism.	3	3	3	4	3	—	—	2	3	3	2	1
Köng János	2	2	3	3	—	2	1	2	1	2	3	1
Krausz László, izr.	2	1	3	2	3	—	—	1	1	3	1	2
30 Kuhn Miklós	2	2	1	3	3	—	—	3	2	3	2	1
Kunst Leo	2	3	2	3	—	3	3	3	2	3	3	1
Leiten Miklós	2	2	2	3	4	—	—	2	1	3	2	1
Lichtscheindl Henrik	2	3	3	3	3	—	—	2	1	2	2	2
Lobstein Sándor , izr.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1
35 Lovas János	1	3	3	3	4	—	—	3	1	4	3	1
Löwy Benő, izr.	1	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	1
Lugosi Döme	2	3	3	3	3	—	—	1	2	1	2	1
Mamusics József	1	1	1	2	2	—	—	1	1	1	3	1
Miksik Tibor	2	3	3	3	—	3	3	2	2	3	2	1
40 Miskolezi Géza	1	1	1	2	2	—	—	1	1	3	2	1

A tanuló neve és vallása, ösztdíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											Magaviselet
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Történelem	Természettud.	Mennyiségtan	Tornázás	
						Irodalom	Rajz					
Molnár Adorján	2	2	3	3	—	2	2	2	1	3	2	1
Pethő Tibor, ev. ref.	1	1	2	1	2	—	—	2	2	3	3	1
Petrán György, gör. kel.	1	3	3	3	—	3	1	3	3	3	1	2
Poledna Rezső	2	3	2	3	3	—	—	2	2	2	1	2
45 Popper Lajos, izr.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1
Rév Kálmán, izr.	1	2	2	1	1	—	—	3	1	1	1	1
Révész György	1	2	2	3	3	—	—	3	1	3	2	1
Rotsching József	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1
Schäfer Béla	1	3	2	3	3	—	—	1	2	2	3	1
50 Schäfer Lajos	1	2	2	2	3	—	—	3	1	2	2	1
Schütz József	1	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	1
Schwartz János, izr.	1	2	2	2	2	—	—	2	2	2	2	1
Sebők Vilmos, izr.	1	1	1	2	—	1	2	2	1	2	2	1
Staud Gábor	1	1	1	2	—	2	2	1	1	2	2	1
55 Stefán Mátyás	2	3	1	3	3	—	—	2	1	2	2	1
Sugár Ernő, izr.	2	2	3	3	3	—	—	2	1	2	3	1
Szalay János	2	3	3	3	3	—	—	2	1	3	3	1
Szendrey Jenő	1	2	3	3	4	—	—	2	1	4	2	1
Tábitz Mihály	1	1	1	2	2	—	—	1	1	2	2	1
60 Tápay János	1	1	1	2	2	—	—	1	1	2	2	1
Tompos József	1	2	1	2	2	—	—	1	1	2	1	1
Tóth Ferencz	3	2	3	4	4	—	—	3	2	3	3	1
Valentiny István	2	2	2	3	2	—	—	2	1	2	3	1
Várady Pál, öszt.	1	1	1	2	2	—	—	1	1	2	1	1
65 Veiler Rudolf	2	1	2	2	—	2	1	2	1	2	2	1
Venetianer Sándor , ev.ref.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1
Vértés Lajos , izr.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1
Wagner Károly	1	1	3	3	3	—	—	1	2	3	2	2
Weisz Sándor, izr.	2	2	2	3	3	—	—	2	1	2	3	1
70 Weiszberger Kálmán, izr.	1	1	1	1	2	—	—	1	1	1	2	2
Wolf János id.	2	2	1	2	3	—	—	1	1	2	2	1
Wolf János	1	2	1	2	3	—	—	2	1	2	2	1
Wolf János ifj.	1	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	1
Znojemszky Ferencz	1	2	2	3	3	—	—	2	1	2	1	1
75 Zsiros Lajos, ev. ref.	1	2	2	2	3	—	—	2	2	3	3	1

Kimaradtak : Vizsgálatlan maradt : *Magántanuló :*
 Gálffy Aladár. Cserép István, ism. Nováky Ilona.
 Gálffy József. Összesen : 79.

Hatodik osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztündíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Történelem	Természettan	Memorizálás		Tornázás
						Irodalom	Rajz					
Apró Jenő	2	3	3	3	3	—	—	4	2	3	3	2
Bartole János	1	3	2	3	3	—	—	2	1	3	1	2
Berényi János	1	3	3	3	2	—	—	1	1	2	3	2
Besch Mátyás	1	2	1	3	2	—	—	1	1	2	1	1
5 Bley Lajos	1	2	3	3	2	—	—	1	1	3	2	1
Bodonyi Sándor	1	3	4	4	3	—	—	3	1	3	1	2
Böhm Károly	1	2	1	3	—	2	1	3	1	2	2	1
Csikós János	1	2	3	3	—	1	3	3	1	3	3	1
Dettre János	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1
10 Fajka Lajos	1	3	3	3	3	—	—	2	1	3	2	2
Faragó Ödön	1	2	3	3	3	—	—	3	1	3	1	1
Gera József	1	2	2	2	2	—	—	3	1	2	2	1
Germarz Aladár	1	2	1	2	—	1	2	2	1	3	2	1
Gesztessy László	2	4	3	3	3	—	—	3	3	3	2	1
15 Grosz Imre, izr.	2	3	4	4	3	—	—	2	2	3	3	1
Grüner István, izr.	1	2	2	2	2	—	—	1	1	3	3	1
Hajnal István	2	3	3	3	3	—	—	3	3	2	4	2
Hammer Péter	1	2	2	2	1	—	—	2	1	3	1	1
Heinrich Antal	1	2	1	2	2	—	—	1	1	1	2	1
20 Herbek Miklós	2	3	2	3	3	—	—	2	3	3	2	1
Herdt József	2	3	2	3	3	—	—	2	1	2	2	1
Hosmann Antal	1	1	1	2	—	1	2	2	1	2	1	2
Ivankovits Sándor	1	3	3	3	—	2	2	2	1	3	2	1
Kalabusz Gyula	2	4	3	4	—	2	3	3	3	3	2	2
25 Kerner Géza	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1
Klein Antal	1	2	3	3	2	—	—	1	1	3	2	1
Klein Jenő, izr.	1	2	2	2	2	—	—	1	1	2	—	2
Kling György	2	3	2	3	3	—	—	3	2	3	1	1
Klug Péter	1	3	2	3	3	—	—	3	3	3	1	1
30 Korpási Elemér	1	2	3	3	—	1	1	2	1	2	—	1
Kostyal Jenő	3	3	3	3	—	3	3	3	3	3	2	2
Kungl Károly	3	3	3	4	4	—	—	4	3	4	3	1
Lauer György	1	2	1	3	3	—	—	1	1	3	—	1
László Gyula, öszt.	1	1	1	2	—	1	1	2	1	2	1	1
35 Löffler Imre, izr.	2	3	2	3	3	—	—	2	2	3	—	1
Lugosi Ferencz	1	3	3	3	3	—	—	1	1	2	2	1
Magyar István, izr.	1	3	3	3	3	—	—	3	2	3	—	1
Molnár János, ism.	1	3	3	3	—	3	3	2	1	3	3	2
Muskó Sándor	1	2	2	3	3	—	—	2	1	3	3	1
40 Ocskay Kornél	1	1	3	3	3	—	—	2	2	4	1	2

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Történelem	Természettan	Mennyiségtan		Tornázás
						Irodalom	Rajz					
Ótott-Kovács Mihály	1	3	3	3	3	—	—	2	1	2	1	2
Polgár István	1	1	2	2	2	—	—	1	1	2	2	1
Popov Simon, gör. kel.	1	2	2	2	2	—	—	3	3	3	1	1
Regdon István	2	3	4	3	—	2	3	2	1	2	3	1
45 Rosenblum Aladár, izr.	2	2	2	2	2	—	—	2	2	2	2	2
Rostos Aladár, izr.	2	3	4	4	—	2	3	3	3	4	4	2
Rottenberg Pál, izr.	1	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	2
Schön Károly	2	3	3	4	—	2	2	3	3	3	3	2
Schwarz Gyula, izr.	1	4	4	3	4	—	—	3	3	3	2	2
50 Simon Kálmán, ev. ref.	2	4	4	4	—	3	3	3	2	3	3	2
Soltész János	1	3	3	3	3	—	—	3	1	3	2	1
Springer József	2	3	3	3	3	—	—	3	2	3	1	2
Staud Miklós	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1
Sugár Ödön, izr.	1	3	3	3	3	—	—	2	2	3	3	1
55 Sümegi Tivadar	1	1	3	3	3	—	—	1	1	1	2	1
Szalay Ferencz	2	4	3	4	3	—	—	3	3	3	3	2
Szarvady Lajos	1	1	1	2	1	—	—	2	1	1	2	1
Szekerke Lajos	1	1	1	2	1	—	—	1	1	1	2	1
Szécsi István , izr.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1
60 Szlávik Péter	1	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	1
Tamasi László	3	3	4	4	3	—	—	3	3	3	4	2
Tóth István	1	3	4	3	4	—	—	2	2	3	3	2
Tóth Péter	1	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	1
Tökölyi Lajos	1	2	3	3	2	—	—	1	2	3	3	2
65 Ugi Géza	1	3	2	3	2	—	—	1	2	3	2	1
Vértés Imre , izr.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1
Vinkler Gusztáv	1	3	3	3	3	—	—	2	2	3	4	1
<i>Vizsgálatlan maradtak:</i>												
Deák István, ev. ref.												
Ringeisen Ferencz.												
											Összesen: 69.	

Hetedik osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											
	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Földrajz	Természettan	Mennyiségstan	Tornázás	Magaviselet
						Irodalom	Rajz					
Aubermann Miklós	1	2	1	1	2	—	—	1	1	1	1	1
Both István	1	1	2	2	3	—	—	2	1	3	2	1
Bozóky Mihály	1	2	1	2	2	—	—	1	1	2	3	1
Börcsök Imre	1	3	2	2	2	—	—	2	3	3	2	2
5 Csala Lajos	1	1	2	3	3	—	—	2	3	2	3	1
Dögl Adolf	1	2	1	3	3	—	—	1	2	1	2	1
Dragon István	1	3	3	3	3	—	—	3	4	3	2	1
Fischer Imre, izr.	1	2	2	3	—	2	3	2	3	3	3	1
Grósz Jenő, izr.	1	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	1
10 Hausz Ede	1	2	1	3	—	2	3	2	3	3	3	1
Hreblay László	2	3	3	3	—	3	3	3	4	3	2	2
Juhász Antal	2	3	3	3	—	1	1	2	3	2	2	1
Jung Mátyás	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1
Kertész János	2	3	3	3	3	—	—	3	4	3	3	1
15 Kis Mihály	1	2	2	2	2	—	—	2	3	3	2	1
Kiss Antal	1	3	2	3	3	—	—	2	3	3	2	1
Kordás Antal	1	1	2	2	3	—	—	2	2	2	3	1
Krajesovicš Rezső	3	3	3	4	—	3	3	3	3	3	1	1
Kriáuter János	1	1	1	2	3	—	—	3	3	2	3	1
20 Krutsay Kamill	1	2	1	3	—	2	2	1	3	3	2	1
László Géza	2	3	3	3	—	2	3	3	3	3	3	1
Magyar János	1	1	1	2	3	—	—	2	3	2	1	1
Mann Kálmán	1	1	1	1	2	—	—	1	2	1	1	1
Mogan Béla, izr.	1	1	1	2	2	—	—	1	1	1	1	1
25 Moga László, g. kath.	1	1	1	1	2	—	—	1	1	2	1	1
Nagy Ferencz	1	1	1	2	2	—	—	2	2	2	3	2
Nagy Illés	1	1	3	2	3	—	—	2	2	2	1	1
Nagyiván Pál	2	3	3	4	—	3	3	3	3	3	3	2
Nagy Mihály, izr.	1	2	3	3	3	—	—	1	3	3	3	2
30 Nagy Sándor	3	3	3	3	3	—	—	3	3	3	1	1
Neszmirák Ferencz	1	3	3	3	—	2	2	3	2	3	1	1
Ökrös László	1	2	1	2	2	—	—	1	1	2	1	1
Papp Menyhért	1	3	2	3	4	—	—	3	3	3	2	2
Plesz Mór, izr.	2	2	1	3	—	1	1	2	2	1	2	1
35 Br. Podmaniczky Károly, ág. ev.	3	3	2	3	—	1	3	3	2	2	2	1
Pohl Károly, öszt.	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1
Putics Péter D., g. kel.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	2	1
Reectenwald Kristóf	1	2	1	2	2	—	—	1	2	2	2	1
Rósa Pál, izr.	1	2	3	3	—	3	2	3	2	3	3	2
40 Somogyi József	1	2	2	3	2	—	—	3	1	2	3	2

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r e g y a k										Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Tornászettan	Mennyiség	Tornázás		
						Irodalom	Rajz					
Steiner Sándor, izr.	1	3	1	3	3	—	—	2	3	3	3	2
Straubert Jenő .	1	1	1	2	—	1	1	1	3	2	3	2
Szabó Károly .	1	1	1	2	3	—	—	2	1	1	2	1
Szigeti Andor , izr. .	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1
45 Thomay Béla , ág. ev. .	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1
Titl Rezső .	1	1	1	2	2	—	—	1	2	2	2	1
Weinhardt Ádám .	1	2	1	3	3	—	—	2	3	3	3	2
Winkler Imre, izr. .	2	2	3	4	—	3	3	3	3	3	3	2
<i>Kimaradtak :</i>						<i>Vizsgálatlan maradt :</i>						
Klein János, izr.						Schneider Károly.						
50 Sallay Mátyás.												
Összesen : 51.												

Nyolczadik osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Bölcsészet		Tornázás
						Irodalom	Rajz						
Aigner Károly	1	3	3	3	3	—	—	3	2	3	3	1	1
Balassa József, izr.	1	1	3	3	3	—	—	1	3	3	3	2	2
Benyovszky László	1	3	3	3	3	—	—	2	2	2	2	1	1
Birkenheuer Mihály	1	2	2	3	2	—	—	1	1	2	2	1	2
5 Bugyi József	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Busa Gyula	1	2	3	3	3	—	—	1	2	3	2	1	1
Buzás István	1	2	2	2	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Csányi Mátyás, izr.	1	3	3	3	3	—	—	3	3	3	3	1	2
Dettre Pál	1	1	2	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
10 Divényi Károly , öszt.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	—	1
Dombovits Sándor	1	3	3	3	—	2	2	3	2	3	2	1	1
Dürr József	1	2	2	3	3	—	—	2	1	2	2	—	1
Eisner Manó, izr.	1	1	1	2	2	—	—	1	1	2	1	2	1
Erdős Ferencz, izr.	1	3	3	2	2	—	—	3	2	1	3	2	1
15 Faragó Mihály	2	4	3	3	3	—	—	3	3	3	3	1	1
Fáber József	1	3	2	3	2	—	—	1	1	2	2	1	1
Gottlieb Arthúr, izr.	1	3	3	3	3	—	—	3	3	3	3	2	2
Heim Ernő	1	2	2	3	—	2	2	2	1	2	3	2	1
Holub Dezső	1	2	2	1	1	—	—	1	2	1	1	1	1
20 Horváth Ferencz	1	3	3	3	3	—	—	3	2	3	3	2	1
Juhász Gyula	1	2	3	2	2	—	—	1	1	2	2	2	1
Juhász István , öszt.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Kalmár Szilveszter	1	1	2	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Karl Ferencz	1	3	2	3	3	—	—	2	2	3	2	2	1
25 *Katona Dávid, izr.	1	3	3	3	2	—	—	3	3	3	3	3	1
Konrád Alajos	1	3	3	3	3	—	—	3	3	2	3	1	1
Kormos Imre	2	3	3	4	—	3	2	3	2	2	3	1	2
Kovács József, ev. ref.	1	3	3	3	3	—	—	3	2	3	2	1	1
Kovács Mihály	1	3	3	3	3	—	—	2	3	2	3	2	1
30 Lakó József	1	2	3	3	3	—	—	3	1	2	1	1	1
Landgraf Tivadar	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Laskovits János	1	2	3	2	2	—	—	1	1	1	1	2	1
Löbl Sándor, izr.	1	2	2	2	2	—	—	1	1	1	2	1	1
Löffler Mór, izr.	1	3	3	3	—	2	2	2	1	2	3	1	1
35 Makra Szilveszter	1	3	3	3	—	2	2	3	3	3	3	2	1
Motika Károly	2	3	3	3	3	—	—	4	3	3	3	1	1

* Mint önkéntes ismétlő, a 19,649.1893. sz. a. kelt miniszteri rendelet értelmében a jelen tanévben nem osztályoztatott: az itt bejegyzett tanjegyeket az előző tanévben nyerte.

A tanuló neve és vallása, osztályos vagy ismétlő-e?	T a n t á r j e g y a k											Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótlás		Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Bölcsészet		Tornázás
						Irodalom	Rajz						
Nagy István id.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Nagy István ifj.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	1	1	1
*Nemeckay Ede	3	3	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	2
40 Pallmann Péter	1	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Paskesz Ernő, izr.	1	3	2	3	—	2	2	3	2	2	2	2	1
Perhács Béla	1	2	2	2	1	—	—	2	2	2	1	1	1
Perjéssy László	1	2	3	3	3	—	—	1	2	2	2	2	1
Petró József	1	3	3	3	3	—	—	3	2	3	2	2	1
45 Pick Lajos, izr.	1	2	2	2	—	1	1	1	1	1	1	1	1
Pittoni Béla	1	3	2	3	—	2	3	2	2	3	2	1	1
Pollák József, izr.	1	1	2	2	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Popper Nándor, izr.	1	3	3	3	3	—	—	3	3	3	3	2	1
Rosenfeld Viktor, izr.	1	2	2	3	3	—	—	1	2	2	2	1	1
50 Scherer Oszkár	1	2	2	3	3	—	—	1	2	2	2	1	1
Sebők Ferencz, izr.	1	3	3	3	3	—	—	2	3	2	2	1	1
Selmetzi István	1	1	2	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Skultéty Árpád	1	3	3	3	3	—	—	2	2	2	3	1	1
Sniczer Miklós, izr.	1	2	3	2	—	1	2	2	1	2	2	1	1
55 Sofró Béla	1	1	3	3	3	—	—	2	3	3	3	1	1
Szakáll József	1	2	2	2	2	—	—	2	1	2	2	1	1
Szavics Sándor, gör. kel.	1	2	2	3	—	1	2	3	2	3	2	1	1
Szibinkits György, gör. kel.	1	2	2	2	2	—	—	2	1	1	1	1	1
Szivessy Tibor, izr.	1	1	1	2	—	1	2	2	3	3	1	1	2
60 Szórád Pál	2	4	3	3	—	2	1	3	3	3	3	1	1
Tonheiszter József	1	2	3	3	—	2	2	2	3	2	2	1	1
*Tóth Gyula, ág. ev.	1	3	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	1
Traum János	1	3	2	2	2	—	—	2	2	1	2	1	1
Venetianer Frigyes, av. ref., öszt.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
65 Weill Jenő, izr.	1	2	2	2	—	1	1	1	1	1	1	2	1

Összesen : 65.

* Mint önkéntes ismétlő, a 19.649.1893. sz. a. kelt miniszteri rendelet értelmében a jelen tanévben nem osztályoztatott; az itt bejegyzett tanjegyeket az előző tanévben nyerte.

B) A nem kötelezett tantárgyakban.

I. Gyorsírás.

(A *-al jelöltek haladó-, a **-al gyakorló- és a csillagnélküliek kezdő gyorsírók.)

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
III. A. OSZTÁLY.		Bodonyi László . . .	3
Dobai János . . .	1	Bokor Béla . . .	2
Fodor Géza . . .	1	*Bruchsteiner Béla . . .	2
Gerber Kálmán . . .	2	Csik József . . .	3
Gottlieb József . . .	3	40 Dalmay Ákos . . .	3
5 Gruber András . . .	2	Fáry István . . .	1
Kardos Mihály . . .	2	Heinrich János . . .	1
Magyari István . . .	1	Hofmann István . . .	3
Steiner Vilmos . . .	1	Kis Jenő . . .	3
Wimmer Ernő . . .	2	45 Komáromi György . . .	3
10 Winkler Jenő . . .	3	Lippai István . . .	1
Wiblichzhauser Ödön . . .	2	Lobstein Árpád . . .	1
Zápori Jenő . . .	3	Prágai György . . .	1
Zeisler Jenő . . .	2	**Reviczky Aladár . . .	1
III. B. OSZTÁLY.		50 Rózsa Andor . . .	2
Berecz Imre . . .	2	Serbán Mihály . . .	3
15 Benyovszky Zoltán . . .	2	Valentiny Gusztáv . . .	1
Bruck Nándor . . .	1	*Vuchetich Endre . . .	2
Buczkó Dezső . . .	3	Winternitz Oszkár . . .	2
Faludi Béla . . .	3	IV. B. OSZTÁLY.	
Farkas Antal . . .	1	55 Aradi Gyula . . .	3
20 Gerő Elek . . .	3	Balázs Sándor . . .	2
Harcz Lajos . . .	3	Bondy Ferencz . . .	3
Jokliesek Emil . . .	1	Brunswik György . . .	3
Könyvesi Vincze . . .	2	Csonka Mihály . . .	1
Müller Vendel . . .	1	60 Deffert Ferencz . . .	1
25 Nacsá Lajos . . .	2	Dudás József . . .	3
Papp József . . .	1	Gaberdeén Ede . . .	1
Radies Ferencz . . .	1	Gajtovics Viktor . . .	3
Rónay Imre . . .	3	Jung Péter . . .	1
Schnitzer Sándor . . .	2	65 Kaminár Lajos . . .	3
30 Szél József . . .	1	Kirschenheuter Jenő . . .	3
Szűcs Jenő . . .	3	Márton Lajos . . .	3
Varga István . . .	3	Molnár Imre . . .	1
Winternitz Árpád . . .	3	Otott-Kovács Ágoston . . .	2
IV. A. OSZTÁLY.		70 Ökröss Gyula . . .	2
Balogh József . . .	3	Selmeczy József . . .	2
35 Biedl Jenő . . .	1	Schüssler János . . .	3
		Szabó Aurél . . .	1

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
Schmiedt Rezső	3	115 *Dettre János	1
75 Vőneki Ferencz	3	Hajnal István	2
Weiss Ernő	2	Hammer Péter	1
V. OSZTÁLY.			
Bárkányi Béla	2	Hosmann Antal	1
Bokor Pál	1	Kerner Géza	1
Borbola Jenő	1	120 *Kling György	2
80 Hlosvay Aladár	1	Klein Jenő	1
*Ivánkovičs János	1	Klúg Péter	3
Kilburg József	1	Löffler Imre	3
*Klein Dezső	1	Magyar István	1
Knöbl Ferencz	2	125 Molnár János	3
85 König János	2	Muskó Sándor	1
Krausz László	3	**Ótott-Kovács Mihály	1
Kuhn Miklós	1	Regdon István	1
*Lobstein Sándor	1	*Rosenblum Aladár	2
Lovas János	3	130 Rostos Aladár	1
90 *Mamusits József	1	Rottenberg Pál	1
*Pethő Tibor	1	*Schvartz Gyula	2
Poledna Rezső	3	Soltész János	2
*Popper Lajos	1	**Staud Miklós	1
Révész György	2	135 **Szarvady Lajos	1
95 *Rothsing József	1	*Szekekerke Lajos	1
*Sebők Vilmos	2	**Szétsi István	2
*Schütz József	1	**Tóth István	1
*Staud Gábor	1	Tóth Péter	2
Tábith Mihály	1	140 Tököly Lajos	1
100 Tápay János	1	**Vértés Imre	1
*Tompos József	1	VII. OSZTÁLY.	
Valentiny István	1	*Jung Mátyás	2
*Várady Pál	1	*Kertész János	2
*Venetianer Sándor	1	Kordás Antal	1
105 *Vértés Lajos	1	145 Kräuter János	1
Weisz Sándor	3	*Magyar János	2
*Weiszberger Kálmán	2	Móga László	2
ifj. Wolf János	1	*Ókrös László	1
*id. Wolf János	2	Putics P. Dezső	1
110 Znojemszky Ferencz	1	150 Steiner Sándor	2
VI. OSZTÁLY.			
Besch Mátyás	1	**Thomay Béla	1
Berényi János	3	VIII. OSZTÁLY.	
Bodonyi Sándor	1	Balassa József	2
Deák István	1	**Bugyi József	1
		**Dettre Pál	1
		155 *Divényi Károly	1

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
Eisner Manó	2	*Heim Ernő	1
**Katona Dávid	1	**Sofró Béla	1
Konrád Alajos	2	*Szibinkits György	1
**Löbl Sándor	1	165 **Venetianer Frigyes	1
160 *Löffler Mór	2		
**Perhács Béla	1	Összesen : 165	

A Gabelsberger-Markovits-féle magyar gyorsírás tanítására hetenkint 2—2 órát fordítottunk úgy a kezdőknél és haladóknál, mint a gyakorlóknál. A kezdő-gyorsírók száma 117, a haladóké 32 és a gyakorlóké 16. Tankönyvül Bódogh János tankönyveit használtuk.

II. Műének.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
a) Kezdők.			
I. A. OSZTÁLY.			
Baghi Lajos	3	Brunner József	1
Basztendorff Ernő	2	Flóderer Gusztáv	2
Besch Fülöp	1	Jambrik László	1
Cserveny Gyula	2	Karácsonyi Ferencz	1
5 Ernst József	2	30 Kemper Károly	1
Fiala Jenő	2	Ménesi János	2
Frey András	1	Molnár Imre	2
Gerber József	2	Muha Béla	1
Harrár Miklós	3	Niklos Ferencz	2
10 Katona Endre	1	35 Philipp Adám	1
Klimó István	3	Popp Ernő	2
Lőrinczy Endre	1	Prágai József	3
Mindszenti István	1	Reimholz Jenő	1
Molnár László	1	Rist Henrik	2
15 Nagy István	1	40 Róka Gyula	2
Nagy József	3	Schiller János	2
Schlachter Antal	2	Sprinz János	2
Schmidt Ferencz	1	Tokody Kálmán	1
Schneider Gyula	1	Velesov Rókus	2
20 Stampfer Márton	1	45 Velesov Vincze	1
Szilágyi József	3	Vuchetich György	1
Szűcs József	3	Weigand Béla	1
Tóth István	1	Zsigardy Jenő	1
Zsiros Tibor	2		
		I. C. OSZTÁLY.	
		Ábrahám Andor	1
		50 Barna Ferencz	1
		Bechlov József	1
		Breinovics Vilmos	1
		Csenki Lajos	1
25 Brandecker József	1		

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
Czibula Béla	2	Gruber Dezső	1
55 Dudás Ödön	1	Heckmann István	2
Gábris Elek	2	Kontrásztly János	1
Germarz Győző	2	95 Mészáros Lajos	1
Gilicze Béla	1	Návay Andor	1
Grézló Lajos	1	Répás János	1
60 Heinrich Péter	1	Richter István	1
Hepp Miklós	1	Rózsa Károly	1
Klein János	1	100 Schön László	1
Klivinyi István	1	Szabados János	1
Kunst Lajos	2	Teresesényi György	1
65 Mamusits László	1	Ujházi Lajos	1
Miskolezi Gyula	1		
Peták Károly	2	III. A. OSZTÁLY.	
Polónyi Gyula	1	Abkarovits János	1
Rauch János	2	105 Balogh László	1
70 Schiffkorn Kornél	1	Bokor Antal	1
Sajtos Antal	3	Danczinger János	1
Szatmáry Tibor	1	Dobai János	1
Tarján Pál	1	Fajka László	2
Unger Sándor	1	110 Fodor Géza	1
75 Valkai József	1	Gerber Kálmán	1
Varga Lajos	3	Ocskay Mihály	1
		Vigh Gyula	1
b) Haladók.			
I. A. OSZTÁLY.		III. B. OSZTÁLY.	
Máy Mátyás	1	Daka János	1
Szücs József	1	115 Hajdú József	1
Tombázt Ferencz	1	Joklicsek Emil	1
I. C. OSZTÁLY.		Mayer Antal	1
80 Halász István	1	Müller Vendel	1
II. A. OSZTÁLY.		Nagy Antal	1
Bunyata Ferencz	1	120 Nessel Gyula	1
Gábris Dezső	1	Szűts Jenő	2
Kovács József	1	Tóth Béla	1
Kovács K. Márton	3	Varga István	1
85 Máhr Béla	1	Vastag László	1
Szendrey László	1		
Sziegler János	1	IV. A. OSZTÁLY.	
		125 Csik József	1
II. B. OSZTÁLY.			
Bartole Miklós	1	IV. B. OSZTÁLY.	
Bauer János	1	Gaberdeén Ede	1
90 Csonka Miklós	1	Kirschenheuter Jenő	1
Gaberdeén Béla	1	Kiss Gyula	1

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
Molnár Imre . . .	1	Heinrich Antal . .	1
130 Richter Károly . .	1	Hoszmann Antal . .	1
Schüszler János . .	2	Ocskay Kornél . .	1
Wagner Richárd . .	1	Springer József . .	1
V. OSZTÁLY.		155 Szalay Ferencz . .	1
Dreyer József . .	1	Szekerke Lajos . .	1
Joszt Alajos . . .	1	Szlávik Péter . . .	1
135 Kéry József . . .	1	VII. OSZTÁLY.	
Klivinyi Lajos . . .	1	Bozóky Mihály . .	1
Knöbl Ferencz . . .	1	Csala Lajos	1
Kuhu Miklós	1	160 Kordás Antal . . .	1
Miskolczi Géza . .	1	Magyar János . . .	1
140 Molnár Adorján . .	1	Nagy Illés	1
Poledna Rezső . . .	1	Nagy Sándor	1
Schäffer Lajos . . .	1	Ökrös László	1
Révész György . . .	1	165 Papp Menyhért . .	1
Schütz József . . .	1	Recktenwald Kristóf .	1
145 Szendrey Jenő . . .	1	Titl Rezső	1
Várady Pál	1	Weinhardt Ádám . .	1
Znojemszky Ferencz .	1	VIII. OSZTÁLY.	
VI. OSZTÁLY.		Konrád Alajos	1
Apró Jenő	1	170 Lakó József	1
Bodonyi-Sándor . . .	1	Pallmann Péter . . .	1
150 Böhm Károly . . .	1	Összesen: 171	

A műtétel tanítására hetenkint 4 óra fordított. A tanulók két csoportba voltak osztva. A kezdők tanítása a hangjegyek, ütemek, pauzák, módosító jelek ismertetésére terjeszkedett. A haladók Szögedi Endrének négy szölamra alkalmazott régi és újabb egyházi énekeit tanulták, továbbá néhány darabot a „Palestrina” füzeteiből, az „Öseink Buzgóságából” Bogisichtól, Zsasskovszky énekeskönyvéből stb. A betanult egyházi énekeket ünnep- és vasárnap a tanuló-ifjúság szent miséjén énekelték. Az egyházi énekeken kívül világi műdarabokat is tanultak Harrach dr.: „Arion” gyűjteményéből, Zsasskovszky: „Egri Dalnok” cz. gyűjteményéből s ezeket a főgymnasium ünnepélyein adták elő.

III. Szabadkézi rajz.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
III. A. OSZTÁLY.		III. B. OSZTÁLY.	
Fodor Géza	1	5 Berez Imre	1
Magyari István . . .	3	Bruck Nándor	2
Váradi Károly	1	Farkas Antal	1
Winkler Jenő	3	Gärtner Ferencz . . .	3

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
Müller Vendel	2	25 Ökrös Gyula	2
10 Nacsa Lajos	1	Schüzler János	3
Spitzer Endre	1	Selmeczy József	3
Vastag László	1	Steiner Sándor	3
		Szabó Aurél	3
IV. A. OSZTÁLY.		30 Vastag Balázs	3
Burg Lajos	2		
Hamza György	3	V. OSZTÁLY.	
15 Kiss Jenő	3	Buchmann Ágoston	3
Klár Rudolf	3	Firneisz Béla	3
Reiner Endre	3	König János	1
Reviczky Aladár	1	Kunst Leo	3
Pártos Imre	3	35 Molnár Adorján	3
		Schütz József	2
IV. B. OSZTÁLY.		Szalay János	3
20 Brunswik György	3	Várady Pál	1
Deffert Ferencz	3		
Gaberdeén Ede	1	VIII. OSZTÁLY.	
Jung Péter	1		
Kiss Gyula	3	Szórath Pál	1

IV. Francia nyelv.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
VI. OSZTÁLY.		Rotsching József	1
Vértés Imre	1	Schwartz János	2
		Sebők Vilmos	1
V. OSZTÁLY.		20 Tábitz Mihály	2
Bányai Mihály	1	Tompos József	2
Bokor Pál	1	Várady Pál	1
Buchmann Ágoston	1	Vértés Lajos	1
5 Dreyer József	2	Wagner Károly	2
Ivánkóvits János	1	25 Weiszberger Kálmán	1
Járosi Jenő	2	Wolf János id.	2
Klein Dezső	1		
Krausz László	1	IV. A. OSZTÁLY.	
10 Lobstein Sándor	1	Hoffmann István	3
Löwy Benő	1	Lobstein Árpád	1
Lugosi Döme	2	Serbán Mihály	3
Mamusics József	1	30 Valentiny Gusztáv	1
Miskolezi Géza	1		
15 Popper Lajos	1	IV. B. OSZTÁLY.	
Rév Kálmán	1	Bondi Ferencz	2

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
Löwy József	1	III. B. OSZTÁLY.	
Márton Lajos	2	Franzen Jenő	2
Molnár Imre	1	Nacsa Lajos	2
35 Ökrös Gyula	1	Nessel Gyula	2
Szabó Aurél	1	Összesen : 39.	

A tanfolyamban csak kezdők vettek részt heti két órában. Tandíjul havonként 2 koronát fizettek, a mely alól 19 szegényebb sorsú tanuló fölmentést nyert. Végzett tananyag : az avoir és être segédigék, továbbá az er, ir, oir és re végzetű igék ragozása, főnevek, mellénevek, névmások, számnevek megfelelő fordítás alapján (francziából magyarra és viszont). Beszélgetés. Tankönyv : Mébold és Ujvári : Francia nyelv és olvasókönyv kezdők számára.

A sorozatban használt érdemjegyek fokozata.

Az előmenetel rovatában : 1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen ; a magaviselet rovatában : 1 = jó, 2 = szabályszerű, 3 = kevésbé szabályszerű, 4 = rossz.

Rövidítések jelentménye.

gör. kath. = görög katolikus vallású ; — gör. kel. = görög keleti vallású ; gör. kel. r. = görög keleti román vallású ; — ág. ev. = ágostai ev. vallású ; — ev. ref. = evangelicus református vallású ; — izr. = izraelita vallású ; — ism. = ismétlő ; — öszt. = ösztöndíjas. A hol a név után a kötelezett tantárgyakból nyert sorozatban vallás jelezve nincs, ott római katolikus értendő. — A tornázás rovatában — = fölmentetett.

Játékdélutánok.

A nm. VKM. 1900. május 20-án 29,954. sz. rendelettel a játékdélutánok megtartását egyelőre a négy alsó osztályban, majd 1901. június 11-én 30,608. sz. rendelettel a felsőbb osztályokban is kötelezővé tette. Miután e szerint a játékdélutánok behozatalával czélzott reform teljes megvalósulást nyert, a tanári testület a föntebbi min. rendeletnek megfelelőleg a játékdélutánok keresztülvitelének módozatait akként állapította meg, hogy a három I., a két II., a két III., a két IV., az V—VI. és a VII—VIII. osztályok összevonásával a tanulók 6 játszócsoportot alkottak. A játékok szept., okt., apr., máj. és jún. hónapokban mindennap 4—6 óra között tartattak. A játékok vezetésére ez iskolai évben Both Ferencz, Frank István és Floderer Imre tanárok vállalkoztak. Játéktérül az Erzsébet-ligetnek 7500 m² gyepes tere szolgál, mely minden oldalról fával szegélyezett.

Tornaverseny.

A vallás- és közoktatásügyi miniszterium által előirt intézeti torna-versenyt a IV—VII. oszt. tanulókkal f. évi június hó 18-án tartottuk meg nagyszámú érdeklődő közönség előtt.

Az alsóbb (I—III.) osztálybeli tanulók június hó 19-én a verseny-térre szintén kivonultak, a szabadgyakorlatokat és a szertornázást elvégezték, az egyéni versenyeket is megkezdték; azonban a hirtelen beállott rossz idő a verseny további folytatását meggátolta.

A verseny a következő program szerint folyt le :

1. D. u. 3¹/₂ órakor indulás a városi főgymnasium tornaudvarából oszlopokban zászló alatt, kürt- és dobszó mellett az ujszegedi népkert versenyterére.

2. D. u. 4 órakor diszelvevulás a szülők és vendégek előtt és osztályonként felállás oszlopokba.

3. Ének (Hymnus).

4. A tanulók tag-szabadgyakorlatai 8-as ütemben.

5. Szertornázás nyújtón, korláton, lovon és bakon.

6. Egyéni versenyek: a IV—VII. oszt. tanulók közt: rúdugrásban, magasra ugrásban rohamdeszkáról, magasra és távolra ugrásban ugródeszkáról, súlyemelésben és súlydobásban; az I—III. oszt. tanulók közt: rúdugrásban, magasra és távolra ugrásban ugródeszkáról és magasra ugrásban rohamdeszkáról.

7. Birkózás.

8. Tömeges verseny: kötélhúzás (osztály osztály ellen).

9. Futás-verseny: IV—VII. oszt. tanulók 150 m., az I—III. oszt. tanulók 100 m. távolra futnak.

10. Ének (Szózat).

11. Visszavonulás a versenytérről oszlopokban zászló alatt, kürt- és dobszó mellett a főgymnasium tornaudvarára.

A versenyben győztesek lettek:

A VII. OSZTÁLYBÓL:

Böresök Imre magasra ugrásban rohamdeszkáról, távolra ugrás és bakugrásban; Csala Lajos rúdugrásban; Hreblay László birkózásban; *Juhász Antal szertornázásban, függeszkedésben, magasra ugrásban rohamdeszkáról, magasra- és távolra ugrásban ugródeszkáról és futásban; Jung Mátyás súlydobásban; Kiss Antal magasra ugrásban rohamdeszkáról; Krajesovits Jenő magasra ugrásban rohamdeszkáról, magasra ugrásban ugródeszkáról, bak- és lóugrásban; Magyar János szertornázásban; *Mogán Béla szertornázásban, függeszkedésben, bak- és lóugrásban; Nagy Illés súlyemelésben; Neszmirák Ferencz rúdugrásban és Papp Menyhért súlydobásban.

A VI. OSZTÁLYBÓL:

Bartole János szertornázás és súlydobásban; *Bodonyi Sándor szertornázásban, súlyemelésben, súlydobás és futásban; Gesztessy László magasra ugrásban rohamdeszkáról; *Hosmann Antal szertornázásban, függeszkedésben, rúdugrásban, magasra ugrásban rohamdeszkáról, távolra ugrásban, bak- és lóugrásban; Ivánkovits Sándor szertornázásban; Kalabusz Gyula lóugrásban; Klüg Péter szertornázásban; Oeskay Kornél szertornázásban; Ótott-Kovács Mihály szertornázásban; *Popov Simon szertornázásban, függeszkedésben, rúdugrás, magasra ugrás és bakugrásban; *Springer József szertornázásban, magasra ugrásban rohamdeszkáról, magasra ugrásban ugródeszkáról, bakugrás és futásban és Ugi Géza magasra ugrásban rohamdeszkáról és birkózásban.

AZ V. OSZTÁLYBÓL :

*Bokor Pál szertornázásban, függeszkedésben, rúdugrásban, magasra ugrásban rohamdeszkáról, bakugrás és birkózásban ; Buchmann Ágoston függeszkedésben ; Kéri József súlydobásban ; Kiss Ernő szertornázásban és súlyemelésben ; Koczor János magasra ugrás és bakugrásban ; Krausz László távolra ugrásban ; Leiten Miklós távolra ugrásban ; Löwy Benő függeszkedésben ; *Petrán György szertornázás, magasra ugrásban rohamdeszkáról, bak és lóugrásban ; *Poledna Rezső szertornázásban, függeszkedésben, lóugrás és futásban ; Rév Kálmán szertornázásban ; Schütz József szertornázás és súlydobásban ; Sebők Vilmos függeszkedésben és Stefán Mátyás futásban.

A IV. A. OSZTÁLYBÓL :

Bodonyi László szertornázásban ; *Bokor Béla szertornázásban, függeszkedésben és rúdugrásban ; Lippai István súlydobás, bak- és lóugrásban ; Nagy István szertornázás és futásban ; Popovits György szertornázásban ; *Reviczky Aladár szertornázás, távolra ugrás, súlydobás, bak- és lóugrásban ; Schäfer Dezső függeszkedésben ; Szarvady Jenő birkózásban ; Vuchetich Endre magasra ugrásban és Zauner Richárd távolra ugrás és futásban.

A IV. B. OSZTÁLYBÓL :

Csábi Sándor függeszkedésben ; *Dudás József szertornázásban, távolra ugrás, súlydobás, bak- és lóugrásban ; Gombos Gyula szertornázásban ; *Heiler István szertornázásban, függeszkedésben, súlydobás és futásban ; Kiss Gyula birkózásban ; Kirschenheuter Jenő szertornázás, magasra ugrás, bak- és lóugrásban ; Ökrös Gyula, Selmeczi József szertornázásban ; Sévity Dragutin rúdugrás, távolra ugrás és futásban ; Vastag Balázs és Winter Nándor szertornázásban.

A III. A. OSZTÁLYBÓL :

*Bokor Antal szertornázás és mászásban ; Fodor Géza, Kapovits Mihály, Kelen Hugó, Nepper Győző, Ocskay Mihály szertornázásban ; *Sévity Mirosláv szertornázás és mászásban ; Sugár Géza és Vigh Gyula szertornázásban.

A III. B. OSZTÁLYBÓL :

Buczko Dezső, Faragó Imre, Farkas Antal, Harez Lajos szertornázásban ; *Radics Ferencz és *Szűcs Jenő szertornázás és mászásban ; Ternes Ferencz, Tóth Lajos, Vastag László és Wéber Károly szertornázásban.

A II. A. OSZTÁLYBÓL :

*Águstich Jenő, Bérczi Imre szertornázásban ; Buda Dénes szertornázás és mászásban ; Fullmann Sándor, Horváth Endre, Juhász Róbert, Kertész Sándor, Kürthy Elek, *Rónay Imre szertornázásban és Wagner Károly szertornázás és mászásban.

A II. B. OSZTÁLYBÓL :

Brunner Imre, Dús István, Heckmann István, *Herz István, Juhász József, Kahlesz Miklós, Mészáros Lajos, Muth Béla szertornázásban ; *Skultéty János szertornázás és mászásban ; Varga Lajos mászásban ; Wibliczhauser Ferencz és Zauner István szertornázásban.

Az I. A. OSZTÁLYBÓL :

Cherveney Gyula, Horváth Lajos, Katona Endre és Nagy József szertornázásban ; *Schannen Rezső szertornázás és mászásban ; *Tallian Tibor és Tombác Ferencz szertornázásban és Stampfer Márton mászásban.

AZ I. B. OSZTÁLYBÓL :

Brandecker József, Floderer Gusztáv, Gyurkovits Sándor, Jambrik László, Muha Béla és *Ökrös János szertornázásban ; *Róka Gyula szertornázás és mászásban ; Rosenblum Oszkár és Tokodi Kálmán szertornázásban és Ivánkovits Jenő mászásban.

I. C. OSZTÁLYBÓL :

Bechlov József, Békefi József és Bérczi Elemér szertornázásban ; *Germar Győző és *Lippmann Lajos szertornázás és mászásban ; Püpos József, Sajtos Antal, Szabó István és Tari Ferencz szertornázásban.

KÖTÉLHÚZÁSBAN :

V. és VI. osztály.

KÜRTÖSÖK :

László Gyula VI. oszt. és Kelen Hugó III. A. oszt. tanulók.

DOBOSOK :

Schwarz Gyula VI. oszt. és Molnár Adorján V. oszt. tanulók.

Minden osztályból a legkitünőbb tornászok elismerő oklevelet és könyvjutalmat nyertek és ezek nevök elé tett *-gal vannak megjelölve.

Statisztikai kimutatások.

I. A tanulók általános áttekintése.

Osztály	a) Az egész tanév folyamán felvett tanulók							A mult tanévhez képest	Az összes beírtak közül tandíjat illetőleg		b) A tanulók közt vallásra nézve volt							c) A tanulók közt anyanyelvre nézve volt					d) A tanulók nyelvismerete					
	száma				közül				fizető volt	mentes volt	róm. kath.	gör. kath.	gör. keleti szerb	gör. keleti román	árgostai evang.	ev. református	unitarius	izraelita	magyar	német	román	tót	szerb román	bolgár	más nyelvű	csak magyarul beszélő	hányan tudtak magyarul	
	beírtott	kimaradt	meghalt	vizsgálatlan maradt	vizsgálatot tett	magántanuló	halálú																					ismétlő
I. A.	61	2	—	—	59	1	53	8	—	1	51	10	45	—	—	—	—	10	47	12	—	—	—	—	—	—	33	59
I. B.	60	2	—	1	57	—	56	4	2	—	48	12	47	—	—	—	—	9	41	13	—	—	—	—	—	—	28	57
I. C.	61	6	—	—	55	—	54	1	—	—	50	11	44	—	—	—	—	8	46	9	—	—	—	—	—	—	32	55
II. A.	62	3	—	—	59	—	58	4	2	—	44	18	37	—	—	—	—	15	55	4	—	—	—	—	—	—	39	59
II. B.	63	2	—	—	61	—	59	4	—	—	47	16	47	—	—	—	—	10	48	13	—	—	—	—	—	—	35	61
III. A.	62	1	—	—	61	1	60	2	—	6	53	9	34	4	—	1	1	21	52	2	—	4	—	—	3	43	61	
III. B.	66	1	—	—	59	—	54	6	—	6	38	22	43	—	—	—	—	12	55	4	—	—	—	—	—	—	46	59
IV. A.	51	—	—	3	48	2	48	3	12	—	42	9	31	1	1	—	—	13	47	1	—	—	—	—	—	—	41	48
IV. B.	47	2	—	1	44	—	45	2	13	—	36	11	32	2	3	—	—	7	36	5	1	2	—	—	—	—	31	44
V.	79	2	—	1	76	1	77	2	—	1	58	21	58	2	—	1	3	12	61	14	—	—	—	—	—	—	53	76
VI.	69	—	—	2	67	—	68	1	—	10	61	8	53	1	—	—	—	12	51	15	—	1	—	—	—	—	34	67
VII.	51	2	—	—	48	—	51	—	18	—	43	8	36	1	—	—	—	8	43	5	—	—	—	—	—	—	43	48
VIII.	65	—	—	—	65	—	62	3	2	—	45	20	43	2	—	—	—	17	55	9	—	1	—	—	—	—	36	65
Összeg	791	23	—	9	759	5	745	46	49	24	616	175	550	1	13	4	14	23	—	154	637	106	1	9	2	4	494	759
											791																	

Osztály	g) A tanulók illetősége							h) A tanulók egészségi állapota				i) A tanulók magaviselete*				j) A fegyelmi esetek száma				k) A tanulók mulasztása					
	helybeli	megyebeli	más megyebeli	fümlei és kerületbeli	horvát- és szlavonországi	más állambeli		betegségi eset				hány tanuló kapott				igazgatói megrovásban részesült	tanári megrovásban részesült	tanács folytatán eltávozott	kizárított	a mulasztott tanítási órák közül		Hány tanuló nem mulasztott	hány tanuló mulasztott igazolatlanul		
								nem járványos		járványos	meghalt	jó	szabályszerű	kevésbé szabályszerű	rossz					igazoltatott	nem igazoltatott			Hány tanuló	mulasztott
								könnyű	súlyos																
I. A.	41	2	16	—	—	—	—	110	9	4	—	43	15	—	—	—	—	—	—	1529	—	8	—		
I. B.	33	—	24	—	—	—	—	164	3	2	—	41	16	—	—	—	—	—	—	1256	—	10	—		
I. C.	37	3	15	—	—	—	—	61	8	1	—	48	7	—	—	—	—	—	—	1262	—	18	—		
II. A.	52	2	5	—	—	—	—	126	7	2	—	43	16	—	—	—	—	—	—	1776	1	14	1		
II. B.	48	2	11	—	—	—	—	95	2	1	—	53	8	—	—	—	—	—	—	865	—	16	—		
III. A.	52	1	7	1	—	—	—	115	3	1	—	40	17	3	—	—	—	—	—	1030	30	7	3		
III. B.	51	1	7	—	—	—	—	100	5	—	—	47	12	—	—	—	—	—	—	918	—	21	—		
IV. A.	40	1	7	—	—	—	—	121	4	7	—	40	6	—	—	—	—	—	—	1420	—	—	—		
IV. B.	32	3	9	—	—	—	—	115	8	1	—	35	9	—	—	—	—	—	—	1152	—	7	—		
V.	44	2	30	—	—	—	—	130	9	—	—	64	11	—	—	—	—	—	—	1589	—	12	—		
VI.	46	1	20	—	—	—	—	69	5	6	—	43	24	—	—	—	—	—	—	1128	2	26	2		
VII.	33	—	15	—	—	—	—	93	6	—	—	35	13	—	—	—	—	—	—	1121	—	11	—		
VIII.	46	—	19	—	—	—	—	65	3	3	—	58	7	—	—	—	—	—	—	869	—	22	—		
Összesen	555	18	185	1	—	—	—	1364	72	28	—	589	162	3	—	6	—	3	—	15915	33	172	6		
	759							1464				754				9									

* A magántanulók a magaviseletből nem osztályozottnak.

IIa. A tanulásban tett előmenetel.

A r e n d e s t a n t á r g y a k a t v é v e														
	I. A.	I. B.	I. C.	II. A.	II. B.	III. A.	III. B.	IV. A.	IV. B.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
	o s z t á l y b a n													
Minden tantárgyból jeles eredményyel	4	3	9	7	5	5	1	5	3	7	5	4	6	64
Minden tantárgyból legalább jó eredményyel	10	12	10	13	19	14	12	9	8	15	13	11	16	162
Minden tantárgyból legalább elégséges eredményyel	28	27	24	26	30	25	33	25	24	48	34	26	39	389
Egy tantárgyból elégtelen eredményyel	5	6	4	6	4	12	10	5	4	2	5	7	4	74
Két tantárgyból elégtelen eredményyel	5	2	—	2	3	2	1	3	1	3	6	—	—	28
Több tantárgyból elégtelen eredményyel	7	7	8	5	—	3	2	1	4	1	4	—	—	42
Összesen	59	57	55	59	61	61	59	48	44	76	67	48	65	759

IIb. A tanítás eredménye összefoglalva.

A tanulók előmenetele	O s z t á l y o n k é n t														Összesen																											
	I. A.		I. B.		I. C.		II. A.		II. B.		III. A.		III. B.		IV. A.		IV. B.		V.		VI.		VII.		VIII.		szám szerint	o/o szerint														
	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint																		
Tanulók száma	59	57	55	59	—	61	61	59	48	44	—	76	—	67	48	65										759																
Felsőbb osztályba léphet	42	71	19	42	73	69	43	78	18	46	77	97	54	88	53	44	72	13	46	77	97	39	81	25	35	79	54	70	92	10	52	77	62	41	85	42	61	93	85	615	81	03
Javító vizsgálatot tehet	5	8	48	6	10	53	4	7	27	6	10	17	4	6	55	11	18	03	10	16	95	5	10	42	4	9	09	2	2	64	5	7	46	7	14	58	4	6	15	73	9	62
Az osztályt ismételni tartozik	10	16	95	8	14	03	8	14	55	7	11	86	3	4	92	6	9	84	3	5	08	4	8	33	5	11	37	4	5	26	10	14	92					68	8	95		
Nem ismétolhet	2	3	38	1	1	75																																3	0	40		

III. Az 1901—1902. tanévi érettségi vizsgálatok eredménye.

a)		b) Az írásbelin		c)		d) A szóbelin				e) Az érettségit sikerrel végzett ifjak közül																					
Hányan jelentkeztek érettségi vizsgálatra?		Hány készítette el minden dolgozatát legalább elégséges eredménnyel?		Hány utasított az írásbeli alapján ismétlő vizsgálatra?		Hányan bovsáttattak összesen szóbelire?		Hány lett teljesen		Hány jól		Hány egyszerűen		Hány utasított javító vizsgálatra?		Hány utasított ismétlő vizsgálatra a szóbeli alapján?															
								érett										p á l y á r a k é s z ü l t													
69	69	—	69	12	17	25	9	6	2	13	25	5	5	—	—	—	1	—	—	—	—	1	9	8	—	—					

E tanév folyamán 3 ízben voltak érettségi vizsgálatok, u. m.: szeptember, december és június hónapokban.

Szeptember hóban első teljes vizsgálatra állott: 8 tanuló; ezek közül érett 2, javító vizsgálatra utasított 1, ismétlőre 5. Ismétlő vizsgálatot tett 5; 2 sikerrel, 2 javítóra utasított, 1 végleg elutasított. Javító vizsgálatot tett 12; 9 sikerrel, 3 második javítóra utasított. Pótló vizsgálatot tett 3 a latinból sikerrel.

December hóban első teljes vizsgálatra állott 1 sikerrel. Első javító vizsgálatot tett 3 sikerrel, második javító vizsgálatot tett szintén 3 sikerrel. Pótló vizsgálatot tett 2 a latinból sikerrel.

Június hóban első teljes vizsgálatra állott 56; sikerrel végzett 41. Ismétlő vizsgálatot tett 2 sikerrel.

E szerint tehát a tanév alatt javító vizsgálatot tett: 15 sikerrel; ismétlőt 7; ezek közül sikerrel végzett 4, javítóra utasított 2, végleg elutasított 1. Pótló érettségi vizsgálatot tett 5 realiskolát végzett tanuló a latinból sikerrel.

Az a), b), e), d) rovatok csak azon tanulókra vonatkoznak, kik első ízben tettek érettségi vizsgálatot, az e) rovat adatai pedig az érettségit sikerrel befejezett összes ifjakra.

IV. Az egész tanév alatt beírt tanulók illetőségének kimutatása megyék szerint 1901 1902. tanév végén.

Illetőségi hely	O s z t á l y													Összesen
	I. A.	I. B.	I. C.	II. A.	II. B.	III. A.	III. B.	IV. A.	IV. B.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Szeged	41	34	40	52	48	52	51	41	35	44	46	33	46	563
Aradmegye	1	1	1	—	1	—	1	1	—	—	1	—	1	8
Bács-Bodrogmegye	3	3	1	—	1	1	—	1	—	1	2	2	3	18
Békésmegye	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	1	4
Biharmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Csanádmegye	3	2	2	—	—	1	1	2	—	3	—	4	1	19
Csongrádmegye	2	—	2	2	2	2	2	1	3	2	1	1	—	20
Gömörmegye	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Hunyadmegye	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2
Jász-Nagy-Kun-Szolnokmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Krassó-Szörénymegye	—	—	—	2	1	—	—	—	2	1	3	—	—	9
Mosonymegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Pest-Pilis-Solt-Kis-Kunmegye	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	4
Sárosmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Temesmegye	5	6	5	—	4	—	2	1	2	10	5	3	2	45
Torontálmegye	6	12	9	5	5	5	3	3	4	15	8	6	9	90
Zalamegye	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2
Fiume	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Horvátország	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Összesen	61	60	61	62	63	62	60	51	47	79	69	51	65	791

Szertárak.

a) Természettani szertár.

Az 1901/902. tanévben a következő készülékek szereztettek be : Sodronytekercspár az inductio alapkísérletéhez. Fechner-féle elektroskop. Plateau-féle készülék. Két drb borszeszlámpa. Vetítő ernyő. Széncsúcsok fémbéllel. Áztatott széncsúcsok. 2 drb üvegphotogramm.

b) Vegytani szertár.

A természettani és ásványtani előadások alkalmával bemutatott kísérletekhez a szükséges anyagok kellő mennyiségben beszereztettek.

c) Természetrajzi szertár.

Vétel útján gyarapodott az állattani rész : Erinaceus europeus, Columba domestica, Rana fortis, Tropicidonotus natrix kettős véredény inieciós praeparatumokkal. Azonkívül az ásványtani gyűjtemény egészen újra rendeztetett. A szekrények kellő átalakítása után minden egyes ásvány új számozást és alapezédulát nyert s új katalógus állítottott össze. A rendezésnél segítkeztek : Heinrich János IV. a), Jung Péter, Molnár Imre és Szabó Aurél IV. b) oszt. tanulók.

d) Történelmi és földrajzi szertár.

Vétel útján: Hölzel-Langl-féle képek a tört. és földrajzhoz : Az Amazon tropikus őserdői. A Táblahegy a Fokvárossal. Az adelsbergi cseppkő-barlang. Árvaváralja. A Zahara-sivatag. Nápoly a Vezuvval. Az otukapuarangi fortyogó. A Halastó és a Tengerszemcsús a Magas-Tátrában. Vajda-Hunyad. A Balaton Badaacsonnyal és Szigligettel. Összesen 63 korona értékben.

e) Philologiai múzeum.

A philologiai gyűjtemény szaporodása: 1. A. Stephanus Cybulski-féle „Tabulae, quibus antiquitates Grascae et Romanae illustrantur“ képgyűjteményből: a) Tab. III. b) Nummi Romani. 4 K 80 f. ért. b) Tab. VI. Milites Romani. 4 K 80 f. ért. c) Tab. XII/XIII. Theatrum Graecum. Edit. II. 10 K 80 f. ért. d) Tab. XVa/XVb. Urbs Roma antiqua. 12 K. ért. 2. Erklärender Text zu den Tafeln XVa und XVb von Michael Rostonzew. 3. Erklärender Text zum römischen Hause von St. Cybulsky. — V. Reinstein. 1 K 20 f. ért. 4. C. Julii Caesaris Dictatoris triumphus 10 képb. Romae, ex officina Dom. de Rubeis Heredis Io. Jacobi de Rubeis etc. 13 K. ért. 5. 2 relief-részlet a Parthenon homlokzatáról. Gipszöntvény 16 K. ért.

f) Numizmatikai és archeologiai gyűjtemény.

A gyűjtemény gyarapításához a jelen tanévben a következők járultak adományaikkal: Dr. Jászai Rezső kegy. r. tanár 12 rp, 6 ep és 2 np (ezüstpénz: ep, rézpénz: rp, nikkelpénz: np, papírpénz: pp, emlékérem: eé, oklevél: oklv.); Kerner Lajos vasúti főellenőr úr egy oklv. 1541-ből. Az ifjúságtól: Fluck László III. A): 1 régi török késpenge, 1 régi lándzsa hegye, 1 ep, 1 rp; Kardos Mihály III. A): 1 ep; Sevity Mirosláv III. A): 1 rp; March Ignác IV. A): 3 rp; Reviczky Aladár IV. A): 2 rp; Tölcser Ferencz IV. A): 3 rp; Apró Imre V.: 1 ep, 1 rp; Bokor Pál V.: 4 rp; Csikós József V.: 1 ep; Deák Antal V.: 1 rp; Gálffy József V.: 1 rp; Ilosvai Aladár V.: 3 pp; Járosi Jenő V.: 1 np; Jäger Andor V.: 1 rp; Klivinyi Lajos V.: 1 rp; Korom Pál V.: 1 rp; Kuhn Miklós V.: 1 rp; Lugosi Döme V.: 2 ep, 1 rp, 1 np; Miksik Tibor V.: 1 pp; Molnár Adorján V.: 1 rp; Pető Tibor V.: 1 oklv.; Petrán György V.: 1 oklv.; Poledna Rezső V.: 1 oklv., 1 rp; Révész György V.: 1 ep, 13 rp; Staud Gábor V.: 1 pp; Sugár Ernő V.: 1 ep; Tábitsh Mihály V.: 2 rp; Znojemszky Ferencz V.: 1 ep, 1 pp; Zsiros Lajos V.: 1 rp.

g) Rajzszerár.

E szerár gyarapodása vásárlás útján: Stilizált növényformák falitáblán Gnaut-tól. Gipsz öntvények Weschke-től.

E tanszerek Endrényi tanszerkereskedő útján szereztettek be 100 kor. értékben.

h) Ének- és zeneszerek.

Harrach dr. „Arion“ I—II. vegyeskari énekek gyűjteménye. Harrach dr. „Arion“ Partitura I. II. 10 drb hangjegyboríték. Hangjegyek az énekkar számára 5 drb, száz-száz példányban sokszorosítva. Zsaskovszky: „Imák és énekek“ 40 drb. Összesen 220 korona értékben.

A zeneszerek Meák Gyula, Daubrauwszky Viktor, Niedermayer Antal és Szommer Endre urak, mint a „Szegedi vonós-négyes társaság“ tagjainak adományából szereztettek be; és pedig: egy nagybőgő, egy gordonka, egy mélyhegedű, 8 drb hangjegytartó, hangjegyek. Összesen: 350 korona értékben.

Könyvtárak.

a) Tanári könyvtár.

A folyó iskolai évi gyarapodás vétel útján: a) Tudományos folyóiratok és szakközlönyök 1901—1902-re: *Annalen der Physik und Chemie* (Wiedemann). — A természet. Szerk. Lendl Adolf és Lakatos Károly. — *Budapesti Szemle*. Szerk. Gyulai Pál. — *Erdélyi Múzeum*. Szerk. Szádeczky Lajos. — *Földrajzi közlemények*. Szerk. Berecz Antal. — *Képes Folyóirat*. Szerk. Nagy Miklós. — *Magyar Paedagogia*. Szerk. Négyesy László. — *Magyar Nyelvőr*. Szerk. Simonyi Zsigmond. — *Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny*. Szerk. Rajner Ferencz. — *Katolikus Paedagogia*. Szerk. Gyürky Ödön. — *Phylologiai Közlöny*. Szerk. Heinrich G. és P. Thewrewk E. — *Természettudományi Közlöny*. Szerk. Szily Kálmán. — *Tornaügy*. Szerk. Kovács Rezső. — *Zeitschrift für die österr. Gimnasien*. K. Schenkl, Wien. — *Zeitschrift für mathem. und naturwiss. Unterricht*. Hoffmann, Leipzig. — *Lehrproben und Lehrgänge*. Dr. Fries und Dr. Menge, Halle. — *Durch ganzen Italien*. München. — *Magyar Iparművészet*. Szerk. Fittler Kamill. — *Egészség*. Szerk. Frank Ödön. — *Ó-kori Lexikon*. Szerk. dr. Pecz Vilmos. Összesen 20 cím, 26 kötet 260 füzetben, 269 korona 5 fillér értékben.

b) Könyvek: Porzsolt Lajos: *A magyar labdajátékok könyve*. Bpest, 1885. — *A Kisfaludy-társaság évlapjai*. 1897—1899. Bpest, 1900. — Dr. Ottó József: *Ifjúsági játékok*. Bpest, 1897. — Legouvé Ernő: *Az olvasás művészete*. Bpest, 1886. — *Biharvármegye és Nagyvárad története*. Bpest, 1901. — Dr. Gombos F. Albin: *Paulus Diaconus. A longobardok története*. Brassó, 1901. — *Anthologia a 19. sz. franczia iyrájából*. Bpest, 1901. — *Osztrák-magyar monarchia írásban és képbén*. Magyarország

VII—VIII. Bpest, 1901. — Dr. Katschthaler János: Katholikus ágazatos hittan. I—VI. Bpest, 1896—99. — Dr. Pokorny Emmánuel: A középiskolai vallásitanítás. Esztergom, 1901. — Pálffy Ferenc: Magyarország a 19. században. Bpest, 1901. — Dr. Eötvös József összes művei. I—X. Bpest, 1901—1902. — Arany László összes művei. I—V. Budapest, 1901. — Brehm: Az állatok világa. II. Emlősök. Bpest, 1902. — Sebestyén Károly: A cinikusok. Bpest, 1902. — Taine: Az angol irodalom története. I—V. Bpest, 1883. — Marci Chronica: De gestis Hungarorum. Bpest, 1867. — Zsitvay János: A szín. Selmezbánya, 1901. — Dr. Thanhoffer Lajos: Anatómia és divat. Bpest, 1901. — Todd-Darvai: Népszerű csillagászat. Budapest, 1901. — A magyar helyesírás szabályai. Bpest, 1901. — Nemzeti dicsőségünk. Fényes korszakok a magyar nemzet történetéből. 1900. — Dr. Pekár Károly: Fiziologiai és pszichologiai aesthetika. Bpest, 1897. — Dr. Karácsonyi János: A hamis, hibás keltű és keltezetlen oklevelek jegyzéke 1900-ig. Budapest, 1902. — Dr. Neményi Imre: Ifjúsági könyvtárak és ifjúsági olvasmányok. Bpest, 1902. — Hedin Svén: Ázsia sivatagjain keresztül. Bpest, 1902. — Bartal Antal: A magyarországi latinság szótára. Bpest, 1901. — Péterfy Jenő: Összegyűjtött munkái. I—II. Budapest, 1902. — A Kisfaludy-társaság évlapjai. XXXIV. Bpest, 1901. — Dunai Ferenc: Hangrajz és helyesírás. Bpest, 1902. — Lóczy Lajos: A mennyei birodalom története. Bpest, 1902. — Fraknoi Vilmos: Magyarország egyházi és politikai összeköttetése a szentszékekkel. Bpest, 1902. Összesen 33 mű 53 kötetben, 7 füzetben, 574 korona 50 fillér értékben.

A Magyar Tudom. Akadémia 20 korona általányért a következő műveket küldötte meg intézetünknek: a) Tudományos folyóiratok és szakközlönyök: Akadémiai Almanach 1902-re. — Akadémiai Értesítő 1901—1902-re. — Archeologiai Értesítő. XXI. 3—5, XXII. 1. Bpest, 1901—1902. — Akadémiai emlékbeszédek. XI. 1—3. Bpest, 1901—1902. — Értekezések a tört. tudom. köréből. XIX. 5—9. Bpest, 1901—1902. — Értekezések a nyelv és széptudom. köréből. XVII. 8—10. Bpest, 1901. — Irodalomtörténeti közlemények. Szerk. Szilády Áron. XI. 1—4. XII. 1—2. Bpest, 1901—1902. — Nyelvtudományi közlemények. Szerk. Szinyeyi József. XXXI. 1—4, XXXII. 1. Bpest, 1901—1902. — Mathem. és term. tud. Értesítő. Szerk. König Gyula. XIX. 1—5, XX. 1. Bpest, 1901—1902. Összesen 9 mű 13 kötetben, 31 füzetben, 20 korona értékben.

b) Könyvek: Huber Alfonz: Ausztria története. II—III. Bpest, 1901. — Baksay Sándor: Homerosz Iliásza. Budapest, 1901. — Jánosi Béla: Az aesthetika története. Bpest, 1901. — Dr. Margalits Ede: Horvát történelmi repertorium. II. Bpest, 1902. — Összesen 4 mű 5 kötetben, 32 korona értékben.

A folyó isk. évi gyarapodás ajándék útján: *A nm. vallás- és közokt. miniszteriumtól*: Forster Gyula: III. Béla magyar király emlékezete. Bpest, 1900. — *Osztrák-magyar monarchia. VII—VIII.* Bpest, 1901. — *Magyarország közoktatásügye az 1900. évben.* Bpest, 1901. — *Közérdekű tudnivalók a hülyékről, gyenge elméjű és gyenge tehetségűekről.* Bpest, 1901. — *Tanszerek és iskolaberendezések az 1900. évi párisi kiállításon.* Bpest, 1901. — Jankó János: *Magyar típusok.* Bpest, 1900. — *A kolozsvári tud. egyetemtől*: Kolozsvári egyetemi beszédek. Kolozsvár, 1901. — *Kolozsvári egyetemi almanach 1901—1902.* 2. felére. Kolozsvár, 1902. — *Egyetemi beszédek.* 1901. Kolozsvár, 1901. — *A kir. József-műegyetemtől*: A m. kir. József-műegyetem 1901—1902. megnyitásakor mondott beszéd. Bpest, 1901. — *A m. kir. József-műegyetem programja az 1901—1902. tanévre.* Bpest, 1901. — *A Sz.-Istrán-társulattól*: Fraknói Vilmos: Magyarország egyh. és politikai összeköttetései a római sz. székkal. Bpest, 1901. — *A szegedi Dugonics-társaságtól*: Kovács János: Szeged és népe. Szeged, 1901. — *Kecskemét várostól*: Pásthly Károly: Kecskemét közoktatásügye a multban és jelenben. Kecskemét, 1899. — *Szeged szab. kir. várostól*: Kulinyi Zsigmond: Szeged ujkorá. Szeged, 1901. — *A tanker. kir. főigazgató úrtól*: Természet. III—V. évf. Bpest, 1899—1901. — Dr. Fonet Elemér: Marienbad ismertetése. — Bpest, 1897. — Dr. Hertzka Imre: Karlsbad ismertetése. Bpest, 1897. — *Cistercienser Chronik.* XIII. évf. Bregenz, 1901. — *Geografische Zeitschrift.* III. évf. Lipese, 1897. — *Echo aus Afrika.* XIII. évf. Salzburg, 1901. — *Magyar Paedagogia.* X. évf. 1—9. f. Bpest, 1901. — *Porzolt Kálmán úrtól*: Monumenta Hung. hist. Magyar tört. emlékek. XXXIV. k. Bpest, 1896. — Szathmáry György: *Nemzeti állam és népoktatás.* Bpest, 1892. — *Kerner Pál úrtól*: Szemere Miklós és a magyar ifjúság. Bpest, 1901. — *Az illető szerzőktől*: Dr. Hám Antal: Jónás próféta könyve. Bpest, 1901. — Dr. Jászai Rezső: *Útirajzok és tanulmányok.* Szeged, 1901. — Dr. Jászai Rezső: *A francia forradalom első másfél esztendejéről szóló egykorú hirlapirodalmunk kritikai méltatása.*

Szeged, 1897. — Dr. Jászai Rezső: Emléklapok a kegyestanítórend történetéből. Szeged, 1897. — Dr. Jászai Rezső: Három röpirat 1790—1791-ből. Szeged, 1900. — Kemenes Ferenc: Isten és az ember. Költemények. I—III. Veszprém, 1901. — Összesen: 31 mű 22 kötetben, 130 füzetben. 210 korona 60 fillér értékben.

A tanári könyvtárban a múlt évben volt 3072 mű 4347 kötetben, 1655 füzetben, 17,522 korona 32 fillér értékben. Az ezévi gyarapodás 97 mű 119 kötetben, 428 füzetben, 1106 korona 15 fillér értékben; és pedig: 1. vétel útján *a)* önálló szakmunka 33 mű, 53 kötet, 7 füzet, 574 korona 50 fillér értékben; *b)* tudományos folyóirat: 20 mű, 26 kötet, 260 füzet, 269 korona 5 fillér értékben. Az Akadémiától 20 korona átalány fejében: *a)* önálló szakmunka 4 mű, 5 kötet, 32 korona értékben; *b)* tudományos folyóirat 9 mű, 13 kötet, 31 füzetben, 20 korona értékben. 2. Ajándék útján *a)* önálló szakmunka: 20 mű, 17 kötet, 7 füzet, 161 korona 20 fillér értékben; *b)* tudományos folyóirat 5 mű, 5 kötet, 117 füzet, 42 korona értékben; *c)* vegyes 6 mű, 6 füzet, 7 korona 40 fillér értékben.

b) Ifjúsági könyvtár.

a) Az önképzőköri könyvtár a lefolyt iskolai évben a következő művekkel gyarapodott: Dante. A paradicsom. — Huber Alfonz, Ausztria története, II. és III. k. — Homerosz Iliása, ford. Baksay Sándor. — Jánosi. Az aesthetika története, III. k. — Sienkievics Henrik, Quo vadis? — Hanusz. A bor-ág. — Talpra magyar. (Szavalókönyv.) — Vajda Gyula, Petőfi élete. — Dr. Jászai Rezső, Kossuth Lajos. — Történeti életrajzok. — Magyar Nyelvőr. — Századok. — Philologiai Közlöny. — Természettudományi Közlöny. — Összesen: 25 mű, 27 kötet, 86 korona 30 fillér értékben. Rósa Pál, VII. oszt. tan. ajándéka: Nisard, Tanulmányok a renaissance és reformatio korából.

b) Az ifj. nagyobb és kisebb könyvtár gyarapodása ajándék útján: A városi főkapitányi hivatal Herman Ottó, „A madarak hasznáról és káráról“ című munkájából ajándékozott 2 példányt. — Jászai Rezső dr.: „Útirajzok és tanulmányok“ és „A franczia forradalom történetírása hazánkban“ című munkáit ajándékozta. — Both Ferenc dr. 2 darab könyvet ajándékozott: Spillmann, Bátran és hiven. Ford. Perényi és ugyanazon szerzőtől: A voxindoni esodavirág 2 kötetét. — Szakáll József VIII. o.

t. ajándékából : Robinson Crusoe élete és kalandjai és Hoffmann F. A könnyelműség következményei. — Lugosi Döme V. o. t. ajándékából : Cooper I. F. : A vadfogó, A gyarmatosok és Beniczki : Százszorszépek. — Összesen : 12 kötet, 16 kor. ért.

Vétel útján a kötelező olvasmányokból folytatólagosan a következő munkákat szereztük be : Badits F., Fáy András válogatott meséi, 10 péld. — Somogyi Gy., Petőfi Sándor : Élete és költészete, 10 péld. — Radnay R., Petőfi : Haza és szabadság, 10—10 péld. — Radó V., Petőfi : Kisebb elbeszélő költemények, 10—10 péld. — Imre L., Heltai Gáspár válogatott meséi, 10 péld. — Radnay R., Kölcsey válogatott beszédei, 20 péld. — Kossuth Lajos beszédeiből szemelvények, 10 péld. — Deák Ferencz beszédeiből szemelvények, 10 péld. — Bánóczy J., Arany János : Toldi estéje, 10 péld. — Bellaagh A., Pázmány : Kempis Tamás könyve Krisztus követéséről, 10 péld. — Pázmány műveiből szemelvények, 10 péld. — Radó A., Faludi : Három elbeszélés a „Téli éjszakák“-ból, 10 péld. — Fábian-Latkóczy, Cicero : Az öregségről, 10 péld. — Sophokles, Elektra. Ford. Csiky G., 10 péld. — Kisfaludy K., Csalódások, 10 péld. — Vajda Gyula dr., Petőfi élete. 20 péld. — Ezeken kívül : Tömörkény István, Vizenjárók és kétkézi munkások. — Kisteleki Ede, Könyörgések könyve. — Jósika Miklós, II. Rákóczi Ferencz. Az ifjúság számára átdolgozta Gaal Mózes. — Verne Gyula : Különös végrendelet. Az új hazában. Fekete Indiák. Gyöngyösi László, Arany János élete és munkái. — Gellért Jenő, Vörösmarty Mihály élete és költészete. Összesen 208 kötet. 116 korona 80 fillér értékben. Az ifjúsági könyvtárak gyarapodása a lefolyt iskolai évben 247 kötet, 219 korona 10 fillér értékben.

Értesítés a jövő 1902—1903. tanév megnyitásáról.

A jövő tanévre a beiratások szeptember hó 4 első napján történnek. A felvétel szabályai a következők:

I. A jelentkezés ideje.

A tanintézetnek eddig fennállott párhuzamos osztályai a szükséghez képest a jövő 1902—1903. tanévre is fentartatnak, vagyis 3 első, 2 második, 2 harmadik és 2 negyedik osztály lesz; a négy felső osztály azonban továbbra is párhuzamosak nélkül marad.

Az 1883. évi XXX. t.-cz. értelmében ezen osztályok mind-egyikébe 60 tanuló vehető föl s a helybeliek a fölvételnél előnyben részesülnek. Ebből kifolyólag:

1. Szeptember hó 1-én és 2-án csak helybeliek iratkozhatnak be.

2. Szeptember hó 3-án és 4-én helybeliek és vidékiek.

3. A jelentkezés sorrendje:

a) Helybeliek: 1-én d. e. az I. oszt., d. u. a II. és III. oszt. — 2-ikán d. e. a IV. és V. oszt., d. u. a VI., VII. és VIII. oszt.

b) Vidékiek: 3-ikán d. e. az I. és V. oszt., d. u. a II. és III. oszt. — 4-ikén d. e. a IV., VI., VII. és VIII. oszt.

Valamint a helybeliek a vidékiek fölött, úgy azon vidékiek, kik már előbb is e tanintézet növendékei voltak, az ujonnan jelentkezők fölött a fölvételnél elsőbbséggel bírnak.

II. A bemutatandó okmányok.

1. A gymnasium első osztályába csak oly tanuló vehető föl, ki a 9-ik évet betöltötte s 12 évnél nem idősebb, mely körülmény *keresztlerél* s illetőleg hiteles születési bizonyítvánnyal igazolandó.

2. Az ismeretek mértékére nézve megkivántatik, hogy a tanuló a népiskola 4-ik osztályának tananyagában kellő jártassággal bírjon s erről hiteles iskolai bizonyítványt mutasson föl.

3. A beírásra szülői vagy ezek megbizottja kíséretében jelentkezik a tanuló az igazgatóságnál s itt felmutatja az előbbi tanévről szóló *iskolai bizonyítványát* s azon iskolának *Értesítőjét*, melyben ezen bizonyítványát nyerte, továbbá *keresztlevelét* vagy születési okmányát s szabályszerű *orvosi bizonyítványt* a sikeresen megtörtént *első himlőoltásról* s ha az ifjú 12 éves, az újraelőoltásról. *Míg a tanuló ezen okmányokat be nem mutatja, addig magát az intézetbe véglegesen fölvettnék nem tekintheti.*

Az V. osztályba belépő tanuló szülője, illetőleg gyámja köteles kijelenteni, vajjon fia, illetőleg gyámoltja az 1900. évi XXX. t.-cz. értelmében a görög nyelvet, avagy az idézett t.-cz. által meghatározott más tantárgyakat fogja-e tanulni.

III. A tandíjak.

Szeged sz. kir. város köztörvényhatósága 1899. évi 436. szám alatt kelt határozata a tandíjakat a következő módon szabályozza :

1. A helybeli ifjú 41 korona 60 fillért, vidéki 67 korona 60 fillért fizet egész évre tandíjul.

2. A tandíj három részletben fizethető; és pedig helybeli tanulók a beíraskor fizetnek 15 korona 60 fillért, a II. és III. időszak kezdetén, vagyis január és április hóban 13—13 koronát; vidékiek a beíraskor fizetnek 23 korona 60 fillért, január és április hóban pedig 22—22 koronát.

3. Szegénysorsú, de jó magaviseletű s előmenetelű növendék tandíjmentességért folyamodhatik. *A folyamodványok Szeged szab. kir. város tanácsához intézendők s beírás alkalmával a gymnasiumi igazgatóságnál nyújtandók be.*

Melléklendő a folyamodványhoz : 1. *A jelen évről szóló hatósági szegénységi bizonyítvány.* 2. Jó előmenetelről tanuskodó iskolai bizonyítvány.

A jó előmenetel olyképen értendő, hogy a gymnasiumból jövő tanulónak a tornázáson és szépíráson kívül a kötelezett tantárgyak nagyobb részéből jó, vagy vegyesen jeles és jó tanjegye legyen. Az I. osztályba belépő tanulók csak az I. időszak végén nyerendő gymnasiumi *Értesítő* alapján folyamodhatnak tandíjmentességért.

IV. Javító és pótló vizsgálatok.

Hogy mind a helybeli, mind a vidéki illetőségű ifjak a fentebb kitűzött időben jelentkezhessenek a fölvételre, a fölvételi,

javító és pótló vizsgálatok idejéül a helybeliek részére augusztus hó 29-ik, a vidékiek részére pedig augusztus hó 30-ik napja délelőtt 8— $1\frac{1}{2}$ 12-ig, délután $2\frac{1}{2}$ —5 óráig tüzetik ki.

Javító és pótló vizsgálatokra bocsáttatnak:

1. Oly egy tantárgyból bukott tanulók, kiket erre a tanári testület zárértekezleti ítélete följogosít, mely körülmény az iskolai bizonyítványban már jelezve van.

2. A két tantárgyból bukkottak közül azok, kik erre a szegedi tankerületi főigazgatóságtól külön engedélyt nyertek. Ezen engedély iránti kérvények egy koronás bélyeggel ellátva s iskolai bizonyítvánnyal és évközi értesítővel fölszerelve a tankerületi főigazgatósághoz intézendők s július hó 10-ig a gymnasiumi igazgatósághoz benyújtandók.

3. Pótló vizsgálatra igényt tarthatnak azon tanulók, a kik a tanév végén tartott osztályvizsgálatokon betegség miatt nem jelenhettek meg. Ezen vizsgálatra az engedélyt a tanári kar adja meg. A vizsgálat iránti kérvények *hatósági vagy hatóságilag megerősített orvosi és egyéb bizonyítványokkal fölszerelve július 10-ig az igazgatósághoz benyújtandók.* Sem a javító, sem a pótló vizsgálatért díj nem fizetendő.

Szeptember hó 5-én d. e. 8 órakor nyitattik meg a tanév a Szentlélek ünnepélyes segítségül hívásával.

A vidéki szülők és gyámok a gyermekeik részére fölfogadandó szállás iránt az igazgatóságnál tudakozódhatnak. A tanulók figyelmeztetnek, hogy *a nm. vall.- és közokt. miniszter 1899. évi 88,288. sz. rendelete értelmében az új középiskolai tanterv a VII. és VIII. osztályokban folytatólagosan életbe lép: miért is az új iskolai könyvek megválasztása csak augusztus hó folytán történhetik: mindaddig órákodjanak ódon könyvek vásárlásától, nehogy azok helyett időközben kényteleníttessenek az előirt kiadású tankönyveket beszerezni. Figyelmeztetnek továbbá arra is, hogy az iskolai fegyelmi szabályok a nagy szünidő tartama alatt is kötelezők s így azokhoz szigorúan alkalmazkodni tartoznak.*

Szegeden, 1902. évi június hó 29-én.

Cserép Sándor,

főgymn. igazgató.

TARTALOM.

Magánolvasmányok fontossága és házi ellenőrzése	3
Adatok a főgymnasium történetéhez az 1901—1902. tanévben :	
A) Az intézet állapota	37
B) Az intézet működése	42
C) Általános ügyek	46
D) Felsőbb hatóságoktól érkezett fontosabb leiratok	50
E) Ifjúsági segélyző-egyesület	52
F) Önképzőkör	54
G) Gyorsírókör	61
H) A főgymnasium ösztöndíjas és jutalmazott tanulói az 1901—1902. tanévben	
a) Ösztöndíjasok	83
b) Az intézet jutalmazott tanulói az 1901—1902. tanévben	84
Tanári kar :	
A) A kötelezett tantárgyak tanárai	87
B) A másvallású tanulóknak az intézeten kívül álló hitoktatói	89
C) A nem kötelezett tantárgyak tanárai	90
Előadott tananyag	91
Írásbeli dolgozatok	106
A tanulók előmenetele :	
A) A kötelezett tantárgyakban	109
B) A nem kötelezett tantárgyakban	135
A sorozatban használt érdemjegyek fokozata	141
Rövidítések jelentménye	141
Játékdélutánok	142
Tornaverseny	142
Statisztikai kimutatások :	
I. A tanulók általános áttekintése	146
IIa) A tanulásban tett előmenetel	149
IIb) A tanítás eredménye összefoglalva	150
III. Az 1901—1902. tanévi érettségi vizsgálatok eredménye	151
IV. Az egész tanév alatt beirt tanulók illetőségének kimutatása megyék szerint az 1901—1902. tanév végén	152
Szertárak :	
a) Természettani szertár	153
b) Vegytani szertár	153
c) Természettrajzi szertár	153
d) Történelmi és földrajzi szertár	153
e) Philológiai múzeum	154
f) Numizmatikai és archeológiai gyűjtemény	154
g) Rajzszertár	154
h) Ének- és zeneszerek	155
Könyvtárak :	
a) Tanári könyvtár	156
b) Ifjúsági könyvtár	159
Értesítés a jövő 1902—1903. tanév megnyitásáról	161

